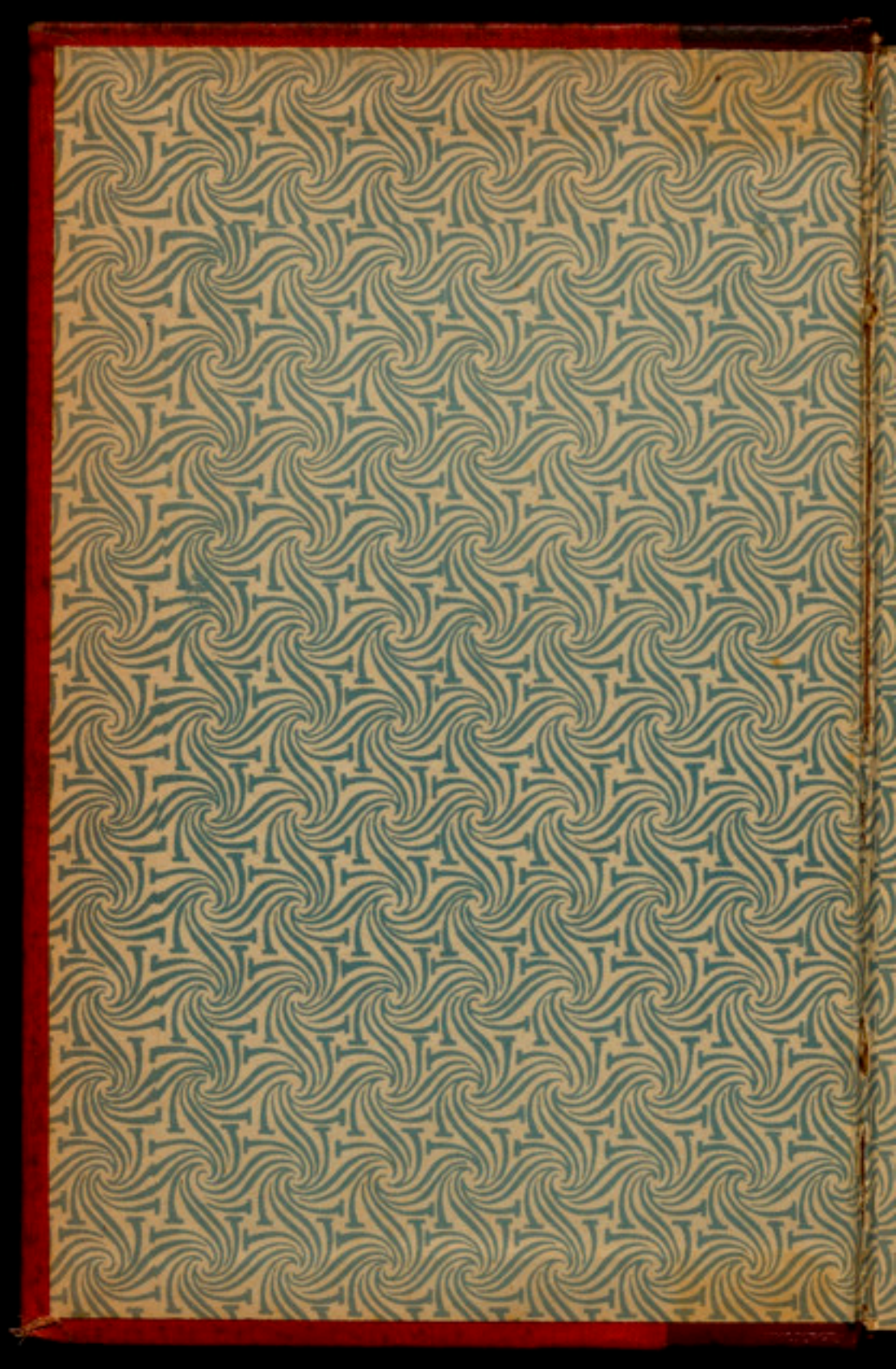

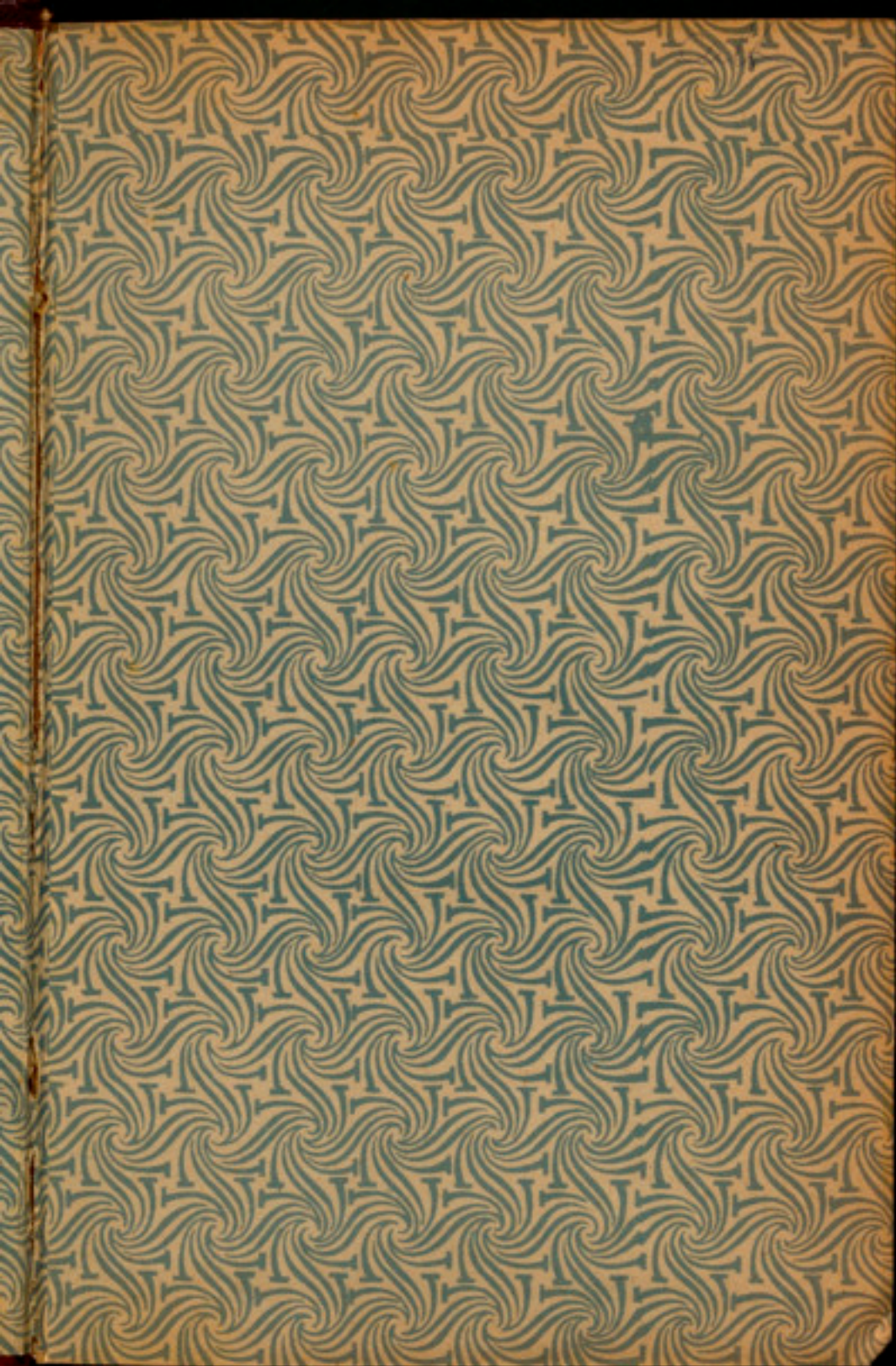
BORRÉLL
DRET CIVIL
VIGENT
A CATALUNYA

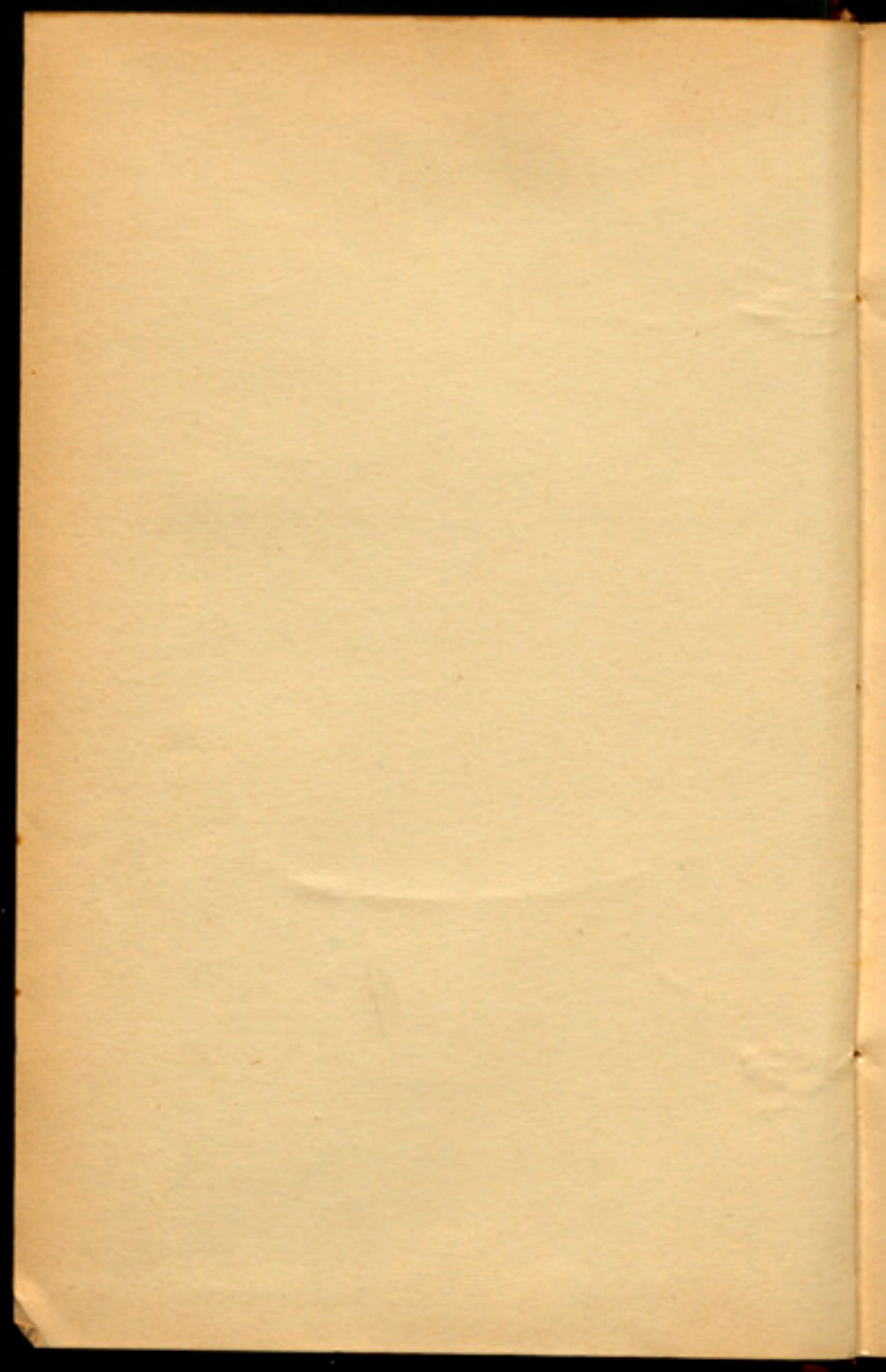
MANCOMUNIDAD
DE
CATALUÑA

D
1
104

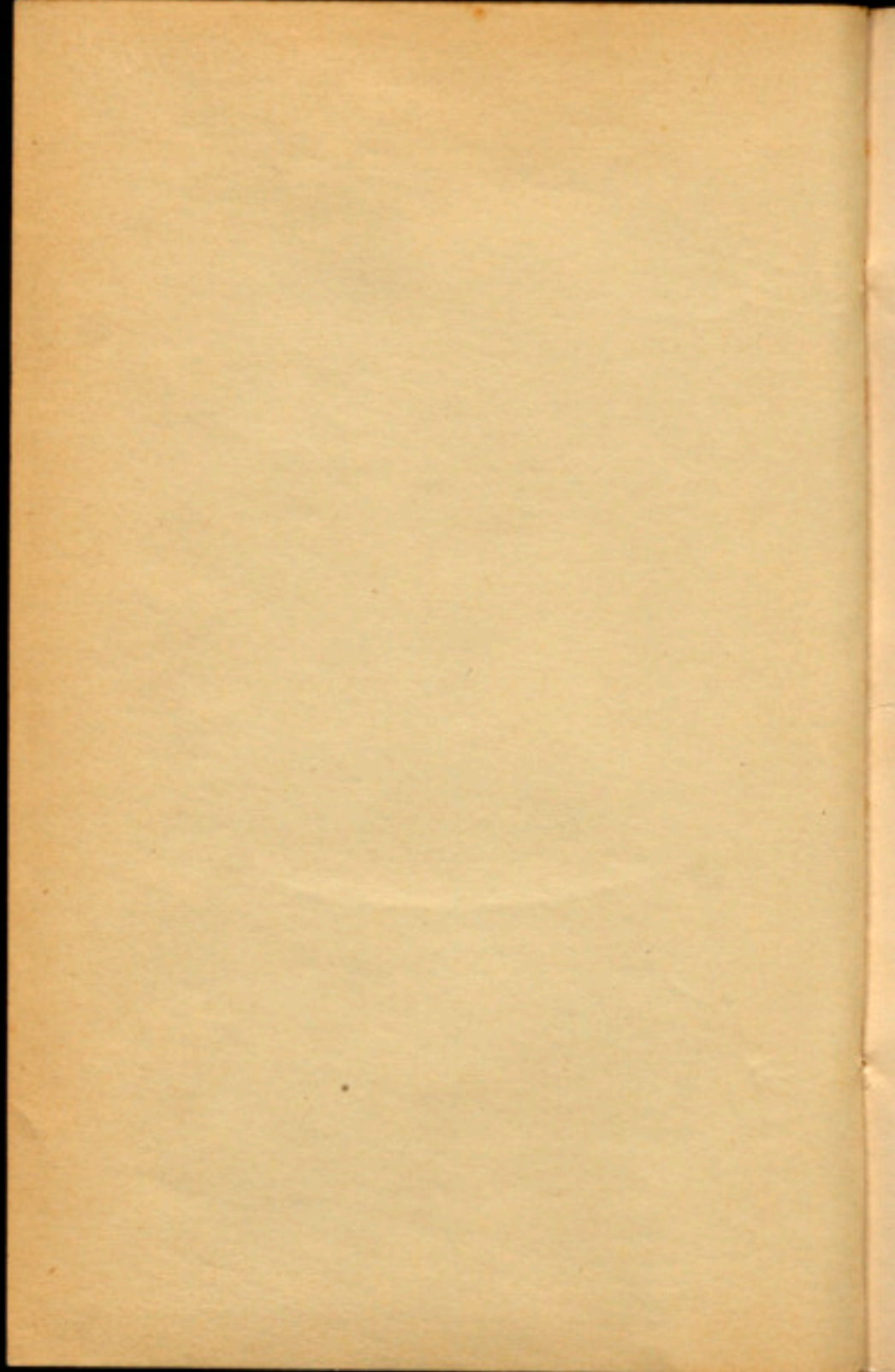
VOLUM II
PRIMERA PART

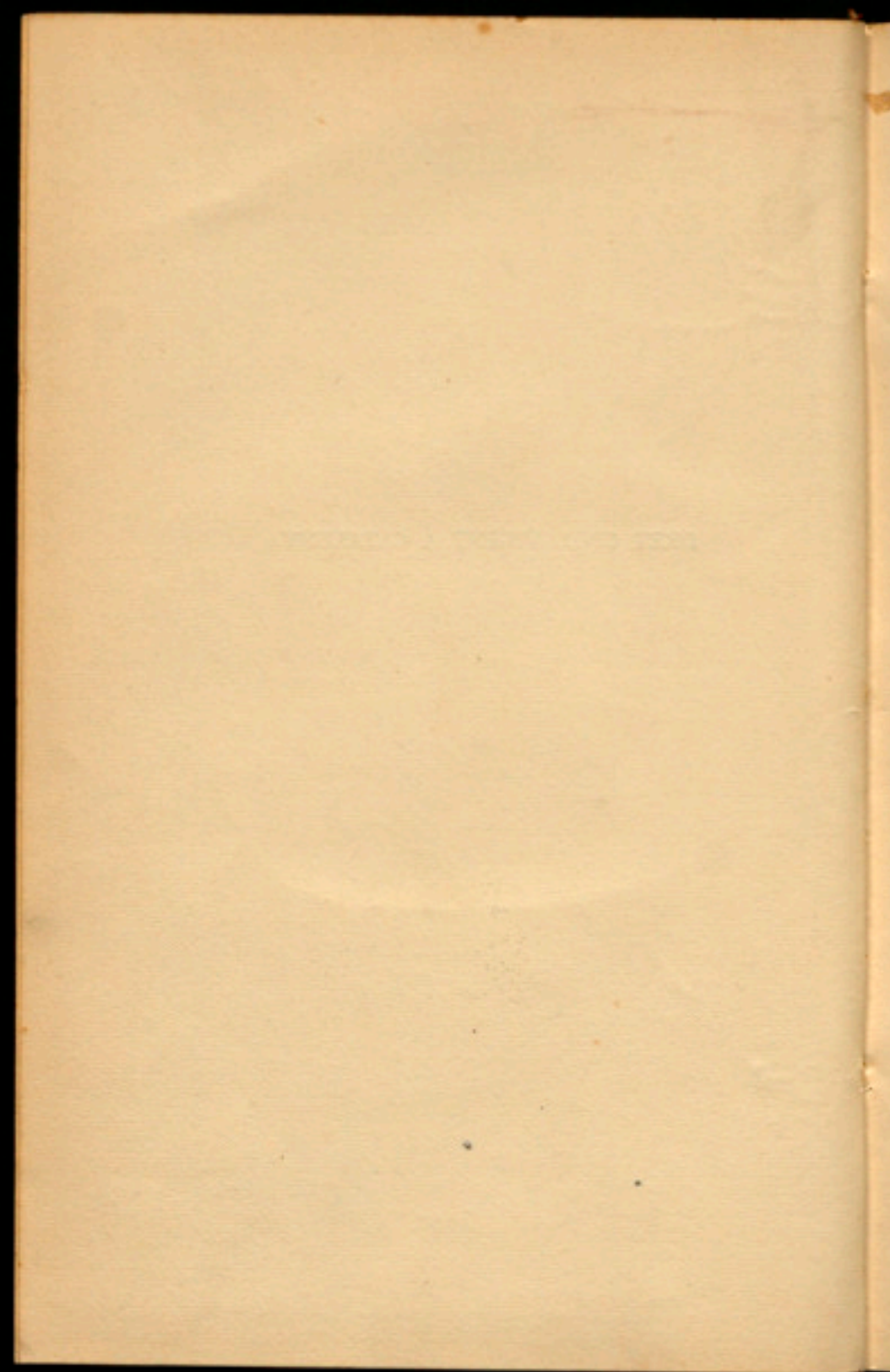

D-1-104

DRET CIVIL VIGENT A CATALUNYA

MANCOMUNITAT DE CATALUNYA
OFICINA D'ESTUDIS JURÍDICS

DRET CIVIL VIGENT A CATALUNYA

PER

ANTONI M. BORRELL I SOLER

Obra premiada per l'Institut d'Estudis
Catalans en el primer Concurs Duran i Bas

VOLUM II. — DRETS REALS
PRIMERA PART

R.707

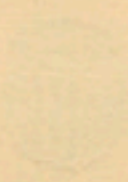
BARCELONA
IMPREMTA DE LA CASA DE CARITAT

1923

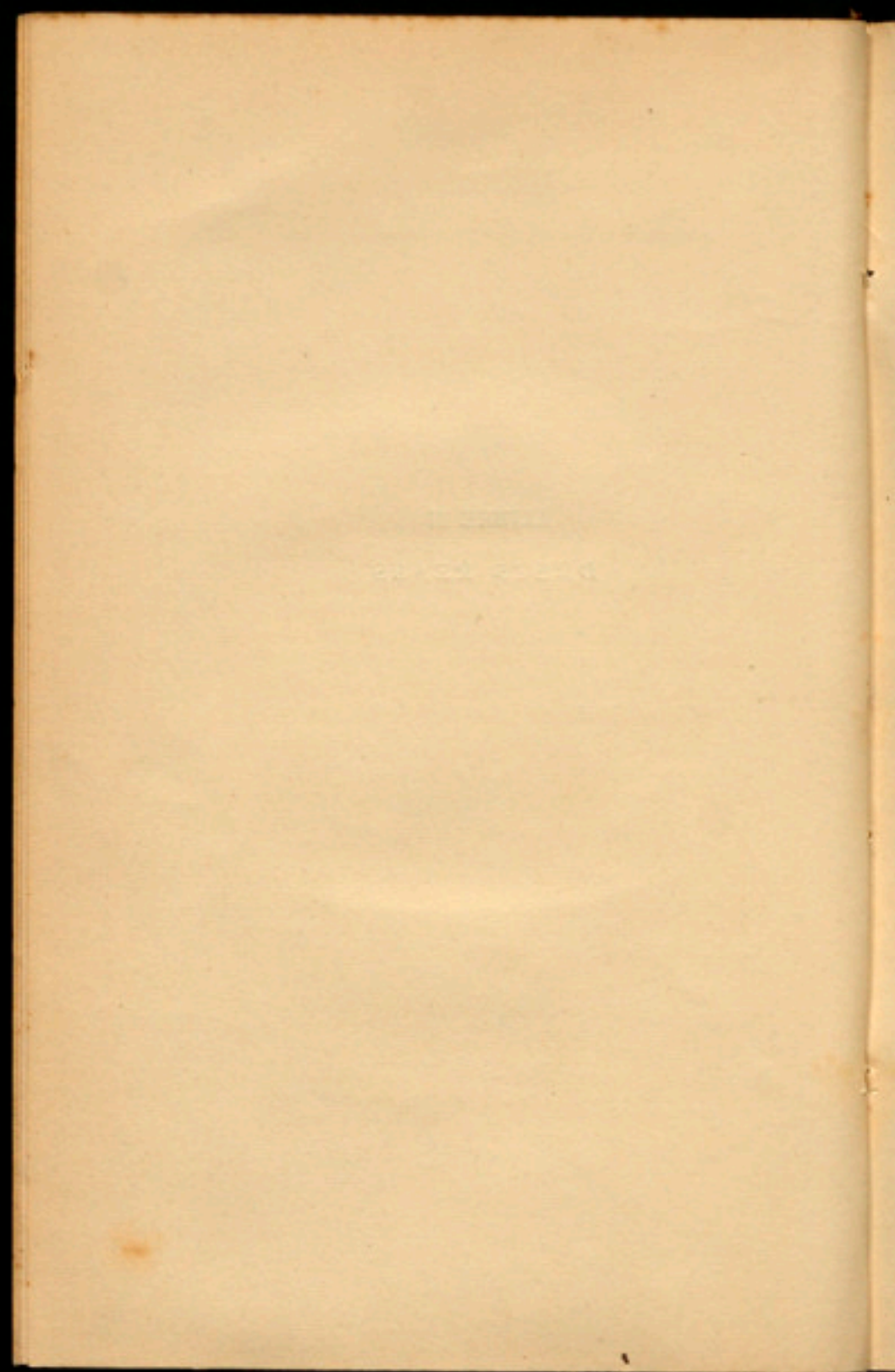
R. 707

OFFICE OF THE
SHERIFF

DEPT. CIVIL SERVICE
A. CATALAN

LLIBRE II
DRETS REALS

TÍTOL PRIMER

POSSESIÓ

§ 102. Secció primera

Nocló de la possessió

POSSESIÓ, paraula derivada de *posse* i de *sedere*, indica les idees de poder i d'estat pacífic,¹ i constitueix una de les institucions més interessants i més estudiades.

Les facultats que atribueix la possessió naturalment corresponen al propietari, en ús del domini; però la mateixa possessió es pot considerar com un fet, amb abstracció del dret que l'autoritzi; i, en aquest sentit, és l'exercici de les facultats del domini, sobre una cosa, pel que la té com a pròpia, però prescindint de si ho és.²

Originàriament és una relació de fet; però, com que la llei protegeix el posseïdor igual que el propietari, mentre no sia vençut per un altre que demostrï tenir millor dret a la cosa,³ resulta un dret

1. Fr. 1 pr. (XLI-2); MANRESA, IV, 5 i ss. El D. R. se n'ocupa especialment en el D. (XLI-2) i en el C. (VII-32). Vegeu antecedents històrics de la possessió a Catalunya, a Corbella, 427.

2. Vegeu Fr. 3, § 3 fi, Fr. 10, § 1, Fr. 12, § 1, Fr. Fr. 13-16, 23 (XLI-2); WINDScheid, 1, p. 2, 31.

3. Vegeu Fr. 126, § 2, Fr. 128 pr. (I-17); art. 446 C. c.,

que, per la seva naturalesa, és real, s'equipara al domini, i el protegeix la llei Hipotecària; però subordinat al mateix domini o al dret preferent de posseir que tingui persona distinta;⁴ car no sempre el *jus possessionis* coincideix en la mateixa persona que té el *jus possidendi*, o sia que pot haver qui tingui el fet de la possessió, essent un altre el que tingui dret de posseir.⁵

La llei ha cregut necessari protegir el fet de la possessió per mantes consideracions,⁶ entre elles: 1.ª Perquè la possessió és la forma com ordinàriament es manifesta el domini, i per això es presum *juris tantum* que el que posseeix té dret de posseir, per ésser propietari o per altra causa.⁷ Es justifica més aquesta presumpció, perquè, sense ella, es faria impossible l'exercici del domini, ja que tot propietari hauria d'exhibir constantment els seus títols perquè li fos reconegut el dret.⁸ 2.ª Perquè pertorbaria l'ordre social el no respectar la possessió pacífica de les coses.⁹

art. 41. § 2, llei Hipot., SS. 12 des. 59. 5 oct. 63. 30 juny 76, 19 oct. 98, 6 març 15. Vegeu, també, S. 14 des. 77; WINDSCHEID, I, p. 2, 43.

4. Vegeu C. 10 (VII-32), art. 396, § 4, llei Hipot.; SS. 12 des. 59, 24 març 85, 7 juliol 06; IHERING, *Esp.*, III, 133; *Íd.*, IV, 390; *Íd.*, *Cuest. jur.*, 111; MANRESA, IV, 11, 19, 26.

5. Vegeu MAYNZ, I, 676, n.º 11-14; SAVIGNY, *Posses.*, 7.

6. A Roma existien, també, raons històriques especials. MAYNZ, I, 673, 711, n.º 10 i ss.

7. L'eficàcia que aquesta presumpció atribueix a la possessió, la fan patent els títols al portador. SAVIGNY, *Obig.*, II, 276; arts. 448, 464, § 1 C. c.

8. La possessió, diu IHERING, *Esp.*, IV, 391 i ss., és com l'encuny de la propietat, com son uniforme; la qual cosa fa presumir la legitimitat amb què es posseeix, mentre no es demostrï el contrari: en aquest cas, es necessita el contrast de la prova. IHERING, *Cuest.*, 87 i ss.

9. MAYNZ, I, 672 i ss.; MANRESA, IV, 32. S'han ideades

Els drets, com a coses immaterials, no es poden posseir, però es diu *quasi possessió* — *juris possessio* — l'exercici dels drets reals com si fossin propis, prescindint que ho siguin;¹⁰ la qual cosa permet aplicar a les servituds la teoria de la possessió,¹¹ i també s'aplica a l'emfiteusi i fins als drets de família — possessió d'estat —, a l'exercici de determinades funcions o càrrecs¹² i als drets de crèdit.¹³

moltes teories per explicar i justificar la possessió. Vegeu els tractats de SAVIGNY i de IHERING sobre la possessió, el del Marquès d'OLIVART; MANRESA, IV, 34, etc., etc.

10. Fr. 20 (VIII-1), Fr. 8, § 3, Fr. 10 pr. (VIII-5). Vegeu Fr. 3 pr. (XLI-2), Fr. 4, § 27 (XLI-3); IHERING, *Cuest. jur.*, 134; MAYNZ, I, 887. Els arts. 431 C. c. i 398 llei Hipot. i altres del Dret castellà admeten la possessió dels drets reals.

11. Els romans no ho estengueren als altres drets reals, MAYNZ, I, 682 i ss.; si bé concedien interdictes a l'emfiteuta, superficiari, creditor pignoratíci i fins al segrestador.

12. Vegeu arts. 54, 116, 135, n. 2 C. c.

13. Caps. 8, 13, 17, X (II-13). O'CALLAGHAN, I, 327; SÁNCHEZ ROMAN, III, 418; MANRESA, IV, 8, 126.

14. L'art. 1164 C. c. admet la possessió dels crèdits; cosa que no feia el D. R. Vegeu ARNDTS-SERAFINI, III, 62, 63, nota.

§ 103. Secció segona

Requisits de la possessió

La possessió pròpiament dita, o sia la *civil*, necessita dos requisits essencials: *corpus*, o poder sobre la cosa posseïda, tenir-ne a disposició; i *animus*, o intenció de disposar-ne com a cosa pròpia.¹ Quan falta l'*animus*, la possessió es diu *natural*; com ho són les del comodatari, arrendatari i altres que tenen alguna cosa en llur poder, sense considerar-la pròpia, ans bé, reconeixent que el propietari és un altre; o sia posseïnt-la en nom d'altri.²

La idea de *corpus* exigeix que el posseïdor pugui disposar de la cosa posseïda amb exclusió de tot altri que la volgués posseir en nom propi; i, per consegüent: 1.º Dos o més no poden posseir simultàniament una mateixa cosa.³ Tanmateix, és possible la possessió col·lectiva, quan dos o més poseeixen una cosa indivisa, sense ànim de tenir-la l'un amb exclusió dels altres, sinó harmonitzant llurs poders sobre la cosa; és a dir, quasi posseïnt, per parts indivises determinades, el seu domini.⁴ En

1. MAYNZ, I, 682, *Obs.* 2.ª. PELLA, II, 127; CORBELLÀ, 424 i ss. i altres, no admeten el segon requisit com a necessari.

2. MAYNZ, I, 684; arts. 430, 432 C. c.; MANRESA, IV, 43, 46, 52. Dit art. 430 l'aplicà a Catalunya la S. 6 març 15. Vegeu la de 6 des. 89.

3. Fr. 3 § 5 (XLI-2). Fr. 5, § 15 (XIII-6). Vegeu IHERING, *Cuest.*, 125 i ss.; art. 445 C. c.; MANRESA, IV, 191 ff.

4. Fr. 26 (XLI-2). La S. 6 des. 89, diu que el que no poden tenir simultàniament dues persones és la possessió com a fet, però sí, com a dret, i ho funda en el D. R. Vegeu l'art. 450 C. c., que no té precedents. El que cal en aquest cas, és que

aquest cas, cada coposseïdor quasi posseeix la seva part civilment, i la dels altres naturalment, en representació dels coposseïdors.⁵ 2.ª No es poden posseir les coses incertes i les que no són apropiables.⁶ 3.ª Els que estan sota la potestat d'altri no poden exercitar la possessió per sí mateixos.⁷ 4.ª Es pot adquirir la possessió de cosa de la qual ja es tenia el domini.⁸ Aquesta és la finalitat de l'acció reivindicatòria.

De la idea d'*animus* es desprèn : 1.ª Que no es pot tenir intenció de posseir una cosa incerta.⁹ 2.ª Que es pot posseir per representant,¹⁰ essent aquesta l'única manera com poden posseir els infants, els boigs i les persones jurídiques;¹¹ però el que posseeix es presum que ho fa en nom propi.¹² 3.ª El que posseeix en nom d'altri conserva la possessió a favor d'aquest.¹³ També es conserva *animus* la pos-

les parts dels coposseïdors sien determinades, segons els Fr. 3, § 2 (XLI-2), Fr. 32, § 2 (XLI-3). Pròpiament no s'hi oposa perquè hi ha un sol posseïdor, el Fr. 43 pr. (XLI-2). Vegeu MAYNZ, I, 679, n. 12.

5. D'aquí en deriven conseqüències importants relatives a la prescripció, § 79, i a la usucapió, § 131.

6. A) Fr. 26 (XLI-2); B) Fr. 3, § 17, Fr. 30, §§ 1, 3 (XLI-2); MAYNZ, I, 677. Vegeu n. 4; art. 437 C. c.; MANRESA, IV, 118 i ss.; A. POSADA, *Rev. Gen. de Leg. y Jur.*, LXXXI, 44, 49.

7. Fr. 49, § 1 (XLI-2), Fr. 93 (L-17); MAYNZ, I, 677 fi, art. 431 C. c.

8. Fr. 29, § 1, Fr. 82 pr. (XLV-1).

9. Vegeu n.º 4 i 5.

10. Fr. 7, § 3 (X-4), Fr. 2 (XLI-2), Fr. únic, § 1 (XXXVIII-3); art. 431 C. c.; MANRESA, IV, 117.

11. Fr. 7, § 3 (X-4), Fr. 1, §§ 9, 22, Fr. Fr. 2, 18 pr., 32, § 2 fi (XLI-2), Fr. 4, §§ 2, 3 (XLI-3), Fr. únic, § 1 (XXXVIII-3), Fr. 1, § 15 (XLVII-4). Sobre la successió del que posseïa per representant, Fr. 30, § 5 (XLI-2).

12. MANRESA, IV, 117.

13. Vegeu n. 11; § 5, I (IV-15), § 1, I (II-9), Fr. 17, § 1 (XVI-3), Fr. 22, § 1 (IX-4), Fr. 1, § 9, Fr. 3, § 5, Fr. Fr. 9,

sessió de les coses amagades a terra pròpia o aliena, encara que no es recordi on són;¹⁴ i de les que es deixen sense ànim d'abandonar-les, mentre un altre no s'ho apropiï.¹⁵ De les coses llençades al mar, en temporal, no se'n perd el domini, però sí la possessió.¹⁶ En canvi, es conserva, *animus*, la possessió de les coses que el representant abandona;¹⁷ i també s'entén que segueix posseint una cosa el que la deixa de posseir de mala fe — *factus possessor*.¹⁸

18 pr., 25, § 1 (XLI-2), Fr. 12 (XLII-4), Fr. 6, § 2, Fr. 15, § 4 (XLIII-26), C. 1 (VII-30). Vegeu art. 432 C. c., Fr. 37 (XIII-7), Fr. 60, § 1 (XIX-2), Fr. 16 (XLI-3).

14. Fr. 44 pr. (XLI-2).

15. § 5, 1 (IV-15), Fr. 3, §§ 7, 8, 11, Fr. 6, § 1, Fr. Fr. 7, 18, §§ 3, 4, Fr. 25, § 2, Fr. 46 (XLI-2), Fr. 1 § 25 (XLIII-16), C. 4 (VII-32); vegeu MAYNZ, I, 692; MANRESA, IV, 290 ff; S. 28 maig 12 sobre pèrdua de possessió, *animus*, quan un tercer s'apodera de la cosa.

16. Fr. 8 (XIV-2); MAYNZ, I, 702, 703, n.º 17, 19; S. 11 nov. 02.

17. Fr. 3, § 8 fi (XLI-2). Vegeu § 108, n.º 40 a 42.

18. § 145, n.º 30, 31. L'art. 449 C. c. admet una presumpció de possessió contrària al Fr. 30 pr. (XLI-2); per la qual cosa no es pot aplicar a Catalunya. S. A. B. 24 març 06, Sala 1.ª, Rel. Avelló (I, 152). PELLA, II, 142. Vegeu MANRESA, IV, 228 i ss.; SS. 19 des. 1900 i 13 maig 11, relatives a possessió de mobles existents en la casa que s'habita, cosa que pot interessar en el cas de terceria de l'amo dels mobles. Vegeu Fr. 15 (II-8).

§ 104. Secció tercera

Classificacions de la possessió

La possessió civil es diu *ad usucapionem* quan reuneix els requisits necessaris per a la usucapció: o sia quan va acompanyada de bona fe i, a voltes, també de just títol.¹

Per la forma jurídica d'adquirir-la, la possessió es diu *justa* quan no és violenta, clandestina ni a precari — *nec vi nec clam nec precario* —; i es diu injusta quan està viciada per algun d'aquests defectes.² Com es veu, la paraula *justa*, aplicada a la possessió, no expressa la idea de justícia intrínseca; sinó que, com en altres institucions del D. R., — per exemple els testaments — es pren en un sentit extern o formal. La injustícia orginària d'una possessió perdura mentre no es subsani el vici;³ i, per tant, una possessió es qualifica de justa o d'injusta atenent el seu origen,⁴ o sia, a si la cosa anà a poder de l'actual posseïdor per alguna d'aquelles tres causes vicioses. Però, en quant a tercer, la possessió aprofita, malgrat sia viciosa.⁵

1. §§ 132 i 133. Vegeu les classificacions que posa MANRESA, IV, 42 fi, 43.

2. MAYNZ, I, 685 fi i ss. Vegeu Fr. Fr. 6, 40, § 3 (XLI-2), Fr. 1, § 28 (XLIII-16), C. 3 (VIII-4), C. 7 (VII-32); arts. 444, 1942 C. c.; SS. 7 maig 87, 19 nov. 10; MANRESA, IV, 183 i ss.

3. Fr. 5 pr. (XXXVI-4), Fr. 23, § 1 fi (XLI-2), Fr. 6, § 3 (XLIII-26), Fr. 6 (XLVII-8), C. 11 (VII-32).

4. Vegeu Fr. Fr. 6 pr., 40, § 2 (XLI-2). En canvi, art. 442 C. c. Vegeu MANRESA, IV, 165 i ss.

5. § 4, 1 (IV-15), Fr. 3, § 5, Fr. 33 (XLI-2). Vegeu Fr. 1, § 9 (XLIII-17), C. 28 (III-32), C. 8 (XLIII-39); MAYNZ, I, 686, n. 8; § 111, n.º 12 i 13.

La possessió es diu *de bona fe* quan el posseïdor creu fundadament que no comet injustícia adquirint o retenint la cosa, per tal que algun títol l'autoritza per fer-ho. De manera que la bona fe no exigeix solament la part negativa d'ignorar el defecte intrinsec que priva el posseïdor d'ésser propietari,⁶ sinó també l'element positiu expressat, entenent-se que el dubte sobre la legitimitat del títol ja induïx mala fe.⁷ És conseqüència del que s'ha dit, que, per posseir de bona fe no sempre és necessari⁸ ni suficient⁹

6. L'error de dret no priva la bona fe. Fr. 25, § 6 (v-3); però SS. 30 oct. 88, 17 març 96. Vegeu SAVIGNY, *Sist.*, IV, 212 i ss., 221.

7. Fr. 32, § 1 (XLI-3); MAYNZ, I, 686, 806, n. 32. Vegeu can. 5 al fi, *quaest.* 1.ª i 2.ª, causa 34, part. 2.ª D. de Gracià; cap. 82 in *Sexto, de reg., jur.*; Fr. 109 (L-16), Fr. 3, § 32 (XLI-2). La C. 11 (IV-5), referent a *condictio indebiti*, resol en sentit oposat un cas de consciència dubtosa. L'art. 433 C. c., aplicat a Catalunya per la S. 6 des. 04, dóna, de la mala fe, una idea negativa, però l'art. 1950, relatiu a la usucapió, la dóna positiva. Vegeu MANRESA, IV, 88, 168; XII, 814 i ss.; PELLA, II, 129; *Las Siete Partidas*, n. 61 a la llei 9, tít. 33, Part. VII (IV-437); S. 26 juny 12. La S. 27 oct. 1900 declara posseïdor de bona fe el que adquireix herència per divisió feta per lletrat i aprovada pel jutge; la de 1 març 84 (Sevilla) declara que no obsta a la bona fe la compra de cosa de menor sense guardar les formalitats legals, per més que sia nul·la. Segons la de 17 juny 98, s'entén de bona fe la possessió adquirida en venda judicial, en concordància amb els Fr. 11 (XLI-2), Fr. 137 (L-17); i la S. 27 gen. 06 afegeix, *encara que no es puga inscriure per defecte subsanable*. També és de bona fe l'adquirida per sentència, S. 29 març 87; per venda, S. 11 juny 89; per capítols o altres documents, S. 4 gener 68; la d'herència sota condició que no es compleix per creure-la immoral, S. 7 des. 99. Però, en general, es presumeix de mala fe tota adquisició il·legal. S. 13 gen. 16. Vegeu, també, S. 17 març 96; SAVIGNY, *Sist.*, IV, 212 i ss.; *id.*, *Possessió*, 86; *id.*, *Oblig.*, II, 291 i ss.; Fontanella, Cl. I, n.º 48, 49.

8. Fr. 28 (IX-4), Fr. 44, § 4 (XLI-3), Fr. 3 (XLI-6), Fr. 5 pr. (XLI-7), vegeu Fr. Fr. 19 pr., 25 (XXIV-1).

9. Fr. 48 (XLI-3), Fr. 7, § 6 (XLI-4), Fr. 3 (XLI-10).

la convicció d'haver adquirida la propietat de la cosa que es posseeix, sinó la convicció subjectiva de no cometre injustícia posseint-la com a propietari;¹⁰ el que té una especial aplicació a les coses donades entre consorts.

La mala fe jurídica no sempre coincideix amb la mala fe moral. El que edifica en terreny d'altri amb intenció de donar, pot obrar, moralment, de bona fe; i, jurídicament, se'l conceptua que obra de mala fe.¹¹

La bona o mala fe en la possessió transcendeix als drets sobre els fruits, al *periculum* i *commodum* i a la usucupió.

Tota possessió es presum de bona fe mentre no es demostrí el contrari, segons lliure apreciació del Tribunal;¹² i també es presum *juris tantum* que la bona o mala fe que es tenia en adquirir la possessió perduren tant com aquesta¹³; però, provat que cessa la bona fe, perjudica: amb efecte retroactiu en quant a la usucupió no consumada; i sense efecte retroactiu en quant als fruits.¹⁴

Posseeix *amb títol* el que té una cosa per causa jurídica apta per trametre-l'hi el domini;¹⁵ i *sense*

10. Vegeu SERAFINI, I, 360, 361; arts. 1950, 1951 C. c. que, si bé concorden substancialment amb el § 35, 1 (II-1), 1 (II-6), Fr. 109 (I-16), no expressen rigorosament la idea de la bona fe.

11. § 125, n. 6; BROCÀ i AMELL, II, 5.

12. SS. 21 abril 65, 27 març 68, 28 juny 69, 15 febrer 70, 26 gener i 31 maig 81, 28 febrer 93, 30 nov. 10, 26 juny 12, etc., etc. Vegeu art. 434 C. c.; MANRESA, IV, 96.

13. Art. 435 C. c. Per D. R. *mala fides superveniens non nocet*, § 12, 1 (II-6), Fr. 13 (XLI-4). Vegeu Fr. 48, § 1 (XLI-1), Fr. 15, § 2, Fr. 43 (XLI-3), Fr. Fr. 2 pr. al fi, 7, § 4 (XLI-4); però no és així per D. C., cap. 20 fi, x (II-26).

14. Vegeu MANRESA, IV, 108 i ss.

15. Fr. 3, § 21 (XLI-2).

títol — pro possessore —, en altre cas.¹⁶ L'art. 464, § 1 C. c., diu que la possessió de mobles adquirida de bona fe, equival a títol.¹⁷ Res priva de tenir més d'un títol que autoritzi la possessió d'una cosa, com passa a la que és, a la vegada, llegatària i tenutària del seu marit; i, en canvi, és jurídicament impossible ésser propietari d'una cosa per més d'un títol.¹⁸

16. P. e. no té títol per posseir el que rep cosa del que sap que és boig o rep dot per casament d'impúber, Fr. 12 (v-3); el que s'apodera de quelcom sense permís del propietari, per a quedar-s'ho. L'art. 448 C. c. presum que té títol, i no se'l pot obligar a exhibir-lo, el que posseeix com a propietari: cosa que ve a concordar amb el § 4, 1 (iv-15), C. 28 (iii-32); però el que al·lega possessió amb títol, per usucapir, ha de provar el susdit títol, segons el D. R. i l'art. 1954 del mateix C. c.; i també seria necessari per exercitar l'acció Publiciana.

17. Vegeu S. 19 des. 1900 (Madrid); PELLA, II, 151.

18. Fr. 3, § 4 (XLI-2), § 117, n. 2.

Secció quarta

Adquisició de la possessió

§ 105. Subsecció primera

Modos d'adquirir la possessió¹

Dels dos elements essencials de la possessió, *corpus* i *animus*, el segon és suficient per conservar-la;² però es necessita la concurrència de tots dos per adquirir-la.³ Només podria prescindir de pendre possessió material de la cosa que volgués posseir civilment, del que ja en tingués abans la possessió natural⁴ i comencés a posseir l'*animus domini* amb consentiment del que abans representava en la possessió, que constitueix la tradició *brevi manu*; o bé per acte d'interversió de possessió, és a dir, fent acte ostensible que manifesti la intenció de deixar de posseir en nom d'altri i començar a fer-ho en nom propi; tenint en compte que la mera voluntat no pot fer canviar el títol de la possessió, segons la regla *nemo ipse sibi causam possessionis mutare posse*.⁵

1. D. (XLI-2), C. (VII-32).

2. Recordi's del que s'ha dit al § 103, n.º 13 i ss.

3. § 5 fi, 1 (IV-16), Fr. 3, § 1 al pr., Fr. Fr. 8, 30, § 5 (XLI-2), C. 4 (VII-32); PELLA, II, 131 fi i ss.

4. Fr. 3, § 3, Fr. 51 (XLI-2).

5. Fr. 3, § 19, Fr. 19, § 1 (XLI-2), Fr. 33, § 1 (XLI-3), C. 5 (VII-32). Vegeu Fr. 47 (XLI-3), Fr. 6, § 3 (XLIII-26), CC. 2, 7, § 6 (VII-39); SS. 9 maig i 30 juny 65, 17 juny 79, 15 juny 88, 13 abril i 22 juny 04, 18 nov. 05, 21 gener 10, 17 nov. 11; BROCA I AMELL, II, 8; MAYNZ, I, 692, 706, n. 7; SAVIGNY,

El *corpus* s'adquireix per aprehensió material de la cosa o, en altra forma, per tal que resti a disposició del que ha de posseir-la justament amb exclusió dels altres.⁶ Es discuteix, en D. R., si l'adquisició de l'herència tramet *ipso facto* la possessió dels béns hereditaris; però sembla més fundada la solució negativa, ja que es tracta d'un fet, més que d'un dret.⁷ Altrament, no cal ni és suficient tocar materialment la cosa per entrar a posseir-la. Compari's el cas de rebre les claus que tanquen una cosa, posant-la a disposició del que les rep, amb el de tocar un peix que s'escapa.⁸ Si es tracta d'una finca, la forma usual de pendre'n possessió consisteix en entrar-hi i fer actes d'usar-la com a pròpia: obrir i tancar portes, si és urbana; agafar i escampar terra, si és rústega, etc.

La quasi possessió s'adquireix per l'exercici del dret corresponent.

Del que resta dit amb referència a l'*animus*, es desprèn que l'adquisició del *corpus* pot presentar

Sist., IV, 265. Vegeu MASPONS, *Rev. Jur. de Cat.*, XXIX, 312. Vegeu art. 436 C. c.; MANRESA, IV, 113 i ss., l'interpreta en el sentit de la regla romana.

6. § 45, I (II-1), Fr. 1, § 21, Fr. 3, § 1 al fi, § 3 al fi, Fr. Fr. 16, 18, § 2 (XLI-2), Fr. 9, § 6 (XLI-3), Fr. 78, §§ 1, 2 (XVIII-1). Vegeu Fr. 22 (XLI-2); MAYNZ, I, 688; IHERING, *Cuest.*, 125 i ss.; O'CALLAGHAN, I, 325; art. 438 C. c.; MANRESA, IV, 127; CORBELLA, 424 i ss.; S. 5 abril 81.

7. Fr. Fr. 23 pr. 30 pr., § 5 (XLI-2). Vegeu C. 1 (VIII-2), C. 1 (VIII-3), MAYNZ, I, 700, n. 4, 814, n. 71; SAVIGNY, *Posses.*, 25 fi i ss.; però art. 440, § 1, malgrat art. 988 C. c. Vegeu articles 882, 883 C. c.; MANRESA, IV, 151 i ss., 159. A Roma s'exceptuava la successió del soldat. Fr. 30 pr. (IV-6). Per analogia amb el cas de furt, vegeu Fr. 1, § 1, Fr. 21, § 7, Fr. Fr. 22 pr., 52, § 19 (XLVII-2).

8. Fr. 1, § 1 (XLI-1); MAYNZ, I, 688, 693, *Obs.* 1.ª. Vegeu IHERING, *Cuest.*, 125 i ss.; *id.*, *Esp.*, III, 133.

tres hipòtesis : 1.ª Que, en pendre'n possessió, ningú posseeix la cosa : *ocupació*. En aquest cas n'hi ha prou amb pendre'n possessió material, com passa amb la caça, la pesca, etc.⁹ 2.ª Que s'adquireixi amb consentiment del que posseïa abans : *tradicció*.¹⁰ 3.ª Que s'adquireixi sense el dit consentiment, la qual cosa exigeix una desposseïció de l'anterior posseïdor, i una aprehensió per part de l'adquirent, que ha de realitzar-se *nec vi nec clam nec precario*, perquè la possessió sia justa.¹¹

Per falta d'*animus*, no s'adquireix la possessió del que es rep amb error de la cosa;¹² ni quan no es vol tenir la cosa com a pròpia,¹³ ja que el *corpus* ha d'ésser efecte de l'*animus*;¹⁴ o, millor, l'*animus* com a forma substancial del *corpus*, caracteritza la naturalesa de la possessió.

CAPACITAT PER ADQUIRIR LA POSSESIÓ. — Com l'*animus* pressuposa capacitat i voluntat, els infants, els boigs i les persones jurídiques no la poden adquirir, sinó per persona que legalment els representi.¹⁵

9. § 12, 1 (II-1), § 7, 1 (II-6), Fr. 1, § 1 (XLI-2), Fr. 37, § 1 (XLI-3).

10. Vegeu § 106; MAYNZ, I, 689.

11. Vegeu Fr. 37, § 1 (XLI-3). Cometria furt el que es possessió del que acredita sense permís del propietari. Fr. 5 (XLI-2), C. 9 (VII-32). És justa la possessió que es té a ciència i paciència del propietari o tradent. C. 2 (VII-32). Si el posseïdor arrenda la cosa al vertader propietari, aquest n'adquireix la possessió. Fr. Fr. 19 pr., 21, § 3 (XLI-2). Vegeu arts. 441, 444 C. c.; MANRESA, IV, 162, 183, 188.

12. Fr. 34 pr. (XLI-2).

13. Fr. 41 (XLI-2).

14. MAYNZ, I, 692, n. 22.

15. Fr. 1, § 3, Fr. 18, § 1 (XLI-2), Fr. 4, §§ 2, 3 (XLI-3), Fr. 4 (L-17), C. 2 (VII-32); però vegeu Fr. 1, § 5 (XLI-2); art. 443 C. c.; MANRESA, IV, 175.

però res s'oposa a què adquireixin possessió els impúbbers majors de la infància i els pròdigs.¹⁶ I els infants que ocupen o reben alguna cosa, en poden retenir provisionalment la possessió natural fins que son representant legal ho ratifica o rebutja, convertint-la en el primer cas en possessió civil.¹⁷

ADQUISICIÓ DE POSSESSIÓ COL·LECTIVA. — Quan mantes persones volen posseir quelcom en comú, poden fer-ho, en alguna de les formes que produeixen la possessió individual: ja practicant-la conjuntament tots, ja un d'ells en representació dels altres, o un estrany en la de tots.¹⁸

ADQUISICIÓ DE POSSESSIÓ PER REPRESENTANT. — Fora de les persones que *han* d'adquirir-la així,¹⁹ les altres *poden* fer-ho per representant voluntari.²⁰ A l'efecte és necessari que el mandatari adquireixi el *corpus*, i que tant ell com el mandant — si és capaç — tinguin intenció d'adquirir la cosa per al segon.²¹ Però, en el cas de tradició, convinguts tradent i adquiridor, no obsta al dret del segon que el mandatari tingui intenció d'adquirir per a

16. Fr. 32 § 2 (XLI-2).

17. C. 3 (VII-32), que concorda amb l'art. 443 C. c., si es combina amb el 430.

18. Fr. 1, § 7 (XLI-2), Fr. 13 (XXXIX-5), Fr. 37, § 6 (XLI-1); MAYNZ, I, 693, n. 29, 698.

19. Nota 15.

20. § 6, 1 (II-9), Fr. 1, §§ 9, 10, 19, 20 (XLI-2); art. 439 C. c.; MANRESA, IV, 149. A Roma s'admeté aquesta forma perquè els esclaus i els fills de família adquirissin la possessió per a l'amo o el pare; i, vista l'utilitat d'això, s'estengué a la representació *per liberat personae*. Fr. 1, §§ 20, 21 (XLI-2), CC. 2, 8 (VII-32).

21. Fr. 1, §§ 9, 10, 19, 20 (XLI-2); MAYNZ, I, 695.

ell o per a un tercer.²² La intenció del mandatari ha d'ésser conseqüència de la del mandant, per raó del mandat; i el segon adquireix la possessió immediatament que el mandatari compleix l'encàrrec, encara que aquell no tingui notícia del fet o s'equivoqui;²³ però, si algú pren possessió en nom de persona que no li hagués encarregat, el representat no l'adquireix sinó per ratificació de l'acte;²⁴ la qual no produeix efecte retroactiu en aquest cas.²⁵

En la tradició *brevi manu*, i en el constitut possessori, el canvi de possessor s'opera per voluntat dels antic i nou posseïdors, sense acte extern.²⁶

El que demostra que ha posseïda una cosa en dos temps distints, es presum *juris tantum* que l'ha posseïda en el temps mig, sense interrupció,²⁷ per aplicació de la regla : *probatís extremis, praesumitur probata media*.

La llei d'E. c. regula²⁸ la manera d'adquirir, per acte de jurisdicció voluntària, la possessió material de finca inscrita a nom del reclamant; però, si hi hagués oposició, l'expedient es faria contenciós.

Així com el que posseeix una cosa es presum que n'és propietari, també el que té inscrit al seu

22. Fr. 13 (XXXIX-5), Fr. Fr. 33 pr., 37, § 6 (XLI-1). Vegeu Fr. 1, § 21 h. t.; MAYNZ, I, 696, n.º 8, 9.

23. § 6, 1 (II-9), Fr. 34, § 1, Fr. 42, § 1, Fr. 49, § 2 (XLI-2), Fr. 13 (XLI-1); MAYNZ, I, 697, n.º 14 i ss.

24. Fr. 42, § 1 (XLI-2). Vegeu Fr. 24 (III-5); art. 439 ff C. c., S. 13 maig 11. Són casos d'excepció, en què s'adquireix immediatament la possessió, fins ignorant-ho, els dels Fr. 3, § 12, Fr. 34, § 2, Fr. 44, § 1 (XLI-2), relatius a adquisició per mitjà d'esclau; i, per mediació de fill, els dels Fr. 1, § 5, Fr. 4 (XLI-2). Vegeu Fr. 50 h. t.

25. C. 1 (VII-32) al fi; MAYNZ, I, 503, n.º 29, 697, n.º 16.

26. § 106.

27. Art. 459 C. c.

28. Arts. 2056-2060.

nom, en el Registre de la propietat, el domini d'alguna finca o dret real, es *presum* que ho posseeix, a l'efecte de gaudir els avantatges que el C. c.²⁹ atribueix al propietari i al posseïdor de bona fe, i de la protecció que la llei processal dispensa al posseïdor;³⁰ però la dita presumpció és *juris tantum*.³¹

29. Llibre II.

30. Art. 41 llei Hipot., el qual, segons l'art. 100 del Regl., es refereix al títol 14, llib. II, llei E. c.

31. § 110, n. 8; § 134, n.º 18 i ss.

§ 106. Subsecció segona

Tradició

La manera de trametre la possessió per acte entre vius, s'anomena *tradició*: paraula que, en sentit restringit, expressa l'adquisició del domini d'una cosa mitjançant la seva entrega per l'antic al nou propietari.¹ La tradició s'efectua quan el que posseeix una cosa,² i té capacitat d'alienar-la,³ la posa a disposició d'una altra persona que l'accepta.⁴

FORMES DE LA TRADICIÓ. — Ultra la tramesa manual de les coses mobles i l'entrada als immobles,⁵ hi ha tradicions *virtuals*, *simbòliques* i *fictes*. És *virtual* la que, sense consistir en la tramesa material de la cosa, de fet la posa a disposició de l'adquiredor, com l'entrega de la clau del lloc on es guarda la cosa, del resguard d'un dipòsit, del títol d'un crèdit, la remissió de gèneres, etc.;⁶ és *simbòlica*

1. § 128; MAYNZ, 1, 776, n. 1.

2. No pot fer tradició d'una cosa el que no la posseeix per si ni per altri. Arg. Fr. Fr. 21, 47, 63 (VI-1), Fr. 35, § 4 (XVIII-1). Amb aquesta limitació interpreta l'art. 1462, § 2, la jurisprudència. Vegeu n. 12. Del que s'ha dit s'exceptua el cas del Fr. 21 pr. (XLI-2).

3. Els esposos es poden fer tradició, malgrat estiguin prohibides les donacions entre ells. Fr. 1, § 4 (XLI-2), però vegeu Fr. 46 (XXIV-1) i Fr. 1, § 2 (XLI-6).

4. Vegeu art. 1462, § 1 C. c. Sobre tradició a persona incerta, § 46, 1, (II-1).

5. Fr. 3, § 1 (XLI-2).

6. § 45, 1 (II-1), Fr. 18, § 2 (XLI-2), Fr. 9, § 6 (XLI-1), Fr. 79 (XLVI-3), Fr. 74 (XVIII-1). Vegeu arts. 1463, 1464 C. c. Vegeu §§ 300, 302.

l'entrega de quelcom que representi el que es vol trametre, com els títols d'una propietat, un grapat de terra del camp, etc.;⁷ i són tradicions *fictes* certs actes als que la llei atribueix virtut per trametre la possessió, com són la tradició *brevi manu*, que es practica quan el propietari d'una cosa permet que la posseeixi com a tal el que la posseïa en nom del primer, p. e., en el cas de venda de cosa arrendada, a l'arrendatari;⁸ la *longa manu*, que consisteix en senyalar de lluny el que es vol trametre; i el *constitut possessori*, que és la inversa de la tradició *brevi manu*, puix el que posseïa la cosa com a propietari entra a posseir-la en nom d'altri al qual tramet el domini.⁹ Aquesta forma de tradició permet trametre el domini de les finques per la soia escriptura de venda;¹⁰ la qual cosa estableix, sense necessitat de pacte, l'art. 1462, § 2 C. c., si de la mateixa escriptura no resulta expressament o tàcita la intenció contrària;¹¹ si bé el T. S., amb encert, ho limita al cas que el venedor tingui la possessió real de la cosa

7. Fr. 44 § 5 (XXX), C. 1 (VIII-54). Vegeu MARTÍ i MIRALLES, *Rev. Jur. de Cat.*, XVIII, 26 i ss. S. 5 abr. 81. Vegeu la de 17 abril 17, relativa a accions mercantils. La de 4 maig 60 declara que només pot donar tradició simbòlica d'una cosa el que la posseeix materialment.

8. § 44, 1 (II-1), Fr. 9, § 5, Fr. 21, § 1 (XLI-1), Fr. 9, § 1 (VI-2), Fr. 9, § 9 (XII-1), Fr. 62 pr. (XXI-2).

9. Fr. 77 (VI-1), Fr. 18 pr. (XLI-2). La S. 20 des. 99, p. e., presenta el cas del propietari d'una finca que la ven i s'hi queda d'arrendatari. És una mena de *constitut possessori* la reserva d'usdefruit — *deductio* — usada en els heretaments, que porta com a conseqüència la transmissió del domini. CC. 28, 35, § 5 (VIII-54). Sobre el *constitut* en matèria mercantil, vegeu MARTÍ i MIRALLES, *Rev. Jur. de Cat.*, XVIII-18.

10. Vegeu cap. 9, X (II-13).

11. Vegeu SS. 17 des. 04, 29 maig 06, 10 febrer 09. Vegeu, també, les de 17 juny 98, 1 juny 1900, 7 oct. 14, 23 nov. 17; MANRESA, IV, 135.

que ven; car, altrament, no pot trametre el que no té : de la qual cosa resulta que la possessió derivada de la tradició ficta del susdit art. 1462 cedeix en front de la possessió real de la cosa venuda que tingués persona distinta del venedor.¹² Quant a tercer, també supleix la tradició, la inscripció, al Registre de la propietat, del domini d'una cosa o dret real.¹³

QUASI TRADICIÓ. — Així com hi ha una quasi possessió per als drets, també s'ha ideada una *quasi tradició* per trametre la quasi possessió; i consisteix en què el tradent permeti a l'adquiridor que exerciti les facultats que ell exercitava per raó del dret quasi entregat.¹⁴

La tradició i la quasi tradició, en quant deriven de contracte, admeten modalitats i es poden impugnar per vicis del consentiment.¹⁵

EFFECTES DE LA TRADICIÓ. — El seu efecte essencial és trametre la possessió natural, i també la civil si entra en la intenció dels atorgants; atribuint a l'adquiridor els drets que resultin del títol o causa de la tradició, mentre els tingui i sia capaç d'alienar-los el tradent.¹⁶

12. SS. 10 nov. 03, 29 maig 06, 10 febrer 09 (Barcelona), 23 nov. 17. Vegeu S. 12 abril 90; M. ALCUBILLA, 1904, 194, nota; íd., 1899, 589, nota.

13. Arts. 35 i 41 llei Hipot., SS. 17 juny 98, 3 juny 99, 6 febrer 16. Vegeu SS. 10 gener 20 i 8 febrer 21 i la jurisprudència anotada al § 110, n.º 9 i 12.

14. Cap. 9. X (11-13). Vegeu Fr. 43, § 1 (XLI-1); art. 1464 C. c., aplicat a Catalunya per S. 24 febrer 09; MASPONS-PUGERA, 258; SAVIGNY, *Posses.*, 447 i ss.

15. Fr. 38, § 1 (XLI-2); MAYNZ, 1, 784 ff, 785.

16. Vegeu § 128.

§ 107. Subsecció tercera

Successió i accessió possessionis

La successió universal tramet a l'hereu els drets — no els fets — del causant;¹ però, si, des de la mort d'aquest ningú ha presa possessió dels béns hereditaris, es suma, a favor de l'hereu que accepta l'herència, el temps que els havia posseït el difunt, com si continués sense interrupció des que aquest començà a posseir.² Si el difunt posseïa de mala fe, també es considera de mala fe la possessió de l'hereu; i és justa o injusta per al segon tal com ho era la del primer;³ però el D. C. no permet considerar de bona fe la possessió de l'hereu que coneix el defecte del títol, encara que el causant posseís de bona fe.⁴ La ficció de suposar que l'hereu que pren possessió dels béns hereditaris continua la possessió del causant, s'anomena *successió possessionis*, i es produeix fins contra la voluntat de l'hereu. En canvi,⁵ al successor singular li és potes-

1. § 105, n. 7.

2. Vegeu § 12, 1 (II-6), Fr. 14, § 1, Fr. 15, § 6 (XLIV-3), C. única (VII-31). Vegeu, també, arts. 440, § 1, i 657 C. c., S. 22 oct. 19.

3. § 12, 1 (II-6), Fr. 2, § 19 (XLI-4), Fr. 11 (XLIV-3), C. única al fi (VII-31), C. 11 (VII-32), C. 4 (VII-29). Vegeu C. 3 (VII-30); MAYNZ, I, 814. Quant a la possessió injusta, Fr. 24 fi (XLI-3), C. 6 (XLVII-8). El que s'ha dit en el text priva d'aplicar l'art. 442 C. c. Vegeu MANRESA, IV, 165.

4. Caps. 5, 17, 20, X (II-26). Vegeu SAVIGNY, *Sist.*, IV, 214 i 88; *Archivio Giuridico*, LXXII, 353.

5. Fa notar la diferència el Fr. 14, § 1 (XLI-3).

tatiu sumar, a la seva possessió, la del causant — *accessió possessionis*; la qual cosa li és avantatjosa si el causant també — com ell — posseïa justament i de bona fe.⁶

6. § 13. 1 (II-6), Fr. 13, § 13 (XLI-2), Fr. 19 (XLI-3), Fr. 14 pr., §§ 1, 2, Fr. 15, §§ 1-6 (XLIV-3), C. 3 (VII-30), C. 11 (VII-32), auth. *Malae fidei* (VII-33); MAVNZ, I, 814 ff, 815, n. 77. Vegeu art. 1960, n. 1 C. c.

§ 108. Secció cinquena

Pèrdua de la possessió

Perd la possessió d'una cosa el que en deixa de tenir el *corpus* o manifesta que no la vol posseir. Era qüestió discutida la de si segueix posseint una cosa el que conserva el *corpus*, però no l'*animus*;¹ essent més seguida la solució negativa.² A la pràctica rarament es presentarà qüestió; perquè no sol desprendre's de l'*animus* el que reté el *corpus*, fora que sia en el cas de constitut possessori, en el qual la solució proposada s'ha d'aplicar indiscutiblement.³ Del que resta dit es desprèn que es poden presentar tres hipòtesis: que la possessió es perdi per falta del *corpus*, per falta de l'*animus*, i per falta dels dos elements a la vegada.

I. PÈRDUA DE LA POSSESSIÓ «CORPORA». — Té lloc: 1.ª Per mort del posseïdor;⁴ 2.ª Quan la cosa deixa d'estar a disposició del que la posseïa, i pot succeir: a) per raó de la mateixa cosa, en el cas de destrucció o transformació,⁵ de pèrdua,⁶ fuga d'animal

1. Es nota oposició entre els Fr. 3, §§ 6, 8. Fr. 30, § 4 (XLI-2) d'una banda, i Fr. 8 (XLI-2) i Fr. 153 (L-17) d'una altra; MAYNZ, I, 699 i ss.

2. La impugnen extensament els autors de *Las Siete Partidas*, II, 820, n. 35, comentant la llei 12, tít. 30, Part. III; i la sostenen MAYNZ, I, 699; SAVIGNY, *Posses.*, 299 i ss., WINDSCHEID, I, p. 2, 71, 75, n. 10.

3. Vegeu Fr. 18 pr. (XLI-2), art. 460, n. 1 C. c.

4. MAYNZ, I, 700, n. 4; § 105, n. 7.

5. Fr. 3, § 13. Fr. 30, § 4 fi (XLI-2).

6. Fr. 3, § 3. Fr. 13. Fr. 25 pr. (XLI-2). No es té per perdut

fer o domesticat que perd el costum de tornar,⁷ per fer-se la cosa *extra commercium* o per altra causa equivalent;⁸ b) si un altre s'apodera de la cosa, des del moment que l'usurpador s'oposa per acte positiu a la possessió del que la tenia, aquest la perd — *contractatio* o *dejectio* — o bé des que el desposseït coneix i consent la desposseïció;⁹ però es pot retenir cosa aliena sense intenció de desposseir-ne el que la tenia.¹⁰

Els arts. 460, n. 4 i 1944 C. c., concordants amb el termini per posar interdictes, exigeixen que la possessió duri un any, perquè es perdi l'anterior: cosa que ofereix dificultats a la pràctica,¹¹ i té in-

el que no es recorda on es té guardat. Fr. 3, § 13 (XLI-2); art. 461 C. c.; MANRESA, IV, 298.

7. Fr. 5 pr., §§ 2, 4, 5 (XLI-1), Fr. 3, § 13 (XLI-2), §§ 13 fi, 14, 15, I (II-1); art. 465 C. c.; MANRESA, IV, 324.

8. Fr. 3, § 17, Fr. 30, §§ 1, 3 (XLI-2); MAYNZ, I, 677, n. 4. Vegeu art. 460, n. 3 C. c.

9. Fr. Fr. 15, 18, §§ 3, 4, Fr. Fr. 20, 25, § 2 (XLI-2), Fr. 5 (XLI-3), Fr. 1, § 24, Fr. Fr. 12 fi, 18 pr. (XLIII-16). Vegeu Fr. 17 pr. (XLI-2), Fr. 1, §§ 1, 2, Fr. 67 pr. (XLVII-2). Respecte a què la desposseïció no comença fins a la *contractatio*, *dejectio* o notícia que el desposseït tingui de la desposseïció, Fr. 25, § 2 (XLI-2); MAYNZ, I, 701, n.º 11, 12; SAVIGNY, 319 i ss., 405 i ss. Per dret espanyol, vegeu article 1652 E. c., arts. 444, 460, n. 4 C. c. El Fr. 19 pr. (XLI-2) presenta el cas de pèrdua de possessió pel fet que el posseïdor arrenadi la cosa al vertader propietari. Vegeu Fr. Fr. 21, 33, § 5 (XLI-3); MAYNZ, I, 699, n. 3, 701, 708, Obs., on diu que la deslleialtat del representant que ens priva de la possessió és indiferent pel cas. Vegeu IHERING, *Cuest.*, 129. La S. 9 juliol 97 declara que no es perd la possessió d'una cosa per anotar-se demanda, contra el posseïdor, a favor de tercer; i la de 6 març 15, que no priva de posseir una cosa la inscripció nul·la per falta de títol suficient, a favor de tercer, ni l'haver-ne obtinguda la possessió judicial un tercer, segons l'art. 2056 E. c. Vegeu art. 101 Regl. hipot.

10. Fr. 41 (XLI-2). Vegeu IHERING, *Cuest.*, 129.

11. Vegeu MANRESA, IV, 215; XII, 773, 776. També

tima relació amb el que disposà per primera vegada l'art. 466 del mateix C. c., o sia que la possessió indègudament perduda, si es recobra segons dret, es té per no interrompuda en tot el que sia favorable al posseïdor; però, en D. R., interrompuda la possessió, encara que sia per temps inferior a un any, el passat abans de la interrupció no es suma al que corre després de recobrada, a l'efecte de la usucapció.¹² El T. S. declarà que la doctrina de l'article 466 C. c. no infringeix les lleis romanes que cita,¹³ i concorda amb ella l'art. 1946, aplicat a Catalunya, si bé indirectament,¹⁴ el qual disposa que la interrupció de la possessió resta sense efecte per nul·litat de la citació que la produí, per desistiment de la demanda i per sentència absolutòria; i, per la mateixa raó — dins del criteri del C. c., no del D. R. — es tindria per no interrompuda la possessió recobrada per interdicte o per acció publiciana.¹⁵

Convé recordar que el deixar la tenència d'una cosa, sense ànim d'abandonar-la, no en fa perdre

l'art. 37, n. 33, § 2 de la Instrucció de 15 set. 03, relativa a desamortització, declara que s'entén per possessió quieta i pacífica la que dura un any i un dia.

12. Vegeu S. 3 març 11, Fr. Fr. 19, 20, 23, § 1 (IV-6), Fr. 15 pr., § 2 (XLI-3), Fr. Fr. 7, § 4 (XLI-4), Fr. 5 fi (XLI-6), C. 1 (VII-33); SERAFINI, I, 364, n. 154; IHERING, *Esp.*, III, 134. Per comprendre la força dels fragments esmentats, no s'ha de perdre de vista que, per D. R., *mala fides superveniens non nocet*; per la qual cosa, en parlar de mala fe sobrevinguda que priva d'usucapir, ha de referir-se a una possessió independent de la perduda; i que, per consegüent, aquesta no reviu. Vegeu llei 29, tít. 29, Part. III. En canvi, vegeu n. 19.

13. S. 4 març 92 (Barcelona). Vegeu TRIAS, anotant SERAFINI, I, 372.

14. S. 16 gener 97. Vegeu MANRESA, comentant el susdit article.

15. La S. 7 nov. 79 havia declarat que les reclamacions desestimades no interrompen la possessió.

la possessió fins que un altre se n'apodera;¹⁶ i, fins en el cas d'usurpació, no perd la possessió d'un immoble el que n'ha estat desposseït, si no abandona la cosa a l'usurpador o és privat de la mateixa possessió amb violència victoriosa o tolerada;¹⁷ puix que la possessió d'immobles — a menys que s'abandoni deliberadament — no es perd per apropiació clandestina, sinó que es conserva *animo*.¹⁸ A Catalunya encara és lícit usar de violència contra l'usurpador, per tal de recobrar *incontinenti* la possessió perduda,¹⁹ i el que així la recobra no s'entén que l'hagi perduda.

II. ANIMO perd la possessió el que positivament manifesta, expressament o tàcita que, malgrat conservar la cosa en son poder, no vol seguir tenint-la com a pròpia.²⁰ És evident que no deixen de posseir per aquesta causa els que no poden alienar, com

16. C. 4 (VIII-32).

17. Fr. 3, §§ 7, 8, Fr. Fr. 7, 18, § 4, Fr. 24, Fr. 25, § 2, Fr. 46 (XLI-2), Fr. 4, § 22 (XLI-3), Fr. 1, § 9, Fr. 3, § 8, Fr. 18 pr. (XLIII-16); vegeu C. 4 (VII-32); MAYNZ, I, 702, n.⁸ 15 i ss.

18. MAYNZ, I, 702 i ss.; SAVIGNY, 320 i ss.

19. Usatge *Quicumque violenter* (tít. 1, llib. 8, vol. 1). Vegeu Fr. 1, §§ 27, 28, Fr. 3, § 9, Fr. 17 (XLIII-16), C. 1 (VIII-4); cap. 12, x (II-13); PELLA, II, 139 i ss.; MARTÍ I MIRALLES, *Rev. Jur. de Cat.*, XVII, 337, 377, 387, respecte a possessió violenta; quant a la clandestina, *id.*, *id.*, 368, 388, 4; i, respecte a la que es té a precari, *id.*, *id.*, 371, 388, 5; SAVIGNY, 406 ff, 407. Vegeu, en canvi, art. 441 C. c.

20. Fr. 3, §§ 4, 6, Fr. 44, § 2, Fr. 30, § 4 (XLI-2). Vegeu Fr. 12, § 1, Fr. 17, § 1, Fr. Fr. 34 pr., 38 pr. (XLI-2). És aplicació de la regla el constitut possessorí, però vegeu la distinció del Fr. 28 (XLI-2), fundada en què la renúncia de la possessió ha d'ésser conscient. El domini, en canvi, no es perd per mera voluntat sense abandonar la cosa. Fr. 17, § 1 (XLI-2), MAYNZ, I, 699, 704.

el pupil ni el boig.²¹ L'ànim de perdre la possessió no es presum.²²

III. CORPORE ET ANIMO perd la possessió el que es desprèn de la cosa amb intenció d'abandonar-la: sia perquè l'adquireixi un altre,²³ sia per abandonar-la en absolut.²⁴ En el primer cas el tradent conserva la possessió fins que l'adquireix aquell al que l'entrega.²⁵

IV. LA LITIS CONTESTATIO, segons el C. c.²⁶, interromp la possessió a l'efecte de l'usucapció; i, si bé en D. R. sembla més fundada l'opinió contrària,²⁷

21. Fr. Fr. 27, 29 (XLI-2), Fr. 11 fi (XLI-1). Vegeu PELLA, II, 148 fi.

22. Vegeu MAYNZ, I, 704, n. 26.

23. § 106; Fr. 3, § 9 (XLI-2). Vegeu Fr. 18, § 1, Fr. 20 (XLI-2), referents a entrega a un boig, ignorant que ho és, i al cas que l'encarregat, pel posseïdor, d'entregar la cosa a un tercer, no compleixi l'encàrrec; i el Fr. 21 pr. (XLI-2) relatiu al propòsit de trametre una possessió que no es disfrutés.

24. Fr. 8 (XLI-2). Vegeu Fr. 18, § 1, 44, § 2 (XLI-2); art. 460, n. 1 i 2 C. c.

25. Fr. 34 pr. al fi (XLI-2), Fr. 18 al mig (XLIII-16). Vegeu el dit Fr. 18, § 1 (XLI-2); MAYNZ, I, 704, n. 29; WINDSCHEID, I, p. 2, 75, n. 10.

26. Art. 1945 C. c. La S. 16 gener 97 declarà no aplicable al cas, en un plet procedent de Catalunya, l'art. 1946, que és excepció de l'anterior, com ampliació de la caducitat de la instància. Havia admesa la interrupció a Catalunya, per la L. C., la S. 6 març 76, i després la de 2 des. 05. La de 23 nov. 1900 fa aplicació a Saragossa dels arts. 1943 i ss. C. c. Vegeu § 134, n. 15.

27. Pel D. R. antic la L. C. interrompia la prescripció, no la possessió; però, en aplicar Justinià, a la usucapció, les regles de la prescripció, s'oferí el dubte de si les C. 2 (III-19), C. 26 (III-32), CC. 1, 2, 10 (VII-33), i C. 7 pr., § 5 (VII-39)—vegeu la C. 10 (VII-32)—eren aplicables a la prescripció adquisitiva. La solució positiva porta la conseqüència d'admetre que la

i no s'hauria, per tant, d'aplicar el C. c., és més probable que s'aplicarà.²⁸

La interrupció natural — deguda a usurpació — obra respecte de tothom;²⁹ i la civil, aplicant-hi les regles de la prescripció, només entre demandant i demandat i els seus hereus.³⁰

Suposant que la L. C. interromp la possessió, produirà aquest efecte la presentació³¹ de demanda d'acció reivindicatòria o Publiciana, la de pobresa incident d'alguna d'elles i l'acte de conciliació en els casos exposats.³²

La possessió real no s'interromp per la tradició ficta de l'art. 1462, § 2 C. c., o sia per l'atorgament d'escriptura de venda,³³ si l'atorgant no tenia possessió material de la cosa venuda; ni per l'acció *damni infecti*,³⁴ fins suposant que fos aplicable el procediment que estableix; ni, en general, pel segrest; però si es decreta possessió per raó de custòdia mentre es discuteix la possessió de la cosa, aprofita per

L. C. interromp la possessió, solució que també admeten SERAFINI, I, 364; BROCA i AMELL, I, 141, n. 5; i neguen SAVIGNY, *Sist.*, V, 24 fi i ss.; MAYNZ, I, 813, 576, n. 22; etc. Segons aquests autors, l'interrupció es produeix únicament *entre les parts*, a l'efecte de la *praescriptio longi temporis*, per les Constitucions esmentades; però, quant a la usucapió, que obra *contra omnes*, no produeix la tal interrupció, segons els Fr. 2, § 2 (XLI-4), Fr. 2 (XLI-6), Fr. 17, § 1 fi, Fr. Fr. 18, 21 (VI-1). Vegeu BORRELL, *El C. c. a Cat.*, 120 i ss.; MANRESA, E. c., II, 260.

28. Vegeu SERAFINI-TRIAS, I, 372, n. 192.

29. Fr. 5 (XLI-3).

30. Vegeu n. 27, art. 450 fi C. c.; MANRESA, IV, 235; XII, 784; SAVIGNY, *Sist.*, IV, 208.

31. § 77.

32. § 77. No produeix aquest efecte la demanda de delimitació, doctrina acceptada pel T. S., segons la S. 21 oct. 80.

33. § 106, n.º 11 i ss.

34. Fr. 30, § 2 (XLI-2).

l'usucapió³⁵ d'aquell a favor del qual es dicti la sentència. Tampoc s'interromp la possessió d'una finca pel fet de que un altre la inscrigui al seu nom al Registre.³⁶

PÈRDUA DE LA POSSESSIÓ COL·LECTIVA. — Es perd com la individual; però, encara que algun dels interessats hagi estat desposseït, amb un sol que resti posseït, tots, fins el desposseït, conserven la possessió;³⁷ perquè cada coposseïdor posseeix en nom propi, i en representació dels altres, a menys que faci acte d'intervisió de possessió: cosa que interessa per a la usucapió entre cohereus i condominis.³⁸

PÈRDUA DE LA POSSESSIÓ QUE ES TÉ PER REPRESENTANT. — De les regles generals relatives a la pèrdua de la possessió, de la especial que no permet canviar el títol de la possessió per un mer acte de voluntat, i de la consideració que el representant té el *corpus* de la possessió i el representat, l'*animus*, resulta que la possessió es perd: 1.ª Quan el representat vol deixar de posseir, encara que el representant ho ignori: del que n'és exemple la venda de cosa arrendada sense saber-ho l'arrendatari. 2.ª Quan el representant comença a posseir la cosa com a pròpia, per acte d'intervisió: *contractatio*, si es tracta de mobles; *dejectio*, si d'immobles.³⁹ Segons

35. Fr. 39 (XLI-2).

36. Nota 9; § 110, n. 8; § 134, n. 18.

37. Fr. Fr. 9, 42 pr. (XLI-2), Fr. 1, § 45 (XLIII-16); MAYNZ, I, 703, 707. Vegeu, però, art. 450 fi C. c.; MANRESA, IV, 253.

38. §§ 79, 105, n. 5.

39. Fr. Fr. 12, 18 pr. (XLIII-16), Fr. 47 (XLI-2), tal com l'entén MAYNZ, I, 706, n.º 5 i ss. El Fr. 3, § 18 (XLI-2), diu

Maynz,⁴⁰ sembla que equival a interversió de possessió, que el representant trameti la cosa a altri, perquè la posseeixi; però, dins el D. R. és discutible⁴¹ i el C. c.⁴² declara que, en aquest cas, no es perd la possessió. 3.^r Quan un tercer desposseeix el representant, encara que el posseïdor ho ignori,⁴³ però, si el representant posseeix, conserva la possessió del representat, malgrat aquest hagi estat desposseït.⁴⁴ També es conserva *animo* encara que el representant mori o perdi la raó,⁴⁵ o s'aparti de la cosa o l'abandoni, mentre un altre no se apoderi de la cosa.⁴⁶

que si el representant pren la cosa (moble), sols fa perdre la possessió del representat traslladant-la de lloc. Vegeu Fr. 67 pr. (XLVII-2); § 105, n. 11. No és acte d'interversió el retenir una cosa per justa causa, sense ànim de negar el dret d'aquell pel qual es posseeix, com en el cas d'usar el dret de retenció. Vegeu Fr. 20 fi (XLI-2), Fr. 12 fi (XLIII-16).

40. I, 706 fi, 707. Vegeu Fr. 44, § 2 (XLI-2), Fr. 33, § 4 (XLI-3); *Las Siete Partidas*, II, 821, n. 35 i, especialment, 827, columna primera i ss.

41. Semblen contraris els Fr. 25, § 1, Fr. 30, § 6, Fr. 32, § 1 (XLI-2), C. 12 (VII-32). Vegeu C. 5 h. t., referent al domini; MAYNZ, lloc dit.

42. Art. 463 C. c., MANRESA, IV, 309.

43. Fr. 1, § 22 (XLIII-16), Fr. 44, § 2 (XLI-2).

44. Fr. 9, Fr. 44, § 2 (XLI-2), Fr. 1, § 45 (XLIII-16).

45. Fr. 25, § 1, Fr. 40, § 1 (XLI-2), Fr. 31, § 3 (XLI-3), Fr. 60, § 1 (XIX-2).

46. Fr. 3, § 8, Fr. Fr. 31, 40, § 1, Fr. 44, § 2 (XLI-2). Vegeu C. 12 (VII-32); MAYNZ, I, 706, n. 4.

§ 109. Secció sisena

Efectes de la possessió

La possessió produeix, dins la seva esfera, els mateixos efectes o drets que el domini : permet, doncs, usar de la cosa, disfrutar-ne,¹ disposar-ne i defensar-la; però tot està subordinat al dret del propietari, si recau en persona distinta del posseïdor.² Dels fruits n'adquireix el domini per mera separació,³ sens perjudici de l'obligació de tornar-los al propietari en certs casos de reivindicació;⁴ i la possessió continuada pot atribuir el domini per usucapió.⁵

1. Fr. 115 (L-16), Fr. 40, § 1 (XLI-2); art. 451 C. c., S. A. B. 15 març 15, Rel. MUÑOZ (PELLA, II, 144, nota). Vegeu SS. 7 des. 99, 20 oct. 08, 14 des. 20; IHERING, *Cuest.*, 87 i ss., 111, 170; PELLA, II, 122 i ss.

2. MAYNZ, I, 676, n.º 11-14.

3. § 35, I (II-1), Fr. 48 pr. (XLI-1). Vegeu Fr. 2 (XLI-10), Fr. 78 (VI-1). El Fr. 45 fi (XXII-1) exclou els fruits naturals, però s'hi oposa el Fr. 48 esmentat. Vegeu IHERING, *Cuest.*, 170 i ss.; arts. 451, 452 C. c.; MANRESA, IV, 240 i ss. La S. 6 des. 04 aplica a Catalunya l'art. 451 C. c. Recordi's que no són fruit els productes de les mines. § 177, n. 18.

4. § 146.

5. § 135.

Secció setena

Protecció de la possessió

§ 110. Subsecció primera

Inscripció

La llei protegeix la possessió : tractant-se de la d'immobles, per remei preventiu de la inscripció; i sempre que sia pertorbada, pels interdictes o l'acció Publiciana, segons els casos.

INSCRIPCIÓ DE LA POSSESIÓ. — La inscripció de la possessió dels immobles s'obté mitjançant un expedient dit possessori, instruït en la forma que determina la llei Hipot. i el seu Reglament;¹ expedient que pot també promoure el propietari que no tingui títol inscrit del domini de la finca, que el tingui defectuós o que, per qualsevol causa, no pugui inscriure,² a menys que s'hi oposi alguna inscripció o anotació de domini o de possessió.³ També es pot obtenir en igual forma la inscripció de quasi possessió dels drets reals sobre immobles, el domini dels

1. Arts. 392-396 llei; 490 i ss., 504 a 506 Regl. Vegeu S. 17 gener 12. Si la possessió és col·lectiva, s'ha d'expressar la participació de cadascú. R. 29 oct. 06, fundada en l'art. 9 de la llei i RR. 26 juny i 18 agost 04. Vegeu S. del Jutjat de Gandesa, 27 juny 17, revocada per Aud. Barcelona, 3 gener 18 (III, 674, 676).

2. Art. 392 llei Hipot.

3. Art. 395 llei Hipot.

quals no estés inscrit en publicar-se la llei Hipot. de 1909,⁴ excepte les servituds reals no aparents o discontinues i el dret d'hipoteca.⁵ També es pot inscriure l'aute o sentència recaiguda en judici d'interdicte d'adquirir la possessió.⁶

L'Estat i les corporacions poden inscriure la possessió mitjançant certificacions lliurades segons l'article 8 del R. D. d'11 nov. 1864, encara vigent malgrat la reforma de l'art. 20 llei Hipot.⁷

EFFECTES DE LA INSCRIPCIÓ DE LA POSSESSIÓ. — Inscrita la possessió d'una finca o la quasi possessió d'un dret real sobre immoble, es presum que ho posseeix el que ho té inscrit,⁸ i atribueix iguals drets que el domini, mentre altre no demostrï que és propietari de la cosa o dret inscrit;⁹ i la dita inscripció perjudica un tercer des de la seva data.¹⁰ Però, quant al propietari de la cosa o dret real contra el qual el posseïdor està usucapint, és indiferent que la possessió estigui inscrita o no; car les

4. Art. 398 llei Hipot. En quant als censos, RR. DD. 21 juliol 71 i 8 nov. 73.

5. Art. 397 llei Hipot. Vegeu R. 29 oct. 78, D. 10 febrer 75.

6. RR. 9 juliol 68, 30 nov. 71, 13 juny 93; però R. 31 maig 65; MANRESA, IV, 304.

7. R. 19 oct. 10. Vegeu RR. 16 gener 82, 18 nov. 67; MANRESA, IV, 304; art. 42 llei Pressupostos de 5 agost 93. Respecte als expedients possessoris de béns mostrencos, vegeu R. 8 juliol 20.

8. Tanmateix, aquesta presumpció es *juris tantum* i es pot impugnar, demostrant que, de fet, no hi ha tal possessió. S. 8 febrer 21. Vegeu § 134, n.º 18 i ss.

9. Art. 41, § 2 llei Hipot. S. 14 des. 20. Vegeu SS. 30 abril 13, 5 març 14, 21 març 16; S. T. C. A. 5 maig 17.

10. Art. 35 llei Hipot. Vegeu § 135, n. 6.

relacions entre ells es regeixen pel dret comú, i no pel hipotecari.¹¹

La inscripció de possessió, mentre no sia cancel·lada, conserva tota sa eficàcia, fins contra un tercer, i atribueix tots els drets i la protecció que la llei atorga al posseïdor.¹²

Si estant inscrit el domini o la possessió d'una cosa o dret, apareix una altra inscripció posterior de possessió, referent a la mateixa finca o dret, pot demanar la possessió judicial el titular de la primera inscripció; i, resultant que es tracta d'una mateixa cosa, s'ha de fer-ho constar en la inscripció posterior.¹³

11. Art. 35, § 4 llei Hipot. Vegeu S. 14 des. 20. Respecte a qui es considera tercer als efectes del referit article, vegeu § 135, n.º 7 i ss.

12. Arts. 41, § 2 i 77 llei Hipot.; MANRESA, IV, 300 i ss. Vegeu RR. 4 abril 85, 17 nov. 19, 11 oct. 15; S. 7 des. 17, 1 març 18, 20 gener 20. La S. 5 maig 17 declara que no es pot privar de la possessió d'una cosa al que no fou part en el plet en que la dita cosa fou adjudicada a tercer. Vegeu les sentències de la n. 9.

13. Art. 101 Regl. hipot.

§ III. Subsecció segona

Interdictes

El que veu amenaçada la seva possessió, pot fer-se-la respectar per l'*interdicte de retenir la possessió*; i el que l'hagi perduda, pel de *recobrar-la*.¹ El D. R., per tal de retenir la possessió, concedia l'*interdicte uti possidetis*, si es tractava d'immobles, i *utrubi*, si de mobles;² i, per recobrar la d'immobles, l'*interdicte unde vi*.³ El procediment espanyol regula indistintament la tramitació dels interdictes de retenir i de recobrar; i, si bé han de variar les allegacions, proves i condemes,⁴ es poden exercitar junts per a més assegurar l'èxit, si no es pot provar la plena desposseïció.⁵

Pot exercitar-los el que tenia la possessió o quasi possessió civil o natural, en sofrir la lesió del seu dret; per la qual cosa es concedeix a l'arrendatari,

1. Recordem que el desposseït pot, en certs casos, recobrar la possessió, fins valent-se de la força. § 108, n. 19.

2. Vegeu §§ 1, 2, 4, 1 (IV-15), D. (XLIII-17), (XLIII-31), C. (VIII-6). Vegeu Fr. 1, § 2 (XLIII-17); MAYNZ, I, 713.

3. D. (XLIII-16), C. (VIII-4). Vegeu, però, MAYNZ, I, 702, n. 18; 704, n. 23. El D. R. no dona interdicte per la desposseïció violenta dels mobles. § 6, 1 (IV-15). Fr. 1, §§ 3-8 (XLIII-16); SAVIGNY, *Posses.*, 408 i ss.; MAYNZ, I, 724, n. 2; ARNDTS-SERAPINI, II, 381 ff; *id.*, *id.*, 384, n. 4, 385, n. 7; WINDSCHEID, I, p. 2, 86 i ss.; II, p. 2, 396.

4. Art. 446 C. c., 1651 E. c.; MANRESA, C. c., IV, 201. Justinià ja havia unificat els dos interdictes. MAYNZ, I, 717, n. 18.

5. Vegeu S. 24 juny 99, S. A. B., *Rev. Jur. de Cat.*, XI, 596.

usufructuari, creditor pignoratici, etc.⁶ No obsta que la possessió s'hagi perduda per error o negligència del possessor o per culpa del seu tutor,⁷ ni que el que desposseï de la cosa en sia l' propietari.⁸ El D. R. concedia, també, interdicte al que havia concedida una cosa a precari, per tal de recobrar-la,⁹ però el procediment més adequat avui és el de comiat.¹⁰

Tota vegada que el procediment espanyol concedeix acció d'interdicte, tant al possessor civil com al natural, es pot donar el cas que el segon interposi interdicte contra el primer, p. e., l'arrendatari contra l'arrendador; però convé notar que els fets que poden motivar interdicte només són els estranys a les relacions contractals, puix que els derivats d'aquestes relacions motiven les accions del

6. Art. 466, en relació amb el 432 C. c., art. 1560, § 1, del mateix, art. 1651 E. c.; S. 11 juliol 81, referent a quasi possessió, malgrat el Fr. 4, § 27 (XLI-3); S. 3 abril 84, S. A. B. 14 març 04, *Rev. Jur. de Cat.*, x, 414, sobre interdicte fundat en tenència no pacífica. Vegeu Fr. 1, §§ 9, 23 (XLIII-16). El R. D. 31 agost 96, resolent competència administrativa, reconeix dret a promoure interdicte al rematant d'un aprofitament de pastura, i diu que és competent l'autoritat judicial, per més que es declarà nul·la la subhasta.

7. CC. 5, 6, § 1 (VIII-4).

8. Vegeu C. 3 (VIII-4); però, per D. C., el demandat podia, en aquest cas, oposar l'excepció de domini evident. MARTÍ I MIRALLES, *Rev. Jur. de Cat.*, XVII, 255, 263, 266 i ss.

9. Fr. 19, § 2 (XLIII-26); MAYNZ, I, 727. La S. A. B. *Rev. Jur. de Cat.*, IV, 223, considera com interdicte de retenir i de recobrar, el que té per objecte fer cessar servitud de corrent elèctric concedida a precari, contra la resistència passiva del concessionari, acabat el precari.

10. Vegeu art. 1565, n. 3 E. c.; S. A. B. 1 abril 09, Sala 2.^a, rel. Selva (t. 505). La S. 10 juny 85 no permet al que té una cosa a precari oposar interdicte al que l'ha adquirida del propietari; i el D. R., en general, n'hi concedeix contra un tercer que el desposseï. Fr. 1, § 9 (XLIII-17), Fr. 17 (XLIII-26); no, contra el propietari que, per sa mà, recobra la cosa. MARTÍ I MIRALLES, *Rev. Jur. de Cat.*, XVII, 370 i ss.

mateix contracte. Així, en l'exemple posat, l'interdicte no seria l'acció adequada per tal de reclamar contra actes compresos dins les relacions entre arrendador i arrendatari, creades pel contracte d'arrendament, per més que no estessin autoritzats pel mateix contracte.¹¹ Quant a interdicte interposat contra un tercer, no obsta que fos injusta la possessió del interdictant; car domina el principi de D. C. *spoliatus ante omnia est restituendus*;¹² però, si el que posseïa *vi, clam vel precario* era desposseït pel que tenia dret de posseir i li posava interdicte, el demandat li podia oposar una excepció *spolii*, de D. C., derivada de la injustícia de la possessió, la qual es convertí en excepció de domini;¹³ i l'excepció també podia oposar-se als successors universals del que posseïa injustament, i fins als singulars, que haguessin adquirida la possessió de mala fe, ente-

11. Vegeu Fr. 3 pr. (XLIII-17), art. 1560, § 2 C. c.; MANRESA, IV, 203; S. del Jutjat de Manresa, *Rev. Jur. de Cat.*, III, 620, nota 28.

12. X (II-13), sobre tot el cap. 7. Vegeu § 6, 1 (IV-15), Fr. 53 (XLI-2), Fr. 1, § 30 (XLIII-16), Fr. 2 (XLIII-17), C. 2 (VIII-4); MAYNZ, I, 718, n. 21. Sobre la intel·ligència del dit principi cadònic, MARTÍ I MIRALLES, *Rev. Jur. de Cat.*, XVII, 145, 241, 337, i el resum a la p. 387 i ss. Però S. 14 oct. 90 (Madrid). Vegeu § 104, n.º 4, 5.

13. Vegeu MARTÍ I MIRALLES, *Rev. Jur. de Cat.*, XVII, 246 i ss., 338 i ss. Vegeu Fr. 1, § 9 (XLIII-17), C. 3 (VIII-4); MAYNZ, I, 722, n. 42; MANRESA, IV, 204, fent aplicació de l'art. C. c., 444 per més que el 446 C. c. i 1651 E. c. no distingeixen. Atès l'art. 446 C. c., es presenta el dubte de si a Castella es necessita haver posseït per més d'un any, pertal de poder usar de l'interdicte, la qual cosa resol negativament MANRESA, IV, 205, 213, fent notar les dificultats de la solució contrària. Quant a Catalunya, on regeix el D. R., hem vist que no hi ha qüestió, § 108, n.º 10 i ss. Vegeu PELLA, II, 150. Respecte a quan regeix a Castella la llei 3, tít. 18, llib. XI Nov. Rec., S. 14 oct. 90.

nent-se així del que tenia notícia de l'adquisició violenta.¹⁴ Però és dubtós que avui prosperin aquestes excepcions.

Els interdictes protegeixen la possessió de mobles, d'immobles i de drets personals, i la quasi possessió de drets reals;¹⁵ però no poden interposar-se contra acords presos per l'Administració dins del cercle de les seves atribucions;¹⁶ sí, en altre cas.¹⁷

L'acció d'interdicte, com a personal, es pot dirigir contra el que amenaça o lesiona la possessió o hi coopera, p. e., manant l'acte lesiu,¹⁸ encara que no posseeixi,¹⁹ i contra els hereus d'uns i altres si continuen l'amenaça o la lesió, o bé si el fi de l'acció és obtenir indemnització de perjudicis, encara que

14. Cap. 18 x (II-13). MARTÍ I MIRALLES, loc. cit., 258 i ss.; BROCA I AMELL, II, 2; MANRESA, IV, 205. Vegeu Fr. 1, § 24, Fr. 3 pr., Fr. 9 pr. (XLIII-16), Fr. 35 al pr. (XLIV-7), C. 2 (VIII-4). Respecte al cas de condomini, Fr. 3, § 5 (XLI-2), Fr. 3 pr. (XLIII-17); MANRESA, loc. cit.

15. Art. 446 en relació amb el 430 C. c., art. 1651 C. c. SS. 31 des. 79, 11 juliol 81. Quant a drets personals — qualitat de soci —, S. 3 gener 93 (Madrid). Vegeu M. ALCUBILLA, 1893, 832. Sobre matrimoni, beneficis, delmes, etc., caps. 8, 9, 14 i altres, x (II-13). Sobre reclamació de persones, vegeu, també, D. (XLIII-30), C. (VIII-8), Fr. 1, § 2 (VI-1); MARTÍ I MIRALLES, loc. cit., 281; § 353, n. 6; § 359, n. 3; PELLA I TORT, *Cuestiones procesales en propiedad industrial*, sobre interdictes en aquesta matèria.

16. Art. 89 llei Municipal, art. 252 llei d'Aigües; MANRESA, IV, 207.

17. Vegeu art. 10 Constitució, art. 349 C. c., art. 89 llei Municipal; competències resoltes per RR. DD. de 4 febrer i 30 març 80, 30 des. 81, 20 abril 82, 5 oct. 84, 17 juny 90, 26 febrer 96, 15 març 98, 2 gener i 4 i 24 febrer i 24 agost 99, 16 oct. i 10 nov. 1900, 18 febrer, 12 abril i 25 maig 1901, 10 juny 02, 19 abril 05, 21 febrer i 9 juliol 06, 13 juliol 07, 22 juny 10, 24 març 11, etc., etc. Vegeu art. 1560, § 2 C. c.

18. Fr. 1, §§ 10, 12-21, Fr. 4 (XLIII-16); MAYNZ, I, 725.

19. Fr. 1, §§ 36, 42 (XLIII-16); MAYNZ, I, 719, n. 23.

sien imputables al causant.²⁰ Segons el C. c. l'acció d'interdicte dirigida contra un condòmino perjudica els altres;²¹ però recordem que, per D. R., la possessió mantinguda per un d'ells aprofita els altres.²²

El demandant per interdicte de retenir ha de provar la possessió al temps de la demanda;²³ i, si és de recobrar, al temps de la lesió;²⁴ i, en tots els casos, l'amenaça o lesió sofertes, respectivament, consistents en actes que impliquin la intenció de pertorbar el lliure exercici de la possessió²⁵ o la privació de dita possessió;²⁶ ja sien dirigits contra el mateix posseïdor ja contra el que posseeixi en nom seu.²⁷

Però les pertorbacions isolades que no obeeixen a la intenció de negar la possessió, no són matèria d'interdicte, com l'entrada de remat en finca aliena sense pretendre el dret de pasturar-hi, l'agafar una cosa per tal de guardar-la pel seu amo, etc.²⁸ En aquests casos hi haurà dret d'usar l'acció derivada del contracte, si es lesiona una relació contractual anterior; la de la llei Aquilia, si el fet lesiu és causa de la relació jurídica entre propietari i lesionant;

20. Fr. 1, § 48 (XLIII-16). Recordem l'extensió de la responsabilitat de l'hereu per la transmissió passiva de les accions del causant. § 74.

21. Arg. art. 430 fi i vegeu art. 1933 C. c. i SS. 20 nov. 12, 28 febrer 13.

22. § 108, n. 36.

23. § 4 fi, I (IV-15).

24. Fr. 1, § 23 (XLIII-16).

25. Vegeu MAYNZ, I, 718, n. 22; id., 699, n. 3.

26. Fr. 1, §§ 1-9, 24, 25, 29, 36, 45-47, Fr. 2 (XLIII-16). Vegeu els altres fragments del mateix títol, art. 1632, n. 2 E. c.

27. Fr. 1, §§ 10, 22, Fr. 20 (XLIII-16).

28. MANRESA, IV, 206; MAYNZ, I, 701, art. 1360, § 1 C. c.

i si el fet no és lesiu, es poden exercitar les accions derivades del fet o de la relació jurídica anterior.²⁹

L'interdictat pot oposar les excepcions de no ésser certa la possessió del demandant o la lesió,³⁰ i la de que aquest li havia presa injustament la possessió.³¹

El fi de la sentència d'interdicte de recobrar és retornar la possessió al que n'ha estat privat; el de la sentència del de retenir, mantenir i permetre el lliure ús de la possessió i apercebre el demandat que s'abstingui de pertorbar-la i amenaçar-la.³² La condemna també comprèn la restitució dels fruits percebuts per l'interdictat³³ des de la lesió, si l'interdicte és de recobrar;³⁴ i des de la L. C., si es deuen en el de retenir.³⁵ Convé notar que, en els interdictes, els fruits només es poden demanar com a accessoris de la cosa, en reclamar-la.³⁶ Si es demanessin sols, hauria d'ésser per acció distinta i judici

29. Vegeu Fr. 3, §§ 2-9 (XLIII-16), Fr. 12 (x-3), Fr. 8, § 5 (VIII-5), Fr. 52, § 1 (XLI-2), Fr. 7, § 5, Fr. 14 (XLVII-10), Fr. 25, § 5 (XIX-2); MAYNZ, I, 719, n.º 25 i ss.; nota 11 d'aquest §.

30. MAYNZ, I, 721.

31. Vegeu el dít a n.º 12 i ss., i especialment les referències a MARTÍ I MIRALLES.

32. Art. 1658, § 1 E. c.; MANRESA, IV, 218. La infracció d'aquesta prohibició, *per se*, no implica responsabilitat criminal per desobediència, sinó merament civil. SS. de lo criminal, de 25 set. i 4 oct. 89, 3 juny 93, 20 febrer 95. El D. R. arribava a imposar caució de no seguir pertorbant. Fr. 1 pr. (XLIII-16), Fr. Fr. 7, 12 (VIII-5), argument d'acció negatòria, § 148, n. 6.

33. C. 2 (VIII-4), Fr. 38 (I-17), art. 1658, § 2 E. c. Noti's que, a diferència de l'acció reivindicatòria, no es parla de fruits poguts percebre: diferència que no nota O'CALLAGHAN, I, 340 i ss.

34. Fr. 1, § 40 (XLIII-16); MAYNZ, I, 726, n. 11.

35. Fr. 3 (XLIII-1); MAYNZ, 721, n. 37.

36. S. A. B., I, 28.

ordinari. El demandat vençut també ha d'indemnitzar els perjudicis causats a l'interdicte; si no pot tornar la cosa, n'ha de pagar l'estimació; i, a més a més, ha d'abonar les costes.³⁷ Respecte a l'extensió de responsabilitat de l'hereu de l'usurpador, recordi's que, per D. C., no ve limitada, com per D. R., al en que tal successor esdevingués enriquit per l'acte del causant usurpador.³⁸

L'acció d'interdicte prescriu a l'any — útil per D. R. — de soferta la lesió;³⁹ però, si es tracta d'una obra, el temps es compta des que s'acaba o se'n desisteix.⁴⁰ En el cas d'usurpació clandestina, el temps no corre fins que el perjudicat té notícia de la lesió.⁴¹ Però el dret de reclamar allò en què l'usurpador s'hagués enriquit, prescriu als trenta anys.⁴²

La sentència d'interdicte no perjudica el domini de la cosa ni el millor dret a posseir-la; per la qual cosa no priva d'exercitar l'acció reivindicatòria ni la publiciana,⁴³ puix que no produeix acció de cosa

37. Fr. 3. § 11 (XLVIII-17), Fr. 1. §§ 31, 35, 41, Fr. Fr. 6, 14, 19 (XLIII-16); art. 1658, § 2 E. c. Vegeu *Rev. Gen. de Leg. y Jur.*, CVIII, 261, 267.

38. C. 2 fi (VIII-4); i, en canvi, § 74, n.º 12, 13.

39. Art. 1653 E. c., art. 1969, n.º 1 C. c. Fr. 1 pr. al fi (XLIII-17), Fr. 1, § 39 (XLIII-16), C. 2 (VIII-4); MANRESA, IV, 212, vegeu *id.*, *id.*, 296; SÁVIGNY, *Sist.*, IV, 265. Vegeu § 108, n.º 9, 17. Als absents se'ls comptava el temps des del retorn. C. (VIII-5).

40. Fr. 15, § 4 (XLIII-24).

41. MANRESA, IV, 212. Vegeu Fr. 7, § 4 (XLIII-24) i dit § 108, n.º 9, 17.

42. Fr. 4 (XLIII-1), Fr. Fr. 1 pr. fi, 3, § 1 (XLIII-16).

43. Fr. 53 (XLI-2), C. 3 (VIII-1); art. 1658 E. c.; SS. 3 gener 93, 7 juliol 05. Vegeu la de 3 març 11; MAVNZ, I, 712, *Obz.* Respecte a l'acció Publiciana, S. 22 oct. 57. La de 14 novembre 08 permet demanar la nul·litat de l'interdicte, demostrant que el demandat no posseïa la cosa, sense que

jutjada (per tenir fi diferent) ni tan sols la litis pendència.⁴⁴ Recordi's que els efectes de l'interdicte i els de l'acció reivindicatòria, relativament als fruits, no són iguals.⁴⁵

L'actor del judici ordinari hagi de reclamar ni demostrar el domini ni la possessió definitiva. Vegeu, també, la S. 14 octubre 90. L'interdicte promogut de mala fe dóna dret al demandat vençut a ésser indemnitzat. Vegeu SS. 14 i 18 oct. 90; però la de 21 oct. 97; MANRESA, IV, 218 fi, 219.

44. Fr. 12, § 1 (XLI-2), Fr. 18, § 1 (XLIII-16).

45. Notes 34-37.

§ 112. Subsecció tercera

Acció Publiciana

L'acció Publiciana s'introduí a Roma per protegir l'anomenat domini *bonitari*, que no disfrutava de la protecció civil,¹ així com la reivindicatòria protegia el domini *quiritari*. Perquè prosperi, n'hi ha prou amb demostrar el dret a posseir la cosa amb preferència al posseïdor actual.² És una acció reivindicatòria útil que s'aplica a la possessió *ad usucapionem*, fingint-se que ha passat el temps necessari per adquirir el domini.³ Per això no s'aplica a coses que no es poden usucapir.⁴

Aquesta acció correspon, doncs, al posseïdor⁵ de bona fe privat de la possessió⁶ que tenia per títol apte per adquirir el domini;⁷ i pot dirigir-se contra

1. D. (VI-2), §§ 3, 4, 1 (IV-6); MAYNZ, I, 852. COSTA, *La ignoranc.*, 61, explica una mena de domini bonitari, el de les coses trameses sense escriptura ni inscripció, per l'entrega dels títols antics. El C. c., sense anomenar l'acció Publiciana, la deixa subsistent, SÁNCHEZ ROMAN, III, 483; i MANRESA, IV, 220, fundant-se en els arts. 438, 445 i 446, que consideren la possessió com un dret, també la creu aplicable segons el C. c.

2. MAYNZ, I, 856, n. 22, fundat en el Fr. 66 pr. (XXI-2), malgrat el Fr. 1, § 1 (VI-2). Vegeu Fr. 39, § 1, (XXI-2), arg. Fr. 1, § 4 (XLIII-3).

3. MAYNZ, I, 857.

4. Fr. 9, § 5, Fr. 12, § 4 (VI-2).

5. No al *fictus possessor*, Fr. 70, en relació amb el 69 (VI-1).

6. Fr. 7, §§ 11 i ss. (VI-2). Convé recordar que la mala fe no es presuma, i que per D. C. *mala fides superveniens nocet*.

7. Fr. Fr. 1 i ss. (VI-2); MAYNZ, I, 854. Poden usar-la el donatari *mortis causa*, el legatari, etc., puix no precisa que es tracti de possessió adquirida per tradició. VINNI, *Selec.*, 85.

el que té la possessió natural de la cosa o la civil, per títol menys preferent, i contra el que deixà de posseir dolosament o es presentà falsament com a posseïdor.

PREFERÈNCIA ENTRE DRETS DE POSSEIR. JUS POSSIDENDI. — Per tal d'exercitar amb eficàcia l'acció Publiciana, convé saber l'ordre de preferència entre els drets que alleguin mantres persones per posseir una mateixa cosa. Si l'han adquirida de bona fe d'una mateixa persona, és preferent el dret del que l'adquirí abans;⁸ però, si la possessió d'un i altre provenen de persones distintes, és preferent el dret del que posseïx actualment.⁹

El resultat de l'acció Publiciana és semblant al de la reivindicatòria,¹⁰ però salvat el dret del propietari; per la qual cosa l'actor pot recobrar el que té dret de posseir amb els fruits i accessions; i, no essent això possible, té dret a indemnització de perju-

8. Fr. 9, § 4 (VI-2), Fr. 31, § 2 (XIX-1), Fr. 14 (XX-4), C. 15 (III-32). Vegeu C. 2 (VIII-18).

9. Fr. 9, § 4 (VI-2), Fr. 14 (XX-4), Fr. 128 pr. (L-17); SERAPINI, I, 395 ff. Si bé el Fr. 31, § 2 fi (XIX-1), també dona preferència al primer que adquirí la possessió, són més atenedibles els altres fragments esmentats. MAYNZ, I, 857, n. 28. Vegeu art. 445 C. c., que, si bé parla de la possessió com a fet, també es refereix al dret de posseir, segons MANRESA, IV, 190, 221. És preferent, segons el C. c., el dret del que posseïx directament o el del que ho fa per constituir possessor? Vegeu MARTÍ I MIRALLES, *Rev. Jur. de Cat.*, XVIII, 18. Entenc que l'estar o no inscrita la possessió no influeix en l'acció Publiciana: és cert que la inscripció té importància per a l'usucapció, respecte a *tercer* (§ 135, n.º 6 i ss.); però convé notar que la inscripció no atribueix dret, sinó que serveix per assegurar el que ja existia (§ 234, n. 1). Vegeu § 110, n. 8; § 134, n.º 18 i ss.

10. Fr. 7, § 8 (VI-2).

dicis.¹¹ Com l'objecte d'aquesta acció és la possessió i no el domini, el propietari que l'exercita sense èxit encara pot després usar la reivindicatòria.

El posseïdor té també les accions *aquae pluviae arcendae* i *ad exhibendum* amb igual extensió que el propietari.

11. C. 6 (VII-32). Vegeu MANRESA, IV, 219 i ss.

TÍTOL SEGON

DOMINI

CAPÍTOL I

NOCIÓ I EFECTES

§ 113. Secció primera

Noció del domini

El domini és el tipus dels drets reals, i les seves regles serveixen per suplir les dels altres.¹ Hi ha propietat individual i col·lectiva,² representada, principalment a Catalunya, pel *emprius*,² notant-se també vestigis de la propietat familiar en els heretaments, fideicomisos, etc., i fins en el llenguatge, que parla de la casa *nostra* més que de la casa *meua*.³

1. Vegeu MANRESA, III, 105; *id.*, IV, 25; PELLA, II, 59 i 88.

2. Vegeu art. 38 C. c.; DURAN I BAS, *Memor.*, 212; MANRESA, III, 5; *id.*, XI, 21; *Las Siete Partidas*, II, 740, n. 2; REYNALS, *Diferencias entre la propiedad corporativa y la individual consideradas filosóficamente*; ALTAMIRA, *Historia de la propiedad comunal*; PELLA, I, 32; *id.*, II, 8; CORBELLÀ, 279; PRAT DE LA RIBA, *Rev. Jur. de Cat.*, XII, 257; COSTA, *Der. consuet.*, I, 327, 331; *id.*, II, 7, 69, 107, 262; AZCÁRATE, *Hist. de la propiedad*; MAYNZ, I, 730; LESSONA, *Génesis de l'art...*, 10.

3. ABADAL, *Característica de la propiedad catalana*; ESTASEN, *Rev. Jur. de Cat.*, XII, 37; PELLA, II, 8. Sobre el fracionament de la propietat a Galícia, PÉREZ PORTO, 36.

El domini és el dret més complet de l'home sobre la cosa : puix que *naturalment* comprèn totes les facultats que pot tenir-hi,⁴ sense que se'l pugui qualificar d'absolut; car, no solament des del punt d'obrir moral i social no pot ésser-ho, sinó que jurídicament el poden limitar la llei i la voluntat del causant.⁵ Només podria dir-se absolut en el sentit que no té la subordinació d'altres drets, com la possessió; i que, per naturalesa, abarca la integritat de les facultats jurídiques; però l'extensió d'aquestes facultats pot disminuir per la desintegració de drets reals a favor de persones distintes del propietari. Fins es concebeix que el mateix propietari tingui aquests drets amb una certa separació latent respecte a les altres facultats del domini; p. e., exercitant sobre una finca pròpia, i en interès d'una altra també pròpia, facultats que serien de vertadera servitud si una de les finques fos aliena; o tenint esteses, i en cartera, cèdules hipotecàries.⁶ D'aquí que, segons sien les facultats que el propietari conservi sobre la cosa, el domini pot ésser integral o desintegrat;⁷ i aquest, *menys ple*, si s'és desintegrada l'emfiteusi; *ni*, si l'usdefruit; i *gravat*, si una servitud o hipoteca.⁸ Però la desintegració del domini, com tota alienació, no es presum, sinó que s'ha de demostrar.⁹

4. FALGUERA, *Conf.*, 60 i ss.; IHERING, *Esp.*, IV, 372; *id.*, *La lucha...*, 45 i ss.; MANRESA, III, 110 i ss. Vegeu article 348 C. c.

5. Vegeu IHERING, *Esp.*, IV, 344; MAYNZ, I, 741; MANRESA, III, 109; *id.*, IV, 25.

6. Aquestes situacions de drets reals desintegrats en forma latent és comparable a la de tenir distribuït un líquid en vasos distints.

7. Vegeu IHERING, *Esp.*, IV, 231; MANRESA, IV, 331; XI, 7.

8. Vegeu FALGUERA, *Conf.*, 60 i ss.; MANRESA, III, 113.

9. § 148, referent a l'acció negatòria.

El domini, per ésser dret real, pot durar indefinidament; i, com aquesta durada es manifesta més en els immobles, es considera típic el domini sobre immobles;¹⁰ i per això es diu que el domini és essencialment perpetu i irrevocable;¹¹ qualitat, la darrera, que no es pot admetre dins el Dret català, on el fa revocable el dret real de lluir i quitar; i les herències fideicomitides també atribueixen al fiduciari un domini revocable.¹²

10. FALGUERA, *Conf.*, 65.

11. MAYNE, I, 670, 742; II, 411; C. 3 (IV-54); però Fr. Fr. 6 pr., 10 (1-8).

12. Vegeu FALGUERA-GIBERT, 386 i ss.; MANRESA, VI, 132, 138; IHERING, *Esp.*, IV, 230 i ss.

§ 114. Secció segona

Facultats del propietari

El domini autoritza de posseir, usar, disfrutar, transformar i alienar les coses i exigir judicialment el respecte d'aquestes facultats;¹ però ni el caràcter absolut que s'atribueix al domini ni l'anomenat *jus abutendi*, donen dret de destruir inconsideradament la cosa, ni autoritzen de deixar d'aprofitar-la : sia en perjudici de tercer o de l'interès social : la Moral, la caritat i la solidaritat social no ho consenten, encara que els tals actes o omissions no tinguin sempre sanció jurídica; car aquesta exigiria una tutela constant perpètua de la propietat per part de l'Estat. Així i tot, s'ha proclamat el principi jurídic que acaba el dret allí on comença l'abús;² i el mateix D. R. consigna : *quod tibi non nocet et alteri prodest ad id es obligatus*, dictant mantes disposicions derivades d'aquest criteri.³ En Dret mo-

1. Art. 348 C. c. Vegeu llei 1, tit. 28, part. III.

2. Vegeu GIERKE, *La función social*, 28 i ss.; JOSÉ GARCÍA MARÍN, memòria premiada per la R. *Academia de Ciencias Morales y Políticas* (Madrid, 1906, 183). Vegeu S. 22 abril 92. El dit *jus abutendi*, desconegut dels romans, s'inventà en el segle XVI. N. NOGUER, *Raón y Fe*, LXIV, 163, 287.

3. C. 8 (XI-58) encaminada a evitar que els camps quedin sense conreu; C. 1 (XI-6), que vol que l'Estat participi dels beneficis de les mines; el Fr. 14, § 5 (XVII-1) i altres, que prohibeixen enterrar els cadàvers amb joies, i coses semblants; la prohibició de maltractar els esclaus, la tutela dels pròdigs, la prohibició d'admetre ajornament de la successió universal, per tal que l'herència no resti im-

dern el domini deixa d'ésser un dret il·limitat, per convertir-se, segons uns, en una funció social; i reclamant altres que s'harmonitzi l'interès del propietari amb els de la societat; i, al criteri individualista i egoista del domini absolut i exclusiu, ha succeït el criteri social de la solidaritat, proclamant-se el *jus usus innocui*, l'*obligatio utendi*, la teoria del mal menor, les relacions de veïnat, les servituds forçoses, etc.;⁴ i les lleis positives espanyoles estableixen mantes limitacions fundades en diverses consideracions.⁵

Les facultats del propietari s'estenen a tota la cosa: si és immoble, en tota sa fondària i alçada, segons el principi *dominus soli, dominus coeli*,⁶ limitat avui per la llei de mines i per la necessitat d'harmonitzar els drets del propietari amb l'aviació;⁷ i així el dret del propietari per l'aire i per davall del sòl s'estén fins allà on exigeix l'ús de la finca segons els avenços de la ciència, segons Ihering; i fins on s'estén el *corpus* i l'*animus* del propietari, segons Maluquer.⁸

productiva; etc. IHERING, *El fin...*, 321-325; GIERKE, *loc. cit.*; DESVERNINE, *Discurso...*, Havana, *Rev. Gen. de Leg. y Jur.*, LXXXIV, 85.

4. Vegeu *Razón y Fe*, LXIV; CASTAN, *Rev. Gen. de Leg. y Jur.*, CXXVII, 286 i ss.

5. § 115.

6. Art. 350 C. c. Vegeu Fr. 1 pr. (VIII-2), Fr. 22, § 4 (XLIII-24).

7. Vegeu art. 5, n. 1 de la llei 29 des. 68; § 141, n. 9; Regl. Aviació, R. D. 25 nov. 19; MALUQUER, *Discurs...* *Rev. Jur. de Cat.*, XVII, 529; i, quant al dret internacional, GAY DE MONTELLÀ, *id.*, XVI, 289.

8. Vegeu GABBA, I, 171 i ss.; MANRESA, III, 127; Juli CASTELLI, *Rev. Gen. de Leg. y Jur.*, CXIII, 104. La S. 1 febrer 09 (Barcelona) declara que l'ocupació de l'espai aeri, si no suposa ocupació material ni limita els drets del propietari

per elevar l'edificació, no està prohibida ni revela servitud. Es referia a fer passar fils telefònics a gran alçada, sense apoïar-los. Això demostra que, segons el criteri del T. S., el domini està limitat quan el seu exercici absolut perjudicaria tercer, sense profit del propietari, o sia quan es pot aplicar la regla romana *quod tibi non nocet al alteri prodest, ad id es obligatus*. La S. 14 març 98 (*Rev. Jur. de Cat.*, IV, 374) declara que el que construeix obres abusives per distreure aigua del veí no sols no pot fer-ho, sinó que, malgrat faci les tals obres en terreny propi, se'l pot obligar a destruir-les.

§ 115. Secció tercera

Limitacions del domini

El domini pot estar limitat per motius d'interès privat i per motius d'interès públic. Els primers poden derivar d'acte voluntari, prohibint la lliure disposició o imposant drets reals, o de la llei, disposant servituds i quasi contractes de veïnat.

LIMITACIONS PER INTERÈS PÚBLIC. — Unes les disposa la llei *per tal de treure de les coses tots els aprofitaments possibles*: com són els aprofitaments del subsòl per a la mineria; els ferrocarrils (foradades, ferrocarrils subterranis), explotació de les aigües minerals i de les subterrànies, servitud de corrent elèctric, d'aqüeducte, parada, estrep, sindicats de regants, etc.

LIMITACIONS PER A LA DEFENSA DEL TERRITORI. — Referents a edificacions i obres en costes, fronteres i zones militars, plantacions prop de places fortes i fortaleses, i expropiació de terres veïnes,¹ i limitació de treballs topogràfics dins les zones militars;² i protecció dels boscos.³

1. Llei 15 maig i Regl. 12 nov. 02, R. D. 18 març 03; quant a Marina, llei 10 i Regl. 30 des. 15, i Regl. 11 maig 16; sobre zones militars de costes i fronteres, Regl. definitiu de 14 des. 16 per a l'aplicació del R. D. de 17 març 91; art. 589 C. c. Vegeu també RR. OO. 16 set. 56, 29 abril i 29 des. 93, en relació amb les de 4 abril i 12 maig 94; articles 877-880 del Regl. de Campanya de 5 gener 1882, R. D. 10 març 81, R. O. 28 juliol 11, R. D. 26 febrer 13, etc.

2. R. O. 24 març 11, aclarint el Regl. 18 març 03.

3. Llei 24 juliol i Regl. 5 set. 1818; FRANCISCO MONSALVO, *Revista Social*, any 1918, 161.

LIMITACIONS PER A LA DEFENSA I APROFITAMENT D'AIGÜES. — Servituds de vigilància i de salvament, sobre terres lindants amb el mar (6 m. la primera i 20 la segona) i necessitat de permís del comandant de Marina per edificar en la zona marítima;⁴ servitud de vigilància sobre terres lindants amb rius navegables;⁵ reglamentació de les obres de defensa contra les aigües corrents;⁶ servituds públiques sobre les riberes⁷; etc.

PER A RAONS FISCALS. — Monopolis de l'Estat, impostos, duanes, consums, etc.

PER AL FOMENT I CONSERVACIÓ DE LA RIQUESA PÚBLICA. — Ús del subsòl per a pas de ferrocarrils i per a mines;⁸ limitació del dret d'alienar obres artístiques i arqueològiques;⁹ expropiació de tresors;¹⁰ expropiació per causa d'utilitat pública.¹¹

4. Arts. 6 a 10 llei 7 maig 80. Vegeu art. 6 R. D. 11 juliol 12.

5. Art. 1 en relació amb els 7 a 10 llei 7 maig 80, article 553 C. c.

6. Arts. 413, 420-422 C. c.; art. 162 llei d'Aigües.

7. Navegació i flotació, pesca, salvament, sirga, etc., arts. 36, 52 i ss., 112 i ss., llei d'Aigües; 552 i ss. C. c.; MANRESA, IV, 662 i ss.

8. Art. 6, D.-llei 29 des. 68.

9. R. D. 16 juliol 10, art. 9 llei 7 juliol 11, R. O. 6 febrer 13; R. D. de 9 gener 1923, sobre obres artístiques de les esglésies.

10. Art. 351, § 2 C. c.

11. Arts. 349, 423 C. c.; llei 10 gener 79, Regl. 10 març 81; per causa de guerra, llei 1902 esmentada; per a reforma de les poblacions, llei 22 des. 76; íd. de les grans poblacions (Madrid i Barcelona), llei 26 juliol 92, Regl. 31 maig 93; eixampla i sanejament de poblacions, llei 22 des. 76 i Regl. 19 febrer 77; reforma de poblacions de més de 30.000 ànimes, llei 18 març 95 i Regl. 15 des. 96; expropiació d'aigües minerals, art. 16, § 3 llei d'Aigües. Vegeu FONTANELLA, CI.

PER A LA CONSERVACIÓ D'OBRES PÚBLIQUES. — Limitació d'edificar i de fer obres hidràuliques en finques lidants amb carreteres,¹² camins veïnals¹³ i amb ferrocarrils, que també limiten les plantacions.¹⁴

PER A HIGIENE, SEGURETAT PERSONAL I ORNAT.¹⁵ — Limitacions d'edificar,¹⁶ d'establir indústries malsanes, incòmodes i perilloses,¹⁷ dessecació i fins expropiació de terres pantanoses;¹⁸ reglamentació de les explotacions mineres¹⁹ i de la venda de medicaments, drogues i armes,²⁰ sanejament de cases,²¹ etc.

PER A RAÓ DE CONVIVÈNCIA. — Servituds recíproques o quasi contractes de veïnat.²²

LIMITACIONS PER VOLUNTAT DEL CAUSANT. — A la facultat de disfrutar : drets reals; a la de disposar: fideïcomisos, retractes.

IV, gl. 12, n.º 12 i ss.; expropiació d'aigües subterrànies de domini privat, art. 6 R. D. 15 juliol 05 i art. 6 R. D. 28 juny 10, fundats en la llei d'Aigües.

12. Arts. 3, 29-38 Regl. 19 gener 67, R. O. 3 febrer 71.

13. Arts. 166-170 R. D. 8 abril 48.

14. Art. 7 Regl. 8 juliol 59; arts. 1, 3 a 11 de la llei de Policia dels Ferrocarrils, de 23 nov. 77.

15. Demés de les disposicions generals, convé tenir en compte les respectives ordenances municipals.

16. Regl. d'Higiene municipal de 12 oct. 10. Vegeu arts. 1 i ss., llei 10 des. 21 i arts. 401 i ss., Regl. 8 juliol 23, per sanejament de grups de cases.

17. RR. OO. 11 abril 60, 19 juny 61, 11 gener 65, 13 nov. 80, 8 gener 84.

18. Art. 61 llei d'Aigües, llei 24 juliol 18.

19. Regl. de Policia minera, 30 gener 03.

20. RR. DD. 23 juny i 10 agost 76, etc., R. D. 31 juliol 18.

21. Arts. 37 i ss., llei 10 des. 21 i arts. 384 i ss., Regl. 8 juliol 23, sobre Cases barates.

22. §§ 158, 165, 345.

§ 116. Secció quarta

Condomini

Segons els principis del D. R., dos o més no poden tenir simultàniament la possessió integral d'una cosa, ni tampoc el domini en aquestes condicions; perquè es considera que les facultats d'un dels interessats serien incompatibles amb les dels altres;¹ però admeten un *condomini* consistent en què cada participant tingui una part ideal o indivisa determinada de la cosa: situació que pot resultar de pacte o d'un fet, podent confondre's, en el primer cas, amb la societat.² A Catalunya es coneix també una copropietat amb participacions indeterminades i variables: ja de domini ja d'aprofitament de coses, com són els *emprius*, el domini o aprofitaments d'aigües per mantes persones sense constituir comunitat de regants i altres aplicacions semblants. Els *emprius* avui es regeixen per disposicions administratives,³ i les altres copropietats per les regles generals del condomini.

Tot condomini suposa igualtat de drets dels condòminos, quant a la naturalesa, no en la quantia;⁴

1. Vegeu Fr. 6, § 1 (VIII-4), Fr. 25, § 1 (L-16), MAYNZ, I, 746; WINDSCHIED, I, p. 2, 127; PTHIER, *Societat*, 84; art. 392, § 1 C. c.; MANRESA, III, 331; *id.*, IV, 234; *id.*, X, 323.

2. Fr. Fr. 2 pr., 29 pr. (X-3), Fr. 83 (XVII-1). Vegeu R. 5 oct. 21. Respecte a la manera de distingir el condomini de la societat, § 292.

3. Vegeu SANTAMARIA, *Der. con.* 50 i ss.; PELLA, II, 53 ss.; CORBELLA, 397. S. 9 maig 21 i n. 7 d'aquest paràgraf.

4. Vegeu SAVIGNY, *Oblig.*, I, 341 (d); *El C. c. a Cat.*, 183.

i així és impropri tenir per condòminos el censalista i el censatari;⁵ ja que, en aquest cas, i en tots aquells en què cada interessat pot exercitar el seu dret amb independència del de l'altre, no hi ha vertader condomini.⁶ Però el T. S., per tal de concedir el retracte de comuners, considera que tenen comunitat l'amo de la terra i el de l'arbrat o de les plantacions.⁷ La igualtat de drets sobre una cosa i consegüent perill de conflicte d'interessos, que caracteritza el condo-

5. Vegeu n. 8, SS. 17 juny 88, 4 abril 04, 1 maig 06, 3 abril 09.

6. Vegeu Fr. 19, § 2 (X-3).

7. SS. 12 juny 81, 9 març 93, 9 juliol 03, 3 abril 09 i 6 juliol 20; i encara és més expressiva i absoluta la de 29 abril 78. Vegeu la de 4 abril 04. Però, segons la S. 30 oct. 19, és servitud discontinua, i no condomini, el dret de sembrar tros de terra situada dins una finca. L'art. 396 C. c. considera condòminos els propietaris de distints pisos d'una mateixa casa, i l'apliquen les SS. 17 abril 96 (Burgos-Logroño), 18 març 97 (València); S. A. B. 7 oct. 15 (III-337). Però, en realitat, no existeix condomini sinó de les dependències d'ús comú, i no seria lícit que, per voluntat d'un dels interessats i contra la voluntat dels altres, es decretés la venda de la casa per tal de partir-se el preu. Vegeu S. 14 juny 95; i la de 17 des. 91 referent a pati comú entre dues cases. La de 14 des. 98 declara que existeix condomini entre el propietari d'una casa i l'usufructuari de part al·lquota de la mateixa casa; però no n'hi ha entre els tenedors d'accions d'una mina, segons la de 16 maig 94; no és condomini d'una finca l'ajuntament d'un poble, els veïns del qual hi tenen dret de pastura, segons la de 30 oct. 18; en canvi, el dret de pastura de dos pobles sobre una mateixa finca sí que és condomini. S. 21 febrer 20. Els aprofitaments comunals constitueixen condomini (millor dit, propietat comunal sense parts determinades) i no servitud, segons el T. S. Vegeu SS. 29 abril 78, 17 nov. 87, 28 juny i 17 des. 88, 27 gener 99, 9 maig 21; Fr. 26 (VIII-2), MANRESA, III, 386. Aquests aprofitaments estan regulats per les llei de Monts. Vegeu arts. 9 i 10 llei 24 maig 63 i art. 7 Regl. 17 maig 65. Sobre la distinció entre comunitat i servitud, vegeu també S. 25 abril 1900. És servitud, i no comunitat, el dret de servir-se d'una mateixa escala per a dues cases. Quant al dret estranger, vegeu COSTA, I, 281 i ss.

mini, és el que dificulta el seu funcionament normal, exigint que la llei el reglamentí i que faculti la divisió forçosa,⁸ a menys que es tracti de propietats o d'aprofitaments comunals que hagin de romandre indivisos.

La participació de cada condòmino s'ha de precisar;⁹ i, si no es precisa, es presumen iguals les participacions, a menys de resultar el contrari.¹⁰ La participació d'un condòmino no sols es pot representar en forma de part alíquota, sinó també en una quantitat certa en relació amb la valor total de la cosa; però és evident que, en aquest cas, s'ha d'expressar la valor total de la dita cosa o referir-la a un dia determinat, atesa la possibilitat que variï, i, per consegüent, s'alteri la proporció que guarda amb la quantitat certa que representa la part en condomini.¹¹

DRETS DELS CONDÒMINOS. — Cadascú d'ells té les facultats que corresponen a son domini, però limitades a la part ideal que li pertany.¹² D'aquí la necessitat de reglamentar l'administració¹³ i la distribució dels drets divisibles i d'harmonitzar els indivisibles que comprèn el domini. En conseqüència: la facultat d'usar de la cosa segons sa naturalesa i d'habitar-la, en son cas, s'ha d'exercitar en forma

8. MANRESA, VII, 553.

9. Vegeu S. 24 maig 05, §§ 209, 228.

10. Arg. Fr. 29 pr. (XVII-2), Fr. 9, § 12 (XXVIII-5); art. 393, § 2 C. c. La S. 10 oct. 99 aplica el dit article al condomini de crèdits. Vegeu S. 14 març 03; però R. 18 agost 94 i M. AL-CUBILLA, 1894, 531, nota. Vegeu també Fr. 83 (XVII-2).

11. Vegeu RR. 23 nov. 86, 9 febrer 06, 19 des. 17. També la de 31 març 11.

12. Vegeu CÀNCER, II, 7, n. 31; PELLA, II, 109; MANRESA, III, 369, 413; S. 22 juny 92.

13. § 343.

que cap dels condòminos destorbi el dret dels altres, i sense alterar la cosa;¹⁴ la d'usufructuar és de tots, amb dret als fruits a prorrata de la participació de cadascú;¹⁵ la de disposar — fora que es tracti de drets personals intransferibles¹⁶ — la pot exercitar lliurement cada condòmino respecte de sa part ideal,¹⁷ i l'adquiridor esdevé condòmino amb els altres;¹⁸ però cap d'ells pot alienar una part material de la cosa ni tota ella sense consentiment dels altres, perquè no hi té dret exclusiu.¹⁹ Per igual raó les servituds reals que, per ésser indivisibles, pesen materialment sobre tota la finca, i no sobre una part

14. Fr. Fr. 8, 13 pr., 19, §§ 1, 2, Fr. 26 (VIII-2), Fr. 28 (X-3); art. 394 C. c. Vegeu SS. 17 des. 91, 22 juny 92; MANRESA, III, 372. És molt interessant FONTANELLA, Cl. IV, gl. 9, p. 2, n.º 2 i ss. No infringeix la prohibició d'alterar la cosa el que un condòmino usi el retracte de col·lidants. S. 30 maig 06.

15. Vegeu § 176 referent a l'usdefruit; arts. 393, § 1 i 399 C. c.; MANRESA, III, 370.

16. Art. 399 al mig C. c.

17. C. 1 (III-37), C. 3 (IV-52), C. 12 (VIII-54); art. 499 C. c., S. 22 març 11. Però, en el cas de demanda, després de la L. C., ningú pot alienar sa part sense consentiment dels altres, C. 1 (III-37) al fi.

18. Dita C. 1 (III-37).

19. Fr. 2 (VIII-1), Fr. 7, § 13, Fr. 14, § 3, Fr. 24, § 1, Fr. 28 (X-3), Fr. 16 (XII-1), CC. 1-3 (III-37), CC. 1, 3, 4 (IV-52), C. 12 (VIII-54), SS. 24 nov. 94, 24 nov. 14. Vegeu Fr. 44, § 2, Fr. 54 (X-2); però vegeu el cas que presenta MASPONS, *Rev. Jur. de Cat.*, XXVII, 606. MANRESA, III, 414. Respecte als Fr. Fr. del D. referents a la divisió d'herència, convé notar que, en aquesta institució, la divisió de les coses divisibles es produeix *ipso iure*, § 525. La S. 7 juliol 11 considera acte d'aprofitament i no de disposició, el cedir per temps definit els aprofitaments d'una cosa. El dit art. 399, al fi, declara que l'efecte de l'alienació o de la hipoteca, en relació als condòminos, estarà limitat a la porció de finca que s'adjudiqui a l'alienant, en fer-se la divisió: conclusió ja proclamada per la S. 18 nov. 79. També han de consentir tots els condòminos per cedir el dret de caça. Art. 12 de la llei de Caça de 1902.

ideal, només es poden constituir per acord de tots els condòminos.²⁰ L'acció reivindicatòria per reclamar cosa en condomini o part material de la mateixa cosa, s'ha de dirigir contra tots els condòminos.²¹ Inversament, cada condòmino pot reclamar sa part alíquota, fins contra un condòmino.²² Si el dret és indivisible, per accionar qualsevol d'ells en nom propi, i dels altres si aquests no s'hi oposen: així passa en les accions confessòria i negatòria, en el judici de comiat, etc.,²³ i el T. S. fins ho permet tractant-se de drets divisibles (acció reivindicatòria), suposant que un condòmino pot usar-la en nom propi i en representació dels altres,²⁴ la qual cosa no és justa; perquè, essent independents els drets dels condòminos, cada un d'ells té el de defensar-se, i no és lògic de presumir que ha donada a un altre la seva representació, i menys si la tal representació el perjudica.²⁵

20. § 166, n. 9.

21. SS. 20 nov. 12, 28 febrer 13, 16 oct. 73. La de 25 gener 15 diu que no és incongruent la sentència que absol un dels condòminos, encara que l'altre s'hagi conformat amb la demanda.

22. S. 22 juny 92; MANRESA, III, 360.

23. Vegeu Fr. 4, § 3 (VIII-5). Fr. 10, § 4 (XLIX-1), Fr. 1, § 5 (XLIII-27); SS. 28 juny 97, 29 des. 99, 27 oct. 1900, 18 oct. 94 (fundada en l'art. 661 C. c., referent a comiat). Per analogia, vegeu § 253, sobre obligacions indivisibles. Respecte a la necessitat que els condòminos no s'hi oposin perquè un d'ells pugui obrar en nom de tots, SS. 22 nov. 99, 19 maig 10. El Fr. 30 (XI-12) preveu el cas que es profereixin dues sentències contradictòries.

24. SS. 6 abril 96, 5 juny 18; R. 20 juliol 22. També les de 24 oct., 23 nov. 03 i 4 abril 21 permeten a un cohereu accionar en nom de tots, sense perjudicar-los; car la sentència val per a tots en el favorable, i només al que acciona en l'advers. WINSCHEID, I, p. 2, 129, admet aquesta doctrina sense distinció. En canvi, S. 26 gener 87 i arg. SS. esmentades a la n. 21.

25. Vegeu Fr. 47 pr. (X-2).

Aquesta solució de la jurisprudència dóna per resultat que la sentència recaiguda en plet seguit a instància d'un condòmino produeixi excepció de cosa jutjada en quant als altres.²⁶

Hem vist²⁷ que el condòmino que està en possessió de la cosa comú la té en nom propi i dels altres condòminos; d'on davalla la impossibilitat que la usucapeixi en profit propi, sinó que sia previ un acte d'interversió de possessió;²⁸ que el fet d'ésser desposseït un dels condòminos no perjudica o cap d'ells mentre algun conservi la possessió,²⁹ privant que un tercer usucapeixi la cosa; i si un copropietari interromp la possessió adquirida per un tercer, la interrupció aprofita els altres condòminos.³⁰

El condomini que recau sobre immobles es pot inscriure al Registre de la Propietat, fent constar la participació de cada condòmino.³¹

És lícit que mantes persones comprin una cosa pro indivís, amb pacte que, a la mort de cada un d'ells, llur part acreixi als sobrevivents.³²

A Catalunya no regeix el retracte de comuners.³³

El condomini acaba per les mateixes causes que el domini, i també per divisió de la cosa.³⁴

26. Vegeu § 101, n.º 37 i ss.

27. § 79.

28. § 108.

29. § 79; § 108, n.º 37, 38.

30. Vegeu S. 27 maig 74; MANRESA, III, 360.

31. Art. 70 Regl. hipot., n. 11, § 228, n.º 22, 23. Vegeu el § 343, n. 12 fi, sobre si s'han de convenir tots els condòminos per tal d'obtenir la inscripció. En el § 366 s'estudiarà el quasi contracte de comunitat de béns i, per consegüent, el relatiu al seu origen, administració i divisió.

32. R. 24 abril 18.

33. § 303, n. 18.

34. §§ 137, 344, 530 i ss.

CAPÍTOL II

ADQUISICIÓ DEL DOMINI

§ 117. Secció primera

Adquisició del domini, en general

Per tal d'adquirir el domini de les coses que estan en el comerç, ultra la capacitat de l'adquirent, segons sia la forma d'adquisició, es necessita una causa suficient. Si la cosa no era de ningú, n'hi ha prou amb un acte material d'ocupació, acompanyat de la intenció d'adquirir-la; però això no seria suficient si la cosa era d'altri, car no es justificaria que aquest quedés privat del domini que tenia, sinó mitjançant el seu consentiment o una disposició de la llei. L'acte de consentiment de l'antic propietari és el *títol*, causa remota necessària en tota adquisició per successió. La causa pròxima — *modo* — pot consistir en un acte de l'adquirent o en un altre fet al que la llei atribueixi eficàcia suficient. En les adquisicions originàries el modo no pot faltar, però en les derivatives hi ha tendència a prescindir-ne; si bé el dret vigent el fa necessari, segons la fórmula romana : *non nudis factis et conventionibus, sed traditionibus et usucapionibus rerum dominia trans-*

feruntur.¹ El títol, doncs, porta el domini *in potentia*, però no esdevé acte fins que es realitza el modo. Altrament, el domini d'una cosa no es pot tenir més que per un sol títol; car el que n'és propietari no pot fer que sia més seva; i perquè l'existència d'un títol perfet de domini d'una cosa suposa necessàriament la falsedat o inanitat de qualsevol altre títol pel que es pretengui el domini de la mateixa cosa.²

Són modos originaris d'adquirir el domini: l'ocupació, l'accessió, l'especificació i, en certa manera, la usucapió; i en són derivatius la tradició i quasi tradició, l'adjudicació, altres establerts per la llei i, en certa manera, la usucapió. Aquesta participa de modo derivatiu en quant el que usucapeix sol fundar la seva possessió en algun títol traslatiu del domini, que creu hàbil per trametre-li, i en quant la seva adquisició coincideix amb la pèrdua del dret de l'anterior propietari; i participa d'originari en quant el susdit títol no seria suficient per atribuir-li el domini, sinó que la llei li atorga per la possessió continuada; i en quant el seu dret no deriva del del propietari anterior, del qual no es pot dir succes-

1. C. 20 (II-3). El C. c. també exigeix el modo en els articles 609 i 1905 fi, sense que obsti l'art. 1462, § 2. Vegeu MANRESA, V, 7 i ss.; id., VIII, 35; SÁNCHEZ ROMAN, III, 190; MAYNZ, I, 777; SERAFINI, I, 351; IHERING, *Esp.*, III, 392; GIORGI, IV, 262 i ss.; BOPARULL, *Cod. civil*, 327, n. 1; id., *La Codificación en España*, 58 i ss.; B. OLIVER, *Der. inmovil. esp.*, I, 82 i ss., 233 i ss. Vegeu § 56, n.º 4 i ss. Aquesta doctrina no és aplicable als drets reals distints del domini, que es trameten sense tradició. MAYNZ, I, 904 i ss.

2. Fr. 14, § 2 (XLIV-2), Fr. 3, § 4 (XLVI-2), Fr. 159 (L-17). Vegeu Fr. 1, § 10 (XLIV-7), Fr. 29, § 1, Fr. 82 pr. (XLV-1); § 486 referent al llegat de cosa pròpia. En canvi, respecte a la possessió, § 104, n. 18.

sor.³ Per això l'extensió del dret adquirit per usucapió no s'amida pel del propietari que el perd, sinó per la intenció i extensió dels actes de domini realitzats per l'adquirent, a semblança del dret del de l'ocupant.⁴

3. § 135, n.º 2 i ss.

4. § 135, n.º 3, 4.

Secció segona

Ocupació

§ 118. Subsecció primera

Ocupació, en general

Ocupació és un modo originari d'adquirir el domini que atribueix el d'una cosa *nullius* al primer que en pren possessió, segons la fórmula: *res nullius fiunt primi ocupantis*.¹

Avui difícilment s'aplica als immobles. El D. R. l'aplicava a les illes que es formaven en el mar;² però l'art. 371 C. c.³ les declara pròpies de l'Estat.⁴

1. § 12, 1 (II-1), Fr. 3 (XLI-1), art. 610 C. c.

2. § 22, 1 (II-1), Fr. 7, § 3 (XLI-1).

3. Seguint l'art. 3 de la llei d'Aigües de 1866 i el 3 de la de Ports de 1880.

4. Vegeu també l'art. 3 del Reglament de Ports d'11 de juliol 12. En temps dels reis francs els terrenys abandonats i erms s'adquirien per *apressio*, *ruptura* o *aprehensio*. CORBELLÀ, 373 i ss.; HINOJOSA, *El Règimen señorial*, 28, 29; COSTA, *El Colectivismo agrario*, 244-269; BALARI, *Orígenes històr. de Cat.*, 29, 89, 314; i també el C. de T. permet d'apropiar-se els terrenys erms, segons el Codi de Tortosa, B. OLIVER, *Hist.*, II, 209. Vegeu S. 2 juny 19. La llei de Monstrencos de 9 maig 35, declara propis de l'Estat els terrenys abandonats sense amo conegut; però, derogada per l'art. 1976 C. c., en algun cas es podria admetre l'ocupació d'immobles *nullius*, si bé l'art. 610 C. c. no més posa exemples d'ocupació de coses mobles. Tenen relació amb la matèria les disposicions que legalitzen, pel transcurs del temps, les roturacions arbitràries de béns de l'Estat — lleis de 6 maig 55, R. D. 10 juliol 65, art. 7 de la llei de 10 juny 97, R. D. 25 juny i mantes RR. OO. del mateix any 97; una de 16 abril 02; D. del Direc-

També havia perduda molta de sa importància l'ocupació bèl·lica,⁵ reduïda a les preses marítimes de mercaderies portades sota pavelló belligerant, i a l'aprehensió de queviures, forratges, armes, municions i mitjans de transport dels enemics i percepció de rendes de les terres ocupades,⁶ però les pràctiques de la Guerra de 1914-1918 marquen un retrocés.

Entre les aplicacions de l'ocupació, com modo d'adquirir, tenen més importància la caça, la pesca i l'ocupació de coses mobles abandonades.

tori militar, de 1 desembre 1923; i les referents a colonització interior — llei 30 agost 07, Regl. 9 set. 15, ara el de 23 oct. 18. Vegeu MANRESA, v, 21, Sobre ocupació, a Roma, de *l'ager desertus*, MAYNZ, I, 820.

5. Vegeu MAYNZ, I, 759 ff i ss.

6. Vegeu arts. 876-888 del Regl. de Campanya de 5 gener 82.

§ 119. Subsecció segona

Dret de caça

No regeix el D. R., sinó la llei especial de Caça.¹ Constitueix exercici del dret de caçar la realització de tot acte lícit i mitjà legal per buscar i perseguir, fins a arribar a apropiar-se animals que es poden adquirir per aquest procediment.²

QUI POT CAÇAR. — Tota persona major de quinze anys, proveïda de la llicència corresponent,³ però el propietari d'una finca pot caçar-hi sense llicència, fora algunes limitacions.⁴ Malgrat la caça no es consideri accessori de la finca,⁵ el propietari pot posar-la en condicions de limitar el dret de caçar-hi.⁶ A l'efecte, la Llei distingeix tres menes de terrenys : a) en els públics de l'Estat, els dels pobles i els de comunitats civils, es pot caçar lliurement en temps que no sia veda,⁷ i en els de particulars que no estiguin vedats ni materialment tancats o

1. L'art. 611 C. c. respectà la de 10 gener 79, llavors vigent; la qual està substituïda per la de 16 maig 02, i son reglament és de 3 juliol 03. Per dret de Tortosa, B. OLIVER, *Hist.*, II, 210.

2. Art. 7 de la Llei.

3. Arts. 8, 26, 28, 29, 35 de la Llei; 5 i ss., 34 i ss. del Reglament.

4. Art. 18 Llei, S. oral. 30 juny 03. Vegeu BARELLA, *Rev. Jur. de Cat.*, III, 486; RR. OO. 25 set. i 12 nov. 03.

5. Vegeu Fr. 3, §§ 1, 14 (XLI-2); MALAGARRIGA, *Rev. Jur. de Cat.*, VI, 217.

6. Vegeu § 12, 1 (II-1), Fr. 16 (VIII-3).

7. Art. 9 Llei.

acotats, també es pot caçar un cop alçades les collites, però indemnitzant els perjudicis que s'hi causin;⁸ *b*) en els terrenys tancats, acotats o afitats⁹ només pot caçar-hi el propietari o aquell al que doni permís per escrit o l'acompanyi; i no s'hi pot caçar en temps de veda;¹⁰ i *c*) en els vedats de caça¹¹ poden caçar-hi en tot temps el propietari, i els que l'acompanyin o autoritzi per escrit.¹² Els amos dels vedats han d'indemnitzar els danys que la caça causi als propietaris veïns.¹³ El propietari que té la finca arrendada s'entén que s'ha reservat el dret de caçar-hi; però el pot cedir a l'arrendatari o arrendar el tal dret; i, en aquests casos, l'arrendatari de la finca i el de la caça, respectivament, són els que poden donar permís escrit per caçar o autoritzar-ho amb sa companyia.¹⁴ Si la finca està en usdefruit o emfiteusi, són l'usufructuari o emfiteuta els que tenen dret de caça; i, si en administració o dipòsit, l'administrador o dipositari.¹⁵ Si la finca està en condomini, cada condòmino pot caçar personalment o per representant; però no donar llicència a altri sense consentiment dels amos de les 2/3 parts indivises de la finca.¹⁶

8. Arts. 9, § 1, 15 Llei; 8, 26 Regl.; S. cral. 28 maig 96. Vegeu, en canvi, Fr. 16 (VIII-3).

9. Els defineix l'art. 7 del Regl.

10. Arts. 9-11, 13, § 2 Llei; 7, § 3; 20, 25 Regl. La prohibició dels estranys no autoritzats existeix encara que estiguin alçades les collites, S. cral. 8 abril 03.

11. Els defineix l'art. 9, § 1 i els regulen els 10 i ss. Regl. Vegeu Fr. 26 (XXII-1).

12. Arts. 9, 10, 11, 20, 25 Llei; 9, § 2 Regl., S. cral. 8 maig 03.

13. Arts. 9, § 4 Llei; i 18 i 19 Regl.; 1906 C. c.; vegeu S. A. B. 29 juliol 05, Sala primera, Rel. AVELLO (II, 142).

14. Arts. 13 Llei i 23 Regl.

15. Arts. 14 Llei i 24 Regl.

16. Art. 12 Llei.

Els mitjans de caça estan reglamentats per la Llei, que en prohibeix alguns en absolut, i altres en certs casos; com també limita les èpoques en què, segons els casos, es pot caçar.¹⁷

ANIMALS QUE ES PODEN CAÇAR. — Es poden caçar els animals fers, exceptuant els ocells insectívors¹⁸ i les femelles dels cèrvols, daines, cabirols i altres rumiants;¹⁹ i també es poden caçar els amansits que han recobrada la llibertat.²⁰ Són fers els animals que viuen lliures i no se'ls pot agafar sinó per la força.²¹ Són amansits o domesticats els que, essent fers per naturalesa, l'home els ocupa, redueix o acostuma a no fugir;²² però, si recobren la llibertat, retornen fers.²³ I són domèstics, i no es poden caçar, els que solen néixer i viure sota el poder de l'home; i, encara que surtin de poder del seu amo, aquest els pot reclamar de qui els tingui, pagant la manutenció.²⁴ Els coloms no es poden caçar sinó a certa distància del colomar;²⁵ i, tant ells com els conills — animals salvatges — si del seu criader passen al d'un altre amo, es fan propis d'aquest,

17. Arts. 17-27, 32-34, 36-43 de la Llei; 25, 26, 30-32, 46 i ss. Regl.

18. Art. 7, § 5 de la Llei. Els detalla l'art. 33 del Regl.

19. Art. 38, § 2 Llei.

20. Arts. 4 i 6 de la Llei.

21. Art. 2 Llei. Els detalla el 2 del Regl. Vegeu §§ 12, 14-16, 1 (II-1), Fr. 3, §§ 1, 2, Fr. Fr. 4, 5, §§ 2 i ss. (XLI-1), etc.

22. Art. 3 Llei, 3 Regl.

23. § 15, 1 (II-1), Fr. 8, § 1 (X-2), Fr. 3, § 2, Fr. 5 pr., § 5 (XLI-1).

24. Art. 5 Llei. Els detalla l'art. 4 del Regl.

25. Vegeu arts. 32 i 33 Llei de 1902, reformats per la de 22 juliol 12; arts. 58 i 59 Regl., reformats per R. D. 22 nov. 12.

si no se'ls ha atrets per força o engany.²⁶ Els eixams d'abelles que passin a finca d'altri poden ésser recobrats pel seu propietari. A l'efecte, aquest té dret d'entrar a l'altra finca — amb permís de l'amo si està tancada — indemnitzant-li els perjudicis; però, si deixés passar dos dies seguits sense perseguir l'eixam, l'amo de la terra on ha anat a parar el pot ocupar i retenir.²⁷ Quant als animals amansits que s'escapen, també es poden reclamar dins de vint dies, des que un altre els ocupa.²⁸

MANERA D'ADQUIRIR EL DOMINI DELS ANIMALS PER LA CAÇA. — Per D. R., que aplica lògicament la teoria de la possessió, la caça es fa del que l'agafa, encara que fos un altre el que l'hagués alçada o ferida;²⁹ però la llei de Caça distingeix segons es tracti de caça major o menor: en el primer cas, el que, des de la finca en què pot caçar, fereix una peça, que cau o entra en altra finca, pot entrar-hi a recollir-la morta o ferida — indemnitzant, en son cas, els perjudicis —; si bé, en el cas d'estar materialment tanca-da la finca, necessita que l'amo l'autoritzi; i si no, té obligació d'entregar-li;³⁰ i, si la peça és de caça major, i uns l'alcen sense ferir-la i altres la maten, es parteix entre uns i altres, amb dret d'entrar a buscar-la.³¹

26. Art. 613 C. c.

27. Art. 612 C. c. Vegeu § 14, i (II-1), Fr. 5, §§ 2-4 (XLI-1); SANTAMARIA, 153. Segons PELLA, III, 9, regeix el D. R. que no limita el dret de persecució a dos dies.

28. Art. 612, § 3 C. c., que considera subsistent, malgrat a llei de Caça, En M. ALCUBILLA, 1902, 258 (2). Vegeu Fr. 44 (XLI-1) sobre els drets de l'amo d'animal manso o fer agafat per una fera.

29. § 13, i (II-1). Fr. 1, § 1, Fr. 5, § 1, Fr. 55 (XLI-1). Vegeu Fr. 44 h. t.

30. Art. 16 Llei, 27 i 28 Regl.

31. Arts. 38 Llei i 29 Regl.

§ 120. Subsecció tercera

Dret de pesca

Els animals aquàtics *nullius* també s'adquireixen per ocupació,¹ mitjançant la pesca, que es regeix per lleis especials.² Però hi ha casos en què la pesca es considera accessori de la finca per la que circula l'aigua en què viu, com passa amb la dels corrents de domini privat,³ dels que circulen per boscos de l'Estat,⁴ i amb els peixos retinguts en vivers de domini particular. Però, si aquests peixos passen a viver d'altre propietari, segons el C. c., es fan d'aquest, a menys que sien atrets per frau o artifici.⁵

En *aigües públiques dolces* hi pot pescar tothom, tenint llicència i subjectant-se a les altres disposicions administratives referents a veda, ormeigs, etc.; i la pesca és del primer ocupant;⁶ però s'han de tornar de seguida a l'aigua els peixos que no arribin a les

1. Art. 610 C. c., § 12, 1 (11-1), Fr. 1, § 1 (XLI-1).

2. Art. 611 C. c. Les lleis especials són: respecte als pobladors de l'aigua dolça, arts. 36 i ss. de l'Ordenança de 3 maig 34 i altres derogats pels arts. 129 i ss. de la llei d'Aigües de 1879, inspirats en criteri de llibertat; llei de 27 des. 07, referent a pesca de peixos i cranca, i son Regl. de 7 juliol 11; quant a la pesca marítima, llei de Ports de 7 maig 80, art. 170 del Regl. de Comunicacions marítimes de 27 maig 10, R. O. 23 abril 11, llei 30 des. 12 (pesca del salmó), etc. Vegeu, també, la llei 8 febrer 08 castigant l'ús d'explosius per a la pesca.

3. Arg. arts. 5, 133 llei d'Aigües.

4. O. 17 des. 12.

5. Art. 613 C. c.

6. Arts. 129, 130 llei d'Aigües; 3 i 4 de la llei de 1907 esmentada.

dimensions que senyala la llei, segons les espècies.⁷ El dret de pescar no permet d'entorpir la navegació ni la flotació dels rius navegables o flotables, ni desviar l'aigua dels altres rius;⁸ i, en canvi, imposa servitud legal als propietaris dels marges i riberes.⁹

A les *aigües de domini privat* i a les públiques concedides a particulars per a pesca, sols hi poden pescar els propietaris i els concessionaris, respectivament.¹⁰

Les disposicions administratives que limiten el dret de pesca tenen per objecte: protegir la conservació de les espècies,¹¹ evitar que es perjudiquin altres aprofitaments de l'aigua o establiments de pesca anteriors,¹² reglamentar els aparells que es poden usar¹³ i prohibir procediments perjudicials a la indústria pesquera.¹⁴

Pesca en *aigües salades*. En les basses, aiguamolls i estanys de propietat particular, formats d'aigua de mar i que no comuniquin permanentment amb ell per embarcacions, només hi poden pescar els seus amos; però ells, sense més limitacions que les exigides per la salubritat pública.¹⁵ En el mar territorial hi poden pescar tots els inscrits en el Registre cor-

7. Art. 6 de la llei de 1907.

8. Arts. 7, 8 llei d'Aigües. Vegeu els 131, 132 de la mateixa llei.

9. Art. 9 llei 07 esmentada a la n. 2, art. 123 llei d'Aigües.

10. Art. 133 llei d'Aigües. Vegeu arts. 160, n. 6, 222-225 de dita llei; arts. 42 i 43 llei 07, referents a les concessions i arrendaments de pesca; i els 44-46, sobre els aprofitaments d'aigües privades.

11. Arts. 10-14 llei 07. Els arts. 15-21 senyalen el temps de veda.

12. Arts. 22-25.

13. Arts. 26-29.

14. Arts. 30-40, de dita llei, llei 8 febrer 07.

15. Art. 11 llei de Ports de 1880.

responent de la Comandància de Marina,¹⁶ subjectant-se a les prescripcions legals i regles de policia pesquera,¹⁷ que exigeixen llicència i imposen limitacions encaminades a protegir la indústria pesquera i evitar la destrucció de les espècies.

16. Els arts. 2 i 3 Lei 22 març 73 derogaren el privilegi de les antigues matrícules de mar, reglamentades per les Ordenances de 12 agost 1802.

17. Dit art. 12 de la Lei de Ports.

§ 121. Subsecció quarta

Ocupació de les coses abandonades

Les coses abandonades pel seu propietari es fan del primer ocupant; i s'entén que s'abandona el que s'aparta amb intenció de no tenir-ho com a propi.¹ No es té per abandonat el que es llença al mar per salvar un vaixell de naufragi, car no hi ha intenció de desprendre's del domini de les tals coses.² Tot el que el mar llença a la platja i no té amo conegut és de l'Estat, el qual, però, és responsable de les reclamacions de tercer.³

La llenya, branques i brossa arrossegades per l'aigua passen al domini de l'amo de la terra on van a parar; però, si aquesta és de domini públic, es fan del primer ocupant.⁴

Fora aquest cas, també n'hi ha d'altres en què la llei presum abandonades certes coses, si el propietari no les reclama dins un termini cert; i les adjudica al que les ha recollides. Ve a ésser

1. § 47, 1 (II-1), Fr. 2, § 1 (XLI-7), art. 610 C. c.

2. § 48, 1 (II-1), Fr. 8 (XIV-2), Fr. 58 (XLI-1), Fr. 13 pr. (XLI-2). Vegeu MAYNZ, I, 702, 703, n.º 17, 19; S. 11 nov. 02, art. 617 C. c.

3. Arts. 5, 6, 12 fi llei de Ports de 7 maig 80 i art. 4 de son Regl. de 11 juliol 12, que remet a la Instr. de 4 juny 73; art. 1, n.º 2 i 3 de la llei de Mostrencos, art. 6 de la llei d'Aigües de 1866; MANRESA, v. 52. Quant a les restes de naufragis, vegeu Fr. 7 (XLVII-9); art. 6 dita llei de 1880; arts. 4 i 5 Regl. dit de 1912. No s'entén abandonat el dipòsit fet fa seixanta anys en autos, a favor d'una entitat de la qual s'ha de presumir que existeix, S. 24 juny 09.

4. Art. 49 llei d'Aigües.

aplicació de la usucapció *pro derelicto*. Aquests casos són:

1.º Segons el C. c.,⁵ el que troba una cosa moble perduda l'ha de tornar al propietari; i, si la ignora, ha de posar aquella immediatament en poder de l'alcalde, el qual ha de fer publicar la troballa dos diumenges seguits. Si la cosa no es pot guardar o si les despeses de conservació serien molt quantioses, es ven als vuit dies, si no l'han reclamada i es diposita el preu. Si, passats dos anys, el propietari no l'ha reclamada, s'adjudica el preu o la cosa al que la trobà, pagant les despeses de custòdia. Si l'amo la reclama abans, ultra aquestes despeses, ha de pagar a l'inventor d'un 5 a un 10 per 100 de la valor de la cosa.

CASOS ESPECIALS. — 2.º Els animals, fustes, mobles i altres productes industrials arrossegats per l'aigua, que es troben, s'han de dipositar també en poder de l'alcalde, al qual es poden reclamar dins sis mesos, abonant el 10 per 100 pel salvament; i si no es reclamen dins el temps, s'adjudiquen a l'inventor, preví pagament de les despeses de conservació.⁶ 3.º Els arbres arrencats i portats per les aigües es fan de l'amo de la terra on van a parar si, dins un mes, no els reclama son propietari, abonant les despeses de recollir-los i de posar-los en lloc segur.⁷

5. Art. 615 C. c., TRIAS-SERAFINI, I, 342, n. 61, opina que regeix a Catalunya, modificant la llei de Mostrencos. El D. R. no obliga a dipositar el que s'és trobat, però tampoc autoritza a fer-ne pagar trobes, i la prescripció és més llarga que pel C. c.

6. Art. 48 de la llei d'Aigües, vegeu Fr. 9, § 1 (XXXIX-2), Fr. 4, § 2 (XII-1), Fr. 8 i altres (XLVII-0).

7. Art. 50 llei d'Aigües, art. 369 C. c.

4.^t Les coses caigudes en corrent d'aigua públic, el seu amo les pot treure dins l'any o del termini que se li fixi, si fan nosa; si no ho fa, seran del que les tregui amb permís de l'alcalde.⁸ 5.e Les deixades en ferrocarrils — cotxes, sales d'espera, via — ignorant-se el remitent i el consignatari, es dipositen, s'avisava per tres voltes pel *Bulleti Oficial*, i a l'any se subhasten; i, pagades les despeses de custòdia i magatzematge, el sobrant es destina a beneficència.⁹ 6.e Les coses recollides dels morts en campanya s'entreguen al cap del Cos; si no es troben els hereus del mort, es reparteixen entre la Caixa del Cos i el que les ha recollides.¹⁰ 7.e Sobre l'administració de les peces de bestiar *mostrenques*, vegeu R. D. 24 abril de 1905, que atribueix el domini a la *Asociación general de ganaderos del Reino*.

8. Art. 51 llei d'Aigües.

9. Art. 181 Regl. de Ferrocarrils de 8 set. 78.

10. Art. 888, § 2 Regl. de Servei de Campanya de 5 gener 82.

§ 122. Subsecció cinquena

Tresors

S'anomena *tesor* un dipòsit de diner, joies o altres objectes preciosos la pertinença dels quals és desconeguda.¹ Es pot considerar com una acció de la cosa en què es troba² i pertany a l'amo d'aquesta; però, si casualment el troba una altra persona, se n'hi adjudica la meitat, com per ocupació.³ A l'efecte, es considera propietari el fiduciari i l'emfitenta;⁴ però es tenen per estranys l'usufructuari,⁵ el creditor hipotecari⁶ i el marit respecte a la cosa dotal.⁷ Però

1. Vegeu *Usatge Rusticus vero* (tít. 32, llib. 4.ª, vol. 1), vigent segons PELLA, II, 69, n. 2, contra l'opinió d'EN VIVES, II, 188 (7), que el creu derogat per les lleis sobre *mostrencos*. La solució relativa a la vigència del dit usatge pot interessar respecte a si el pagès que treballa una terra té participació en el tresor que hi troba — D. R. —, o sols al que li vulgui donar l'amo d'aquella — usatge —. Vegeu Fr. 31, § 1 (XLI-1), art. 352 C. c.; PELLA, II, 63. Segons la S. 8 febrer 02, no són tresor les monedes amagades per son amo, dins una llibreria d'amo conegut. Vegeu també Fr. 67 (VI-1) i Fr. 15 (X-4).

2. Art. 351 C. c.; MAYNZ, I, 759.

3. §. 39, 1 (II-1), Fr. 31, § 1 (XLI-1), C. única (X-15); art. 1 llei 9 maig 35; arts. 351, 614 C. c. Essent, doncs, casual l'adquisició, la part de l'inventor serà de l'obrer que el descobreix fent obres; i no de l'empresari pel qual treballa. Vegeu MARRERA, III, 133; IHERING, *Esp.*, III, 72. Comet furt el que s'apropia un tresor que no li pertany sense que pugui al·legar ignorància respecte al dret. S. cral. 13 maig 96; però la de 7 febrer 99 excusa de delictes l'arrendatari que se'l queda per creure que li pertany, i en igual sentit la de 18 gener 99.

4. Art. 1632 C. c.; però PELLA, II, 67 i ss., que esmenta un cas d'EN FONTANELLA.

5. Art. 471 C. c., Fr. 63, § 3 (XLI-1).

6. Fr. 63, § 4 (XLI-1).

7. Fr. 7, § 12 (XXIV-3).

l'Estat es reserva el dret d'expropiar, per son just preu, els tresors interessants per a les ciències o les arts.⁸

8. Art. 351, § 3 C. c. Vegeu l'art. 5 de la llei de 7 juliol 11 relativa a excavacions fetes deliberadament en cerca de tresors, antiguitats, etc., i arts 5-8 del seu Regl. de 1 març 12; l'art. 21 del mateix Regl., sobre el dret de tanteig i retracte, a favor de l'Estat, sobre el trobat fent excavacions; i l'art. 30 R. D. 7 des. 1900 sobre coses antigues trobades fent obres públiques.

Secció tercera

Accessió

§ 123. Subsecció primera

De l'accessió, en general

Amb el nom d'*accessió* s'entenen dos modos originaris d'adquirir el domini: l'*accessió* discreta o per *separació*, que atribueix la propietat dels fruits de les coses pròpies, quan, en separar-se¹ per qualsevol causa, adquireixen individualitat pròpia i independent; i l'*accessió contínua* o per *unió*, que és el fet de juntar-se dues coses, una pròpia i altra aliena, de manera que no es puguin separar o sols puguin separar-se destruint o malmetent una de les dues coses.² Per l'*accessió* discreta, el propietari no adquireix res que no fos seu; per la contínua, sí; i aquesta es pot produir per cas fortuït o per acte voluntari d'un o dels dos propietaris de les coses que es junten. Si es fa per acord de tots dos, les conseqüències jurídiques de la unió deriven de contracte, per la qual cosa pròpiament no es produeix

1. Abans formaven part integrant de la cosa productora, Fr. 44 (VI-1), vegeu Fr. 66 (XLI-1), C. 12 (III-32).

2. §§ 29 i ss., 1 (II-1), Fr. 19, §§ 13 i ss. (XXXIV-2). Vegeu arts. 353, 360 C. c.; MANRESA, III, comentant els dits arts. Aquesta unió també pot donar lloc a condomini, com en el cas d'arbre plantat en el límit de dues finques — § 31 fi, 1 (II-1) — i en el de barreja; MAYNZ, I, 772 i ss.; PERYKA, *Rev. Jur. de Cat.*, III, 877.

accessió, que és modo originari;³ però encara s'hi podrien aplicar, com a supletòries, les regles de l'accessió.

ACCESSIÓ DISCRETA. — Únicament té lloc respecte al propietari, emfiteuta i posseïdor de bona fe.⁴ No és contradictori que el posseïdor faci seus els fruits de la cosa que posseeix i que, no res menys, tingui de restituir-los a voltes; car en restituir-los, trameta el domini, ço que indica que n'era propietari.⁵ L'usufructuari i l'arrendatari només adquireixen els fruits prenent-ne possessió, la qual suposa una tradició tàcita del propietari.⁶ Convé observar que les cries són de l'amo de la mare.⁷

ACCESSIÓ CONTÍNUA. — Obeeix al principi de que l'accessori segueix la condició de la cosa principal;⁸ el que dona lloc a solucions que, essent iguals en substància, s'han d'analitzar en les tres menes de combinacions que es poden presentar: accessió d'immobles, de moble a immoble i de mobles.

3. Vegeu S. 28 febrer 06, fundada en el C. c.; MANRESA, III, 173.

4. Vegeu n.º 1 i 2; Fr. 25 pr. (XXII-1), Fr. 6, § 3 (XLII-7); § 39.

5. Vegeu § 146; IHRING, *Cuest.*, 170; MAYNZ, I, 765.

6. § 36, 1 (II-1), Fr. 8 fi (XXXIII-1), Fr. 61, § 8 (XLVII-2); MAYNZ, I, 791.

7. Fr. 48, § 2 (XLI-1), Fr. 5, § 2 (VI-1), Fr. 4, § 19 (XLI-3), Fr. 84, § 10 (XXX), Fr. 66 (XLI-1), C. 7 (III-32). Respecte als fills de servus, per dret de Tortosa, vegeu OLIVER, *Història...*, II, 80, 86.

8. Fr. 19, § 13 (XXXIV-2).

§ 124. Subsecció segona

Accessió d'immobles

L'accessió d'immobles sempre prové d'un cas fortuït: la seva causa és la dinàmica terrestre, generalment l'acció de les aigües.¹ El D. R. s'ocupa de l'alluvió, illa i de la força i canvi de curs del riu.

AL·LUVIÓ. — El propietari d'una finca que afronta amb un llit d'aigües públiques adquireix el domini del terreny format per les partícules i sediments que l'aigua hi deixa, i del que deixa en sec en minvar o retirar-se paulatinament.² Les accessions de les terres que toquen el mar són públiques, fins que passen al domini de l'Estat.³ Els estanys no donen lloc a adquirir per alluvió quan l'aigua minva, ni a perdre quan creix; perquè el sòl dels llacs és dels amos de les vores.⁴ L'alluvió format per minerals

1. Alguna vegada en són causa els terratrèmols. És accessió la *demasia* d'una mina? En sentit material, no; car no s'agrega per causa material; però sí, jurídicament, en quant l'art. 13 del R. D.-Llei de 29 des. 68 dóna preferència a l'amo o condominis d'una mina per demanar concessió de les *demasias*, i els l'atorga, no en consideració a llurs persones, sinó que acreix a la mina. Vegeu S. 31 maig 04.

2. § 20, 1 (II-1), Fr. 7, § 1 (XLI-1), C. 1 fi (VII-41); art. 366 C. c.; MANRESA, III, 186.

3. Assenyala els tràmits l'art. 2 de la llei de Ports de 7 maig 80, vigent malgrat el C. c., segons les SS. 6 març 97 i 11 juliol 12. Vegeu el Regl. de Ports d'11 juliol. 12.

4. Fr. 12 pr. (XLI-1), Fr. 24, § 3 (XXXIX-3); art. 40 llei d'Aigües, art. 367 C. c.; MANRESA, III, 192.

constitueix una mina, la qual es regeix per la legislació del ram.⁵

ILLES. — Les formades al mar territorial són de l'Estat.⁶ En els rius se'n poden formar de quatre maneres: 1.ª, quan un braç de riu volta un tros de terra de propietat privada; 2.ª, quan l'aigua arrenca una porció de finca i la deixa fixada al mig del riu; 3.ª, quan aquest es parteix en braços, deixant en sec un tros del seu llit; i 4.ª, quan surt a la superfície l'alluvió format en el mateix llit. Per D. R. la terra que esdevé illa en la primera forma segueix essent del mateix propietari; i la formada de la manera tercera i quarta pertanyia als amos de les terres que tocaven el riu en front de l'illa i es dividia entre ells, en son cas, per la ratlla que marqués l'eix del riu.⁷ Del segon cas, que rarament es presentarà, el D. R. no se n'ocupa especialment, però li és aplicable la regla del primer cas, per analogia amb el de la terra arrencada i portada a la ribera.⁸ El D. R. encara preveu el cas de formar-se illes flotants i les declara de domini públic.⁹

El propietari d'una illa adquireix, també, per accessió, el que se li juntí per alluvió, encara que s'estengui per davant una altra finca a la qual hauria pertanyut si tota l'illa s'hagués formada d'un cop;¹⁰

5. Art. 47 fi llei d'Aigües.

6. Art. 371 C. c., en harmonia amb l'art. 3 de la llei de Ports de 1880, i 3 del Regl. del 12. Vegeu MANRESA, III, 309 i ss. Pel D. R. eren del primer ocupant, § 22, 1 (II-1).

7. § 22, 1 (II-1), Fr. 7, § 4. Fr. Fr. 29, 30 pr., § 2, Fr. 56 (XLI-1).

8. § 21, 1 (II-1).

9. Fr. 65, § 2 (XLI-1).

10. Fr. 65 pr. (XLI-1).

com també la nova illa que es formi entre la seva i la terra ferma de l'altra banda, si la nova està més a prop de la vella que no pas de la terra.¹¹ Però aquest cas es presentarà rarament en rius petits, no navegables ni flotables, únics en què les illes, per Dret espanyol, no són de l'Estat.

El Dret espanyol segueix el criteri romà de respectar al propietari el domini de la terra que es converteix en illa per alguna de les dues primeres formes;¹² si bé, pels termes absoluts de l'art. 371, podria dubtar-se si aquesta regla s'ha d'aplicar a les illes formades en rius navegables i flotables.¹³ El cas tercer és una aplicació del canvi de curs del riu;¹⁴ i el quart, el resol amb una distinció : a) Si el riu és navegable i flotable, la illa passa a ésser de l'Estat.¹⁵ A l'efecte, no es considera navegable i flotable el riu que només ho és en temps de grans avingudes, sinó el declarat tal per R. D.¹⁶ b) Les illes que es formen en els altres rius, si és al mig, són dels propietaris de les terres riberenques per meitat; i si disten més d'una ribera que de l'altra, són exclusivament de l'amo de la terra més propera.¹⁷ Segurament es prescindeix de la divisió més rigorosa del D. R., que només s'aplica al canvi de curs del riu, atesa la poca extensió que poden tenir les

11. Fr. 65, § 3 (XLI-1).

12. Art. 374 C. c., art. 45 llei d'Aigües.

13. Però vegeu MANRESA, III, 222 i ss.; i, per altra part, no es tracta d'adjudicar terres noves, sinó de respectar el domini de les voltades o separades pel riu, i fóra injust que, per aquests casos fortuits, se n'apoderés l'Estat.

14. Notes 18 i ss.

15. Art. 371 C. c.

16. Arts. 141 i 134 de la mateixa llei. Vegeu MANRESA, III, 209 i ss.

17. Art. 373 C. c., art. 46 llei d'Aigües; MANRESA, III, 215.

illes formades en rius estrets, per no fraccionar-les massa.

FORÇA DEL RIU. AVULSIÓ. — La finca o tros conegut d'ella que el riu arrenca, segueix essent de l'antic propietari, encara que la deixi arrambada a una altra finca.¹⁸ Si algun arbre de la porció segregada arrela a la finca a què s'ajunta, es fa de l'amo d'aquesta.¹⁹ Si el que el riu se'n porta d'una finca és la part superior de la terra, la terra vegetal, dipositant-la sobre una altra finca, es fa de l'amo d'aquesta com si l'hagués afemada.²⁰

CANVI DE CURS DEL RIU. — S'ha parlat dels casos que el riu, canviant de curs, parteix o aïlla una propietat, i s'han vistos els efectes que produeix en quant a la dita propietat; ara veurem els efectes referents al llit que deixa i al que pren. El llit dels rius sempre és de domini públic;²¹ d'on prové que, quan un riu naturalment es desvia del seu curs, en tota

18. Art. 368 C. c.; § 21, 1 (II-1), Fr. 7, § 2 (XLI-1); MANRESA, III, 202, preveu el cas que la porció arrencada se sobreposi a una altra finca. Una cosa semblant ha passat maintes vegades, encara que no per força de riu, en el poble de Puigcerçós (Trepmp), en els anys 1848, 1858 i 1889. *Geografia de Catalunya*, de CARRERAS I CANDI, Lleida, p. 826.

19. S'havia entès que era tota la terra la que passava al propietari d'aquella a la que s'ajuntava; però, mirat millor, es veu que l'accessió es limita a l'arbre, § 21, 1 (II-1), Fr. 9, § 2 (XXXIX-2), Fr. 7, § 2 (XLI-1); MAYNZ, I, 768; VINNI, *Inst.*, comentant el sudit § 21; MANRESA, III, 201, excepciona el cas que l'amo de la terra segregada la deixi abandonada.

20. Fr. 24, § 2 (VII-4). Vegeu Fr. 9, § 2 (XXXIX-2); MANRESA, III, 203, el qual proposa que, a semblança dels arbres, el propietari que era de la terra transportada la pugui reclamar durant un mes.

21. Art. 407, n. 1 C. c.

o part de sa amplada (p. e., menjant la ribera d'una banda i deixant en sec una part de l'altra), fa públic el nou camí, per la qual cosa en perd el domini el que n'era amo; i, en canvi, deixa d'ésser públic el llit que abandona, el qual es fa propi de l'amo del predi confinant o dels amos dels predis que separava. Si separava finques de distints propietaris, el llit abandonat es parteix per una ratlla longitudinal equidistant de les vores de les finques; i, en son cas, per ratlles transversals que, sortint dels límits laterals de les finques, vagin a parar a la primera, formant amb ella un angle recte.²² El D. R., seguint un criteri lògic rigorós, declarava que si el propietari d'una finca l'havia perduda del tot, perquè el riu l'havia envalda, no la podia recobrar, encara que més tard el riu l'abandonés,²³ degut a què no podia usar d'accessió el que no tenia propietat a la que pogués accedir l'abandonada pel riu.²⁴ El propietari desposseït pel riu, res no pot demanar; perquè la pèrdua fou deguda a un cas fortuït. Altra cosa seria si el canvi de curs fos efecte de fet voluntari: ja per culpa d'algú, que l'obligaria a reparar el dany,²⁵ o ja per desviar el riu amb autorització administrativa; car, tota vegada que, si altra cosa no es disposa, el concessionari té dret al llit antic del riu,²⁶ evidentment s'ha

22. Arts. 370, 372 C. c., substituïnt els 41 i 42 de la llei d'Aigües; MANRESA, III, 204 i ss., 213; § 3, 1 (II-1), Fr. 7, § 5, Fr. 30, § 3 (XLI-1). Vegeu Fr. 56, § 1 h. t.

23. Dit § 23, 1, Fr. 7, § 5 (XII-1). Però les darreres paraules d'aquest § 5 del Fr. 7 ja protesten de l'excessiu rigorisme. Vegeu Fr. 30, § 3 (XII-1).

24. Vegeu Fr. 30, § 3, Fr. 38 (XLI-1) i *VINCI, Instituta*, comentant el § 23, 1 esmentat.

25. § 155, n.º 14 i ss. referents a la defensa contra les aigües.

26. Art. 43 llei d'Aigües.

d'entendre mitjançant la deguda indemnització als propietaris de terreny que pren per la nova conducció.²⁷ Quan el riu, en temps d'aiguats, s'escampa per les finques veïnes, aquesta ocupació passatgera no altera l'estat de dret.²⁸

27. Vegeu S. 20 des. 94; MARRERA, III, 207.

28. § 24, 1 (II-1), Fr. 30, § 3 (XLI-1), Fr. 23 (VII-4), art. 40 llei d'Aigües.

§ 125. Subsecció tercera

Accessió de moble a immoble

Quan una cosa moble s'adhereix a una d'immoble, sia per un cas fortuit, per voluntat del propietari d'una d'elles o per la d'un tercer, de bona o de mala fe, la cosa moble té la consideració d'accessòria de l'immoble, i el propietari de la segona adquireix el domini de la primera per accessió.¹ Pertanyen a aquesta mena d'accessió la plantació, la sembra i l'edificació fetes amb matèria que no sia pròpia de l'amo de la finca.² Per la *plantació* l'amo de la finca es fa propietari dels arbres o plantes des que arreen;³ per la sembra, sense esperar que les llavors arrelin, considerant que, un cop escampades a terra o enterrades, no es poden recollir; i, per l'edificació, quan els materials estan adherits a l'immoble.⁴ En cap dels tres casos no obsta que el propietari de la terra hagués obrat de mala fe.

1. §§ 29 a 32, 1 (II-1), Fr. Fr. 7, 10-13 (XLI-1) i altres de les notes següents; usatge *Si quis in alieno* (tít. 1, llib. 7, vol. 1). Vegeu PELLA, II, 78 ff; MASPONS, *Rev. Jur. de Cat.*, XXIX, 263; art. 358 C. c. Però l'art. 361 C. c. concedeix dret d'opció al propietari de la terra (no, al que edifica, S. 30 oct. 17). Vegeu MANRESA, III, 152 i ss.; MAYNZ, I, 769 i ss.; C. 16 (III-32).

2. És com una accessió l'adquisició de la meitat del tresor per l'amo de la finca. § 122, n. 2.

3. § 31, 1 (II-1), Fr. 5, § 3 (VI-1), Fr. 9, § 2 (XXXIX-2), Fr. 7, § 13, Fr. 26, § 2 (XLI-1), Fr. 22 pr. (XLIII-24). Alguns dels textos expressats diuen que, si la planta arrela en terra de distints propietaris, es fa comuna, però Fr. 6, §§ 2, 3 (XLVII-7).

4. Fr. 9, § 2 (XXXIX-2).

INDEMNITZACIONS. — El que planta, sembra o edifica en sòl propi, es presum que ho fa amb matèria pròpia;⁵ però, quan es demostra el contrari, i quan es fa alguna d'aquestes operacions en sòl d'altri, surgeix la qüestió referent a si l'amo de la matèria — que la perd — té dret, en canvi, a ésser indemnitzat. Per tal de resoldre-ho, es poden presentar tres hipòtesis: actuar amb materials propis en sòl d'altri, amb materials aliens en sòl propi i amb materials aliens en sòl d'altri.

Primer cas. Si un planta, sembra, desmunta un bosc o edifica de bona fe, o sia creient equivocadament que el terreny era d'ell, té dret a la valor dels jornals i materials, encara que ultrapassi l'augment de valor de la cosa, produït per l'accessió; és a dir, que no se segueix el sistema de valoració que s'aplica a les millores en general, ni el que se segueix en l'especificació i en l'accessió de mobles.

Si, en canvi, obra de mala fe, o sia sabent que edificava en sòl d'altri contra la voluntat de l'amo, s'entén que li fa donació de les plantacions, sembra o edificacions.⁶ El repetit usatge afegeix una regla particular per al cas de fer treballs un arrendatari.

Segons els autors, es presum que autoritza les

5. Vegeu art. 359 C. c. Vegeu la raó de la presumpció a MANRESA, II, 160.

6. Usatge *Si quis in alieno*, que concorda amb el § 30, 1 (II-1), Fr. 7, § 12 (XLI-1), menys expressius respecte a la presumpció de donació; la qual explica satisfactòriament la pèrdua dels materials, que, d'altra manera pugnaría amb la C. 2 (III-32). Vegeu MAYNZ, I, 771, n.º 8, 9; ORTOLAN, I, 538. Vegeu la R. 14 nov. 88, aplicant el susdit usatge a l'edificació feta per la vídua, en terreny deixat amb clàusula de confiança. Vegeu, també, S. 8 juliol 97; C. 16 (III-32) respecte al que, de bona fe, edifica en sòl del que és condòmino. Compari's amb la gestió de negocis.

obres el propietari que les veu i no les contradiu;⁷ i no s'aplica la presumpció de què dóna ni s'entén que obri de mala fe el que té dret de posseir el terreny, com el marit respecte del dot inestimat; el fiduciari, fora que obri quan està per restituir, etc.;⁸ però l'absència de mala fe, *per se*, no dóna acció per reclamar l'import dels jornals i materials; sinó que, únicament en el cas de posseir la finca, té excepció de dol, que es fa efectiva pel *jus retentionis*.⁹ Altres vegades, en canvi, el que ha fetes les obres té acció per fer-se indemnitzar, encara que no posseeixi la cosa millorada; però és en els casos que existia, entre els interessats, una relació jurídica anterior, que dóna la tal acció; com passa amb el marit, per raó del dot, a l'hereu fiduciari i a l'arrendatari.¹⁰

Si algú sembla males llavors en una finca d'altri o priva el propietari de fer els treballs que es proposava, la pèrdua de la cosa no és càstig suficient: el propietari de la terra tindrà l'acció de la llei Aquilia per tal de fer-se indemnitzar, en el primer cas; i també en el segon, si hi hagué culpa.¹¹

Segons cas. El que edifica en *sòl propi* amb *materials aliens*, encara que fa seu l'edifici, i el pro-

7. BROCA I AMELL, II, 6 (2), i VIVES, III, 1, citant CANCER. Vegeu Fr. 36 (IV-3), Fr. 5, § 2 (XLIV-4); § 126, n. 17; S. 15 gener 04, referent al cas que l'amo se n'hagués pogut assabentar; i S. 4 juliol 99, sobre edificació contra la voluntat de l'amo.

8. VIVES, III, 1; BROCA I AMELL, II, 5.

9. § 30, I (II-1), Fr. 48 (VI-1), Fr. 33 (XII-6), Fr. 14 (XLIV-4), confirmats per l'usatge *Si quis in alieno*.

10. BROCA I AMELL, lloc dit; respecte al fiduciari, § 460; al marit, § 406; a l'arrendatari, § 312. Noti's que l'art. 362, com el 453 C. c., concorden amb el D. R.; però no el 361 ni el 363. Respecte al 361, vegeu S. 12 des. 08.

11. Vegeu art. 363 C. c.; MANRESA, III, 174; CHIRONI, *Culp. extr.*, I, 276, 283. En canvi el que obra de bona fe no ha d'indemnitzar els perjudicis. S. 6 des. 04.

pietari dels materials no els pot reivindicar mentre l'edifici s'aguanta, ni demanar-ne l'exhibició i separació,¹² el D. R. li dóna dos camins: demanar-ne la doble valor, amb la qual cosa en perd definitivament el domini, o esperar que l'edifici sia destruït, per reivindicar-los. La petició de la doble valor, de caràcter penal, segurament avui no prosperaria; però sí l'estimació dels susdits materials; la indemnització de perjudicis, en el cas de mala fe, i l'acció de furt, si els havia furtats.¹³ Si es tracta de plantació o de sembra, la qüestió d'indemnització la resol el D. R., respecte als arbres, donant al seu propietari una acció real útil, per obtenir una indemnització;¹⁴ i el mateix s'aplica a la sembra.

Tercer cas. Quan el que fa l'accessió no és el propietari de la terra ni de les coses que hi posa, ha d'abonar la valor dels materials al seu amo; i el propietari de la terra té iguals obligacions que en el cas anterior.¹⁵

Es pot donar el cas que el que edificà, plantà o sembrà sia insolvent, i es pregunta si el propietari dels materials tindrà acció contra el de la terra a què s'han aplicats. Així ho declara el C. c. en el cas que el susdit propietari dels materials no hagués obrat de mala fe¹⁶ i ho abona la regla que ningú es pot enriquir en perjudici d'altri.¹⁷ Tanmateix,

12. § 29, 1 (II-1). Fr. 23, § 6 (VI-1). Fr. 7, § 10 (XLI-1). Fr. 1 pr. (XLVII-3) i vegeu tot el títol; MAYNZ, I, 770.

13. Vegeu art. 360 C. c.; MANRESA, III, comentant-lo.

14. Fr. 5, § 3 (VI-1). Vegeu el dit art. 360 C. c. També podria haver-hi acció de furt.

15. Es combina l'accessió dels casos anteriors amb aprehensió de materials aliens, o sia ocupació o usurpació de mobles i immobles aliens.

16. Art. 363 C. c.

17. § 288, n.º 12 i ss. La S. 28 febrer 06 (Madrid) declara

la quantia de l'obligació del susdit propietari de la terra no es pot estendre a més del que resulti millorada la finca.¹⁸

L'adquisició del domini de l'edifici per l'amo del sòl, produïda per l'accessió de moble a immoble, fa innecessari inscriure al Registre de la Propietat mitjançant *àpoca d'obres*, l'edifici construït pel propietari del sòl, si aquest ja està inscrit, car l'edifici ho queda *ipso facto*.¹⁹

Inaplicable l'esmentat art. 365 als crèdits per obres encarregades per l'arrendatari, amb consentiment, però amb independència de l'arrendador; i evidentment es tracta d'un cas del tot estrany a la idea d'accessió, car encarregà les obres el que podia fer-ho. Vegeu l'art. 1579 C. c.

18. La diferència prové que aquest cas no està regit per l'usatge *Si quis in alieno*. Noti's, també, la diferència que el C. c. tampoc exigeix que els tals crèdits es cobrin mitjançant el dret de retenció, i l'amo dels materials rarament estarà en possessió de la finca. El mateix art. 365, § 2, es remet al 363, el qual, en el cas d'haver-se feta l'accessió de mala fe, permet a l'amo de la terra d'exigir la demolició de l'obra, o que s'arrenqui el plantat o sembrat, retornant les coses a son estat primitiu.

19. RR. 22 i 31 agost 63, 20 maig 95, 22 des. 98. Vegeu la de 19 oct. 1900 sobre edificació *ganancia* feta pel marit en sòl propi durant el matrimoni.

§ 126. Subsecció quarta

Accessió de mobles

Quan dues coses mobles s'ajunten sense acord dels seus propietaris o amb acord previ, però sense determinar els efectes de la unió,¹ es poden presentar dues hipòtesis: Si les coses es poden separar sense perjudicar-se,² qualsevol dels dits propietaris pot demanar la separació³ per l'acció *ad exhibendum*, i reivindicar la cosa pròpia.⁴ Si no es poden separar sense fer-ne malbé alguna, encara es poden oferir dues subhipòtesis: o les coses que s'ajunten tenen igual categoria (jurídicament parlant) i es competren formant un conjunt homogeni o una d'elles es pot considerar accessòria de l'altra, que té la categoria de principal. La primera d'aquestes darreres hipòtesis dona lloc a la *commixió*, si les coses són sòlides, i a la *confusió* si són líquides.⁵ En cap d'aquests dos casos es produeix accessió, sinó condomini en parts proporcionals a les quantitats de matèria de cada un dels propietaris multiplicades per les valors representatives de les qualitats respectives

1. Vegeu art. 381 C. c., MANRESA, III, 224.

2. § 28 fi, 1 (II-1), Fr. Fr. 6, 7, §§ 1, 2 (X-4), Fr. Fr. 5 pr., 23, §§ 2, 5 (VI-1), Fr. 12, § 1 (XLI-1); MAYNZ, I, 772, n. 1; PELLA, II, 88 i ss.

3. Fr. 23, § 5 (VI-1); art. 378, § 2 C. c., el qual permet de fer-les separar, encara que alguna d'elles en sofreixi detriment, si l'altra és molt més preciosa i el seu propietari ho exigeix: solució que impugna EN PEREYRA, *Rev. Jur. de Cat.*, III, 883. Vegeu § 145, n. 14.

4. Fr. 23, § 5 (VI-1).

5. MAYNZ, I, 775; MANRESA, III, 252 i ss.

de les coses barrejades,⁶ sense perjudici de l'obligació d'indemnitzar i de la responsabilitat criminal, en son cas, del que hagués feta la barreja de mala fe;⁷ i, si de la barreja en resulta una espècie nova, s'apliquen les regles de l'especificació.⁸

Quan les coses que s'ajunten i no es poden separar no es confonen, sinó que conserven sa individualitat, té lloc l'accessió, que atribueix la propietat de la cosa que es qualifica d'accessòria⁹ al propietari de la que es considera principal.¹⁰ El D. R. s'ocupa especialment de l'escriptura, considerant cosa principal el paper o pergami,¹¹ de la pintura, en què té per accessòria la tela, la fusta, etc.;¹² la *ferruminatio*, afegidura de dues peces metàl·liques amb el mateix metall, que es considera accessió; a diferència de la *plumbatura* o *soldadura* amb metall diferent, que no produeix accessió, perquè permet de separar les peces i reivindicar la pròpia.¹³

6. §§ 27, 28, 1 (II-1), Fr. 3, § 2, Fr. Fr. 4, 5 pr. (VI-1), Fr. 7, §§ 8, 9, Fr. 27 pr., § 2 (XLI-1). El D. R., procedint lògicament, concedeix acció *communis dividundo* si la barreja es féu per acord dels interessats; i l'exhibició i reivindicació, en altre cas: així es desprèn dels textos esmentats. Vegeu MAYNZ, I, 775; arts. 381 i 382, § 1 C. c.

7. Fr. 4 (VI-1). L'art. 382, § 2 C. c. el priva, demés, del condomini.

8. § 127.

9. § 39, n. 4.

10. § 26, 1 (II-1), Fr. 23 §§ 2, 5 (VI-1), Fr. 26, § 1 (XLI-1); art. 375 C. c.; MARRERA, III, 230; MAYNZ, I, 773; SERAFINI, I, 380. PEREYRA, *Rev. Jur. de Cat.*, III, 878 i ss., proposa una solució fundada en el criteri que determina la finalitat de la unió.

11. § 33, 1 (II-1), Fr. 3, § 14 (X-4), Fr. 9, § 2 (XLI-1). Vegeu Fr. 52 pr. (XXXII). En canvi, art. 377, § 2 C. c.

12. § 34, 1 (II-1), Fr. 9, § 2 (XLI-1). Era contrari el Fr. 23, § 3 (VI-1). Art. 377, § 2 C. c.

13. Fr. 23, § 5 (VI-1).

La qüestió d'indemnització es resol pel mateix criteri de l'especificació,¹⁴ distingint quatre hipòtesis : a) Si, de bona fe, uneix les coses el propietari de la principal, el de l'accessòria — que la perd — en pot reclamar la valor.¹⁵ b) Si el mateix propietari de la principal obrés de mala fe, hauria d'indemnitzar els perjudicis causats al de l'accessòria;¹⁶ però, fent-ho a ciència i paciència de l'altre propietari, desapareix la malícia i efectes del dol.¹⁷ La diferència de solucions, segons la bona o mala fe, es funda en els principis generals de dret referents al dol.¹⁸ Segons els casos, la mala fe podria anar acompanyada de responsabilitat criminal.¹⁹ c) Si ajunta les coses l'amo de l'accessòria, obrant de bona fe i posseint la cosa total, pot usar del *jus retentionis* per indemnitzar-se, per raó de la millora que proporciona al de la principal.²⁰

El sistema d'indemnització acceptat per l'accessió de mobles; o sia, l'estimar la cosa que es perd en tota la seva valor, quan ha feta l'accessió el propietari de la cosa principal; i solament en el que es pot estimar com a millora, quan la féu el de l'acces-

14. § 127; MAYNZ, I, 774.

15. Fr. 23, § 4 (VI-1). És justa la tal disposició, com la de l'art. 375 C. c., en fixar com a indemnització la valor de la cosa perduda, i no el guany del que l'adquireix.

16. Fr. 4 (VI-1), art. 379, § 2 C. c.

17. Art. 379, § 3 C. c., concordant amb l'esperit del D. R., que proclama la compensació del dol, Fr. 36 (IV-3), § 273, n. 24.

18. Vegeu §§ 243, 244; PEREYRA, *Rev. Jur. de Cat.*, lloc dit; i el dret d'elecció que dona l'art. 380 C. c.

19. §§ 26, 34 fi, I (II-1).

20. §§ 33, 34, I (II-1), Fr. 39, § 5 (V-3); vegeu Fr. 23, § 5 (VI-1); art. 379, § 1 C. c.; SERAFINI, I, 380, n. 220; MAYNZ, I, 774, n. 14. Vegeu § 39, n. 34, sobre la valoració de les millores.

sòria, és segurament el més just i el que millor tradueix la doctrina romana : tant la que concretament es refereix a aquest punt, com la que resulta d'aplicar al cas els principis generals sobre indemnització de perjudicis.²¹

I d) Si el mateix propietari de l'accessòria ho fa de mala fe, perd el dret sobre la seva cosa i ha d'indemnitzar els perjudicis causats al propietari de la principal.²²

21. No satisfan les solucions que proposen MAYNZ i SERAFINI, ni l'aplicació que fan, per tal de fundar-la, dels textos del D. R. Vegeu les cites de la n. 20 i WINDSCHEID, I, p. 1, 345, n. 74.

22. Vegeu, al § 127, les regles de l'especificació, aplicables per analogia, quant a la qüestió d'indemnització. Vegeu art. 379, § 1 C. c.

§ 127. Secció quarta

Especificació

Així com la unió de dues coses materials de distints propietaris pot produir accessió, la unió de la cosa d'un amb el treball d'un altre, transformant-la, dóna origen a l'*especificació* o formació d'una espècie nova: *ex aliena materia speciem facere*. És especificació fer vi amb ralsms d'altri, fer un vestit amb llana d'altri, treure el gra d'unes espigues, etc.¹

Justinià resolgué la qüestió relativa a si la propietat de la nova espècie s'ha d'atribuir al que ho era de la matèria transformada o a l'especificador, mitjançant una distinció: l'adjudica al primer, si la cosa pot tornar al seu estat primitiu; i al segon, en el cas contrari;² amb les limitacions que si part de la matèria era de l'especificador, aquest adquireix la propietat de la nova espècie, encara que pugui retornar a l'estat primitiu;³ i que el mateix especificador no l'adquireix mai si obrà de mala fe.⁴

Per tal d'explicar perquè la cosa transformada pot passar al domini de l'especificador, s'allega que, juntada la matèria a la forma — a manera d'accessió —

1. § 25, I (II-1), Fr. 5, § 1 (VI-1); MAYNZ, I, 762; IHERING, IV, 346, 349; MANRESA, III, 232. Vegeu PLA I DENIEL, *Rev. Jur. de Cat.*, I, 26 i ss., relativament a pedreres col·lidants.

2. § 25, I (II-1), seguint l'opinió de GAI; Fr. 7, § 7 (XLI-2); MAYNZ, I, 762. El § 34, I (II-1) ho aplica a la pintura.

3. Dit § 25, I (II-1).

4. Fr. 4, § 20, Fr. Fr. 13, 14, § 3 (XLI-3), Fr. 52, § 14 (XLVII-2); SERAFINI, I, 345, n. 74. Altra cosa opina MAYNZ, I, 764, n. 12.

aquesta, com a principal, absorbeix aquella; i també, que l'espècie nova, en estat naixent, és *nullius* i es fa del primer ocupant, que és l'especificador.⁵

La qüestió d'indemnització es resol, a semblança de l'accessió de mobles, distingint, també, quatre casos: a) Si l'especificador resulta amo de la cosa i obrà de bona fe, el propietari de la matèria té acció útil per reivindicar-la, abonant al primer el seu treball; però ell pot oposar-s'hi, abonant-li la valor de la matèria.⁶ b) Si, en la mateixa hipòtesi d'adquirir la cosa l'especificador, procedí de mala fe, perd el treball esmerçat en la transformació i ha d'indemnitzar els perjudicis causats a l'amo de la matèria: a l'efecte, se li poden dirigir accions *in factum*, inclosa, en son cas, la de furt.⁷ c) Si l'amo de la matèria quedà propietari d'una cosa transformada de bona fe, l'especificador té dret a ésser indemnitzat per la major valor de la cosa transformada, però sols disposa, a l'efecte, de l'excepció de dol, mitjançant el *jus retentionis*; per la qual cosa, si no la posseeix, no té recurs per fer-se indemnitzar.⁸ d) Si, en el dit cas, l'especificador obrà de mala fe, no té cap dret sobre la cosa.⁹

5. Vegeu el criteri de l'art. 383 C. c.

6. § 34, 1 (II-1); SERAFINI, I, 345, n.º 75 i ss.; MAYNZ, I, 764. Vegeu arts. 383, 1600 C. c.

7. Les dites accions poden ésser les de la llei Aquilia, la *condictio ob injustam causam*, etc. MAYNZ, I, 764, n.º 13, 14. Vegeu el dret d'elecció de l'art. 383, § 3 C. c.

8. Arg. Fr. 23, § 4 (VI-1), arg. Fr. 33 (XII-6) referent al cas d'edificació. Vegeu § 125, MAYNZ, I, 764, n.º 9, 10; § 39, n. 34; § 126, n. 20 fi; art. 383, § 1 C. c.

9. Arg. § 34, 1 (II-1), C. 5 (III-32); art. 383, § 2 C. c.

§ 128. Secció cinquena

Tradició

Hem vist que els contractes no trameten el domini de les coses, sinó que són merament títols o causes remotes a les que ha d'acompanyar un modo o causa pròxima de l'adquisició; i el modo adequat a l'efecte és la *tradició*, o sia la transmissió de la possessió de la cosa d'altri: de l'alienant a l'adquirent.¹ Per tal que la tradició tingui eficàcia de trametre el domini, són necessaris i suficients aquests requisits: 1.º Que el tradent sia propietari de la cosa; car el que no ho és només pot trametre la *possessio ad usucapionem*.² 2.º Que en tingui possessió; car, altrament, només trametria un crèdit sobre la cosa.³ 3.º Que tingui capacitat i dret d'alienar-la i que vulgui fer-ho; car l'entrega es pot fer amb intenció diferent de la de trametre el domini, i la falta de voluntat del tradent no podria suplir-la de l'adquiridor.⁴ 4.º Que l'adquiridor també tingui capacitat i voluntat d'adquirir el domini de la cosa.

En canvi, no és necessària una *justa causa tra-*

1. Vegeu § 106, referent a la tradició com causa de transmissió de la possessió i a ses formes. No res menys, a Aragó és suficient el títol per trametre la propietat, segons COSTA, *Rev. Gen. de Leg. y Jur.*, LIV, 163.

2. Fr. 50 pr. (VI-1), Fr. 20 pr. (XLI-1); MAYNZ, I, 779 i ss.

3. Vegeu S. 29 maig 06; § 106, n. 12.

4. § 276, n. 3; sobre capacitat, vegeu S. 2 des. 70; i sobre tramesa de títols al portador sense intenció de transferir-ne el domini, S. 5 juliol 06.

ditionis. Una causa falsa o injusta, si bé podria autoritzar la repetició de la cosa, no privaria de trametre'n el domini; i la falta de concordància entre tradent i adquirent, sobre la causa de tradició, pot viciar el contracte, però no la transmissió del domini, mentre aquesta estigui en la voluntat d'un i altre.⁵

De la necessitat de tradició, per tal de trametre el domini, en deriva que si una persona ven dues vegades una mateixa cosa a persones distintes, no n'adquireix el domini el que la compra primer, sinó el que primer en pren possessió;⁶ però, tractant-se d'immobles inscrits en el Registre de la Propietat, el que dóna preferència, en perjudici de tercer, és la inscripció en el mateix Registre i no la tradició material,⁷ a menys que el primer que inscrigués

5. MAYNZ, I, 782-784; IHERING, *Cuest.*, 222; SAVIGNY, *Oblig.*, II, 399. A la p. 403 diu que la justa causa, aplicada a la tradició, no significa una obligació anterior a la tramesa, de la qual aquesta en sia un complement, sinó la intenció o el fi que la motiva i que no es pot presumir que sia la tramesa del domini, si no consta la tal intenció. Però vegeu MASPONS, *Rev. Jur. de Cat.*, XXIX, 311.

6. C. 15 (III-32), art. 1473. §§ 1 i 3 C. c.; SS. 4 maig 60, 12 juliol 69. Vegeu, també, les de 17 abril 79, 26 abril 73, 23 oct. 89, 13 febrer 97, 14 abril 98, 3 juny 99, 30 abril 13; MARRERA, X, 156. Respecte a la doble venda de crèdits, S. 31 des. 09, art. 1464 C. c. El que s'ha dit s'entén sense perjudici dels altres requisits necessaris per trametre el domini, segons sia el títol, com el pagament del preu en el cas de venda. SS. 14 oct. 61, 12 oct. 75. Vegeu Suplement XVII al *Apèndice* de M. ALCUBILA de 1897.

7. Art. 38, n. 3 llei Hipot., art. 1475. § 2 C. c.; Suplement esmentat a la nota anterior. Vegeu art. 41 llei Hipot.; SS. 17 febrer 79, 26 febrer i 24 oct. 83, 14 abril 98, 17 febrer 11. No dóna preferència a la venda la circumstància d'estar atorgada per disposició judicial, S. 30 juny 99; però tampoc n'hi treuen suposats defectes del procediment pel qual s'adjudicà la finca inscrita primer. El que s'ha dit no és aplica-

obrés de mala fe, tenint notícia de la venda anterior.⁸ La tradició tramet el domini amb les limitacions i càrregues que tenia el del causant.⁹

ble a les inscripcions de possessió en concurrència amb inscripcions de domini, S. 7 juliol 96. Vegeu § 110, n.º 9 i ss.

8. S. 13 maig 08. És aplicació de la doctrina que es veurà al § 235, n.º 9 i ss., interpretant l'art. 34 llei Hipot. Aquestes regles parteixen del supòsit que les dues vendes són vàlides; car, si alguna fos nul·la, no trametria el domini, i sí la vàlida. S. 31 des. 83.

9. § 61, n. 2.

Secció sisena

Usucapió

§ 129. Subsecció primera

Usucapió en general

S'anomena *usucapió* — mot preferible a *prescripció extintiva* — el modo d'adquirir el domini de les coses i drets per la possessió continuada.¹ El seu fi principal, com el de la prescripció, és tancar dins un temps limitat la incertitud dels drets,² resultat que abasta la segona paralitzant l'acció que podria destruir l'estat jurídic present; i la usucapió, atribuint definitivament el dret al posseïdor actual. Una i altra han de córrer paral·leles, per tal d'evitar conflictes de drets. La usucapió es considera de dret públic, com a institució asseguradora de la propietat.³

DIFERÈNCIES ENTRE LA USUCAPIÓ I LA PRESCRIPCIÓ. — Aquesta s'aplica a les accions i obra negativament, paralitzant-les; i la usucapió s'aplica als drets reals, creant-los a favor del posseïdor o quasi

1. I (II-6), D. (XLI-3), C. (VII-26-31, 33-40); MAYNZ, 1, 792 i ss.; WINDSCHEID, I, p. 2, 156 i ss.; FALGUERA, *La prescripció catalana*; BROCA I AMELL, II, 7 i ss.; PELLA, IV, 430 i ss.; POAL, 25.

2. SAVIGNY, *Sist.*, 175; IHERING, *Esp.*, III, 134 ff i ss.; FONTANELLA, CL IV, gl. 12, n.º 52, 72.

3. S. 11 oct. 05.

posseïdor. La prescripció, per ésser negativa, no necessita acte, sinó omissió; i la usucapió, per ésser positiva, necessita fets, requisits positius. Per això els drets reals, en general,⁴ no s'extingeixen per no ús, sinó per usucapió a favor d'altri, la qual crea un estat jurídic incompatible amb la subsistència del dret anterior, i l'extingeix. Justinià intentà unificar les dues institucions; i, si bé aconseguí harmonitzar-les, esborrant diferències entre alguns requisits d'una i altra, no pogué fer desaparèixer les diferències que són essencials.⁵

La usucapió està regulada pel D. català, preferent als altres,⁶ pel D. C., quant a la bona fe; pel D. R.; i, quant afecta tercer, per la llei Hipotecària.

4. §§ 59, 173. n.º 20 i ss.

5. MAYNZ, I, 801 i ss. El C. c. regula la *prescripció de les accions* — arts. 1961 i ss. —, la *del domini i dels altres drets reals* — arts. 1940 i ss.; i conté disposicions comunes a una i altra — arts. 1930-1939 —, que en diu *generals*. Però la S. 31 març 11 reconegué la diferència entre usucapió i prescripció, declarant que, si en les dues instàncies s'havia discutit sobre una d'elles, no es pot tractar de l'altra en cassació. Vegeu, també, SS. 20 febrer 77 i 16 febrer 78.

6. S. 26 gener 76 i altres.

§ 130. Subsecció segona

Requisites de la usucapió : Res habilis

Els requisits de la usucapió són cinc : *res habilis*, *fides*, *titulus*, *possessio*, *tempus*.¹

1.ª RES HABILIS. — Es poden usucapir totes les coses no exceptuades, sien materials o drets reals, singulars o universalitats de dret. Sol dir-se que no s'usucapeixen les universalitats de fet, perquè s'han de posseir senyaladament cada una de les coses que les formen.²

EXCEPCIONS. — I. *No es poden adquirir per usucapió* : 1.º Les coses fora del comerç,³ i, en general, les que no es poden posseir.⁴ 2.º El temps de la usucapió no corre contra certes persones propietàries de coses que no poden reivindicar per circumstàncies especials, i són : a) La dona casada, quant

1. MAYNZ, I, 802 i ss., art. 1940 C. c.

2. Vegeu Fr. 30 pr., § 2 (XLI-3); MAYNZ, I, 804 pel C. c., art. 1936; MANRESA, XII, 737 i ss.

3. § 1, 1 (II-6), C. 2 (VII-30). Vegeu Fr. 3, § 17, Fr. 30, §§ 1, 3 (XLI-2); S. 17 des. 64 relativa a béns comunals; art. 13. R. D. 13 agost 92, referent a imprescriptibilitat de les vies pecuàries, abeuradors i descansos del bestiar. Un bosc de domini privat es pot usucapar encara que estigui catalogat entre els de l'Estat, S. 22 nov. 10. Els béns del patrimoni de l'Estat o de l'Església es poden posseir i, per tant, usucapir, però el temps de la possessió ha d'ésser major. Vegeu SERAFINI-TRIAS, I, 372; PELLA, IV, 432.

4. Aquesta exclusió s'aplica especialment a certes servituds, § 170, n. 2.

al dot inestimat que li administra el marit;⁵ però la usucapció començada abans del matrimoni corre contra la dona casada.⁶ *b)* El fill de família, respecte al peculi adventici que li administra el seu pare.⁷ *c)* El propietari dels materials adherits a un edifici mentre no en sien separats.⁸ *d)* Recordi's el que s'ha dit respecte a la suspensió de la prescripció de coses que s'han destinades, muralles, fortalises, etc.; la qual suspensió priva, també, que les usucapeixi el que les ha preses del propietari.⁹ *e)* Recordi's, també, el dit sobre prescripció de béns de fideicomís.¹⁰

II. No es poden adquirir per la *usucapció ordinària*: 1.ª Les coses mobles sostretes per robatori o furt, mentre no tornin a poder del legítim propietari;¹¹ però convé recordar que les coses comprades en determinats llocs no es poden reivindicar, qualsevol que sia la forma d'haver-les perdudes el seu pro-

5. C. 30 (V-12); WINDSCHEID, I, p. 2, 183.

6. Fr. 16 (XXIII-5).

7. N. 22, c. 24.

8. Fr. 23, § 7 (VI-1); Fr. 23, § 2 (XLI-3). Vegeu § 215, n.º 12, 13. El Fr. 30, § 1 (XLI-3), malgrat la unió a finca aliena, permet d'acabar d'usucapir els materials que es posseïen, si faltava poc temps per completar la usucapció — deu dies, diu la llei — i es posseïx l'edifici en què s'han posats; la qual cosa concorda amb el criteri del Fr. 16 (XXIII-5) esmentat. Vegeu WINDSCHEID, I, p. 2, 160.

9. § 81, n.º 15 i ss.; SS. 14 febrer 74, 4-5 juny 12.

10. § 80, n.º 21 i ss.; WINDSCHEID, I, p. 2, loc. cit.

11. §§ 2, 3, 1 (II-6); VINNI, *Iust.*, I, 277, n. 5; MAYNZ, I, 802; WINDSCHEID, I, p. 2, 181; SERAFINI, I, 365, n. 160; vegeu art. 1956 C. c. Però el venut de bona fe per l'hereu de l'usurpador pot ésser usucapit pel comprador, § 4, 1 (II-6). Quant als immobles adquirits amb violència, arg. § 7, 1 (II-6), Fr. 4, § 22 (XLI-3), C. 8, § 3 (VII-39); MAYNZ, I, 803, n. 5. Tingui's present que l'usatge *Omnes causas*, tal com el T. S. l'aplica a la usucapció, fa innecessària la bona fe per a la de trenta anys. § 132, n. 4.

pietari.¹² 2.ⁿ Les coses que no es poden alienar i les alienades en forma nulla; com són les litigioses i de menors, si no s'han observades les formalitats legals, etc.¹³ 3.^r Les coses llegades, alienades per l'hereu encarregat d'entregar-les, contra la voluntat del testador.¹⁴ 4.^t Els regals fets il·legalment a autoritats, mentre no tornin al propietari.¹⁵ 5.^t Les altres coses que no es posseeixen de bona fe, com les procedents de naufragi.¹⁶

12. § 145, n.º 8 i ss; art. 464 C. c. amb referència al 1955, § 3 del mateix; art. 83 i ss., C. de c.; i art. 122 C. p.

13. MAYNZ, I, 803; SERAFINI, I, 366, n. 163, ho dedueix dels Fr. 12, § 4 (VI-2), Fr. 28 pr. (L-16). Respecte als béns de menors, recordant-se les limitacions de la prescripció, les quals transcendeixen a la usucapió, C. 1 (VI-60), C. 4 fi (VI-61), C. 1, § 2 (VII-40), N. 22 c. 24; § 299.

14. C. 3, § 3 (VI-43), MAYNZ, I, 803. Vegeu SS. 14 febrer 74, 17 des. 10, 2 març 12 i altres referents a béns vinculats.

15. Fr. 8 pr. (XLVIII-11).

16. Fr. 21, §§ 1, 2 (XLI-2).

§ 131. Subsecció tercera

Possessió

Per tal d'adquirir una cosa material, per usucapió, s'ha de posseir — o quasi posseir, si és dret real — a títol de propietari, pacíficament i pública;¹ i, per consegüent, no es pot usucapir el que es té per mera tolerància del propietari, o en nom seu, sia a precari o per altra causa que atribueixi un dret personal o real distint del que es preté usucapir.² Convé

1. Fr. 25 (XLI-3), S. 1 març 04. Sobre la necessitat de provar la possessió, S. 30 oct. 15.

2. Cap. 17, X (II-26), cap. 3 *Sexto, de reg. jur.*, Fr. 41 (XLI-2), Fr. Fr. 25, 31, § 3 (XLI-3), Fr. 2, § 3, Fr. 3 (XLIII-26). Vegeu arts. 447, 1941, 1942 C. c.; SS. 29 set. 77, 16 abril 59, 9 nov. 86, 1 des. 88, 19 nov. 10, 2 juny 19; MASPONS, *Dict.*, 68. Quant a la incapacitat del precarista, i del que té la cosa per tolerància, Fr. 11 (XLIV-3), SS. 17 des. 64, 19 nov. 10, 31 març 11, 30 oct. 15. En canvi, el posseïdor d'una cosa que la té cedida a altri a precari o en penyora la pot usucapir, Fr. 36 (XLI-2). No pot usucapir l'usufructuari, SS. 17 febrer 94, 31 maig 04; ni el gestor de negocis, Fr. 19, § 3 (III-5); comodatari, S. 24 abril 93; depositari, C. 8 (VII-72); arrendatari, C. 1 (VII-34), SS. 7 nov. 95, 8 abril 10; encara que sia per tàcita reconducció, S. 15 abril 15; masover, S. 18 maig 88; emfiteuta, arrendatari, procurador, C. 7, § 6 (VII-39), Fr. 13, § 2 (XLI-3). Respecte al que posseïx per representant, vegeu, també, Fr. 30, § 5, Fr. 40, § 1 (XLI-2), Fr. 60, § 1 (XIX-2); Fr. 39 (XLI-2), cas de segrest. No posseïx un tresor el que ignora sa existència ni el que, sabent-ho, no el treu del lloc, Fr. 3, § 3 (XLI-2). No posseïx una herència aixecada a una casa el propietari de la finca, encara que aquella hi estigui tres anys, i encara menys si abans la comprà un tercer, S. 25 oct. 13. No prejudja la possessió d'un bosc ni l'atribueix al comú, a l'efecte de la usucapió, el fet d'estar catalogat entre els públics, S. 22 nov. 10. Vegeu BROCA I AMELL, II, 8 i ss. Del que s'ha dit al § 108, n.º 40 i ss., es des-

recordar que un condòmino no pot adquirir la possessió exclusiva de la cosa comuna per un mer acte de voluntat,³ sinó per acte obstatiu a la possessió del condòmino,⁴ i el mateix entre cohereus;⁵ també, que la transmissió dels immobles no es té per feta, en perjudici de tercer, sinó amb subjecció a la llei Hipotecària;⁶ i que, si bé la possessió es pot adquirir per representant, el mandant no comença a usucapir fins que té notícia de la presa de possessió.⁷ Les persones jurídiques necessiten acord dels socis, per tal de començar la usucapció, segons Maspons.⁸

prèn que el qui adquireix una cosa del que la posseïa en nom d'altri, trametent-li abusivament, no la pot usucapir sinó a comptar d'algun acte d'interversió de possessió, perquè la tal transmissió no té eficàcia per desposseir el propietari, SS. 16 abril 59, 31 des. 10; § 133, n.º 9 i ss. Vegeu § 3, 1 (II-6).

3. Fr. 3, §§ 18, 19 (XLI-2), Fr. 33, § 1 (XLI-3); §§ 79, n.º 10 i 11.

4. § 105, n. 5; SAVIGNY, *Sist.*, IV, 263; MAYNZ, I, 703; SS. 22 des. 60, 9 maig 65, 13 des. 72, 16 febrer 78, 17 juny 79, 22 febrer 86, 15 juny 88, 6 des. 98, 31 maig 99, 31 oct. 06, 17 nov. 11. Vegeu, també, SS. 5 juliol 07, 21 gener 10. L'hereu de l'arrendatari no pot usucapir una finca abans de trenta anys de tenir-la inscrita com a pròpia, S. 24 març 16; la de 29 abril 64 i altres declaren que la usucapció no pot córrer sinó des de la interversió. Sobre usucapció de finca de capellania, cedida al capellani i de la que es disposà, S. 27 març 16.

5. Recordi's que l'hereu voluntari — no *heres sui* — que no accepta l'herència, no entra en possessió dels béns hereditaris. Vegeu Fr. 1, § 1 (X-2); i que no està privat d'usucapir una cosa hereditària el cohereu que l'ha rebuda a títol singular. Vegeu S. 21 abril 65.

6. Art. 462 C. c. El 1949 que hi concorda, no es refereix a la possessió de trenta anys, que és la de l'usatge *Omnes causas*, que no necessita títol i es regula per l'art. 1959, segons S. 24 gener 07 (Barcelona): solució clara, segons l'art. 35 llei Hipot. Vegeu art. 77 llei Hipot., S. 9 maig 01 i § 110, n.º 8 i ss.

7. Fr. 49, § 2 (XLI-2), C. 1 (VII-32).

8. *Rev. Jur. de Cat.*, XXVII, 179.

Aprofiten per la usucapió l'*accessió* i la *successió possessionis*⁹ si la possessió del causant passà al successor sense interrupció, és a dir, sense que s'hi interposés la possessió d'un tercer.¹⁰

9. § 107.

10. Fr. 13, § 4 (XLI-2), Fr. Fr. 20, 31, § 5 (XLI-3), Fr. 6, § 2 (XLI-4); vegeu Fr. 40, § 1 (XLI-2); WINDSCHIED, I, p. 2, 178 i ss.; MAYNZ, I, 815 i ss.

§ 132. Subsecció quarta

Bona fe

Tant el D. C. com el D. R. exigeixen bona fe per a la usucupió;¹ d'on provenia que, faltant la bona fe, el posseïdor no es feia propietari; i, si bé podia, en son cas, oposar la prescripció al propietari reivindicant, si aquest arribava a posseir la cosa, no podia ésser-ne privat pel que l'havia posseïda;² i fins el propietari podia reivindicar-la del que l'havia posseïda per temps menor que el de la prescripció; és a dir, que un posseïdor no pot sumar, al temps de la seva possessió, el d'una possessió anterior que no fos títol o causa de la seva.³ Però la jurisprudència aplica a la usucupió dels immobles l'usatge *Omnes causae*, que prescindeix de la bona fe, als efectes de la prescripció; d'on deriva la doctrina que, qualsevol que sia la causa o origen de la possessió i, per consegüent, sia o no amb bona fe, a Catalunya es poden usucupar els immobles per la possessió de trenta anys.⁴

1. Caps. 5, 17, 20, x (11-26), cap. 2 *Sexto, de reg. jur.*; Fr. 43, § 1 (XLI-3), Fr. 2, § 10 (XLI-4), C. 8, § 1 (VII-39); vegeu Fr. 6, § 1 (XLI-4), Fr. 5 pr. (XLI-7); WINDSCHEID, I, p. 2, 164; SAVIGNY, *Sist.*, IV, 212 i ss.; MAYNZ, I, 805; CATÀ DE LA TORRE, *Rev. Jur. de Cat.*, XXVII, 565. Vegeu S. 27 gener 06; BROCÀ, I, 645.

2. C. 8, § 1 (VII-38); § 84, n. 4.

3. Dita C. 8, § 1 (VII-39); MAYNZ, I, 820. Vegeu, també, la llei 21, tít. 29, Part. III.

4. SS. 29 abril 64, 9 maig 65, 26 gener 76, 14 oct. 82, 11 oct. 05, etc. Vegeu la S. de 2 des. 05. No obsta la de 17 febrer 94 (Palma), fundada en disposicions especials de l'illa. Vegeu BROCÀ i AMELL, II, 7 i ss.; però SERAFINI-TRIAS, I, 371; PLANAS i CASALS, *Rev. Jur. de Cat.*, I, 265. És, però, terminant el cap. 20, x (11-26).

Però la necessitat de la bona fe subsisteix per la usucapció ordinària de les coses mobles.⁵

La bona fe, aplicada a la *possessió ad usucapionem*, consisteix en la certesa (subjectiva)⁶ d'ésser propietari de la cosa i en perseverar en aquesta convicció fins que la usucapció s'és consumada.⁷ Per D. R. era suficient la bona fe en començar la possessió, segons la regla *mala fides superveniens non nocet*;⁸ però el D. C. no permet que usucapeixi el qui cregué que la cosa era aliena durant qualsevol moment de la possessió.⁹ Combinant la doctrina canònica, que regeix a Catalunya amb preferència a la romana, amb la de l'*accessió i successió possessionis*, resulta¹⁰ que el successor universal no pot usucapir, sinó posseint ell de bona fe i havent-la també tinguda el seu causant;¹¹ però el successor singular necessita bona fe, i pot sumar a la seva possessió la del causant, si aquest també posseïa de bona fe.¹² Pel demés, convé recordar que es presum

5. C. única, § 2 (VII-31).

6. No és prou la ignorància que l'adquisició sia defectuosa, sinó que cal una bona fe positiva, § 104, n.º 6 i ss.

7. Vegeu els textos de D. C. de les n.º 1, 9; i compari's amb el que s'ha dit al § 104, n.º 7 i ss., respecte als efectes de la possessió, prescindint de la usucapció.

8. § 12, 1 (II-6); vegeu Fr. 48, § 1 (XLI-1), Fr. 15, § 2, Fr. 43 pr. (XLI-3), Fr. Fr. 2 pr. al fi, 7, § 13, Fr. 13 (XLI-4).

9. Cap. 20, x (II-26).

10. Prescindint del cas de tractar-se de cosa furtiva.

11. Vegeu MASPONS, *Rev. Jur. de Cat.*, XXVI, 89. El D. R. també exigia, segons el que s'ha dit, la bona fe del causant, § 12, 1 (II-6), Fr. 11 (XLIV-3), C. 3 (VII-30); però no, la de l'hereu, Fr. 43 pr. (XLI-3). En canvi, art. 442 C. c.

12. § 13, 1 (II-6), Fr. 13, § 13 (XLI-2), C. única, § 3 (VII-31), auth. *Mala fides* (VII-33). Vegeu Fr. 19 (XLI-3), SAVIGNY, *Sist.*, IV, 213 i ss.; MAYNZ, I, 814 i ss.; VINNI, *Inst.*, I, 277, n. 5; BOFARULL, nota a l'art. 442 C. c.; MANRESA, IV, 165 i ss.

juris tantum la bona fe del que posseeix una cosa d'altri.¹³

La circumstància que el posseïdor no tingui inscrita la possessió al Registre, encara que l'hi tingui el propietari, no priva d'usucapir.¹⁴

13. Vegeu art. 434 C. c., SS. 28 juny 60, 21 abril 65, 27 març 68, 15 febrer 70, 26 gener 81, 21 oct. 99, 30 nov. 10. El cap. 14 in *Sexto, de reg. jur.*, declara que el successor té justa causa per ignorar el vici del títol del seu causant; la S. 28 febrer 77, que la bona fe que s'exigeix al venedor es refereix als particulars, i no a les autoritats que subhasten béns del deutor.

14. Art. 37, § final llei Hipot.; § 135, n.º 6 i ss. Vegeu S. 7 maig 01, referent al cas d'estar mencionat el domini.

§ 133. Subsecció cinquena

Just títol

A Roma, per tal d'usucapir quelcom, es necessitava posseir-ho amb just títol;¹ però, com el títol no era necessari per la prescripció, des que Justinià atribuï el·ficàcia d'usucapció a la *praescriptio longi temporis*, fent-ne una usucapció extraordinària, el títol és requisit de la usucapció ordinària, i no de l'extraordinària.² Ara, a Catalunya, en els casos en què s'aplica l'usatge *Omnes causae* — considerats com d'usucapció extraordinària, perquè dura trenta anys — no hi ha necessitat de just títol; però sí, en la usucapció ordinària de les coses mobles.³

El que posseïx de bona fe rarament li faltará títol real o aparent; car en quelcom s'ha de fundar per creure's propietari de la cosa, i la causa legal

1. C. 4 pr. (VII-29).

2. Vegeu MAYNZ, I, 800, 818.

3. Pr. al fi, 1 (II-6), C. 4 (VII-29), C. única (VII-31), C. 8 (VII-39); BROCA I AMELL, II, 7 i 88.; SERAFINI-TRIAS, I, 371; PLANAS I CASALS, *Rev. Jur. de Cat.*, 1, 265. Vegeu arts. 448, 1959 C. c. S. 24 gener 07. No interessa, doncs, a Catalunya la doctrina que la inscripció al Registre no equival a títol (S. 27 abril 06), ni l'art. 1949 C. c. ni el 35, § 2 llei Hipot. Vegeu MANRESA, XII, 810. Amb tot i això, FALGUERA-GIBERT, 370, creu necessari el títol, excepte en la prescripció immemorial; perquè diu que l'usatge dispensa de la bona fe, però no del títol. Per combatre aquesta opinió, basta observar que el temps del dit usatge és el mateix de la prescripció extraordinària romana, per a la qual el D. R. no exigeix títol; i el mateix disposa l'art. 1959 C. c. Vegeu S. 24 gener 07. Sobre si, en bons principis, la *justa causa* del D. R. havia de descompondre's en bona fe i just títol, vegeu MAYNZ, I, 815, *Obz.*

en què es funda és el títol. Però el títol que invoqui⁴ ha d'ésser adequat per la seva naturalesa per adquirir el domini, per més que, en aquell cas concret,⁵ no l'hagi tramès, per algun defecte ignorat del posseïdor, per error de fet⁶ excusable.⁷ El defecte pot provenir d'incapacitat⁸ o de falta de dret del causant,⁹ de què el títol no hagi adquirida la deguda eficàcia¹⁰ o l'hagi perduda,¹¹ de creure que havia adquirida la cosa el seu representant o aquell del qual deriva el seu dret,¹² o que la tenia per títol distint del ver-tader.¹³ En rigor, no s'hauria de poder usucapir per un títol nul: sia inexistent, sia que tingui defecte legal que produeixi sa nullitat absoluta, i així ho declaren mants textos del D. R.,¹⁴ però altres fragments més congruents amb l'origen i desenrotllament

4. § 131, n. 1; C. 5 (VII-75); S. 19 nov. 10.

5. Vegeu S. 30 nov. 10.

6. No, si és per error de dret, Fr. 31 (XLI-3); vegeu articles 1952, 1953 C. c.; *Las Siete Partidas*, II, 796, n. 57.

7. No, si l'error li és imputable com a culpa, Fr. 11 (XLI-4), Fr. 5 (XLI-10). Vegeu SAVIGNY, *Sist.*, II, 411; articles 1952, 1953 C. c.; S. 30 nov. 10.

8. Fr. 67 (XXIII-3), Fr. 13, § 1 (XLI-3), Fr. 2, §§ 8, 15, 16 (XLI-4), C. 2 (IV-38). Vegeu Fr. 27 (XLI-2), Fr. 44, § 4 (XLI-3).

9. Fr. 33, § 1 (XLI-3), Fr. 14 (XLI-4), Fr. 4 (XLI-8), § 6, 1 (II-6).

10. Fr. Fr. 5, 8 (XLI-8).

11. Fr. 36 pr. (XXX-2), Fr. Fr. 4, 9 (XLI-8). Vegeu S. 5 març 66.

12. § 4, 1 (II-6), Fr. 33, § 1 (XLI-3), Fr. 4, § 6 (XLI-8), Fr. 5, § 1 (XLI-10); però § 3, 1 (II-6).

13. Fr. 31, § 6 (XLI-3). La S. 10 des. 15 es refereix a usucapió, per l'Estat, de finca erròniament inventariada com a pública.

14. Fr. Fr. 27, 48 (XLI-3), Fr. 1, §§ 3, 4 (XLI-9), Fr. 2 pr., § 2 (XLI-4), Fr. 1 pr. (XLI-6), Fr. 6 (XLI-7), Fr. Fr. 1-3 (XLI-8), Fr. 3 (XLI-10), C. 4 (VII-29), etc. Vegeu, en aquest sentit, O'CALLAGHAN, I, 435; MORATÓ, I, 348, Fr. 49 (XXIV-1), sobre el títol que es diu *colorit*.

de la institució, admeten que tenen eficàcia, per tal d'usucapir, els títols putatius i els presunts, o sia els inexistents i nuls que el posseïdor creia de bona fe que existien i que eren vàlids.¹⁵ Aquesta sembla l'opinió que es pot adoptar¹⁶ i que ha adoptada mantes vegades la jurisprudència anterior al C. c.¹⁷ La posterior s'ha d'acollir amb desconfiança, pel que resta dit en la nota anterior; i és difícil trobar-ne de donada per a Catalunya, que resolgui la qüestió; perquè aquí els immobles s'usucapien sense necessitat de títol, i les qüestions sobre usucapció de mobles rarament arriben a cassació.

El D., en els títols 4 a 10 del llibre vli, detalla mants títols aptes per usucapir, sense esmentar-los tots, car omet la sentència,¹⁸ transacció i altres.¹⁹

15. Vegeu, p. e., Fr. 67 (xxiii-3), Fr. 11 (xli-4), Fr. 5 (xli-10), etc.

16. Vegeu MAYNZ, I, 811.

17. Vegeu SS. 26 abril 53, 16 nov. 71. Vegeu, també, la de 21 oct. 99 i altres. En el cas de la S. 17 febrer 94, que podria semblar contrària, faltava bona fe en el posseïdor, i també en la de 2 oct. 04. L'art. 1952 C. c. exigeix que el títol basti legalment per adquirir el domini; i el 1953, que sia vertader i vàlid, la qual cosa exclou el títol putatiu, segons TRIAS-SERAFINI, I, 368, n. 168, que també cita igual opinió de SÁNCHEZ ROMAN. Vegeu MANRESA, XII, 821 i ss. i S. 2 oct. 08. Si bé la S. 3 abril 09, diu que l'art. 1952 està inspirat en el dret antic, la llei 14, tít. 29, Part. III, no exclou el dit títol putatiu. Vegeu *Las Siete Partidas*, II, 796, n. 57. Per això la jurisprudència que s'ha d'atendre és la que es funda en les lleis anteriors al C. c., que concordaven amb les romanes. Segons la S. 13 febrer 92, és títol suficient l'alienació i possessió; i, respecte a vendes judicials, SS. 7 maig 78 i 17 juny 98.

18. Vegeu SS. 14 des. 96, 18 nov. 10.

19. Vegeu MAYNZ, I, 810. La S. 16 nov. 71 sembla donar a entendre que no és títol adequat el de successió universal, però la de 3 oct. 78 ho explica en el sentit que, quan el causant no tenia títol suficient, l'hereu l'ha de menester singular. També sembla exigir títol singular la de 14 febrer 74, fundada

De totes maneres com, ultra el títol, es necessita bona fe, és evident que no és apte el títol obtingut de mala fe, encara que tingui les apariències de vàlid.²⁰

És evident que el que allega la usucapió ha de provar l'existència de títol adequat quan el dit títol és necessari.²¹

en la llei 18, tít. 29, Part. III, procedent de l'Audiència de Barcelona; i la de 4 febrer 89 diu que és títol suficient el testament vàlid del causant. Pel demés, no s'ha de confondre el cas de posseir-se una herència per creure's hereu — *possessió pro herede* —, amb el de posseir una cosa, per creure-la hereditària, el que realment és hereu — *possessió pro suo*. SS. 21 juny 64, 16 nov. 71, 3 oct. 78, 24 març 80 (darrer *considerando*), 22 abril 08.

20. Vegeu Fr. 3 (XLI-10), Fr. 33, § 1 (XLI-3) i altres.

21. Vegeu art. 1954 C. c.; MANRESA, XII, 824. En canvi, a l'efecte de gaudir la garantia que la llei concedeix al posseïdor, el títol es presum i no es pot exigir que s'exhibeixi, art. 448 C. c.; MANRESA, IV, 227.

§ 134. Subsecció sisena

Temps

La possessió ha d'ésser continuada sense interrupció per tot el temps que fixa la llei, o sia el de tres anys, si es posseeix amb bona fe i just títol, tractant-se de mobles; i de trenta anys si falta algun d'aquells requisits, i sempre que s'usucapien immobles o drets reals. Aquesta solució es funda en què el temps de trenta anys, que senyala l'usatge *Omnes causae* per a la prescripció de les accions, ha substituït els termes de deu i de vint anys que el D. R. fixava per a la usucapió ordinària dels immobles; però no ha modificats els termes majors de vint anys ni els menors de deu. És aquesta l'opinió corrent dels autors catalans,¹ corroborada per la jurisprudència del T. S.² Subsisteixen les usucapions més llargues de trenta anys, com són les de quaranta relativa a béns eclesiàstics, llegats piadosos i causes pies;³

1. Vegeu BROCÀ I AMELL, II, 7 i ss.; DURAN I BAS, 287; CORRELLA, 402; FALGUERA-GIBERT, 370; PELLA, IV, 430 i ss., etcètera. S. 22 maig 15 referent a mobles.

2. SS. 29 abril 64, 9 maig 65, 10 juliol 75, 26 gener 76, 14 oct. 82, 29 set. 99, 11 oct. i 2 des. 05, 24 gener i 19 febrer 07, etc. referents a immobles. Sembla oposada la de 1 juny 66. Quant als mobles, subsisteix la C. única, §§ 2 i 3 (VII-31), Pr., 1 (II-6). Vegeu arts. 1955-1959 C. c. Respecte als drets reals, C. 12 al fi (VII-33). El mineral extret es considera moble, als efectes de la usucapió, S. 28 gener 15.

3. C. 14 (XI-61), N. 111, c. 1, N. 131, c. 6, auth. *Quas acciones*, post C. 24 (1-2). Vegeu caps. 4, 6, X (II-26), cap. 2 Sext. (II-13); CÁNCER, I, 15, n. 2. La S. 2 des. 95 declara que no esdevenen eclesiàstics i prescriuen pel temps ordinari els béns laicals, encara que es destinin a la còngrua sustentació d'un beneficiat.

de cent, als de l'Església romana,⁴ i de vuitanta, als del R. Patrimoni.⁵ Els autors antics parlen d'una prescripció *immemorial*, llarguíssima i pacífica, d'origen remot, al que no arriba la memòria dels homes, sense notícia de cap fet contrari, la qual serviria per usucapir les servituds discontinues.⁶

El temps es compta civilment, és a dir, de dia a dia; tenint-se el darrer per complert un cop ha començat;⁷ i corre des que comença la possessió de la cosa que s'usucapeix.⁸ Per això, en el cas d'intervenció de possessió, comença la usucapió des de l'acte obstatiu;⁹ i en les servituds negatives, des de l'acte obstatiu a la llibertat del domini.¹⁰

El temps de la possessió ha d'ésser seguit,¹¹ car, si s'interromp i es recobra la possessió, comença una usucapió nova, al temps de la qual no es pot sumar l'anterior a la interrupció.¹² La interrupció de la possessió pot ésser natural i civil.¹³ Aquesta, que consisteix en la citació judicial del posseïdor, perquè se li negui la possessió, la reconeix el C. c., però no el D. R. vigent a Catalunya, si bé la jurisprudència li ha aplicada alguna volta.¹⁴ Però, fins en la hipòtesi d'ésser aplicable la interrupció civil,

4. Caps. 13, 14, x (11-26), cap. 2 Sext. (11-13).

5. Const. 2, tít. 2, llib. 7, vol. 1. Vegeu, al § 121, els termes en què es poden reclamar les coses perdudes.

6. Vegeu llei 15, tít. 31, Part. III; SS. 13 gener i 30 juny 60, 21 juny 64, 24 oct. 74, 15 oct. 66; § 173.

7. § 50, n. 13. En canvi, l'art. 1960 regla 3 C. c.

8. Vegeu, p. e., C. única (VII-31), C. 11 (VII-33), etc.

9. SS. 9 maig, 65, 29 abril 64, 24 març 16 i moltes més esmentades en tractar de les accions divisòries.

10. § 170, n. 12.

11. Fr. 31, § 1 (XLI-3), C. 2 (VII-33), C. 14 fi (XI-61).

12. Fr. 15, § 2 (XLI-3), Fr. 7, § 4 (XLI-4).

13. Art. 1943 C. c.

14. Vegeu § 108, n.º 12, 13.

es té per no interrompuda la usucapió, si caduca la instància, l'actor desisteix de la demanda o la sentència és absolutòria.¹⁵

Interrupció natural és la deguda a desposseïció del que usucapia, sia o no produïda amb violència, si el desposseït no recobra la cosa immediatament; i també quan el mateix posseïdor deixa de posseir voluntàriament.¹⁶ També interromp la possessió el reconeixement del dret del propietari fet a aquest pel posseïdor, expressament o tàcita.¹⁷

Abans de la reforma de la llei Hipot. de 1909, s'entenia que la inscripció del domini o de la possessió d'una finca no interrompia la possessió del que de fet la posseïa; però, en declarar l'art. 41, § 1, de la llei reformada que el que té inscrit el domini

15. Art. 1946 C. c. Vegeu S. 7 nov. 79 (Granada). Aquesta solució no és lògica si la L. C. produeix verdadera interrupció de la possessió; però tal vegada s'inspirà en l'art. 466 C. c., per més que aquest no fa necessari l'altre com a complement. Vegeu art. 419 E. c., el fi del qual, parlant d'*acció prescrita*, només té sentit suposant que l'acció corre durant el plet; puix que altrament, si vivia l'acció en començar-lo, viuria en acabar per qualsevol causa. Encara que s'entengui — vegeu S. 22 oct. 12 — que cada interrupció del plet fa revivre l'acció, aquesta solució complicada poques vegades resol la dificultat, perquè un plet no estarà interromput trenta anys — ni tan sols quatre — sense que caduqui. És possible aplicar-la a la possessió?

16. Fr. 3, § 6 (XLI-2), Fr. Fr. 2, 5, 21, 33, § 5 (XLI-3), Fr. 29 (XIII-7), Fr. 5, XLI-6), Fr. 2, § 2 (XLIX-15); C. 7, § 5 (VII-39); § 108. L'art. 1944 C. c. desconeix l'eficàcia de la interrupció que no dura un any, però el D. R. no exigeix tal durada. Vegeu el que s'ha dit al § 108, n.º 11, 12.

17. S. 30 gener 18. És aplicació de la teoria dels actes propis (§ 52) i de la interrupció de la prescripció per igual causa (§ 83), i ho proclama el C. c., art. 1948. BOFARULL invoca la C. 7, §§ 5, 6 (VII-39), que no és pertinent sinó indirectament. És clar que no interromp el reconeixement fet per un tercer. Vegeu § 52.

o dret real d'una finca es presum que la posseeix, ha ofert el dubte de si aquella opinió ha de modificar-se. Tanmateix, sembla més fundat creure que, al que posseeix, no se li interromp la possessió encara que un altre inscriví aquell dret en nom seu.¹⁸ L'esmentat art. 41 no diu categòricament que la inscripció sia modo d'adquirir la possessió ni d'interrompre la del que posseeix de fet, sinó que es limita a establir una *presumpció* de possessió. Aquesta presumpció no és *juris et de jure*, sinó que es pot destruir per prova contrària;¹⁹ per la qual cosa, si, malgrat una inscripció contrària, perdura la possessió anterior, no es pot dir que s'hagi interrompuda. La possessió és, abans de tot, un estat de fet, i per dir si subsisteix, s'ha d'atendre al fet abans que a una presumpció legal; la inscripció no destrueix el *corpus* ni l'*animus* del posseïdor. Passa, en aquest cas, el mateix que hem vist en el cas de tradició produïda per l'atorgament d'una escriptura de venda d'una finca, o sia que no es produeix aquesta tradició si l'alienant no tenia la possessió real de la cosa. Per altra part, sabem que el fet que s'atorgui una escriptura de venda d'una finca, fent-hi constar l'existència d'un cens i encara que s'inscriví la tal alienació arrossegant a la inscripció nova les càrregues que es trobaven en les anteriors, no per això s'entén que el venedor ni el comprador reconeixin la subsistència del tal cens: no se'ls pot imputar com un acte propi el reconeixement del cens, encara que hagin intervingut en l'atorgament de l'escriptura en

18. Al que s'ha dit en el § 83, n. 8, pot afegir-se el que segueix en el text.

19. S. 8 febrer 21; vegeu S. 15 des. 16, R. 21 juliol 20.

què se'n fa menció;²⁰ és a dir, que la tal inscripció no interromp la quasi possessió de llibertat de la finca. En fi, l'art. 35 de la llei Hipot. confirma la mateixa conclusió, si bé el T. S. alguna vegada ha donat a entendre que les transmissions a títol onerosos a favor de persones que es poden considerar tercers, interromp la possessió.²¹

No es sospèn ni s'interromp la possessió de coses alienes que algú posseïa com a pròpies, pel fet de juntar-les a una cosa pròpia.²²

Recordem que, en certs casos, el successor pot sumar el temps que ha posseïda la cosa amb el que la posseï el seu causant²³ i que el que demostra que ha posseïda una cosa en dos temps distints es presum *juris tantum* que l'ha posseïda sense interrupció.²⁴

20. Vegeu § 52, n. 24, i especialment la S. 6 febrer 17.

21. § 135, n.º 8 i ss.

22. Fr. 30 pr., § 1 (XLI-3). Vegeu Fr. 23 pr. (XLI-3), Fr. 78 (XLVI-3), § 28, 1 (II-1). Això no priva de reivindicar els materials que un tercer ha unit a son edifici, fins passats els trenta anys. Fr. 23, § 7 (VI-1), Fr. 23, § 2 (XLI-3). Vegeu WINDSCHEID, I, p. 2, 160.

23. §§ 107, 131, n.º 9, 10; art. 1960 C. c., regla 1.ª del C. c.

24. § 105, n. 27; art. 1960, regla 2.ª, C. c. És aplicació de la regla *probatis extremis, praesumitur probata media*.

§ 135. Subsecció setena

Efectes de la usucapció

La possessió que reuneix tots els requisits expressats en els paràgrafs anteriors produeix usucapció, i, per consegüent, atribueix el domini de la cosa al que l'ha posseïda : restant destruïts els drets i accions que hi tenia el propietari anterior i que sien oposades a les del que ha usucapit.¹ Tanmateix, recordi's que els béns fideicomitits els pot reivindicar el fiduciari en els casos vistos,² o sia mentre no ha prescrita l'acció reivindicatòria, que no corre, en son perjudici, fins que se li ha deferit el fideicomís : abans d'això, ni el fiduciari ni el seu successor no els podien posseir com a propietaris definitius.

L'extensió dels drets que s'adquireixen sobre la cosa usucapida, hem vist que no està determinada pels que hi tenia l'antic propietari, car el que usucapeix no és successor seu;³ sinó per l'extensió de la possessió. Així : el que posseeix la cosa en ple i lliure domini, adquireix la cosa lliure de tota càrrega; però el que la posseeix reconeixent o respectant algun cens, servitud, etc., l'adquireix gravada amb les tals càrregues; i fins les modalitats, formes, extensió, etc., de les servituds usucapides vénen determinades per l'extensió i forma com les ha quasi posseïdes el que les usucapeix. D'aquí la

1. La usucapció tramet el domini sense necessitat de declaració judicial. S. 14 febrer 05 (Sevilla).

2. § 80, n.º 20 i ss.

3. § 64; C. 2 (vii-36); § 118, n. 4.

regla : *tantum praescriptum quantum possessum*.⁴ Però, en quant als drets reals que pesin sobre les coses mobles usucapides, en començar a usucapir-les, no es poden extingir pel transcurs dels tres anys, sinó que se'n necessiten trenta de posseir-les com a lliures, per tal d'adquirir-ne el ple domini.⁵

Quant als immobles, la usucapció no perjudica un tercer amb dret inscrit, sinó des que s'és inscrita la possessió que serveix per usucapir o bé el seu títol.⁶ Però convé determinar en quin sentit s'usa aquí la paraula *tercer*. És indiscutible que són tercers, respecte al posseïdor, els que tenen algun dret real sobre la finca; i que no ho és el propietari ni els seus successors a títol universal, com tampoc es considera tercer, a aquest efecte, el successor singular a títol lucratiu.⁷ Quant al que, en el curs de

4. Vegeu Fr. 10, § 1, Fr. 18 pr. (viii-6), Fr. 5, § 1 (xlii-20); MAYNZ, I, 421, n. 4; 819, n. 1; arts. 409 fi, 547 C. c. Les SS. 11 maig 95 i 14 febrer 05 declaren que, inscrita i exercitada la possessió d'una finca, com a lliure, durant trenta anys, no es pot declarar que estigui afecta a una fundació.

5. Fr. 17, § 2 (vi-1), Fr. 19 (vii-4), Fr. 1, § 2 (xx-1), Fr. 44, § 5 (xli-3). El dit en el text concorda amb el criteri (que veurem en la nota següent) de l'art. 35 llei Hipot., respecte als que tenen dret real sobre les coses usucapides. Vegeu, també, art. 117 llei Hipot. i MAYNZ, I, 819. En canvi, arts. 1962, 1963, § 2, C. c., que accepten implícitament la regla que la usucapció absorbeix la prescripció, la qual el D. R. no aplica en aquest cas.

6. Art. 35, §§ 1 i 3 llei Hipot.; art. 462 C. c. El § 2 de l'art. 35 esmentat i el 1949 C. c., que es refereixen a usucapió per temps menor de trenta anys (amb títol, segons el C. c.), no interessen a Catalunya, on els immobles s'usucapien per trenta anys sense títol (§ 133). Tanmateix, si es posseeix amb títol, i aquest s'inscriu, és evident que la tal inscripció afecta un tercer. Vegeu SS. 24 gener 07 i 20 oct. 08.

7. SS. 14 oct. 82, 11 i 13 gener 88, 20 des. 01, 7 juny 05, 19 gener 09 : algunes d'elles procedents de l'Audiència de Barcelona.

la usucapió, adquireix el domini de la finca a títol singular onerós, sembla que no se'l pot considerar com a tercer, i que la usucapió el perjudica com al que era propietari en començar la possessió.⁸ I així resulta que els que formen la sèrie de propietaris no són tercers en front dels que formen la de posseïdors; que aquests poden usucapir en perjudici dels primers sense necessitat de tenir inscrita la possessió; i que només són tercers, en front dels posseïdors, els que tenen dret real distint del domini sobre la finca posseïda.⁹ Recíprocament, sembla que els propietaris d'una finca s'han de tenir per tercers en front dels que tenen inscrita en el Registre la quasi possessió d'un dret real sobre ella; sense perjudici del cas que els actes de quasi possessió — inscrita o no — sien ostensibles, com si es tractés de servituds aparents o de cobrança de censos o d'interessos.

Aquesta doctrina concorda amb què no gaudeix la consideració de tercer el que té notícia de l'acte no inscrit que el perjudica, la qual cosa permet d'usucapir servituds aparents no inscrites.¹⁰ En el cas que ens ocupa, rarament es donarà que l'adquirent d'una finca, encara que sia per compra, no s'adoni que la posseeix algú que no és el venedor; i, segons aquesta teoria, no es pot atorgar al dit comprador el

8. Les SS. de 1888 i 1901 esmentades no distingeixen entre els posseïdors singulars i els posa a la ratlla dels universals. Vegeu S. 15 des. 80 i § 134, n.º 18 i ss.

9. GALINDO I ESCOSURA, III, 9 i ss.; MANRESA, IV, 305 XII, 807 i ss. Vegeu POAL, *Est. Jur.*, 19 i ss.

10. SS. 7 febrer 96, 11 gener 95, 27 oct. 1900, 12 oct. 04, 14 oct. 05; M. ALCUBILLA, 04, 785 (1); amb referència a casos als que no és aplicable l'art. 35, sinó el 34 de la Llei Hipot., SS. 29-30 set. 97, 31 març 02.

privilegi del tercer hipotecari. Per altra part, l'art. 1462 C. c. s'interpreta en el sentit que el que no posseeix materialment una finca, no en tramet la possessió per l'atorgament de l'escriptura de venda,¹¹ per la qual cosa no es pot dir que la tal alienació interrompi la possessió del que la tenia; però alguna volta el T. S.¹² ha considerat que l'adquiridor a títol onerós és un tercer al que no perjudica la possessió no inscrita. D'aquí prové: 1.º Que, encara que no estés inscrita al Registre la possessió d'una finca per persona que no en sia el propietari, corre, no res menys, el temps de la usucapció contra el propietari i els seus hereus i successors singulars a títol lucratiu, des que comença a posseir el no propietari. 2.º Que no és segur si la tal possessió no inscrita permet d'usucapir en perjudici del que succeï a títol onerós el propietari desposseït; però, fins en la hipòtesi que l'alienació onerosa hagués interrompuda la possessió, i, per tant, la usucapció, començaria immediatament una possessió nova a favor de l'antic posseïdor contra el nou propietari; a menys que aquest, junt amb el domini, hagués adquirida la possessió *material* de la finca. 3.º Que, inscrita al Registre la possessió d'una finca o la quasi possessió d'un dret, el posseïdor comença a usucapir-la en perjudici de qualsevol que posteriorment ho adquireixi. 4.º Que, mentre la possessió no arribi a domini, a virtut d'usucapció, l'antic propietari de

11. § 106, n. 12.

12. S. 19 gener 09 (Barcelona), que distingeix concretament, a l'efecte, entre successió universal, successió singular lucrativa i successió onerosa. Vegeu S. 6 febrer 17, amb referència a l'art. 41 llei Hipot.; § 83, n.º 7 i 8. A. CHARLIN, *Rev. Gen. de Leg. y Jur.*, CVIII, 617.

la finca i els seus successors de tota mena en el domini de la mateixa finca poden reivindicar-la, encara que el dret del reivindicant no estés inscrit al Registre, perquè el posseïdor no és un tercer.¹³ 5.ª Que, consumada la usucapió, perd els seus drets el propietari,¹⁴ i la inscripció de possessió es pot convertir en inscripció de domini.¹⁵

Cal tenir en compte que les anotacions preventives d'embargament no atribueixen a l'embargant dret real sobre la finca embargada;¹⁶ per la qual cosa no donen la condició de tercer al que embargà i anotà l'embargament respecte al que ha adquirida la propietat o un dret real sobre la mateixa finca, encara que sia amb posterioritat a l'anotació, i encara que el tal dret no hagi estat inscrit.¹⁷

13. Art. 396, § final llei Hipot., arg. arts. 35, § final i 369 de la mateixa llei; SS. 25 oct. 81, 3 març 90, 5 maig 1900, 6 juny 02, 11 febrer 03, 27 abril i 7 juliol 06, 5 juliol 12, 25 maig 17, R. 7 març 96. Vegeu RR. 12 març 64, 12 juny 65, 18 des. 85, 31 maig 93; MANRESA, IV, 305 fi i ss.

14. Vegeu art. 35, § 4 llei Hipot., SS. 14 febrer 05, 13 gener 16.

15. Art. 399, § 1, 3.ª, llei Hipot., R. 22 març 13.

16. § 219, n. 6. M. ALCUBILLA, 1909, 287, n. (1) de la 1.ª col.

17. Nota anterior, S. 20 oct. 08, § 219, n. 7; § 250.

§ 136. Secció setena

Adjudicació i altres modes d'adquirir el domini

Adjudicació és el modo derivatiu d'adquirir el domini exclusiu d'una cosa per sentència recaiguda en judici divisor, o sia mitjançant l'exercici d'alguna de les accions *communi dividundo*, *familiae erciscundae* o *finium regundorum*;¹ i també tramet el domini l'adjudicació feta en escriptura, dividint entre els hereus els béns hereditaris. Respecte a l'extensió dels drets dels adjudicataris, sobretot per raó dels drets reals que afectin la cosa dividida, activament o passivament, hi ha regles especials referents a la divisió del condomini i de l'herència.²

ALTRES MODOS D'ADQUIRIR EL DOMINI PER DISPOSICIÓ DE LA LLEI. — a) L'*heres sui* adquireix *ipso jure*, en morir el causant, les coses de l'herència; i l'hereu voluntari, en adir-la.³ També el llegatari que adquireix un llegat de domini (*per vindicationem*), fa seu el domini de la cosa llegada, per disposició de la llei.⁴ b) Els fills adquireixen el domini dels béns reservables pel mer fet de convolar a sego-

1. § 7, 1 (1V-17); vegeu Fr. 17 (XLI-4). Si algun d'aquells entre els quals es divideix la cosa, no en fos condòmino, la força de cosa jutjada no permetria que se li reclamés com a indeguda. Altra cosa fóra si la divisió s'hagués feta extrajudicialment. Vegeu Fr. 36 (X-2).

2. §§. 344, 530 i ss., respectivament.

3. § 522.

4. § 481, n.º 12-14.

nes noces el seu pare o la mare vídua.⁵ c) El copropietari que es nega a contribuir a les despeses de la cosa comuna dins dels quatre mesos d'ésser requerit a l'efecte i a abonar també l'interès legal,⁶ perd el condomini a favor del que ha costejades les despeses.⁷ El D. R. privava del domini de la cosa al que deixava de fer-hi les obres necessàries per evitar el perill que oferia a cosa veïna, en el tercer període de l'acció *damni infecti*,⁸ a favor del propietari de la cosa amenaçada. En cert sentit es pot considerar com un modo d'adquirir el domini d'un immoble la inscripció al Registre de la Propietat, en el cas que així faci invulnerable un estat de fet que altrament es podria destruir, si no era vertader propietari.⁹ En realitat, el que atribueix el domini en aquest cas és la tradició de la cosa, avalada per una mena d'usucapió abreujada. Quelcom semblant passa amb la compra de les coses que es fan irreivindicables per haver-se comprat en fira, etc.¹⁰ Finalment, l'adquisició pels fills d'un matrimoni anterior, de les coses deixades a un segon consort amb infracció

5. § 514.

6. El D. R. el fixava en el 12 per 100.

7. Fr. 12 (X-3), Fr. 52, §§ 10, 12 (XVII-2), C. 4 (VIII-10); MAYNZ, I, 821; *id.*, II, 541, n.º 32, 34-37. El C. c. no condemna a perdre ni presum renunciat el condomini, en aquest cas; però permet de dispensar-se pagar les obres, renunciant el condomini, arts. 395, 544; MANRESA, III, 379 i ss.; *id.*, IV, 594; PELLA, II, 110. La S. 8 gener 10, en el cas d'haver-se repartit un dividend passiu als accionistes d'una companyia, obliga a pagar-lo, sense que cap d'ells se'n pugui dispensar per renúncia, caducitat o transferència de les accions.

8. MAYNZ, I, 821; i § 347.

9. Art. 34 llei Hipot., § 235.

10. § 145, n.º 8 i ss.

de la llei *Hac edictali*, també es pot considerar com un modo d'adquirir per disposició de la llei.¹¹

La reversió dels ferrocarrils a l'Estat no es considera com un modo d'adquirir-ne el domini, perquè suposa que l'Estat ja en tenia el domini eminent des del principi.¹²

11. § 446, n. 96.

12. S. 6 maig 11.

CAPÍTOL III
PÈRDUA DEL DOMINI

§ 137. Secció única

Ultra els casos esmentats en els paràgrafs anteriors, considerats des d'un punt de vista invers; i dels d'accessió, especificació i usucapió, el domini es perd per expropiació forçosa per causa d'utilitat pública.¹ Però, en general, només es perd per acte voluntari del propietari: ja sia que alieni la cosa, ja que l'abandoni; havent de recordar-se que un simple acte de voluntat pot fer perdre la possessió de les coses, però no el domini;² i que, abandonada la cosa, es fa *nullius*.³ També la pot perdre si incorre en pena de comís: sia per raó de delictes,⁴ sia per infringir lleis sobre consums, duanes, etc.

Finalment, s'extingeix en absolut el domini de les coses, respecte de tothom, si s'extingeixen o destrueixen (es pot considerar com una forma de destrucció l'especificació (o es fan *extra commercium*).⁵

1. Art. 349 C. c. amb referència a les lleis d'Expropiació, § 115, n. 11; arts. 351, § 3, 423 C. c.

2. § 108, n. 20.

3. § 47, 1 (II-1), Fr. 2 § 1, (XLI-7), vegeu § 48, 1 (II-1), Fr. 9, § 8 (XLI-1), Fr. 7 (XLI-7).

4. Art. 63 C. p.

5. Casos de destrucció, Fr. 23 (VII-4), art. 372 C. c., arg. Fr. 5, § 2, Fr. 10, §§ 2, 5-7 (VII-4); en el cas de fer-se religioses les coses, § 9, 1 (II-1), Fr. 6, § 4 (I-8), Fr. 2 pr. i altres (XI-7), Fr. 30, § 1 (XLI-2), CC. 2, 4, 9 (III-44). També els animals que s'escapen i es fan *nullius*.

CAPÍTOL IV

PROPIETATS ESPECIALS

§ 138. Secció primera

Propietats especials en general

Hi ha coses la propietat de les quals està sotmesa a disposicions civils i a disposicions administratives, per exigir-ho llur naturalesa. Són propietats especials les de les aigües i dels camins, les de les mines i les propietats intel·lectual i industrial.¹

1. Vegeu MANRESA, III, 455.

Secció segona

Domini de les aigües i de sos camins

§ 139. Subsecció primera

Part general

L'especialitat del domini de les aigües¹ prové d'ésser una substància que es renova i canvia, i el domini solament recau en l'aigua que en cada moment es troba en determinat lloc; i de què, segons per on passa, es fa de domini públic, i l'Estat concedeix administrativament la facultat d'utilitzar-la,² o és privada i el propietari hi té les facultats que li atribueix el domini civil. Però, en aquest cas, convé tenir present que, regulant-se aquest domini per llei general, s'aplica com a supletori el C. c.³ L'aigua es considera cosa immoble; la de domini privat és inscribible al Registre de la Propietat;⁴ i els drets sobre les públiques, al Registre especial d'aprofitaments.⁵

1. Sobre si l'aigua corrent pot ésser objecte de domini, MANRESA, III, 463 i ss. La llei d'Aigües de 13 juny de 1879 resta vigent, segons l'art. 425 C. c. en tot el no modificat pel mateix C. c. Vegeu els arts. 407-424, 552-563.

2. Arts. 409-411 C. c. i els concordants de la llei d'Aigües, R. D. 14 juny 21.

3. Art. 16 C. c.

4. Art. 4 llei Hipot. en relació amb el 334, n. 8 C. c.; art. 69 Regl. hipot.

5. R. D. 12 abril 01, completat per R. O. 30 abril 01 i R. D. 12 març 02. Vegeu S. T. C. A. 10 juny 05. La de 2 nov. 03 declara també inscribibles els aprofitaments obtinguts per títol distint de la concessió administrativa. Vegeu llei de Protecció a la indústria, de 2 març 1917 i Regl. de 5 set. 18.

§ 140. Subsecció segona

Domini de les aigües

El criteri dominant és el d'atribuir el domini de les aigües al propietari de la finca en què apareixen; però, en sortir d'aquesta, encara que passin a una altra també privada, es fan públiques si corren per un llit natural.¹ Però, per tal de precisar la condició de les aigües, s'ha de distingir segons sien *pluvials*, *vives*, *mortes* o *subterrànies*;² si bé s'ha de tenir en compte que les disposicions del C. c., com les de la llei d'Aigües, respecten els drets d'ordre civil adquirits abans de sa promulgació.³

DOMINI DE LES AIGÜES PLUVIALS. — Sols es dona aquest qualificatiu a les que provenen *immediatament* de la pluja, neu o pedra : són públiques quan cauen en terra de domini públic;⁴ i privades, les que cauen en finca de domini privat mentre no surten d'ella.⁵ El propietari de la finca les pot recollir en

1. Les antigues concessions d'aigües atorgades pel R. Patrimoni són de caràcter civil i no administratiu, i no tenen la limitació que l'Estat pugui concedir els sobrants. Vegeu arts. 152 i 179 de la llei d'Aigües.

2. Sobre les noves orientacions que s'haurien de seguir en la reforma de la llei d'Aigües, GAY DE MONTELLÀ, *Rev. Jur. de Cat.*, XVIII, 177.

3. Arts. 13, 171, 148, 257 llei d'Aigües, art. 424 C. c. S. 17 gener 87.

4. Art. 407, n. 5 C. c. Vegeu costums sobre aigües pluvials a SANTAMARIA, 128; i al *Costumari català*, II, 62 i ss.

5. Arts. 408, n. 4. Noti's que les terres comunals són de domini privat dels Ajuntaments, encara que es diguin pú-

dipòsits i aprofitar-les com vulguí, mentre ho faci sense perjudicar tercer ni el públic en general;⁶ però, quan surten de la finca en què han caigut, es fan públiques, encara que passin a una altra de domini també privat.⁷ Els propietaris de les finques que les aigües pluvials travessen successivament, en sortir d'aquella en què cauen, se'n poden servir; però no en són propietaris, i no poden fer obres per tal de desviar-les, en perjudici de tercer, ni fer altres obres que, si les avingudes les destruïssin, podrien causar dany; així i tot, la llei els permet de fer preses per tal de regar.⁸

PROPIETAT DE LES AIGÜES VIVES O CORRENTS.—Tant si són contínues com descontínues, en sortir de la font són de l'amo de la terra; públiques, si la terra és pública; i, privades, si privada. Mentre el propietari les aconduïx, romanen seves, però, en sortir de la finca, es fan públiques i no es poden aconduir a una altra finca.⁹ El propietari d'aquestes aigües ha de respectar els aprofitaments adquirits per possessió de vint anys,¹⁰

bliques administrativament, per la intervenció que hi té l'Estat; per la qual cosa, tractant-se de tota mena d'aigües, són privades les que cauen o corren per les dites terres o s'extremen del seu subsoíl. Vegeu S. 6 abril 21.

6. Art. 416 C. c. Vegeu MANRESA, IV, 668 ff.

7. Arts. 407, n. 5, 408, n. 4, 413 C. c.; art. 1, § 2, art. 3 llei d'Aigües. El propietari de la terra on cauen aigües pluvials les pot aconduir per conducció artificial, a una altra finca? Ho nega NAVARRO AMANDI i semblen abonar la negativa l'art. 408, n. 4 i art. 413 C. c. Vegeu MANRESA, III, 479, 483.

8. Arts. 177 i ss. llei d'Aigües.

9. Art. 407, n. 2, 3, 8; art. 412 C. c.; S. 10 maig 13. Vegeu S. 21 maig 15; MANRESA, III, 479. Però vegeu el *Costumari català*, II, 47 i ss.

10. Arts. 415, 424 C. c.; arts. 5-10 llei d'Aigües. La S. 10 maig 13 no permet de desviar les aigües que neixen en una finca, privant que vagin a parar a un riu les aigües del qual estan concedides per l'Administració. Vegeu MANRESA, III, 511.

i els propietaris inferiors les poden aprofitar al pas, com les pluvials. En conseqüència del que s'ha dit, les aigües dels rius sempre són de l'Estat;¹¹ i les sobrants de fonts, clavegueres i establiments públics d'un poble, són del mateix poble.¹²

EXCEPCIONS. — 1.ª La llei respecte les adquisicions d'aigües dels pobles, sobrants de fonts, clavegueres i establiments públics, fetes per particulars per usucapió de vint anys o just títol anterior a la llei d'Aigües de 1866.¹³ 2.ª Les aigües minerals, encara que sien subterrànies, són del propietari de la terra on neixen; però, si deixa passar dos anys sense aprofitar-les, se li poden expropiar per causa d'utilitat pública.¹⁴ 3.ª Les aigües públiques que passen a aqüeducte artificial privat, esdevenen privades.¹⁵

AIGÜES MORTES O ESTANCADES. — Les de llacs, estanys i basses formades per la naturalesa són dels propietaris de les vores: públiques, si són en terreny públic; i privades, si en privat.¹⁶

Resulta, doncs, que les aigües vives són una acció de la finca en què es capten, mentre romanen en ella; que les estancades es poden aconduir fora de la finca sense perdre'n el domini; i que les corrents i pluvials es perden quan surten de la finca, seguint son curs natural.

11. Art. 407, n. 1 C. c.; MANRESA, III, 473.

12. Art. 407, n. 9 C. c.

13. Art. 13 llei d'Aigües, R. D. S. 27 nov. 78⁴ SS. 31 des. 83, 17 gener 87, 24 des. 89, 17 nov. 03.

14. Art. 16 llei d'Aigües, SS. 28 nov. 03, 6 febrer 06.

15. Arg. art. 408, § últim C. c.; S. 27 maig 96, S. A. C. A. 27 des. 92, R. D. 10 març 1900.

16. Arts. 407, n. 4, 408, n. 2, C. c.; art. 17 llei d'Aigües.

AIGÜES SUBTERRÀNIES. — També són accessori de la finca en què es capten; però, per no perjudicar drets adquirits per aprofitaments anteriors, ni el dret dels veïns a utilitzar-les per a usos domèstics, s'estableixen limitacions majors o menors, segons sia l'extensió del nou aprofitament que se'n vol fer.¹⁷ Quan les susdites aigües sols s'utilitzen per a usos domèstics, i s'extreuen d'un pou sense més motor que l'home — *pous ordinaris* — les pot buscar i aprofitar el seu propietari o un altre amb permís d'ell, sense més limitació que la de guardar les següents distàncies: 2 m. de pou a pou alié, en poblat; i 15 m. de font, pou, bassa o sèquia, en el camp;¹⁸ i no obsta que es perjudiquin aprofitaments anteriors.¹⁹ Però, quan l'aigua es destina a uns altres usos, o quan s'extreu per altres motors o mitjançant mina o pou artesià, han de guardar les distàncies de 40 m. de ferrocarril, carretera o edifici alié; i 100 m. de mina, font, riu, canal, sèquia o abeurador públic; i no es poden obrir en zona de punt fortificat ni minera sense autorització competent. Ni guardant aquestes distàncies es poden utilitzar les aigües, en aquesta forma, quan es merma algun aprofitament anterior.²⁰ Les aigües trobades en explotacions mineres, són de l'amo de la mina mentre l'exploti;²¹ i les trobades fent obres públiques, encara que sia per concessionari, en general, són de l'Estat; però el concessionari les pot

17. Arts. 417, 418 C. c. Vegeu *Costumari català*, II, 54 i 88.

18. Arts. 417, 418 C. c.; arts. 18, 20, 21 llei d'Aigües.

19. Art. 19 llei d'Aigües. Vegeu PELLA, *Serv.*, 43 fi, 44.

20. Arts. 22-27 llei d'Aigües; SS. 8 juny i 29 oct. 07, 22 des. 13, 12 juny 15, 22 nov. 17, 8 febrer 21. Vegeu Fr. 24, § 12 (XXXIX-2).

21. Art. 26 llei d'Aigües; art. 28 llei de Mines, de 29 des. 68.

utilitzar gratuïtament per fer i per explotar les obres.²² Les aigües subterrànies obtingudes legalment són en absolut del propietari, però esdevenen públiques si les abandona a son curs natural.²³

Comparades les subterrànies amb les corrents, s'observa la diferència que les primeres no es perden quan surten de la finca, sinó quan s'abandonen, la qual cosa permet de portar-les a una altra finca.²⁴

Com s'ha indicat, el propietari d'una finca pot, per si o per altri, buscar-hi aigües subterrànies; i, demés, per concessió administrativa, es pot obtenir autorització per buscar-ne en terrenys de domini públic.²⁵

Convé observar que els aprofitaments de caràcter *administratiu*, de les aigües públiques, prescriuen activament i passiva als vint anys;²⁶ però els drets civils sobre les aigües privades segueixen les regles

22. Art. 12 llei d'Aigües; art. 407, n. 7, C. c. Vegeu SANTAMARIA, *Der. consuet.*, 135. La llei d'Aigües de 1866, arts. 45 i següents, atribuïa el ple domini de les aigües al propietari de la finca en què es descobrien, guardant les distàncies legals, encara que les distregués d'algun aprofitament anterior, regla que s'ha de tenir en compte, per tal de respectar els drets adquirits a l'ombra de la dita legislació. Respecte a Itàlia, vegeu GARBA, I, 239 i ss.

23. Arts. 418, 419 C. c.; art. 22, § 2, llei d'Aigües; MANRESA, III, 530.

24. Les aigües pures ni les mineralitzades no són matèria de concessió minera, per més que ho digués la llei de Mines. Vegeu § 142, n. 14; però es concedeixen, com a mines, els gasos dissolts en les d'aigües, i es permet d'expropiar-les per causa d'utilitat pública, fundant-se en la llei de Mines. Art. 6 R. D. 15 juliol 05 i art. 6 R. D. 28 juny 10.

25. Art. 417, § 2, C. c.; arts. 21, 25 llei d'Aigües. Sobre la protecció que dispensa l'Estat a la recerca d'aigües subterrànies en terrenys i llits públics, vegeu el R. D. 28 juny 10, aclarit pels d'11 i 23 juliol del mateix any.

26. Art. 409, n. 2, C. c.; arts. 8 i 10 llei d'Aigües.

de prescripció civil,²⁷ i uns i altres gaudeixen d'interdicte, que prescriu a l'any i un dia.²⁸

Les aigües privades i els aprofitaments menys preferents de les públiques es poden expropiar per causa d'utilitat pública.²⁹

27. Vegeu S. 27 oct. 15.

28. Art. 11 de la llei d'Aigües.

29. Art. 423 C. c.; arts. 16, 61, 67, 135, 137, 148, 151, 167, 183, 197, 200, 214, 217 llei d'Aigües i n. 24 al fi.

§ 141. Subsecció tercera

Domini dels camins de les aigües

REGLA GENERAL. — Els camins que condueixen aigües públiques són públics;¹ i els que condueixen les privades, privats.²

EXCEPCIONS. — Conserven la condició de privats: 1.º Els torrents i barrancs que s'obren les aigües pluvials en finca privada, encara que les aigües esdevinguin públiques;³ però el propietari no pot fer-hi obres o treballs que varin el curs en perjudici d'un tercer, ni treure aquelles obres la destrucció de les quals, per la força de les avingudes, podria perjudicar.⁴ 2.º Els llits de les rieres (*arroyos*) que travessen una finca privada, encara que l'aigua sia pública.⁵ 3.º Les sèquies o aqüeductes fets o arreglats per conduir aigües públiques, juntament amb els marges i vores, són privats, i es consideren com una part integrant de la finca a què van destinades les aigües.⁶

1. Art. 407, n.º 2, 4, 5, C. c. Així i tot, l'art. 43 de la llei d'Aigües permet de variar el curs, amb autorització especial, adjudicant el llit antic al concessionari. Vegeu S. 20 des. 94.

2. Art. 408, n.º 1, 2, 5, C. c.

3. Art. 408, n.º 5, C. c.

4. Art. 33 en relació amb el 31 llei d'Aigües; MANRESA, III, 315.

5. Art. 408, n.º 5, C. c.; MANRESA, III, 483.

6. Arts. 407, n.º 1 (per exclusió) i 408, § final, C. c., els quals, com el 92 de la llei d'Aigües, no són aplicables a vies fluvials que travessin finca privada, S. 21 maig 15.

NOTA. — S'entén per *llit* o *jaç* d'un riu, torrent o riera, el terreny que ocupan les aigües en avingudes ordinàries.⁷

7. Art. 32 llei d'Aigües. Sobre reivindicació del llit d'un torrent situat en la zona marítima-terrestre, vegeu S. 24 març 11.

Secció tercera

§ 142. Domini de les mines

Es consideren mines les substàncies útils del regne mineral, qualsevol que sia la forma de jaciment, ja es trobin a la superfície ja a l'interior de la terra.¹ Avui les substàncies minerals més importants es consideren béns de l'Estat;² però el seu ús no és públic, sinó que es concedeixen administrativament;³ i tot espanyol o estranger pot cercar mines en terreny públic, obrint-hi calicates, mentre no passin de certa extensió, estiguin a certes distàncies de carreteres, edificis, etc., i s'avisí prèviament l'autoritat local; però, per tal de cercar-ne en terreny de propietat privada, es necessita permís del propietari.⁴ El relatiu a mineria es regeix per la legislació del ram;⁵ si bé el que es refereix a l'ordre civil té per supletori el C. c.⁶

Per tal de fixar els drets del propietari d'una terra i els del que ha obtinguda concessió administrativa

1. Art. 1.er del decret- llei de 29 des. 1868. El mineral és, doncs, la mina i no un fruit, § 177, D. 18.

2. Art. 339, n. 2 fi, C. c. Sobre les teories relatives a la propietat de les mines, vegeu SÁNCHEZ ROMAN, III, 357; M. ALCUBILLA, paraula *Minas*.

3. Sobre la forma de concessió, arts. 15 i ss. Decret- llei del 68, arts. 7 i ss. Regl. 16 juny 05.

4. Art. 426 C. c.; art. 11 Decret- llei del 68; arts. 5 i ss. Regl. de 1905.

5. Art. 427 C. c. A M. ALCUBILLA, Apèndix de 1907, 177, es pot veure un índex de les disposicions vigents sobre la matèria.

6. Art. 16 C. c. Així el C. c. s'aplica per fixar la indemnització deguda a perjudicis ocasionats en l'explotació de les mines, S. 20 nov. 08. Vegeu la de 28 gener 15.

de mina existent en la mateixa finca,⁷ s'ha de distingir entre el sòl i el subsòl; car aquest es pot concedir per a l'explotació de la mina, i el sòl roman del propietari, fora el cas de fer-se incompatibles els aprofitaments d'un i altre; i, en aquest cas, procedeix l'expropiació de la terra en profit de la mina.⁸ A l'efecte, es diu *sòl* el que comprèn la superfície de la terra i tota la fondària a què *hagin arribat* els treballs del propietari per conreus, fonamentació o altres objectes distints de la mineria; i *subsòl*, el que s'estén indefinidament en fondària des d'on acaba el sòl.⁹ Per tal de determinar els drets del propietari¹⁰ de la terra a beneficiar els minerals que conté, les mines es divideixen en tres seccions: Formen la primera les substàncies de naturalesa terrosa, les pedres silícies, arenisca o asperons, granets, basalts, terres i pedres calcàries, terres argilenques i, en general, tots els materials de construcció que formen pedreres.¹¹ Corresponen a la segona secció, els placers, sorres o alluvions metallífers, els minerals de ferro dels pantans, l'esmeril, ocres i mangres, els escorials i terrenys metallífers abandonats procedents de beneficiacions anteriors, les turberes, terres piritoses, aluminoses, magnesianes i de batan, els salitral, fosfats càlcics, la baritina, espat-flúor, esteatita, kaolí, les argi-

7. Art. 350 C. c.

8. Vegeu n. 17.

9. Art. 5 Decret-llei de 1868; MANRESA, III, 350. Un dels problemes que ha donat lloc a més qüestions a Califòrnia és el relatiu al que es diu dret *extralateral*, o sia el de seguir el filó del mineral, prescindint de si es passa pel davall de finca de superfície d'altri, *Law Review*, Wm. E. CALBY, *Rev. Gen. de Leg. y Jur.*, CXXX, 114.

10. A l'efecte, l'emfiteuta s'equipara al propietari, art. 1632 C. c.

11. Art. 2 de la llei de bases de 1868.

les,¹² l'amiant i la pedra tosca.¹³ I formen part de la tercera secció els vivers de substàncies metallíferes, l'antracita, el grafit, les substàncies salines, comprnent-hi les sals alcalines i térreo-alcalines,¹⁴ el caparròs, sofre i pedres precioses.¹⁵

Els minerals de la primera secció els pot explotar el propietari de la terra en què estan i aquell a qui doni el seu dret, i no els atorga l'Estat per concessió administrativa; però, si estan en terreny públic, són d'aprofitament comú; i les autoritats només hi intervenen per raó de policia.¹⁶ Els de la segona secció estan subjectes, quant a la propietat i explotació, a les regles dels de la primera; però, si es troben en terres de domini privat i el propietari no els explota per si, l'Estat els pot declarar d'utilitat pública, indemnitzar el propietari de la superfície, del terreny que es tingui d'ocupar i dels danys causats, i concedir l'explotació al que ho demani.¹⁷ Els de la tercera

12. Art. 3 llei, R. O. 29 juliol 72.

13. Art. 1, § 1 del Regl.; respecte a l'amiant, també la R. O. 23 març 84; i a la tosca, la de 21 agost 94.

14. L'art. 4 de la llei del 68 deia *ja es troben en estat sòlid ja dissoltes en aigua*; però la llei d'Aigües exclou de la mineria les aigües que contenen sal, regulant-les com aigua. Vegeu també l'art. 1, § 2, Regl. de Minería, R. O. 25 juny 71, SS. del T. C. A. de 12 nov. 91, 29 nov. 92 i 4-11 oct. 1900, que també invoca el C. c., dient que, en això, derogà l'art. 9 de la llei de Mines de 1868. I les mateixes aigües subterànies, en general, les tenia per mines de la tercera secció, l'art. 4, § darrer de la llei de 1868; però no és així des de la llei d'Aigües de 1879, segons les RR. OO. 5 juny 83 i 1 agost 91; R. D. S. 10 abril 85; S. del T. C. A. de 25 abril 90 i art. 1, § 2, Regl. de Minería. Vegeu § 140, n. 24.

15. Art. 4 de la llei. Sobre un cas de dubte entre si un mineral és d'una o altra secció, vegeu art. 2 Regl. i M. AL-CUBELLA, 1905, 308 (3).

16. Art. 7 llei del 68, art. 3, § 1, Regl.

17. Art. 8 llei, 3 Regl., S. 9 oct. 03.

secció només es poden explotar per concessió administrativa, la qual atribueix al miner una propietat independent de la de la superfície; i, si esdevinguessin incompatibles una i altra, el miner pot obtenir l'expropiació del tros o trossos de terra necessaris i suficients per a l'explotació de la mina, prèvia declaració d'utilitat pública i indemnització al propietari.¹⁸

La propietat minera atribueix els mateixos drets que la de les altres coses materials;¹⁹ però, amb subjecció a les disposicions de policia minera i amb obligació de pagar un cànon de superfície.

La mina s'entén adquirida quan se sol·licita la concessió — que està íntegra — i no quan es concedeix el títol, temps en el qual pot haver mermat amb l'extracció de mineral.²⁰

18. Art. 9, § 2, i 27 llei, art. 84 Regl. Sobre indemnització de danys causats al propietari de la terra pels treballs de mineria, S. 6 abril 66. Per tal d'harmonitzar els interessos de l'Estat i els del miner, quan la mina es troba en bosc públic, es donà el R. D. de 24 febrer 08.

19. Així, les mines es poden arrendar, SS. 2 des. 04, 25 nov. 05, 3 nov. 11; alienar, etc.

20. S. 14 oct. 04.

§ 143. Secció quarta

Propietat intel·lectual

Les idees, com les harmonies, en emetre's esdevenen de domini públic;¹ però la llei declara matèria de propietat l'expressió plàstica d'unes i altres, i obliga a una prestació al que interpreta les segones; atribuint una mena de *propietat*, anomenada *intel·lectual*, a l'autor.² Tractant-se d'altres coses, el que les ven exhaureix el domini que hi tenia; però, en aquestes, el dret més important és el de reproduir-les: per això la propietat intel·lectual dóna un dret consistent en la facultat exclusiva de reproduir en forma plàstica l'expressió dels fruits de la intelligència, si bé aquesta facultat exclusiva s'ha limitada en quant al temps. Està regulada per una legislació especial comú a totes les regions de l'Estat espanyol,³ respec-

1. Vegeu S. 25 abril 1900.

2. MANRESA, III, 556.

3. Llei de 10 gener 1879 i Regl. de 3 set. 1880; però l'art. 112 d'aquest fou reformat pel R. D. de 4 abril 13. Vegeu Julio de las CUEVAS, *Tratado de la Propiedad intelectual en España*. Sobre propietat intel·lectual i artística, existeix el Conveni de Berna de 9 set. 86, revisat i firmat a Berlín el 13 nov. 08, ratificat a Espanya el dia 7 set. 10 per virtut d'autorització concedida per la llei de 1 agost 10 i publicat corregit a la *Gaceta* de 9 oct. 10. Espanya també tenia tractat amb la República de l'Ecuador, firmat a Quito el dia 30 juny 1900, i ratificat el dia 15 nov. 04. Per R. D. 1 abril 12 s'acordà la reciprocitat amb Àustria, en matèria de propietat intel·lectual. A la *Gaceta* de 7 nov. 12 es donà compte d'haver-se adherit Holanda, i posteriorment algunes possessions angleses (M. ALCUBILLA, 14, 590), al tractat de Berna revisat. En 4 maig 10 es firmà a París un arranjament internacional reprimint la circulació de publi-

tades i completades pel C. c., que és supletori de les lleis especials.⁴

Són objecte de propietat intel·lectual les obres científiques, literàries i artístiques que es donen a llum per qualsevol mitjà; i priva de reproduir-les, de produir les escoltades, i d'executar i representar les musicals i dramàtiques, sense permís del propietari.⁵

Disfruten d'aquests privilegis : 1.^r Els autors respecte obres pròpies.⁶ 2.ª Els traductors d'obres estrangeres, sia amb permís de l'autor, sia sense permís quan no hi ha tractat que li garantitzi la propietat, o quan l'obra ha passat al domini públic.⁷ 3.^r Els que refonen, extracten o compendien obres espanyoles amb permís de l'autor.⁸ 4.^t Els editors d'obres inèdites sense propietari conegut o d'autor conegut, si han passat al domini públic.⁹ 5.^t Els causa-havents dels anteriors per herència o altra forma de successió.¹⁰ Els beneficis de la llei també són aplicables als autors de plans o dissenys científics,¹¹ als compositors de música i als autors d'obres d'art, respecte a llurs reproduccions per qualsevol

cacions obscenes (M. ALCUBILLA, 1912, 468). Respecte d'obres publicades a Anglaterra, vegeu PEDREROL, *Rev. Jur. de Cat.*, XXVIII, 413.

4. Arts. 16 i 429 C. c. i art. 5 de la llei de Propietat intel·lectual.

5. Art. 428 C. c.; arts. 1 i 7 de la llei de Propietat intel·lectual. Quant a les musicals i dramàtiques, R. O. 27 juny 96.

6. Art. 1, n. 1; art. 32 llei. Vegeu SS. 12 des. 08, 26 juny 12, 6 oct. 15.

7. Art. 1, n. 2; art. 32 de la llei.

8. Art. 1, n. 3.

9. Art. 1, n. 4; art. 52, n. 2, 3. Vegeu S. 12 des. 08.

10. Art. 1, n. 5 llei.

11. Vegeu R. O. 23 febrer 84.

mitjà.¹² Quant a les obres d'art, l'autor que les ven no es presum que alieni la seva propietat artística, la qual, fora pacte en contrari, li reserva el dret exclusiu de reproduir-les.¹³

L'Estat, les corporacions públiques, els instituts científics, literaris, artístics i d'altra mena, poden tenir la propietat intel·lectual de les obres, en qualitat de causa-havents dels autors, traductors, etc.¹⁴

La propietat intel·lectual dura tota la vida de l'autor i vuitanta anys més, a favor dels successors universals i singulars, per acte entre vius o *mortis causa*; però, si l'autor aliena l'obra en vida i deixa hereus *forçosos*, passats vint-i-cinc anys de la seva mort, la propietat reverteix als dits hereus per cinquanta cinc anys.¹⁵

La garantia d'aquesta propietat s'obté mitjançant sa inscripció al Registre general de la Propietat intel·lectual, establert al Ministeri de Foment.¹⁶ Si es deixa passar el temps legal¹⁷ sense inscriure una obra, es pot reproduir durant deu anys;¹⁸ i, passat un any més, després dels deu, sense inscriure-la, es fa del domini públic definitivament i absoluta.¹⁹ Les obres no reproduïdes durant vint anys

12. Art. 2, n. 5; art. 3 llei. Vegeu S. 12 des. 08, referent a edició estereotipada, amb gravats del Quixot; S. 16 març 17, sobre reproducció d'obres musicals per a instruments mecànics.

13. Art. 9 de la llei. Vegeu S. del Tribunal internacional del Caire, *Rev. Jur. de Cat.*, VII, 269.

14. Art. 4 de la llei.

15. Art. 6 de la llei.

16. Arts. 33 a 37 llei. El 36 està aclarit per R. D. 11 des. 94; i, per complir el que hi ha disposat en el 34, vegeu R. O. 19 maig 93.

17. Art. 36.

18. Art. 38.

19. Art. 39.

per l'autor o sos successors, les pot reproduir qualsevol, però sense alterar-les.²⁰ Les colleccions de cartes no es poden publicar sense permís del remitent o de sos hereus.²¹ Estan exceptuats de registre i de dipòsit els quadros, relleus, i, en general, les obres d'art pictòric, escultural i plàstic; sense que, per això, se'n perdi la propietat artística.²²

Contra els usurpadors hi ha sancions penals.²³

20. Art. 40; però vegeu arts. 41-44 de la llei.

21. R. O. 12 agost 08. Vegeu Fr. 65 pr. (XLI-1); Fr. 14, § 17 (XLVII-2); WINDScheid, I, 1, 651, 652.

22. Art. 37 de la llei.

23. Arts. 45 i ss. de la llei. Sobre una qüestió entre un autor dramàtic no llibretista i un músic compositor, vegeu GABBA, I, 333. Sobre l'art. 46 de la llei, S. 6 oct. 15.

§ 144. Secció cinquena

Propietat industrial

Aquesta propietat comprèn els invents relacionats amb la indústria, els noms¹ i senyals especials amb què el productor aspira a distingir els seus productes, dels similars; els dibuixos i models de la fàbrica i de la indústria, el nom comercial i les recompenses industrials.² La garantia d'aquesta propietat s'obté : quant als invents, per les patents d'invenció i d'introducció; quant als senyals, marques, dibuixos, models i nom comercial, per la inscripció al Registre especial; i quant a les recompenses, obtenint-les.³

1. Respecte a noms, S. 6 des. 13; sobre marques de fàbrica, SS. 19 i 26 abril 13. La S. 22 maig 15 (Barcelona) diu que la marca de fàbrica és cosa moble transmissible per títols civils; prescriptible, com els mobles, per tres anys amb possessió de bona fe i just títol inscrit al Registre; però, abans de passar el temps, es pot reivindicar i demanar indemnització, malgrat tractar-se de marca de producte farmacèutic. Vegeu art. 30 de la llei.

2. Arts. 1 i 2 de la llei de 16 maig 02. El Regl. és de 12 juny 03. Vegeu PRAT DE LA RIBA, *La Ley jurídica de la industria*; MANRESA, III, 581; PELLA I FORGAS, *Patentes de invención y derechos del inventor*; id., *Nuevo tratado de patentes de invención*; JERÓNIMO BOLÍVAR, *Lo que debe saber el inventor*; *Lo que debe saber el que usa marcas*; ¿Es marca un color sin dibujo especial?; T. MERLY, *Prontuario del inventor*; PEDREROL, *Rev. Jur. de Cal.*, XVII, 463; XVIII, 448; id., *Propiedad industrial*. Quant a la protecció internacional de la propietat industrial, Conveni de París, de 20 març 83, revisat a Brussel·les en 1900 i a Washington en 1911 (M. ALCUBILLA, 1913, 335); i l'acord de Berna de 1920 (M. ALCUBILLA, 1920, 798).

3. Vegeu la llei i Regl. esmentat i S. 9 gener 1922. En GADDA, I, 222, estudia el dret de domini de llotja (palco).

CAPÍTOL V

TUTELA DEL DOMINI

§ 145. Secció primera

Acció reivindicatòria

Essent el domini un dret real i, per tant, estable i permanent, no necessita la protecció judicial més que quan sofreix una lesió positiva, la qual pot consistir en la despossecció de la cosa o en què algú exerciti indegudament algun dret real sobre la mateixa cosa. En el primer cas el perjudicat pot utilitzar l'acció reivindicatòria; i en el segon, la negatòria. Com una i altra exigeixen demostrar el domini de la cosa — que no sempre és fàcil —, a voltes li resulta més avantatjós al propietari d'exercitar les accions possessòries: la Publiciana o els interdictes; i altres vegades la reivindicatòria s'ha de preparar mitjançant l'acció *ad exhibendum*.

ACCIÓ REIVINDICATÒRIA.¹ — És l'acció real que té per fi obtenir la declaració de domini a favor del demandant i la condemna del demandat a restituir la cosa i sos accessoris; i, subsidiàriament, a indemnitzar els perjudicis causats per la despossecció.²

1. D. (VI-1), C. (III-32).

2. MAYNZ, 1, 822; IHRRING, *Esp.*, IV, 204.

OBJECTE. — Són objecte d'aquesta acció les coses materials determinades.³ Per no ésser determinades les coses que comprenen i per estar protegides per accions distintes, no es poden reivindicar les universalitats de dret; i, quant a les de fet, sol exigir-se la reivindicació de cada una de les coses que comprenen, si bé mants fragments permeten de reivindicar-les en conjunt quan són determinats els components, com tractant-se d'un ramat.⁴ Les coses fungibles es poden reivindicar si s'haguessin individualitzades.⁵ També es pot reivindicar la part indivisa d'una cosa determinada, quan la dita part és certa,⁶ i fins quan no es

3. També els títols nobiliaris, S. 18 abril 72 i altres. Els drets estan protegits per accions distintes. Sobre la necessitat de demostrar la identitat de les coses que es reivindicuen, és a dir, que la reivindicada com a pròpia del demandant és la mateixa que posseeix el demandat, Fr. 5, § 3, Fr. 6 (VI-1), SS. 3 juliol 82, 20 i 21 nov. 08, 27 abril 10, 24 febrer, 24 març i 18 abril 11, 27 nov. 12, 22 set. 14, 30 gener, 12 abril i 3 i 8 juliol 15, 18 maig, 2 i 10 juliol i 29 des. 17, 28 maig 20. La de 28 gener 15 declara apta aquesta acció, amb prescripció com pels mobles, per reclamar el mineral extret per un miner veí; i, en el mateix cas, permet d'usar acció de danys i perjudicis fundada en l'art. 1902 C. c., entenent per danys els causats en extreure el mineral. Vegeu S. 30 abril 18. Sobre el que obsta o no a la identitat de la cosa, vegeu S. 13 gener 16.

4. Fr. 1, § 3, Fr. Fr. 2, 3 pr. (VI-1); vegeu Fr. 3, § 1, Fr. 36 h. t.

5. *Si extant*, diu el D. R., és a dir, si estan separades de les altres del mateix gènere, de manera que es pugui provar llur identitat. Vegeu Fr. 11, § 2, Fr. Fr. 14, 31, § 1 (XII-1), Fr. 67 (XXIII-3), Fr. 78 (XLVI-3), Fr. 24 fi (XLI-5), C. 8 (IV-34), § 2, 1 (II-8); SAVIGNY, *Obblig.*, II, 286. En un altre cas no són reivindicables, sinó que es poden reclamar únicament per acció personal, § 2, 1 (II-4). Pot veure's, també, el que es dirà respecte a llegat de cosa fungible, a *periculum* i *commodum*, etc.

6. El demandant ha de provar la participació que hi té, Fr. 73 (VI-1).

pot precisar la participació que s'hi té, per una justa causa.⁷

EXCEPCIONS. — Són irreivindicables: 1.ª Les coses comprades públicament mitjançant corredor públic, a menys de tornar el preu.⁸ 2.ª Els efectes al portador en els casos disposa el C. de c.⁹ 3.ª Les mercaderies comprades a magatzems o botigues obertes al públic.¹⁰ 4.ª Les monedes donades en pagament de compres al comptat, fetes a botigues o establiments públics.¹¹ 5.ª Les coses empenyorades a monts de pietat, si no es rescaten oportunament.¹² 6.ª Recordem, en fi, que no es poden reivindicar les coses que s'han juntades a altres formant un conjunt de propietat aliena o que no es poden reclamar mentre no se separin, ni les que s'han perdudes per especificació,¹³ però la unió que no produeix accessió no priva de demanar l'exhibició i reivindicació de la cosa pròpia.¹⁴

7. P. e., si és indeterminada per estar pendent de deducció de falcídia, Fr. 76, § 1 (VI-1); MAYNZ, I, 828.

8. Cap. 24, *Rec. Proc.* Vegeu FONTANELLA, *Dec.*, 218 i 219; CÀNCER, II, 1 n.º 20 i ss.; id., id., 7, n. 27, que posen mants casos d'excepció; BROCA I AMELL, II, 175 ff.

9. Arts. 324, 545, n. 3, 547 i ss. C. de c., SS. 7 juliol 96, 17 maig 18. Vegeu art. 464 C. c.; SAVIGNY, *Oblig.*, II, 280. Els arts. 544 i ss. C. de c. no són aplicables als títols nominatius, els quals es poden reivindicar encara que sien venuts en Borsa, i no els hi és tampoc aplicable el de les mercaderies venudes en magatzems o botigues obertes al públic. S. 21 maig 19. Vegeu arts. 458 i ss. C. de c.

10. Art. 85 C. de c. Vegeu art. 464, § 3, C. c.

11. Art. 86 C. de c.

12. Art. 464, § 4, C. c., substituint l'art. 26 del R. D. 13 juliol 80; MANRESA, IV, 311 i ss., 316 i ss.; LASTRES, *Conf.*, 139.

13. §§ 125-127. En canvi, el que l'Estat hagi venuda, entre coses pròpies, una d'aliena, no priva al propietari de reivindicar-la, S. 2 des. 05. Vegeu M. ALCUBILLA, 06, 819, nota.

14. Fr. 23, § 5 (VI-1), C. 13 (III-32), D. (X-4), C. (III-42), art. 497, n. 2, E. c.; RIERA I GALLO, *Rev. Jur. de Cat.*, XV, 97; §§ 215-127.

QUI POT REIVINDICAR. — El que és propietari d'una cosa¹⁵ al temps de la *litis contestatio*.¹⁶ A més, algunes persones tenen el privilegi de poder reivindicar útilment coses que, si bé no són seves, ho era el preu amb què es compraren, quan no donaria resultat l'acció personal que podrien utilitzar.¹⁷ En aquest cas es troben els tutelats, quant a les coses comprades pel tutor amb diner d'ells;¹⁸ les dones casades respecte a les coses comprades pel marit amb diner donat per elles, mentre aquelles romanen en poder del mateix marit;¹⁹ la mateixa dona casada, quant al dot estimat, si el marit no té amb què pagar-lo.²⁰ A l'emfiteuta el D. R. també li donava acció reivindicatòria útil, però avui se'l considera propietari i pot exercitar la mateixa que aquest.²¹

Convé recordar que el que reivindica alguna cosa, quasi sempre ha de sol·licitar abans la declaració de

15. § 1 fi, 1 (IV-6), Fr. 23 pr. (VI-1). Vegeu art. 348, § 2, C. c. No pot reivindicar l'administrador, S. 4 abril 05. Vegeu S. 5 nov. 20 respecte al que té inscrita informació possessòria.

16. No és suficient que el demandant adquireixi la cosa abans de la sentència, Fr. Fr. 23, 35 (V-1); MAYNZ, I, 829, n. 12; SAVIGNY, *Sist.*, v, 48. És cert que el cap. 3, *in Seno* (II-14) (vegeu SAVIGNY, lloc cit, 51) dóna eficàcia a l'acció en el cas dit, quan la demanda no expressa el títol o origen de l'adquisició, però aquesta excepció sols podria tenir aplicació als judicis verbals, car als altres s'hi oposarien els arts. 524, 506, 680 i 681, E. c.

17. Vegeu MAYNZ, I, 832, *Obs.*

18. Fr. 2 (XXVI-9), C. 3 (V-51), C. 8 (III-32).

19. Fr. 55 (XXIV-1), C. 30 (V-12), § 404, n. 28. Vegeu SAVIGNY, *Sist.*, IV, 24.

20. Dita C. 30 (V-12); § 404, n. 32. Vegeu MAYNZ, III, 48, n. 47. Sobre si el fideïcomissari té igual dret respecte a les coses comprades pel fiduciari amb diner fideïcomitit, vegeu CANCER, I, 2, n.º 103-109.

21. §§ 188, 189.

nullitat del títol del demandat, i la de la inscripció, si el susdit títol està inscrit al Registre.²²

CONTRA QUI S'HA DE REIVINDICAR. — L'acció s'ha de dirigir contra el posseïdor de la cosa; car aquesta possessió i consegüent despossessió del vertader propietari és el que constitueix la lesió més greu del domini, que repara l'acció esmentada.²³ Respecte al que posseïa en ésser demandat i no al temps de la sentència, si perdé la possessió per causa que li sia imputable, no es lliura de la condemna;²⁴ i, si per causa de força major, només se'l pot condemnar a cedir les accions al demandant, perquè pugui recobrar-la, i afiançar que li tornarà si la recobra.²⁵ Si, al contrari, no posseïa al temps de *litis contestatio* i sí al de la sentència, ha d'ésser condemnat.²⁶

No priva de reivindicar com a pròpia, la part indivisa d'una cosa, el posseir-la un condòmino.²⁷

22. § 53, n. 6.

23. § 1, 1 (IV-6), Fr. 9 (VI-1), Fr. 25 pr. (XLIV-7), C. 1 (III-19); vegeu C. 13 (III-33); art. 348, § 2, C. c.; MAYNZ, I, 830; SS. 14 gener 69, 28 gener 76, 14 abril 05, 12 febrer 15.

24. Vegeu n.º 30, 31; SAVIGNY, *Sist.*, V, 47, 53, 111.

25. Fr. 21 (VI-1), Fr. 27, § 1 (VI-1) diu que ha d'ésser absolut. La S. 19 abril 05 no dóna lloc a demanda dirigida contra el que posseïa la cosa al temps de la L. C.; però es tractava d'un cas en què s'havia sospesa la demanda per tramitar incident de pobresa del demandant i, abans de renuar-se el plet, el demandat havia venuda la cosa, ignorant-ho l'actor, el qual no feu citar el comprador. Vegeu SAVIGNY, *Sist.*, V, 113 i ss.

26. Fr. 30 pr. (XV-1); SAVIGNY, lloc cit., 53. El § 2 fi, 1 (IV-6) diu que sols en un cas pot reivindicar una cosa el que la posseïx; ço que ha donat lloc a moltes hipòtesis per a averiguar a quin cas es refereix. Vegeu VINNI, *Iust.*, II, 874, n. 9; MAYNZ, I, 833 fi; SERRAFINI, I, 387, n. 243; BONNIER, I, 27, n. 2.

27. Vegeu C. 16 (III-32), S. 22 juny 92, S. A. B. (II, 619). Vegeu, també, el § 116.

L'acció reivindicatòria no és l'adequada per tal de recobrar una cosa del que la té en nom del propietari que la reclama; car aquest ha d'emprar l'acció del contracte o d'altra relació jurídica que motiva la tenència, com seria arrendament, dipòsit, etc.;²⁸ i, si aquella acció es dirigeix contra el que té la cosa en nom d'altri que se n'atribueix el domini, el tenedor pot desviar l'acció manifestant el nom d'aquell per qui la té, per tal que sia ell el demandat.²⁹ No res menys, l'acció reivindicatòria pot dirigir contra els *ficti possessores*, si l'actor ignora que no posseeixen la cosa.³⁰ S'anomenen *ficti possessores* els que maliciosament han deixat de posseir o simulen posseir la cosa que es reivindica.³¹

QUÈ HA DE PROVAR EL DEMANDANT. — En tota acció real s'ha de provar el dret i la lesió,³² la qual cosa, aplicada a la reivindicatòria, exigeix demostrar tres coses: domini de la cosa que es reivindica, possessió real o fictícia del demandat³³ i identitat entre la cosa que es demanda i la pròpia del demandant.³⁴ És

28. Però vegeu Fr. 9 (VI-1).

29. S. 21 des. 08; però vegeu S. 10 des. 18.

30. Fr. Fr. 25, 26, 36 pr. (VI-1). Vegeu S. 18 oct. 67.

31. Cap. 36 in *Sexto, de reg. jur.* Fr. 27 pr. (VI-1), Fr. 25, §§ 2, 8 i ss. (V-3), Fr. Fr. 131, 157, § 1 (L-17), S. 28 gener 76; MAYNZ, I, 831; SERAPINI, I, 388, n. 349. Vegeu LONGO, *Rev. Gen. de Leg. y Jur.*, LXXXII, 408.

32. § 69.

33. Notes 23 i ss.

34. Vegeu n. 3 relativament a la necessitat de la identitat; i, sobre la necessitat de provar-la, Fr. Fr. 9, 73 pr. (VI-1), Fr. 5 pr. al fi (VII-6), Fr. Fr. 2, 21 fi (XXII-3), C. 28 (III-32), CC. 2, 8 (IV-19); art. 1214 C. c.; SS. 28 oct. 67, 22 set. 14, 12 febrer 15, 18 abril 16, 21 juny 19, 28 maig 20. D'aquí que la falta de títol priva que l'acció prosperi, S. 25 gener 15; la de 7 nov. 14 expressa clarament que, perquè prosperi

clar, per consegüent, que, si l'actor no prova el domini de la cosa, el convingut ha d'ésser absolut, encara que no demostrï el dret de posseir-la.³⁵ Pel demés, és suficient demostrar que l'actor adquirí el domini de la cosa, i no que el conserva, car això ja es presum mentre no es demostrï el contrari.³⁶ Així i tot, si el títol d'adquisició és derivatiu, no és suficient presentar un títol apte per trametre el domini, a favor de l'actor, sinó que ha de provar que el seu causant era propietari i que ho era el causant del causant, i així indefinidament: ço que se'n deia *probatio diabolica*, per la dificultat d'aportar prova suficient.³⁷ Però la usucupió subsana, en son cas, la deficiència del títol; i tractant-se d'immobles, es pot trobar una garantia d'immunitat en l'art. 34 de la llei Hipot.³⁸ Quant als immobles, convé re-

l'acció reivindicatòria, cal provar el just títol del domini, la determinació i identitat de la cosa que es reivindica i expressió de la persona que la posseeix o detenta. Sobre els requisits 1 i 2, vegeu, també, S. 12 febrer 15; sobre els 2 i 3, altra de la mateixa data; i, sobre el segon, S. 30 gener 15. Respecte al moment a què s'ha de referir el domini de l'actor, vegeu n. 16 i § 77.

35. S. 18 nov. 78, que ho aplica a l'Estat reivindicant béns de propis, el domini dels quals no li atribueixen les lleis desamortitzadores.

36. C. 16 (IV-19), arg. Fr. 5 pr. (XXII-3), vegeu C. 28 (III-32), Fr. 11, § 12 (XXXII), art. 436 C. c.; però la 27 nov. 12 exigí demostrar el domini actual, al·legant que ho proclama repetida jurisprudència.

37. Fr. 20 pr. (XLI-1), Fr. 54 (L-17); MAYNZ, I, 829, n. 15; IHERING, *Esp.*, IV, 226, S. 6 juliol 20 sobre necessitat de què l'hereu demostrï el domini del causant. La necessitat d'aquesta prova complicada prové de la regla segons la qual ningú pot trametre més dret del que té, §§ 56, 61. La S. 22 oct. 12, fundada en el C. c., declara que la inscripció hereditària no prova el domini contra el que usucupà la finca inscrita.

38. § 235. Pel C. c. la possessió dels mobles a títol de propietari, fa presumir que es té títol suficient, arts. 448

cordar que la inscripció de possessió no és títol de domini,³⁹ i que la mateixa inscripció de domini no el justifica ni supleix l'escriptura; si bé, en defecte de títols, per haver desaparegut, la inscripció constitueix un principi de prova escrita que els tribunals apreciarien segons les circumstàncies.⁴⁰

Pel demés, el propietari, al que fos difícil de demostrar el domini del que reivindica, podria substituir-ho provant que té dret a posseir amb preferència al demandat, i reclamant així la possessió mitjançant l'acció Publiciana; i, obtinguda la possessió, la seva situació de demandat li seria més avantatjosa per defensar-se, si se li disputés la cosa.⁴¹

Si el demandat negués que està en possessió del que se li reclama, provada la tal possessió, se l'ha de condemnar, sense més prova, a restituir la cosa a l'actor.⁴²

i 464. § 1. C. c.; però el desposseït la pot reivindicar. Vegeu SS. 30 nov. 90, 19 des. 1900. Convé tenir present que els documents privats, en general, no serveixen per provar la data de son atorgament, en perjudici de tercer, art. 1227 C. c., la qual cosa té importància en quant dificulta la prova del domini, en el cas de terceria, i el començament de la usucupió quan un i altre es funden en documents privats. S. 6 març 14. L'art. 449 C. c. presumeix que el posseïdor d'un immoble també posseeix els mobles que conté; però no regeix a Catalunya, segons la S. A. B. 24 març 06, Sala 1.ª, Rel. AVELLO (t. 152), per oposar-s'hi el Fr. 30 pr. (XLI-2).

39. § 110, S. 27 abril 06.

40. Art. 1222 C. c. en relació amb els dos darrers paràgrafs de l'art. 1221. El certificat de catastro tampoc és títol de domini, S. 21 gener 10.

41. Fr. 24 (VI-1), Fr. 12, § 1 (XLI-2). Vegeu Fr. 18, § 1 (XLII-16), § 4, 1 (IV-13).

42. Fr. Fr. 68, 80 (VI-1), N. 18, c. 10; MAVNZ, I, 832.

§ 146. Secció segona

Efectes de la reivindicació

Quan l'acció reivindicatòria prospera, produeix dos efectes: declaració del domini de la cosa reivindicada a favor del demandant¹ i condemna del demandat a tornar la cosa a l'actor *cum omni causa*, és a dir, amb tot el que hauria obtingut si hagués tinguda la cosa al temps de *litis contestatio*.² La restitució s'ha de fer en el lloc en què es trobi la cosa, amb l'obligació d'indemnitzar el major cost, si el convingut l'hagués traslladada de mala fe.³

Si el demandat no pogués tornar-la en tot o en part, o la tornés deteriorada, es fa o no responsable dels perjudicis segons les distincions següents: 1.ª Si és per dol del demandat, ha d'indemnitzar sempre.⁴ 2.ª Si és per culpa, el posseïdor de mala fe en respon igualment sempre,⁵ i el de bona fe, únicament si la

1. Fora el cas dit, que el demandat negui la possessió, § 145, n. 42.

2. § 2, 1 (IV-17), Fr. Fr. 35, 75, 246, § 1 (L-16).

3. Fr. Fr. 10-12 (VI-1).

4. Fr. 25, § 7 ff (V-3), Fr. Fr. 16 pr., 27, § 3, Fr. Fr. 68, 71 (VI-1), Fr. Fr. 131, 157, § 1 (L-17), que es refereixen al que *dolo decessit possidere*; Fr. Fr. 13, 15 pr., 45 (VI-1); SAVIGNY, *Sist.*, v, 112 (amb referència al darrer fragment), relatiu a entregar la cosa deteriorada; art. 457 C. c.

5. Fr. 68 (VI-1). Vegeu el Fr. 25, § 2 (V-3); arts. 1530, 1531 C. c., referents a la venda de l'herència i la regla general de les obligacions, relativa al que sap que té cosa aliena. Vegeu § 243, art. 457 C. c. El posseïdor de mala fe que, per sa especial aptitud, ven la cosa a major preu del just, ha de tornar tot el preu o sols el just? Resol el primer, aplicant les regles de la gestió de negocis, KLUCHONON, *Rev. Gen. de Leg. y Jur.*, CXXXVII, 390. Vegeu Fr. 62, § 1 (VI-1).

culpa és posterior a la L. C.⁶ El posseïdor de bona fe que, en aquest cas, paga la valor de la cosa, la fa seva per compra, i té dret que l'actor li cedeixi les accions per adquirir-la; però, si la culpa és anterior a la L. C., com no li és imputable, no està obligat a indemnitzar, però ha de cedir a l'actor les accions per recobrar la cosa i afiançar que li tornarà si la recobra.⁷ 3.^r El posseïdor de bona fe no respon del cas fortuït;⁸ però si els que han incorregut en mórta de restituir,⁹ que són : el que ha adquirida la cosa per furt o violència, el qual sempre està en mórta;¹⁰ el posseïdor de mala fe i, per tant, el *fictus possessor*, des de la L. C.;¹¹ i el que posseïa de bona fe, des de la sentència, car ja no pot seguir retenint de bona fe la cosa que se'l condemnà a tornar.¹² Però fora del que posseïa per furt o violència, els altres resten lliures de responsabilitat si demostren que el mateix li hauria passat a la cosa, estant en poder de l'actor.¹³

6. Fr. 20, § 11, Fr. 25, § 7 (v-3), Fr. 36, § 1 (vi-1). La raó que donen els dos primers fragments, de què la L. C. fa incórrer en mala fe, no és exacta. Vegeu § 76; MAYNZ, I, 837, n. 16, 838, n. 18, 840, *Obs.*; SAVIGNY, *Sist.*, v, 62. Vegeu, en canvi, l'art. 457 C. c.

7. Respecte al primer cas, Fr. Fr. 46, 47, 63, 68 (vi-1), vegeu art. 1186 C. c.; i, quant a si el propietari la recobra, SAVIGNY, *Oblig.*, II, 427 fi. Respecte al segon cas, § 145, n. 25.

8. Fr. 15, § 3, Fr. Fr. 16 pr., 21, 27, § 1 (vi-1); SAVIGNY, *Sist.*, v, 113 i ss.

9. Vegeu Fr. 30, § 1 (xii-2); SAVIGNY, *Sist.*, v, 122 i ss.; MAYNZ, II, 53; i les notes següents.

10. Fr. 8, § 1, Fr. 20 (xiii-1), Fr. 19 (xliii-16); MAYNZ, II, 49, n. 14. Vegeu art. 1185 C. c.

11. Es considera *casus dolo determinatus*, MAYNZ, I, 837 fi; *id.*, II, 15, n. 20; SAVIGNY, *Sist.*, v, 77 i ss.; IHERING, IV, 350.

12. Vegeu MAYNZ, I, 838, n. 18, 19; art. 457 C. c. En dir temps de la sentència, sembla s'ha de referir al de quedar ferma.

13. Fr. 1 al pr. (iv-7), Fr. 20, § 21 fi (v-3), Fr. 15, § 3 (vi-1), Fr. 12, § 4 (x-4), Fr. 30, § 1 (xii-2); MAYNZ, I, 838.

En cap d'aquests casos de móra el que paga la valor de la cosa té dret de demanar la cessió d'accions per reclamar-la;¹⁴ d'on deriva que l'actor, després d'haver cobrat la valor de la cosa, del mandat, encara pot reivindicar-la del que la posseïxi, per l'interès que hi té; però, si comença per recobrar la cosa, perd l'interès, i no pot dirigir-se contra el *fictionis possessor* o contra d'altri que l'hagués posseïda, per a reclamar sa valor.¹⁵

S'han de restituir les accessions de tota mena i especialment els fruits, sien naturals o civils¹⁶ que pertanyien al propietari. En general, no en podria reclamar el nu propietari, perquè no hi té interès.¹⁷ Però la dita obligació de restituir els fruits varia segons els casos: I.º El posseïdor de bona fe fa seus els fruits per separació;¹⁸ però, com els ha percebuts indègudament,¹⁹ els ha de restituir, si bé està dispensat de tornar els consumits de bona fe abans de la L. C., i no és responsable dels no percebuts en el dit temps.²⁰ En canvi, ha de tornar els

14. Fr. Fr. 69, 70 (VI-1); i per exclusió, Fr. 12 (XLII-1).

15. Fr. 13, § 14, Fr. 25, § 8 (V-3), Fr. 68 (VI-4), Fr. 95, § 9 (XLVI-3); MAYNZ, I, 840. Vegeu Fr. 16, § 3 (XX-1).

16. Fr. 17, § 1, Fr. Fr. 20, 21, 34, 62 (VI-1); VINNI, *Select.*, 81; SAVIGNY, *Sist.*, V, 71. Vegeu S. 25 febrer 86.

17. Fr. Fr. 33 ff, 35 pr., § 1 (VI-1), Fr. 19 pr. (XXII-1); MAYNZ, I, 834, n. 7; 840, n.º 33, 34. Els ha de restituir el que té dret de fer-los seus per títol distint, com l'arrendatari del posseïdor? Vegeu S. 15 gener 15; arts. 451 i 1303 C. c.; SÁNCHEZ ROMAN, III, 443.

18. Fr. 48 pr. (XLI-1); IHHRING, *Cuest.*, 170 i ss. Vegeu arts. 451, 452 C. c.; MARRERA, IV, 240 i ss.

19. S. 25 febrer 96. Vegeu § 39, n.º 24 i ss.

20. S. 17 febrer 22. És conseqüència que no respon de la culpa anterior a la L. C. Vegeu Fr. 78 (VI-1), les cites de la nota següent i S. 12 oct. 01. Els fruits a tornar han d'ésser els anteriors a la restitució de la cosa i s'han d'estimar pel que valien en percebre'ls, i no al temps de l'entrega. S. 12 juny 16.

percebuts i poguts percebre²¹ després de la L. C. i els percebuts abans, que restin al seu poder.²² 2.º El posseïdor de mala fe deu tots els fruits *percepti et percipiendi*, tant anteriors com posteriors a la L. C.²³ El que comença a posseir de bona fe i després la perd, adquireix els fruits en relació de la bona o mala fe que tenia en percebre'ls.²⁴ 3.º Malgrat que, en general, el posseïdor de bona fe no ha de restituir els fruits consumits, hauria de pagar allò en què s'hagués enriquit per aquesta causa.²⁵ 4.º Els fruits

21. Les paraules *poguts percebre* es refereixen als que hauria obtinguts el propietari si hagués tinguda la cosa; no els que tal vegada, amb major perícia, podia obtenir el posseïdor, encara que ho fos de mala fe, Fr. 62, § 1 (VI-1), arg. Fr. 39, § 1 al pr. (XXX); i els que hauria poguts produir la cosa, extingida per culpa del posseïdor, fins al temps de la sentència, Fr. 33 (VI-1).

22. § 2, 1 (IV-17), § 35 al pr. (II-1), Fr. Fr. 33, 62 (VI-1), Fr. 25 (XXII-1), Fr. 48 pr. (XLI-1), C. 1, § 1 (III-31), C. 2 (VII-51), SS. 6 febrer 62, 26 gener 66, 20 febrer 69, 5 març 74, 27 abril 77, 10 maig 78, 12 febrer 79, 27 oct. 85, 21 oct. 91, 25 febrer 96, 6 i 14 juliol i 7 des. 99, 30 nov. 1900, 28 juny 06. Vegeu S. 8 abril 12, referent a interessos. És de notar que, en algunes d'aquestes SS. el T. S. sembla no tenir en compte que és compatible que el posseïdor que ha adquirit el domini dels fruits, tingui obligació de restituir-los.

23. § 2, 1 (IV-17), § 35 al fi, 1 (II-1), Fr. 25 pr. (XXII-1); MAYNZ, I, 839; SAVIGNY, *Sist.*, V, 77 i ss., 101; S. 25 abril 77 i altres de la nota anterior; M. ALCUBILLA, *Resumen de la Jurispr.*, 101, 102. L'obligació de restituir els fruits percebuts, si posseï de mala fe, la té igualment l'Estat, S. 23 juny 11. Vegeu art. 455 C. c. Així i tot, el posseïdor de mala fe pot adquirir els fruits per usucapó, Fr. 33 pr. (XLI-3).

24. Vegeu les SS. de les notes anteriors. MANRESA, IV, 435, interpretant l'art. 455 C. c.

25. Arg. Fr. 51, § 1 (V-3), Fr. 14 (XII-6), Fr. 206 (L-17), C. 1, § 1 (III-31), relatius a la petició d'herència; si bé, en aquesta matèria, ja existeix la regla general que el posseïdor

s'estimen deduïdes les despeses que ha costat la seva producció, recollecció i conservació.²⁶

de bona fe no ha de quedar beneficiat ni perjudicat, MAYNZ, I, 844, n. 14 ff. El Fr. 36, § 4 (v-3), refereix l'enriquiment al temps de la sentència; però la S. 12 juny 16 declara justa la valor del dia que el posseïdor els havia d'entregar.

26. Fr. 31 (vi-1), Fr. 46 (xxii-1), Fr. 7 pr. (xxiv-3), C. 1 (vii-51); vegeu Fr. 36, § 5, Fr. 38 (v-3); art. 356 C. c.; § 39. El Fr. 37 (v-3), no aplicable a l'acció reivindicatòria, permet de reclamar despeses de conreu, fins no havent-hi fruits.

§ 147. Secció tercera

Excepcions que pot oposar el demandat

Prescindint de l'excepció de domini, que pot oposar el vertader propietari de la cosa que se li reivindica; de la falta de dret — *sine actione agis* — de l'actor; del dret del demandat a retenir la cosa per raó de contracte, prescripció o usucapió, etc., hi ha altres excepcions especials que interessa estudiar, i són les següents:

1.ª EXCEPCIÓ DE FALTA D'INTERÈS en el demandant. Poden oposar-la el *fictus possessor* al que reclama indemnització el propietari que ja l'ha recobrada, i el nu propietari que reclama fruits corresponents a l'usufructuari.¹

2.ª EXCEPCIÓ DE CAUCIÓ. — Pot oposar-la el que es veu demandat de reivindicació d'una mateixa cosa, per persones fundades en títols distints. Si, en compliment de la sentència que es profereix abans, entrega la cosa, no podria acomplir una segona condemna en igual sentit, per causa que no li seria imputable. Per tal de resoldre el conflicte, el D. R. no permet que se'l condemni, sinó caucionant l'actor que treurà indemne el demandat, d'ulterior reclamació.² També ha de caucionar el demandant per raó de les obligacions conretes legítimament pel demandat, per raó de la cosa.³

1. § 146, n. 17.

2. Fr. Fr. 57, 58 (VI-1); arg. Fr. 57 (V-3).

3. Fr. 19 (VI-1).

3.ª EXCEPCIÓ D'IMPOSSIBILITAT. — Com a corol·lari del cas anterior, pot excepcionar la demanda reivindicatòria el que no pot restituir la cosa, al que la demanda, per haver-la restituïda abans; i, en general, el posseïdor de bona fe que no pot restituir per causa que no li és imputable; havent, en canvi, de cedir al demandant les accions que disposi, per recobrar-la, i obligant-se a entregar-li si la recobra.⁴ Recordem que, si no pogués restituir la cosa per causa imputable, ha d'indemnitzar l'actor en els casos vistos; però, si posseïa de bona fe, el demandant només li pot exigir la cessió d'accions.⁵

4.ª EXCEPCIÓ PER DESPESES : DRET DE RETENCIÓ. — En moltes de les matèries referents a la reivindicació, es poden invocar indistintament els fragments del D. (v-3), relatius a la petició de l'herència; però, quant a les despeses, domina la regla que el posseïdor de bona fe d'una herència no surti millorat ni perjudicat per la tal possessió, la qual cosa obliga a aplicar les dites lleis amb reserva, a la reivindicació.⁶ Tot posseïdor, fora el que adquirí per furt o violència,⁷ té dret d'oposar-se a restituir la cosa reivindicada, mentre no se li abonin les despeses necessàries fetes per raó de la mateixa cosa, no essent excessives.⁸

4. § 145, n. 25.

5. Fr. 68 (vi-1), S. 4 juny 12. Vegeu § 146, n. 6.

6. Vegeu Fr. Fr. 22, 23, 31 pr., 38 (v-3); MAYNZ, I, 844, n. 14 fi.

7. C. 1 (VIII-32).

8. Fr. 27, § 5, Fr. 28, 29, 65 pr. (vi-1), Fr. 28 (XIII-7), C. 5 (III-32); vegeu Fr. 79 (L-16); SS. 18 nov. 68, 26 des. 89, 29 maig 82. És clar que no pot reclamar, com si fos una despesa, el preu s'adquisició, pagat al que no era propietari, C. C. 3, 23 (III-32), C. (VI-2), C. 16 fi (VIII-45); MAYNZ, I, 844, n. 12.

LES DESPESES ÚTILS.⁹ — Tot posseïdor, menys el que ho és per furt o violència, les pot retirar, si, en fer-ho, no es perjudica la cosa millorada ni es fan malbé les millores,¹⁰ a menys que el propietari de la cosa prefereixi quedar-se-les, abonant el preu llur;¹¹ però, si no es poden separar i el posseïdor que les ha fetes de bona fe¹² conserva la possessió de la cosa,¹³ té dret de conservar-la mentre no se li aboni l'import de les dites millores, si demostra tres coses: *impensum, melioratum existens*: és a dir, que ha esmerçat en obres fetes en la cosa que posseeix, el que suposa haver despesat; que amb aquestes obres la cosa resta millorada; i que les millores subsisteixen en fer la reclamació o retenció;¹⁴ per la qual cosa les millores no s'estimen més que per la menor de les quantitats que representen el cost de les millores i l'augment de valor experimentat per la cosa millorada al temps

9. Vegeu Fr. 79 (L-16), § 39. El dret del posseïdor a les despeses útils és un cas particular de l'usatge *Si quis in alieno*, § 125.

10. Fr. Fr. 37, 38 (VI-1). La C. 5 fi (III-32) és terminant en concedir el *ius tollendi* al posseïdor de mala fe; arg. Fr. 39, § 1 (V-3). En general, no és lícit de retirar les edificacions i plantacions que, així, s'adquiririen, § 30, 1 (II-1), Fr. 7, § 12 (XLI-1); vegeu Fr. 37 fi (VI-1); MAYNZ, I, 844. L'art. 455, § 2, C. c., no parla del posseïdor de mala fe.

11. Fr. 38 (VI-1). Vegeu, per analogia, WINDSCHEID, II, p. 2, 142, n. 10 fi.

12. MAYNZ, I, 844. La bona fe, a aquest efecte, fins es pot declarar indirectament, S. 8 juliol 97 (Barcelona).

13. La S. 8 juliol 97, esmentada, permet de reclamar la cosa millorada, en el cas de desposseïció, per tal de retenir-la en garantia de les millores; però es refereix a fideicomís, en què les millores es poden reclamar per acció, a més del *ius retentionis*.

14. § 39; Fr. Fr. 27, § 5, Fr. Fr. 28-30, 48, 63 pr. (VI-1), C. 16 (III-32); art. 453, § 2, C. c.; SS. 18 nov. 68, 18 maig 76, 17 març 86, 26 des. 89, 9 abril 04. Respecte a les millores fetes per l'arrendatari, vegeu § 312.

de la restitució,¹⁵ en recobrar-la; i encara el jutge pot moderar son import si resulta molt gravós, atesa la posició del propietari.¹⁶ Pel demés, de l'import de les despeses, s'ha de rebaixar el dels fruits percebuts pel posseïdor.¹⁷

Les despeses voluptuàries¹⁸ no donen dret de retenció, sinó sols el *ius tollendi*.¹⁹

5.ª EXCEPTIO REI VENDITAE ET TRADITAE.²⁰ — Al demandant que, segons la teoria dels actes propis, ha de respectar la possessió del demandant, com també als seus successors a títol singular o universal,²¹ se'ls pot oposar aquesta excepció. S'aplica quan una cosa ha estat alienada²² o gravada²³ vàlidament pel que després resulta propietari o ha de respectar els actes del propietari o del venedor,²⁴ i el demandat té la possessió de la cosa, o la quasi possessió del dret real

15. Fr. 38 (VI-1); però MAYNZ, I, 844, n. 17, diu que alguna vegada l'abonament pot excedir de la utilitat de la millora. Vegeu CANCER, I, 2, n. 37; TRISTANY, *Decis.*, 19, n.º 6-8, sobretot, I, pp. 412, 413. Vegeu, també, consulta a la *Rev. Jur. de Cat.*, II, 221; S. 31 des. 84; art. 453, § 2, C. c., que ve a admetre el criteri exposat; MANRESA, III, 177, 178.

16. Fr. 38 (VI-1).

17. Fr. Fr. 32, 48, 65 pr. (VI-1), C. 16 (VIII-45). Vegeu MANRESA, III, 149.

18. Fr. 79 (L-17). Comparin-se els Fr. Fr. 28 i 29 (VI-1). Vegeu § 39.

19. Fr. 32, § 5 (XXVI-7); arg. Fr. 3, § 2; vegeu Fr. 9 (XXV-1); art. 454 C. c.

20. D. (XXI-3). Vegeu C. 14 (VIII-45); MAYNZ, I, 737, n. 13, 845, 848, *Obs.*

21. Fr. 3 pr. (XXI-3).

22. Sia per venda, Fr. 1 pr., § 1, etc. (XXI-3); o per altre títol, encara que sia gratuït, arg. Fr. 1, § 2, Fr. Fr. 2-5, Fr. 7, § 3 (VI-2).

23. Fr. 41 (XIII-7), C. 5 (VIII-16), Fr. 9, § 3 (VIII-4); vegeu MAYNZ, I, 944, n.º 18, 19.

24. F. 32, § 2 (XVI-1), C. 16 (V-71) i les notes següents.

que es reivindica;²⁵ i això té lloc : 1.º Quan algú, per si o per representant, ha venuda una cosa aliena i, després d'adquirida sa propietat, la reivindica.²⁶ 2.º Quan el venedor reivindicant ha esdevingut hereu del propietari.²⁷ 3.º En el cas invers de l'anterior, o sia quan reivindica el vertader propietari, que resulta hereu del venedor.²⁸ 4.º En el cas de doble venda, al que comprà la cosa quan el venedor ja n'era propietari, se li pot oposar l'excepció, si la reivindica al que l'havia comprada quan encara no era del venedor.²⁹ 5.º Quan la reivindica el que l'ha feta vendre a títol de creditor hipotecari.³⁰ Observa Maynz³¹ que l'excepció *rei venditae et traditae* no és aplicable contra el que, no essent propietari de la cosa, afiança el domini del venedor; contra el mandatari que, per error, vengué com del mandant, una cosa pròpia; ni contra el que reivindica una cosa venuda sota condició, quan està pendent.³²

25. Fr. 1, § 5 (XXI-3); MAYNZ, 1, 847, n. 35.

26. Fr. 72 (VI-1), Fr. 17 (XXI-2), Fr. 1 pr., §§ 2, 5 (XXI-3), Fr. 42 al pr. (XLI-3). Vegeu Fr. 49 (XVII-1). L'excepció que pot oposar-se al mandant que reivindica el venut vàlidament pel mandatari, però contra la voluntat del primer, obeeix a un ordre de consideracions diferent. Vegeu, p. e., Fr. 14 (VI-2), § 287, referent al mandat.

27. Fr. 72 (VI-1), Fr. 1, §§ 1, 2 (XXI-3), Fr. 42 fi (XLI-3), C. 14 (III-32), C. 14 (VIII-45), S. 1 febrer 1900. En aquests casos la mala fe del reivindicant permetria també oposar-li l'excepció de dol, MAYNZ, 1, 846.

28. Fr. 3, § 1 (XXI-3), C. 3 (IV-41). Segons la S. 22 març 11, queda convalidada la venda d'una cosa hereditària feta per un hereu al que els cohereus després venen els seus drets hereditaris.

29. Fr. 72 (VI-1), Fr. 2 (XXI-3), Fr. 4, § 32 (XLIV-4).

30. Fr. 10 (XX-5), C. 13 (VIII-45); vegeu Fr. 32, § 2 (XVI-1), referent al cas de reivindicació per la dona fiadora; MAYNZ, 1, 846, n. 29.

31. 1, 847, n. 31 i ss.

32. Vegeu C. 11 (VIII-45) que, en el primer cas, concedeix excepció de dol.

L'EFECTE D'AQUESTA EXCEPCIÓ és destruir l'acció i dret de l'actor en el tot o en la part a què s'extén l'excepció;³³ i l'actor pot oposar a aquesta excepció les rèpliques que procedeixin segons els casos. Si, a més d'aquesta excepció, fos pertinent la de dol, el convingut podrà triar entre elles; com, també, si ho prefereix, pot abandonar la cosa i demandar d'evicció el venedor, quan existeixin els requisits del sanejament per evicció.³⁴

6.ª Altra excepció que pot oposar, en son cas, aquell al que es demanda el domini o dret real sobre immoble, és la derivada de l'art. 34 de la llei Hipotecària.³⁵

33. C. 14 fi (III-32). Vegeu Fr. 13, § 4 (XXIII-5).

34. Fr. Fr. 17, 18, 73 (XXI-2), C. 3 (IV-51); MAYNZ, I, 848, n.º 40, 41.

35. § 235.

§ 148. Secció quarta

Acció negatòria

L'acció *negatòria*¹ correspon al propietari d'una cosa contra un tercer que quasi posseeix indegudament algun dret real sobre la mateixa cosa. També es dóna *utiliter* al posseïdor, emfiteuta, superficiari i fins al creditor hipotecari.² Si la lesió del domini no consistís en la quasi possessió d'un dret real, amb *corpus i animus*, sinó en una lesió transitòria, no seria aplicable aquesta acció, sinó la derivada del fet; p. e., la de furt, pastoreig o caça abusiva, etc.³ Però, encara que procedeixi l'acció negatòria, dins l'any de la lesió, es pot utilitzar l'interdicte possessori.⁴

El fi de l'acció negatòria és obtenir la llibertat del domini, restablint, en son cas, les coses a l'estat anterior a la lesió;⁵ i el jutge també pot condemnar el que la causà, a prestar caució de què, en endavant, respectarà la llibertat del domini,⁶ i a indemnitzar a l'actor els perjudicis ocasionats amb la lesió.⁷

1. D. (VII-6), D. (VIII-5); MAYNZ, I, 849, fi i ss.

2. Fr. 2 pr. al fi, Fr. 4, § 7, Fr. 8, § 5, Fr. 13 (VIII-5), Fr. 5, § 6 (VII-6); vegeu Fr. 2 (XLVIII-27), Fr. 5 pr. (VII-6). Respecte a què es dóna *utiliter* a persones distintes del propietari, MAYNZ, I, 894, n. 2. Aquesta acció permet, entre altres coses, de privar que el veí tingui femer que produeixi humitats a la finca veïna, Fr. 17, § 2 (VIII-5).

3. Vegeu MAYNZ, I, 850, n. 4.

4. Vegeu Fr. 8, § 5 (VIII-5) i § 111.

5. Fr. 18 (VIII-5), C. 8 (III-34). Vegeu Fr. 5, § 6 (VII-6); MAYNZ, I, 851.

6. Fr. Fr. 7, 12, 14 (VIII-5). Vegeu Fr. 15 (XXXIX-1).

7. Fr. 4, § 2, Fr. 6, § 6, Fr. 18 (VIII-5), Fr. 5, § 6 (VII-6).

El demandant ha de provar el domini o dret sobre la finca;⁸ o, en son cas, la possessió, o el dret d'emfiteusi, superfície o crèdit hipotecari, si són aquests els drets del demandant sobre la cosa;⁹ i demés, la lesió causada pel demandat;¹⁰ però no necessita demostrar la inexistència de la servitud o dret real que exercita el demandat, ja que el domini es presum lliure¹¹ i hauria d'ésser el demandat el que provés son dret, contrari a la presumpció legal.¹²

Convé recordar que, per demandar contra l'existència d'un dret real inscrit, s'ha de reclamar la nul·litat del títol i la cancel·lació de la inscripció.¹³

8. Vegeu Fr. Fr. 2 pr., 4. § 7, Fr. 14, § 1 (VIII-5); SS. 15 nov. 10, 19 oct. 12. Si el que causà la lesió és un condòmino, s'ha de provar el condomini, vegeu Fr. 11 (VIII-5), Fr. 27 (VIII-2); MAYNZ, 1, 851, n. 5.

9. Vegeu MAYNZ, 1, 894.

10. Vegeu la nota anterior i les ss. i S. 19 oct. 12 i comentaris de M. ALCUBILLA.

11. Arg. Fr. 2 pr. (VIII-5); MAYNZ, 1, 851, 894; BONNIER, 1, 38, 43; SS. 1 abril 62, 7 abril 64, 13 des. 65, 6 abril 67, 19 gener 83, 19 abril 88, 12 maig 91, 31 març 02, 15 nov. 10. Vegeu la de 19 oct. 12 i M. ALCUBILLA, 10, 845 (1).

12. N. 11. El propietari de la finca no pot destruir, per sa sola autoritat, un cobert fet per un tercer en finca del primer; però sí treure una sèquia a la que no té dret, segons el Fr. 29, § 1 (IX-2).

13. Art. 24 llei Hipot.

§ 149. Secció cinquena

Interdictes d'obra nova i d'obra vella

Els pot utilitzar el propietari en defensa de la integritat del seu dret. El primer té per objecte privar que el veí faci obres perjudicials al domini de l'actor.¹ El reglamenta la llei d'E. c.² El segon té per objecte prevenir els danys d'obra ruïnosa o d'arbre que amenaça caure.³

1. D. (XXXIX-1), C. (VIII-10), C. (VIII-11); WINDSCHEID, I, p. 2, 406; ARNDTS-SERAPINI, II, 387; MAYNZ, I, 566.

2. Arts. 1663 a 1675.

3. Vegeu § 347.

§ 150. Secció sisena

Acció ad exhibendum i inscripció

Es pot exercitar com preliminar de la reivindicatòria d'una cosa moble per fer-la separar d'altra aliena al demandant o per assegurar-se que la posseeix el que ha d'ésser demandat.¹ La llei d'E. c. l'autoritza com a diligència preliminar als judicis ordinaris.²

Per protegir el domini dels immobles i drets reals sobre immobles quant a tercer, hi ha la inscripció al Registre de la Propietat, la qual pot obtenir-se mitjançant la presentació del títol corresponent,³ i si aquest faltés o no es pogués presentar o fos defectuós, es pot suplir mitjançant un expedient demostrant el domini en els termes que senyala la legislació hipotecària.⁴

1. D. (X-4), C. (III-42), MAYNZ, I, 770, n. 5; íd., 772, n. 2, 828, n. 10, 829, n. 16; íd., II, 577 i ss.

2. Art. 497, n. 2; vegeu RIERA I GALLO, *Rev. Jur. de Cat.*, XV, 97.

3. § 228.

4. Arts. 400 de la llei i 496-505 del Regl. Vegeu R. 24 febrer 15.

TÍTOL TERCER

DRETS REALS

§ 151. Drets reals, en general

Els drets reals són desmembracions del domini a favor de persona distinta del propietari, o sien drets *in re* sobre cosa aliena.¹ No són, doncs, drets reals els que es tenen sobre una cosa, encara que sia certa, mitjançant la prestació d'una persona determinada.²

La desintegració del domini, per la creació de drets reals, no es presum, sinó que el domini es presum lliure.³

És innegable la transcendència social dels drets reals, i discutida la seva conveniència, sobretot, la de què puguin subsistir perpètuament. D'una banda permeten que moltes persones puguin participar simultàniament de les utilitats d'una cosa, sense fraccionar-la;⁴ però, en canvi, minven la llibertat del domini. Els drets reals desintegrats, en general, proporcionen a la societat una utilitat major que el desmèrit del domini sofert per la seva limitació o

1. Vegeu § 65; POAL, *Estud. jur. y not.*, 209.

2. No ho és la promesa de no utilitzar per a certa indústria ni arrendar a determinada persona, un salt d'aigua. R. 23 maig 10 (Sigüenza).

3. § 148, n. 11.

4. FALGUERRA, *Conf.*, 81; GIERKE, 36.

desintegració.⁵ Així es comprenia a Catalunya, on s'estengué la condició de reals a drets com el de lluir i quitar, que, per D. R., estava reduït al derivat del pacte de *retro vendendo*,⁶ i avui es dóna caràcter real al contracte d'arrendament inscrit al Registre de la Propietat, per garantia de l'arrendatari.⁷

Com s'és indicat, els drets reals poden ésser perpetus, com la cosa sobre que recauen.⁸

Els drets reals poden consistir en	{	Limitacions negatives del domini: SERVITUDS.
		Usdefruit, ús, habitació.
		Cessió de les utilitats del domini { SUPERFÍCIE.
		{ CENS I DRETS SIMILARS.
		{ ARRENDAMENT I DRETS SIMILARS
		{ AMB CARÀCTER REAL.
		Drets reals de garantia { PENYORA.
		{ HIPOTECA.
		{ CENSAL AMB HIPOTECA.
		{ ANTICRESI.
{ DRET DE LLUIR I QUITAR.		

5. Vegeu GIERKE, 36. En el § 187 s'estudiarà més detingudament aquest problema en relació amb els censos.

6. Vegeu FALGUERA, *Conf.*, 81; BRUTAILS, *Congrés de la llengua catalana*, 644; IHERING, *Esp.*, II, 249 i ss., 255; TELL, *Rev. Jur. de Cat.*, XVIII, 462; Gabriel ALOMAR, *Rev. Jur. de Cat.*, XXII, 600.

7. § 228.

8. Vegeu FALGUERA, *Conf.*, 65, 104.

SUBTÍTOL PRIMER

SERVITUDS

§ 152. Secció primera

De les servituds en general

La paraula *servitud* es podria aplicar a tots els drets reals, perquè tots ells limiten les facultats del propietari; però només s'usa per designar els que li imposen una limitació negativa, és a dir, que mermen el domini i la possessió, sense imposar cap obligació recíproca, a diferència del cens, per exemple.¹ Per aquest motiu, si bé les servituds es poden constituir a títol oneros, un cop establertes, el propietari de la finca gravada no percep cap utilitat a canvi de la servitud.²

Noció. — Es defineix: *jus in re aliena constitutum quo dominus in re sua aliquid pati vel non facere te-*

1. Les servituds foren els primers drets reals regulats pel D. R., i d'aquí tal volta que se'ls donés aquest nom, genèric de tot dret real. MAYNZ, I, 861; IHERING, *Esp.*, IV, 369.

2. MAYNZ, I, 862; WINDSCHEID, I, p. 2, 272; SERAFINI, I, 397; SÁNCHEZ ROMAN, III, 470. La S. 25 gener 61 (Valladolid) declara que no és servitud sobre una finca un ús del dret de pastura, per haver-se estipulat cànon a favor del propietari; i la de 29 maig 15 no considerarà servitud la cessió d'un aprofitament d'aigua atorgat per un preu únic, perquè no merma el domini de l'aigua ni li posa cap gravamen. ALMEDA, *Dict.*, 14. Vegeu PELLA, II, 192 i ss., 198 i ss.

netur in alterius personae reive utilitatem. En aquesta definició es troben perfectament explicats els elements essencials de la cosa definida. *Jus in re* : són drets reals, com veurem en estudiar els seus efectes i eficàcia. La cosa ha d'ésser *humani juris*,³ és a dir, ha d'estar en el comerç dels homes. *Aliena*, car no pot recaure en cosa pròpia : *nulli enim res sua servit*,⁴ però un condòmino del predi dominant pot ésser amo del servent, i al revés, i llavors una finca té o presta servitud a una altra finca que, en part, és del mateix propietari de la primera;⁵ pel que seria més exacte dir que una finca no es pot prestar servitud a si mateixa. Pel demés, l'art. 541 C. c., suposa una mena de servituds latents, i hi ha una teoria que admet obertament servituds en cosa pròpia. *Constitutum*, perquè les servituds no existeixen sinó quan es constitueixen sobre una finca a benefici d'una altra també determinada. *Quo dominus in re sua aliquid pati vel non facere* revela el caràcter negatiu de la servitud : *servitus in faciendò consistere nequit*.⁶ Demés, l'expressió *pati* es refereix a les servituds positives; i la *non facere*, a les negatives. *In alterius personae reive* distingeix entre les servituds personals i les pròpiament dites o reals: en les primeres disfruta la servitud una persona determinada; i en les segones, una finca determina-

3. Fr. 4 (VIII-4).

4. Vegeu Fr. 26 (VIII-2), Fr. 33, § 1 (VIII-3), S. 15 març 60. Vegeu, no res menys, el Fr. 31 (VIII-3).

5. Fr. 8, § 1, Fr. 30, § 1 (VIII-2), Fr. Fr. 27, 34 pr. (VIII-3).

6. Vegeu Fr. 15, § 1 (VIII-1). Per això hem vist que no són servituds les limitacions del domini amb pacte que el propietari del predi dominant cobri un cànon del del servent, n. 2. Per excepció, no té aquest caràcter negatiu la servitud *oneris ferendi*, Fr. 6, § 2 (VIII-5) i § 159, n. 4.

da.⁷ En fi, la paraula *utilitatem* indica que sols la utilitat d'altre predi justifica que la llei protegeixi la limitació del domini propi;⁸ d'on davalla que no es pot constituir servitud sobre un predi inapte per prestar-la; i que es pot extingir en faltar la utilitat.⁹ Pel demés, la utilitat que justifica una servitud no ha d'ésser precisament econòmica; car es pot constituir eficaçment per motius de bon gust, comoditat, etc.¹⁰

Avui només solen dir-se servituds les reals: car les personals es consideren drets reals diferents. En realitat, les primeres tenen caràcters típics que justifiquen formar-ne una classe a part entre els drets reals; car, no solament ho són des del punt d'obrir passiu o respecte de la cosa gravada, que, com en els altres drets reals, ha d'ésser determinada; sinó que les servituds són reals activament; és a dir, que el que disfruta el dret és una finca determinada, qualsevol que sia son propietari.¹¹ En segon lloc, el nom de servitud és tan apropiat a aquests drets reals, que sembla com si un vertader esclavatge pesés so-

7. Fr. 1 (VIII-1), WINSCHERD, 1, p. 2, 247. No pot haver-hi servitud a favor d'altra servitud, p. e., usdefruit de servitud real, Fr. 33, § 1 (VIII-3), Fr. 1 (XXXIII-2).

8. Fr. 15 pr. (VIII-1). IHERING, *Esp.*, IV, 369 fi, 370; *id.*, *Cuest.*, 27 i ss. Tanmateix, el Fr. 19 h. t. permet de constituir servitud a favor d'una finca en alienar-la, prescindint de la idea d'utilitat. La utilitat es refereix al predi dominant, i no al seu propietari, si la servitud és real, Fr. 8, pr. (VIII-1). Pel demés, aquesta idea es troba consignada com essencial en les obligacions, § 241 i en les prohibicions d'alienar i limitacions semblants, § 63.

9. Per això pot haver-hi servituds transitòries. Vegeu Fr. 5 (VIII-5), S. 31 gener 88.

10. Vegeu Fr. Fr. 2, 15 (VIII-2), Fr. 3 pr. al fi (XLIII-20); SERAPINI, 1, 402; § 116, n. 7, referent a casos en què es pot dubtar si un dret és servitud o condomini.

11. § 3, 1 (II-3).

bre el predi servent, al qual transcendeix en sa manera d'ésser material, imprimint-li un estigma — aparent o no — de dependència que priva materialment el seu propietari d'usar-la lliurement; a diferència dels altres drets reals, que imposen càrregues o limitacions de caràcter *jurídic*, que no afecten l'aspecte *material* de la cosa.

No res menys, hi ha servituds dites irregulars, que són reals o personals segons estiguin establertes a favor d'una finca o d'una persona o entitat determinada; i pot haver-hi servituds recíproques en què cada finca és alhora predi dominant i servent, com la mitjaneria, el pas entre edificis, etc.¹²

Aquí, amb el nom de *servituds*, només estudiarem les reals, que són les establertes sobre un predi determinat a favor d'un altre predi o conjunt de predis igualment determinats.¹³ Per falta de predis que es puguin qualificar de dominant i servent, no constitueix servitud la col·locació d'una fita que marqui la separació entre dos pobles¹⁴ ni el tenir un canó de plom de 2 cm. de diàmetre, part vist i part empotrat a la paret, per portar aigua als pisos;¹⁵ ni, segons MANRESA, l'usar de cosa pública segons sa naturalesa. Les servituds poden radicar en el sòl o damunt la superfície;¹⁶ també sobre plaça de domini particular.¹⁷

El predi dominant — que disfruta servitud — té

12. S. 21 juny 07, etc.

13. § 2, 1 (II-3), Fr. 2, § 1 (VIII-3), Fr. 1, § 1, Fr. 12 (VIII-4); vegeu Fr. 8 pr. (VIII-1); art. 530 C. c.; WINDSCHILD, I, p. 2, 272; HERRING, *Esp.*, IV, 217.

14. S. 6 maig 89 (Valladolid).

15. S. 22 oct. 02 (Madrid).

16. Fr. 3 (VIII-1).

17. S. 13 oct. 14 (Pamplona).

com una extensió del seu domini sobre el predi servent — que presta la servitud.¹⁸

Les limitacions de caràcter real que es poden imposar a un predi en profit d'un altre són indefinides; per la qual cosa en cada cas s'han de precisar: ja per pacte que les detalli, ja qualificant la servitud amb algun dels noms als que la llei atribueix efectes coneguts; altra cosa seria inútil o destruiria el domini.¹⁹ Com a limitacions del domini, que es presum lliure, s'interpreten restrictivament.²⁰

CARÀCTERS ESSENCIALS DE LES SERVITUDS. — Són adherència, indivisibilitat, proximitat i perpetuïtat.

1.ª *Adherència* a les finques. Essent drets passivament reals, atribueixen dret sobre el predi servent, qualsevol que sia el seu propietari;²¹ i, com també són drets activament reals, es desintegren d'un predi per adherir-se a un altre, i el propietari del predi dominant, pel mer fet d'ésser-ho, disfruta del dret de servitud;²² i estan adherides als respectius predis de manera que no se'n poden separar, sinó per extingir-les. En general, doncs, no es poden alienar, hipotecar, ni canviar de finca;²³ però la d'aprofitar aigües acondufdes d'una altra finca es poden transferir a una finca distinta; i les que pesen

18. Vegeu MANRESA, IV, 531; MOUTON, *Rev. Gen. de Leg. y Jur.*, CXIV, 219.

19. Fr. 7 pr. (VIII-4); SERAFINI, I, 307, 308.

20. Arg. Fr. 29 (VIII-3), Fr. 13, § 1 (VIII-4).

21. § 3, 1 (II-3), Fr. 23, § 2, Fr. 36 (VIII-3), Fr. 12 (VIII-4) Fr. 11, § 1 fi (VIII-6), Fr. 20, § 1 (XL-1); MANRESA, IV, 561.

22. Vegeu la nota anterior i Fr. 1, § 1 (VIII-4). No seria servitud real la limitació d'un predi en profit del propietari d'un altre, i no del predi en sí mateix, SERAFINI, I, 401, 402; IHERING, *Esp.*, II, 254.

23. Fr. 24 (VIII-3); arg. Fr. 11, § 3 (XX-1). Vegeu § 71.

sobre finca rústica,²⁴ si bé no són hipotecables un cop constituïdes, es poden *constituir* en garantia d'un creditor que, per tenir una finca veïna, li seria útil si se li adjudiqués en pagament o si podia cedir-la a un propietari veí.²⁵

2.º **INDIVISIBILITAT.** — Les servituds són indivisibles,²⁶ la qual cosa interessa especialment en el cas que algun dels dos predis estigui en condomini, es divideixi o esdevingui confusió parcial entre ells.²⁷

3.º **Proximitat.** — Els dos predis dominant i servent han d'estar pròxims l'un a l'altre, més o menys, segons sia la servitud existent entre ells.²⁸

4.º **Perpetuïtat.** — Com a drets reals sobre immobles, el D. R. exigia que tinguessin una causa perpètua,²⁹ o sia que es puguin usar sense el concurs d'estrany o de la voluntat d'altri³⁰ i no permetia

24. No, les urbanes, Fr. 11, § 3 (XX-1).

25. Fr. 12 (XX-1), tal com l'entenen SERAFINI, I, 403, n. 23; MAYNZ, I, 945, n. 24. Vegeu VINNI, *Select.*, 99; art. 108, 1.º C. c.; GALINDO I ESCOSURA, IV, 97.

26. Fr. 11 (VIII-1), Fr. 19, § 4 (X-3), SERAFINI, I, 404.

27. Vegeu §§ 166, 171, 173, referents a la constitució, exercici i extinció de les servituds, però § 154, n. 8 respecte a la divisibilitat de la de conduir aigua i Fr. 4 (XLIII-20).

28. Fr. Fr. 1 pr., 38, 39 (VIII-2), Fr. 5, § 1, Fr. Fr. 6 pr., 7, § 1, Fr. 23, § 3, Fr. 38 (VIII-3), Fr. 7, § 1 (VIII-4), Fr. 4, § 8, Fr. Fr. 5, 17, §§ 3-4 (XXXIX-3), Fr. 12 (XX-1), segons l'interpreta SERAFINI, I, 403, n. 22; IHERING, *Esp.*, II, 254.

29. Fr. 28 (VIII-2); vegeu Fr. 2 (VIII-4). WINDSCHEID, I, p. 2, 274, n. 8. La S. 29 maig 15 declara que no és servitud real ni usdefruit la cessió d'aigua feta per un soci a la societat per mentre duri aquesta.

30. Fr. 28 fi (VIII-2), Fr. 38 (VIII-3). Vegeu Fr. 2 (VIII-4); MAYNZ, I, 879. Així i tot, es pot constituir servitud entre finques no lindants per mentre el predi que els separa no sia posat en condicions que privin l'exercici de la servitud, Fr. 5 (VIII-5) i altres.

sotmetre-les a condició ni a terme.³¹ El que pròpiament constitueix una infracció de la perpetuitat és la condició resolutòria i el dia *ad quem*, quan no deriva de la mateixa naturalesa de la servitud; però, fins en aquest cas, pactada una modalitat i arribada la causa de terminació de la servitud, si el propietari del predi dominant persistís en voler-la usar, el del servent podria oposar-li l'excepció de dol.³²

CLASSIFICACIONS DE LES SERVITUDS. — 1.ª Les servituds, com hem vist, limiten la llibertat del domini, i aquesta limitació pot consistir en què l'amo del predi servent tingui de permetre que el del dominant usi d'alguna manera la finca del primer, o bé en què l'amo del servent s'hagi d'abstenir de fer quelcom en sa finca: el primer dona lloc a les servituds *positives*; i el segon, a les *negatives*.³³ El T. S. expressa la diferència entre unes i altres servituds dient que per exercitar les positives, s'ha de comptar amb el predi servent, i no en les negatives; i, partint d'aquest punt de mira, des de l'any 1896 declara que les servituds de vistes són positives quan s'exerciten per mitjà de balcó sortit o de finestra oberta en paret aliena o mitgera,³⁴ i negativa, si per finestra (no

31. Sobre els Fr. 23, § 1 (VIII-2), Fr. 10 (VIII-3), Fr. 21 (VIII-5) considera MAYNZ, I, 903, n.º 13 i ss., que les condicions a què es refereixen els susdits Frs. són implícites, car resulten elements essencials perquè existeixi la servitud; pel que no destrueixen la regla exposada. No constitueix terme, sinó forma d'usar la servitud d'aigua, la distribució de dies i hores entre els regants, Fr. 4, §§ 1, 2, Fr. 5, § 1 (VIII-1), Fr. 17 pr. (XXXIX); i parla de servitud de pas a certes hores, és a dir, de dia, el Fr. 14 (VIII-4).

32. Fr. 4, pr. (VIII-1), Fr. 1 (XXXIII-2).

33. Fr. 15, § 1 (VIII-1); MANRESA, IV, 552 i ss.

34. SS. 7 febrer (Madrid) i 5 maig (València) 96, 8 febrer 07 (Valladolid), 8 gener 08.

balcó o voladís) oberta en paret del predi dominant.³⁵ Aquesta classificació interessa principalment als efectes de la usucapió.³⁶

2.ª *Per raó del beneficiari*, la servitud pot ésser *privada* o *pública*, segons que estigui constituïda a favor d'una finca d'ordre privat o a favor d'una corporació de caràcter públic, com l'Estat, un Municipi, o a favor de llurs habitants: únicament les primeres interessen a l'ordre privat.³⁷

3.ª *Per son origen*, poden ésser *legals*, *judicials* o *voluntàries*, segons que la llei les imposi com a forçoses, que les decreti el jutge, o que es constitueixin per voluntat dels particulars.³⁸

4.ª *Pels senyals de sa existència*, són *aparents* les que s'ofereixen visiblement per l'aspecte del predi servent, com la de finestra; i *no aparents* les que no, com la de no destinar un edifici a determinada indústria.³⁹

5.ª Es diuen *contínues* les que sempre es poden usar sense fet d'home; i *discontínues*, les que s'exerciten a intervals, mitjançant actes humans.⁴⁰

6.ª El D. R. les divideix també en *rústiques* i *urbanes*. Les primeres no necessiten un edifici per existir, i les segones, sí.⁴¹

35. SS. 5 maig 96 (València), 8 febrer 99 (Madrid), 16 juny 02 (València), 9 febrer 07 (Valladolid), 8 gener 08 (Pamplona), 12 oct. 09 (Valladolid), 8 juny 18; vegeu M. ALCUBILLA, 96, 134 (1); id., 09, 314 (2); § 173, n. 23.

36. § 170.

37. Vegeu IHERING, *El fin*, 295; MANRESA, IV, 541; GAY DE MONTELLÀ, *Rev. Jur. de Cat.*, XIX, 324.

38. Vegeu art. 536 C. c.; MANRESA, IV, 571.

39. Vegeu arts. 532, §§ 4 i 5, C. c. El 561 del mateix C. c. declara aparent la d'aqüeducte, encara que sia subterrani.

40. Vegeu Fr. 7 (VIII-6); art. 532, §§ 2 i 3; MAYNZ, I, 910.

41. §§ 1, 2, 1 (II-3), Fr. 1 (VIII-1), Fr. 1 pr., § 1, Fr. Fr. 2pr., 3 pr., §§ 1, 2 (VIII-3); vegeu Fr. 1 pr. (VIII-4), Fr. Fr. 198, 211 (I-16); WINDSCHILD, I, p. 2, 278, 281, 283; VINNI, *Selec.*,

Hi ha servituds que són accessòries d'altres, que es poden dir principals; com la de camí respecte a la de pas d'aigua.⁴² Si les rústiques fossin sempre positives; i les urbanes, negatives, interessaria per a la usucapió; però aquesta assimilació, que el D. R. suposa, no sempre és exacta.

Hi ha servituds que permeten d'usar dels fruits o productes d'una cosa, i constitueixen un dret de transició entre les servituds i l'usdefruit o l'ús, com els de treure aigua, llenya, calç, dret de pastura, etcètera.⁴³ S'anomenen servituds irregulars, perquè són reals si estan establertes a favor d'un predi; i personals, si a favor de persona o de comunitat determinada. Si el predi dominant està en condomini, són divisibles, com l'usdefruit, quan permeten de participar dels fruits del predi servent;⁴⁴ són alienables i hipotecables⁴⁵ i la proximitat dels predis permet una interpretació més ampla.⁴⁶ Quan estan constituïdes a favor de persona o comunitat determinada, no es trameten com formant part de la finca del titular del dret, sinó a la persona per ell designada,⁴⁷ a menys que el dret sia personalíssim⁴⁸ i, per tant, intransmis-

93. Sobre el cas de transformar-se una finca rústica en urbana, vegeu el criteri de la S. 8 febrer 07 (Palma). Alguns autors, fundats en el Fr. 3 (VIII-1), refereixen les servituds rústiques al sòl; i les urbanes, al damunt.

42. Fr. 11 (VIII-4). Vegeu Fr. 10 (VIII-2).

43. Fr. Fr. 4, 6 (VIII-3). L'art. 531 C. c. les considera sempre com a servituds reals, i En FAUS, *Rev. Jur. de Cat.*, xx, 64 i ss., 72 fi i ss., com drets de superfície, § 163.

44. Fr. 4, § 2, Fr. 5, § 1 (VIII-1), Fr. 5 pr. (XLIII-20), vegeu Fr. 25 (VIII-3).

45. Arts. 107, n. 5, 108, n. 1 fi llei Hipot.; MANRESA, IV, 557.

46. Fr. 14, § 3 (XXXIV-1).

47. Fr. 4, 37 (VIII-3), Fr. 20, § 1 (VIII-5); ALMEDA, *Diet.*, 111.

48. Fr. 37 (VIII-3).

sible. Si, en canvi, tenen la condició de servitud real, segueixen la finca amb independència del propietari.⁴⁹

D'entre les servituds especials regulades per la llei, veurem les de pas, de pas d'aigua, de rebre o no aigües, altres servituds referents a aigües, les relatives a parets, cerques, sosteniment d'edificis, *projiciendi* i *prolegendi*, alçada d'edificis, llums i vistes i les relatives a arbres. No és que sols existeixin aquestes servituds; ja que se'n poden constituir en nombre indefinit com indefinides són les limitacions que es poden imposar al domini.⁵⁰

49. Fr. 20, § 1 (viii-5). Vegeu Fr. 5, § 1 (viii-3). Com exemples de servituds irregulars, que són dret d'ús si estan constituïdes a favor de persona determinada, vegeu S. 30 nov. 08 (Valladolid) referent a ús de balcó per a dies d'espectacle; ús d'aigua, Fr. 37 (viii-3), Fr. 14, § 3 (xxxiv); etc.

50. S'ha parlat ja de la d'ús de balcó, S. 30 nov. 08; la de no alçar la presa d'un molí, S. 13 gener 13; de tenir ferros en finca del veí, per a estendre roba, S. 22 nov. 02; servituds d'era i de cup, Fr. 14, § 1 (xxxiv-1), vegeu Fr. 6 (viii-3); de pas a nivell per ferrocarril, S. 10 juliol 14; etc.

Secció segona

Espècies de servituds

§ 153. Subsecció primera

Servituds de pas

El D. R. parla de tres servituds rústiques de pas: *iter*, *actus* i *via*. Els textos no concorden respecte a l'extensió de les facultats que atribueixen a l'amo del predi dominant; car, mentre uns limiten l'*iter* al dret de passar a peu o en llitera, i l'*actus*, a passar a cavall; altres permeten de passar a cavall per virtut de l'*iter*, i amb carruatge, per l'*actus*; però tots concorden en què la *via* dóna la major amplitud de facultats per passar i transportar; i en què és l'única que, en defecte de pacte, té senyalada l'amplada de 8 peus en camí dret i de 16 en els revolts.¹ A Catalunya la servitud de pas per a persones soles a penes s'usa, fora que sia per a camí de sagrament,² o com accessòria de la de sèquia o rec, que sempre existeix, i a la que la Consuet. 9 de Sanctacília senyala

1. Vegeu Fr. 1 (II-3), Fr. 13 (VIII-1), Fr. Fr. 1 pr., 7 pr., 8, 12, 23 pr. (VIII-3), Fr. 4, § 1 (VIII-5), Fr. 2 (VIII-6), Fr. 1 (XXXIV-4). Vegeu C. 11 (III-34), MAYNZ, 1, 885; SERAPINI, 1, 408. Sobre l'amplada de la carretera, Fr. Fr. 8, 23 pr. (VIII-3). L'amplada dels altres camins, a falta de pacte, la poden senyalar àrbitres, Fr. 13, § 2 (VIII-3). Sobre la manera de constituir i usar de la servitud de pas, Fr. 9 (VIII-1); art. 563 C. c.

2. Nota 10.

l'amplada de 2 $\frac{1}{2}$ pams de destre.³ Demés, hi ha la de pas amb animal de treball — camí ramaler —, que pot autoritzar per portar o no argues, els quals solen tenir 5 pams; el pas de *parella* de bous o de mules; el *carral*, *carretera* o *pas de carro*; i la *carrerada* o pas de ramats, l'amplada del qual varia, i el C. c. la fixa, en defecte de pacte o costum local i respectant els drets adquirits.⁴

La servitud de pas és una sola encara que travesi mantes finques.⁵

Com a servituds de pas urbanes, el D. R. parla de pas entre edificis;⁶ i el català, dels ponts o corredors de casa a casa, i no permet que s'adquireixi per usucupió.⁷

El pas es pot establir a favor de persona determinada, constituint una servitud irregular,⁸ i convé tenir present que el fet que els veïns d'un poble passin per una finca privada no crea una servitud pública de camí, si el camí no és públic, és a dir, si no ho és el seu sòl.⁹ En canvi, és públic per a tots

3. Que tota servitud de rec porta implícita la de pas ho proclama també el D. R. Fr. 3, § 3 (VIII-3), Fr. 11, § 1 (VIII-4), Fr. 40, § 1 (XVIII-1), Fr. 17, §§ 3, 4 (XXXIX-3). Vegeu C. 12 (III-34); art. 542 C. c. Els 2 $\frac{1}{2}$ peus de destre equivalen a 2'88 dels ordinaris, o sien 0'56 m.

4. Vegeu art. 570 C. c.; SANTAMARIA, *Der. consuet.*, 139; *Costumari català*, de la Mancomunitat, II, 37 i ss., 43 i ss.; PELLA, II, 217 i ss.

5. Fr. 18 pr. (VIII-3).

6. Fr. 20, § 1, Fr. 41 pr. (VIII-2).

7. Consuet. 10 de SANCTACÍLIA. Vegeu PELLA, 32.

8. PELLA, 111; S. A. B. 22 març 01 (*Rev. Jur. de Cat.*, X, 192).

9. Fr. 2, § 21 (XLIII-8). No s'hi oposa el D. (IX-3). Vegeu PELLA, *Serv.*, 114, 192; *Id.*, *El C. c. de Cat.*, II, 221 i ss., que cita SS. de l'Audiència que ho confirmen; MASPONS, *Dict.*, 70. La verdadera raó no rau en què els veïns del poble no tinguin la representació de l'Ajuntament: ja perquè el camí podria ésser comunal, i no municipal, ja pel que es dirà al § 170, n. 7.

els que han d'anar a la casa on acaba, mentre sia habitable, el camí de *sagrament*, o sia el que s'utilitza per portar els auxilis espirituals a les cases i per treure'n els morts.¹⁰ També es pot pactar dret de camí per a èpoques determinades, com per a treure les collites de la finca dominant, que no és vertadera servitud, perquè no té causa perpètua.¹¹ El D. R. també parla del pas, per estany aliè, per anar a finca pròpia.¹² Hi ha servituds de pas forçoses.¹³

10. *Costumari català*, II, 76; MASPONS, *Dict.*, 72; PELLA, 113; SANTAMARIA, 149.

11. Vegeu D. (XLIII-28), WINDSCHEID, I, p. 2, 274, n. 8.

12. Fr. 23, § 1 (VIII-3).

13. § 168.

§ 154. Subsecció segona

Servituds de pas d'aigua

Poden consistir en el dret de fer passar, pel predi veí, aigües aprofitables en altre predi, o en fer-hi passar aigües sobrants, de desguàs o brutes. La forma usual de la primera és el *rec*, *sèquia* o *aqüeducte*,¹ que permet de conduir aigua pròpia² a una finca també pròpia, travessant-ne una d'aliena,³ i atribueix la facultat de fer el rec, conservar-lo i tenir-lo com vulgui el propietari del predi dominant, mentre no perjudiqui el del servent,⁴ fent-hi les escures i reparacions convenients, i deixar les escures a la vora del rec.⁵ No s'hi pot fer passar altra aigua que la pactada al constituir la servitud;⁶ i no es pot crear sense consentiment de tots els que tinguin dret a usar de l'aigua, per no disminuir-se-la.⁷ Permet de portar l'aigua fins al predi dominant, per a ús de tot ell⁸ en la quantitat

1. Fr. 1 pr., 9, 17 (VIII-3), C. 3 (III-4). Vegeu *Costumari català*, II, 48 i ss. El Fr. 28 fi (VIII-2), no té per servitud, per falta causa perpètua, el dret d'aconduir aigua de llac o d'estany.

2. S'ha de tenir dret a l'aigua per causa perpètua, Fr. 28 fi (VIII-2).

3. Fr. Fr. 15, 21 (VIII-3).

4. Fr. Fr. 15, 17 (VIII-3), Fr. 14, § 2 (VIII-1), Fr. 11 pr. (XXXIX-3).

5. Fr. 3, § 3 (VIII-3), Fr. 11 pr., § 1 (VIII-4), Cost. 14, § 1, ll. 3, rúb. 11, C. de T. Vegeu el Fr. 4 (XLIII-19), i el sistema de la C. 1 (XI-42). Hem vist, § 153, n. 3, que la servitud de sèquia porta com accessòria necessària la de pas.

6. Fr. 18 pr. (VIII-5).

7. Fr. 8 (XXXIX-3). L'arrendament d'aigües amb edificis estanys, etc., ha de comprendre també la sèquia, S. 6 juliol 16.

8. Fr. 25 (VIII-3), que declara que segueix disfrutant de la servitud la part de finca que se segrega. Sobre la indivi-

convinguda.⁹ El propietari del rec es fa responsable dels perjudis causats per filtracions o altre vici de conducció.¹⁰ Per això el que porta aigua prop de paret del veí l'ha de separar amb una paret de pedra i morter més alta que el nivell de l'aigua.¹¹ Un cop constituïda, no es pot variar sinó amb consentiment dels amos dels dos predis.¹²

L'aqüeducte es pot constituir per conveni o per disposició de la llei.¹³

Hi ha servituds que tenen per objecte el desguàs d'aigües brutes o sobrants, distintes de la servitud legal rústica de rebre els predis inferiors les aigües pluvials procedents dels predis superiors. El D. R. parla de la de claveguera;¹⁴ el C. c. estableix, com a forçosa, la de desguàs de corrals o patis voltats per altres i sense sortida per la mateixa casa, i és supletori a Catalunya, segons En Pella.¹⁵

sibilitat d'aquesta servitud, SAVIGNY, *Oblig.*, 1, 347 (q), que fa esment dels Fr. 25 (VIII-3), Fr. 5 pr. (XLIII-20), Fr. 19, § 4 (X-3), Fr. 31, § 7 (III-5), que admeten una mena de divisió. Vegeu, també, Fr. 4 (XLIII-20). La mateixa sèquia pot conduir aigua per mants predis, Fr. 2, §§ 1, 2, Fr. 4 (XLIII-20). Vegeu § 166, n. 1. La regla general referent a la indivisibilitat la donen els Fr. 25 (VIII-3), Fr. 5 pr. (XLIII-20), Fr. 19, § 4 (X-3), Fr. 31, § 7 (III-5).

9. No, si no s'ha pactat, segons la necessitat de la finca, C. 12 (III-34). Vegeu Fr. 29 (VIII-3).

10. Fr. A) § III-5). Vegeu art. 557 ff C. c. i S. 12 des. 03 relativa a la responsabilitat en el cas de no haver-se determinat l'amplada i fondària del rec

11. Consuet. 57 SANCTACILIA. Vegeu, demés, les consueus. 6 a 9.

12. S. Sala tercera del T. S. de 7 des. 06.

13. § 168, n.º 13 i ss.

14. Fr. 7 (VIII-1), F. 2 pr. (VIII-3). Vegeu consueus. de SANCTACILIA 7, 19, 45 i S. 4 DOV. 97.

15. PELLA, 87, amb referència a l'art. 588 C. c. Vegeu MANRESA, IV, 748; i, per analogia, art. 564 C. c.

§ 155. Subsecció tercera

Servituds de rebre o no aigües

Ultra les servituds de deixar passar aigües aconduïdes, hi ha les de rebre-les tal com vénen : d'aquestes servituds unes són urbanes, i altres rústiques.

Urbanes. — Les aigües pluvials de les finques urbanes es poden llençar al carrer o a la claveguera en la forma que permetin les ordenances municipals; però no es poden vessar a les finques veïnes;¹ i menys, les aigües brutes, que, si les ordenances no permeten de llençar a conducte públic, cada propietari les ha de consumir en sa pròpia finca, o fer-se-les treure.² D'aquí la necessitat que les aigües de les teulades i terres es recullin en forma que vagin a parar dins la mateixa finca,³ i constitueix una servitud el dret de llençar-les a finca veïna, la qual servitud s'anomena *degotis* — *stillicidium* per D. R.⁴ — si cau a regalims; i *fluminis recipiendi*, si cau canalitzada.⁵ Aquestes són servituds positives i aparents;⁶ però poden portar

1. La consuet. 5 de SANCTACILIA permetia de llençar al carrer les aigües procedents de celler de vinyes pròpies, però no les de taverna.

2. A la Vall d'Arán, per vessar l'aigua pluvial dels edificis, s'ha de deixar una androna d'1 1/2 pams aranesos, o sien 357 mm., BERTRAN I MUSITU, 86.

3. Fr. 2 (VIII-2); art. 586 C. c.; PELLA, 85. Però § 167, n. 10.

4. Fr. 17, § 3 (VIII-2). Vegeu art. 587 C. c., S. 12 oct. 04 (Burgos-Guernica).

5. Fr. 2 (VIII-2).

6. SS. 13 juliol 85 (Madrid) i 12 oct. 04 (Burgos). No es pot estendre a aigües d'altra finca. Fr. 29 (VIII-2).

en si l'*altius non tollendi*, per tal que les primeres no resultin il·lusòries.⁷ El D. R. permet que es varii la forma de prestar-les mentre no s'agravi la situació del predi servent;⁸ però a Catalunya, si el propietari del predi dominant la renova o canvia, s'extingeix la servitud.⁹ Malgrat l'absolut d'aquesta disposició, només s'entén aplicable rigorosament quan la servitud s'adquirí per usucapió; però, si es té per títol, sembla que, en força d'aquest, es podria restablir.¹⁰

Aquesta servitud es pot presentar en forma negativa : *fluminis non recipiendi*; la qual cosa seria aplicable : ja en el cas que les ordenances municipals obliguessin a rebre l'aigua, ja si el seu aprofitament fos útil al propietari del predi dominant, p. e., per omplir la cisterna.¹¹

SERVITUDS RÚSTIQUES DE REBRE O NO AIGÜES.—
Quant als predis rústics, el criteri és diferent, ja que les aigües pluvials¹² es poden deixar córrer lliurement, constituint una servitud forçosa per al predi inferior; l'amo del qual no pot impedir el curs natural de l'aigua, posant-hi obstacles; ni el del predi superior pot aconduir-la en forma que resulti més gravosa

7. Fr. 20, §§ 2-6, Fr. 21 (VIII-2). Vegeu Fr. 31 (VIII-3). És més tolerant l'art. 587 C. c. Vegeu SS. 5 maig 96, 12 oct. 04.

8. Vegeu les cites de la nota anterior i Fr. 8 pr. (VIII-6); MARRERA, IV, 748.

9. COSSUET, 42.

10. PELLA, 86, 128; la qual cosa concorda amb el costum. 1, § 2, ll. 3, rúb. 11 del C. de T.

11. § 1, I (II-3); PELLA, 85 (1).

12. No, les procedents d'establiments industrials, que arrastrin o portin substàncies nocives introduïdes pels amos dels establiments, art. 69, § 2 llei d'Aigües. Vegeu Fr. 3 pr. al fi (XXXIX-3), i Fr. 3, § 1 del mateix títol, respecte a aigua calenta.

a l'inferior,¹³ sota pena d'indemnitzar els perjudicis.¹⁴ També ha d'indemnitzar els perjudicis que causi el que varia el curs de les aigües procedents de mines o de dessecació d'aiguamolls.¹⁵ Però, respectant els drets dels predis inferiors, el del superior pot fer obres de defensa, donant sortida a les aigües en forma que no perjudiqui ningú;¹⁶ i un i altre poden fer marges, parets o terraplens que, sense perjudici dels altres, li serveixin de defensa o permetin a l'inferior l'aprofitament de l'aigua.¹⁷

Quan, dins algun predi hi ha obres de defensa o han de fer-se'n per haver variat el curs de l'aigua, el propietari del primer predi ha de realitzar les obres o reparacions necessàries o deixar que les facin, sense perjudicar-lo, els amos de les finques perjudicades o amenaçades;¹⁸ el mateix que si hi ha matèries que destorbin el curs de l'aigua;¹⁹ essent les despeses a càrrec de tots els beneficiats, segons son interès;²⁰ i havent de reintegrar-los, en son cas, els culpables del dany.²¹ Aquestes disposicions són sens perjudici dels drets adquirits abans del C. c. o del domini de les aigües²² i tenen son complement en la llei d'Ai-

13. Fr. 1, §§ 10, 13, 23, Fr. Fr. 2, 4 pr. (XXXIX-3). Vegeu D. (XLIII-13); art. 552 C. c.; WINDSCHEID, II, p. 2, 430; ARNDT-SERAFINI, II, 395.

14. Fr. 4, §§ 1, 2, Fr. 6, § 8, etc. (XXXIX-3).

15. Art. 73 llei d'Aigües.

16. Art. 70 llei d'Aigües.

17. Arts. 71, 72 llei d'Aigües.

18. Art. 420 C. c. Vegeu arts. 52 i ss. llei d'Aigües; Fr. 2, § 5, Fr. 7, § 1, Fr. 12 (XXXIX-3), D. (XLIII-12 i 15).

19. Art. 421 C. c.; art. 74 llei d'Aigües.

20. Art. 422 C. c.

21. Art. 422 fi C. c.; Fr. 2, §§ 1, 5 (XXXIX-3), i tot el títol, S. 22 abril 92; BROCA i AMELL, II, 23 fi.

22. Art. 424 C. c.; S. 16 des. 93.

gües.²³ L'acció per demandar els perjudicis — *actio de aqua et aquae pluviae arcendae*—²⁴ correspon al propietari i a l'emfiteuta de la finca perjudicada contra el causant del dany.²⁵ L'acció és personal, i no real²⁶ i té per objecte de restablir les coses, a costa del demandat, tal i com es trobaven anteriorment a la realització de les obres perjudicials, a costa del demandat,²⁷ i obligar-lo a indemnitzar els danys, a fer les reparacions o escures necessàries, i fins a exigir caució *damni infecti*.

Aquesta acció no és aplicable contra el que varia el curs de l'aigua en algun dels casos següents : 1.^r Quan el dany resulta de treballs licits de conreu, perquè *nemo damnum facit nisi qui id facit quod facere jus non habet*.²⁸ 2.ⁿ Si obra amb permís exprés o a ciència i paciència del que es diu perjudicat;²⁹ no per error del mateix que reclama.³⁰ 3.^r Si obra usant dret de servitud.³¹ 4.^t Si l'estat contra el que es reclama data de temps immemorial.³² 5.e Si ho feu amb permís d'autoritat competent.³³

23. Vegeu art. 425 C. c.

24. D. (XXXIX-3), D. (XLIII-13 i 20).

25. No, a l'usufructuari ni contra ell, Fr. 3, § 4, Fr. 22, § 2 (XXXIX-3).

26. Fr. Fr. 4-6 (XXXIX-3).

27. La S. 14 març 98, que concorda amb els Fr. 6, § 7, Fr. 15 (XXXIX-3), manà destruir obres fetes en finca pròpia per desviar el curs de l'aigua.

28. Fr. 1, §§ 3-9, Fr. 3, § 2, Fr. 24 pr. (XXXIX-3); vegeu Fr. 24, §§ 1, 2 h. t.

29. Fr. Fr. 19, 20 (XXXIX-3).

30. Fr. 20 (XXXIX-3).

31. Fr. 2, § 10 (XXXIX-3).

32. Fr. 2, § 3 (XXXIX-3).

33. Fr. 2, § 3, Fr. 23 pr. (XXXIX-3). Vegeu MAYNZ, II, 573; arts. 52, 57-59 llei d'Aigües; D. (XXXIX-3).

§ 156. Subsecció quarta

Altres servituds relatives a aigües

El C. c., d'acord amb la llei d'Aigües, regula, amb caràcter de forçoses, les servituds següents: 1.ª La servitud *natural* de rebre els predis inferiors les aigües i pedres que arrosseguen, procedents dels superiors.¹ 2.ª La d'ús públic d'una zona de 3 m. sobre les ribes dels rius² per navegació, flotació, pesca i salvament; i sobre les finques lindants amb les ribes dels rius navegables i flotables, la de camí de sirga per a la navegació i flotació fluvial.³ 3.ª La d'*estrep de presa*, quan el que ha de derivar aigua d'un riu no és amo de la vora.⁴ 4.ª La d'*abeurar i treure aigua*,⁵ i la forçosa de *conducció d'aigües* pel servei públic o privat.⁶

El D. R. parla, també, de la servitud de cercar aigües⁷ i de consumir-les allí mateix o d'aconduir-les per regar o per abeurar el bestiar.⁸ La servitud d'abeurador porta en si la de pas de bestiar.⁹

1. Arts. 69-74 llei d'Aigües.

2. Definició de *ribera*, a l'art. 35 llei d'Aigües.

3. Art. 553 C. c., completat pels arts. 36, 112-125 i 226 llei d'Aigües; arts. 7 a 10 de la llei de Ports de 7 maig 80, R. O. 5 set. 81.

4. Art. 554 C. c.; arts. 102-106 llei d'Aigües.

5. Art. 555, C. c.; arts. 107-111 llei d'Aigües.

6. Arts. 557 i 558 C. c.; arts. 75 i 88 llei d'Aigües, i vegeu els arts. 147 i 88 de la mateixa llei.

7. Fr. 10 (VIII-3).

8. § 2, 1 (II-3), Fr. 1, § 1, Fr. Fr. 9, 20, § 3 (VIII-3), Fr. 4, § 6 (VIII-5), Fr. 1, §§ 7, 11 (XLIII-20). Vegeu arts. 107-109 llei d'Aigües.

9. Art. 556 C. c.; art. 109 llei d'Aigües.

Aquestes servituds són personals quan no estan establertes a favor d'una finca determinada;¹⁰ i, en el primer cas, no passen als hereus.¹¹

10. Fr. 21 (VII-8). Fr. Fr. 4. 37 (VIII-3). Fr. 14. § 3 (XXXIV-1).

11. Fr. Fr. 4. 37 (VIII-3).

§ 157. Subsecció cinquena

Servituds referents a parets : Atans

Hi ha mantes disposicions legals, costums i pràctiques referents a construccions, i especialment a parets. Per donar unitat a la matèria les exposo entre les servituds, pel que tenen de servituds recíproques. Aquesta mateixa reciprocitat i obligacions que imposen com a regles de convivència fan que Pothier i altres autors les considerin quasi contractes de veïnat; però, quant a la mitjaneria, sembla més fundada l'opinió d'Abadal, que distingeix tres moments: quant, per llei o per costum o pràctica, el primer dels dos propietaris veïns que edifica està autoritzat per ocupar terra del veí, hi ha una servitud a favor del que edifica primer; quant el que fa una paret mitgera està obligat a vendre el dret de mitjaneria al veí, apareix una nova servitud a favor del segon; i, un cop constituïts els dos veïns en propietaris de la paret mitgera, resulta un condomini, però d'una modalitat especial.

Per a comprendre millor la reglamentació de les parets lindants, convé parlar primer del dret d'atans, o sia el dret que proclama la legislació catalana, de poder atansar la paret pròpia a una altra d'aliena al llarg o de travers, però sense recolzar la primera en la segona.¹ A Catalunya és freqüent d'alçar paret mit-

1. Consuets, 1, 2, 39 i 40 de SANCTACILIA. A Roma el dret havia fluctuat entre permetre l'atans per aprofitar el lloc, i prohibir-lo manant de deixar un espai lliure — *ambitus* —. Vegeu FUSTEL DE COULANGES, 78; PELLA, *Serv.*, 37 i ss.; *id.*, *El C. c. de Cat.*, II, 254; MANRESA, IV, 697, 698.

gera fins a primer pis, i damunt parets pròpies atansades; i al propietari que edifica al costat de sòl ja edificat, pràcticament se li reconeix el dret de lligar la seva paret amb la del veí en la ratlla de la façana; i també al llarg, la lliga amb els pilans que ha construïts el primer que edifica.

EXCEPCIONS. — No és permès l'atans : 1.^r Quan lesionaria alguna servitud del veí.² 2.ⁿ Els dipòsits fecals han de separar-se 1 1/2 pams de destre de la paret del veí, amb una contraparet més alta que el dipòsit, anomenada *alambor*.³ 3.^r Les conduccions d'aigua també s'han de separar mitjançant una contraparet de morter i pedra.⁴ 4.^t Els forns de gerrer s'han d'enretirar 3 pams de destre, amb una paret entremig.⁵ 5.^t Les màquines de trepidació o ccp, telers de teixir, fargues, xemeneies i altres coses perjudicials o perilloses s'han de separar de les parets.⁶ 6.^t S'han de guardar les distàncies fixades per les lleis militars per edificar prop de muralles, castells, i fortificacions.⁷ 7.^t Segons Pella,⁸ no és permès l'atans a esglésies, cementiris ni edificis públics, per estar fora del comerç.

2. Consuets. 1 i 2; cap. 58 *Rec. Proc.*

3. Consuets. 19, 45.

4. Consuet. 8.

5. Consuet. 55.

6. Vegeu art. 590 C. c. i disposicions congruents de les ordenances municipals; PELLA, 43.

7. S'han de considerar vigents, en lloc de les consuets. 16, 36, 37, 60 de SANTACÍLIA, les disposicions del Ram de guerra. Vegeu art. 589 C. c.; MANRESA, IV, 751 i ss.; PELLA, 43. Dels murs n'havien d'estar separades 10 pams i encara per una paret que s'anava aprimant cap a dalt, dita *anjup* o paret *burcega*, PELLA, *Serv.*, 43, n. 1.

8. *Serv.*, 51, fundat per analogia, en disposicions catalanes i en jurisprudència francesa.

§ 158. Subsecció sisena

Parets

Atesa la possibilitat d'atansar-se els edificis veïns, els propietaris de finques lindants poden construir parets pròpies de cadascú, tocant-se l'una a l'altra; parets comuns a tots dos, i parets mitgeres. Les primeres, atribuint a cada propietari el domini exclusiu de la seva paret, no produeixen quasi contracte entre ells;¹ les segones els atribueixen un vertader condomini subjecte a les regles d'aquesta institució,² i les terceres constitueixen una comunitat especial que els glossadors expressen amb les paraules *communio pro divisso*, i que ve a ésser una servitud legal recíproca.³

La primera qüestió que s'ofereix és la de determinar a quina d'aquestes categories pertany una paret ja construïda a la partió de dues finques. Quan el dubte versa sobre si és pròpia d'un dels propietaris o de tots dos, es presum això segon.⁴ La dificultat

1. Vegeu, no res menys, les consueus. 8 i 35 de SANCTACILLA, relatives a la separació de conduccions d'aigües i d'horts.

2. § 116.

3. Vegeu PELLA, 45 fi, 46; id., *El C. c. de Cal.*, II, 227, 231; MANRESA, IV, 697 i ss.; § 157 al principi. La S. 16 març 88 considera condomini la mitjaneria; i l'art. 571 C. c., servitud.

4. Arg. § 31, 1 (II-1). Fr. 7, § 13 fi, Fr. 8 (XLI-1), Fr. 4 (XXXIII-3), Fr. 19 pr. (X-3). La S. 22 maig 65 (València) diu que, perquè una paret sia mitgera, no és necessari que estigui construïda a la ratlla divisòria dels dos predis ni en terra dels dos, o que s'hagi usat durant el temps que disposa la llei o el testament.

és major quan es dubta de si una paret que usen dos veïns és mitgera, o bé és comú pro indivis. En general, es presum mitgera fins a l'elevació comú, quan el seu gruix permet que les bigues només hi carreguin fins a la meitat d'aquell.⁵ Però, per decidir si una paret és mitgera o pròpia, hi ha presumpcions més concretes i, per tant, de major eficàcia per als casos a què es refereixen.

En primer lloc, no es presum mitgera, sinó pròpia, *per raó de qui l'aixecà o la pagà*, quan ho feu un sol propietari; i pel lloc, si l'edificà en terra pròpia exclusivament.⁶ En el primer cas podria esdevenir mitgera si el propietari que no l'ha construïda compra el dret de mitjaneria. En segon lloc, per raó del *si a què es destina*, es presum que ha d'ésser mitgera⁷ la paret de tanca, perquè la llei disposa⁸ que es construeixi en sòl mitger; i no les que sostenen marges, perquè només solen interessar a l'amo del predi superior.⁹ En tercer lloc, la paret pot tenir inscripcions o altres senyals que expressin clarament si la paret és o no mitgera¹⁰ o que indueixin presumpció en un sentit o altre. Aquestes presumpcions poden consistir: a) en què la paret contingui canonades o bigues que carreguin en tot el gruix de la paret o altres coses que, per estar prohibides a les parets mitgeres, facin creure que aquella no ho és, sinó pròpia del que n'ha usat

5. Vegeu art. 572, n. 1, C. c.; S. 10 maig 84; MANRESA, IV, 703 i ss.

6. PELLA, 58 i ss.; cost. 24 i ss., rúb. 11, ll. III del C. de T.

7. *Ha d'ésser*, car el veí que encara no l'aprofita no ha de pagar-la; i, per tant, encara no li té dret; però, quan la vulgui utilitzar, pot fer-ho comprant el dret de mitjaneria.

8. Consuecs. de SANCTACÍLIA 12, 22, 23.

9. PELLA, 59; vegeu cap. 50 *Rec. Proc.*

10. PELLA, 60.

en la tal forma; *b*) en tenir relleix (banqueta), pedres passadores (llogades) o esquena d'ase que vessi les aigües a un sol cantó, donant a entendre que la paret és pròpia; *c*) i, al contrari, que és mitgera si hi ha relleix, les dites pedres o esquena d'ase a banda i banda.¹¹ Si hi hagués indicis contradictoris, es pesarien segons les regles de la sana crítica.

La *comunitat (pro indiviso)* d'una paret es pot constituir per conveni, per alienació de part d'una casa o d'una de dos cases juntes d'un mateix propietari, i per usar-la com a tal durant trenta anys els propietaris veïns;¹² i autoritza per usar-la i carregar-hi bigues en tot el seu gruix;¹³ però, seguint les regles del condòmini,¹⁴ no es pot alçar, aterrar, refer ni, en general, fer-hi res que la perjudiqui ni que limiti el dret del condòmino veí sense acord dels copropietaris.¹⁵ Tanmateix, tractant-se de reparacions necessàries, tots tenen obligació de fer-les o de contribuir-hi.¹⁶ El D. R. prohibeix d'arrimar, a parets comunes, banys que donin humitat contínua, canonades d'aigua calenta¹⁷ o freda;¹⁸ i es poden considerar aplicables a les parets d'aquesta mena — pel que tenen d'alienes —, les disposicions catalanes que limiten el dret d'atansar

11. PELLA, 61 i ss.; CORBELLA, 473; arts. 572, 573 C. c.; vegeu cost. 31, rúb. 11, ll. III del C. de T.

12. BROCÀ I AMELL, II, 14.

13. Però s'ha de reparar la casa del veí sí, en fer-ho, s'escrestona de dintre. Vegeu Fr. 13, § 1 (VIII-2) sobre el dret d'arrebossar-la i pintar-la, però sense poder reclamar indemnització.

14. § 343.

15. Fr. Fr. 8, 19, 26 (VIII-2), Fr. Fr. 12, 28 (X-3). Pràcticament es deixa alçar, si és prou forta, BROCÀ I AMELL, II, 14.

16. Fr. Fr. 32, 35-37, 39 pr., Fr. 43, §§ 1, 2 (XXXIX-2). Vegeu § 343, referent al quasi contracte de condòmini.

17. Fr. Fr. 13 pr., 19 pr. (VIII-2).

18. Fr. 19 pr. (VIII-2).

certes obres a paret aliena;¹⁹ i pot demanar indemnització el propietari que sofreix perjudici per haver-ne usat indegudament el seu condòmino.²⁰ És permès de fer altres obres arrimades a la paret, si poden subsistir independents d'aquesta;²¹ però, si amb les obres la paret es desviés, el que les féu hauria d'indemnitzar el copropietari.²²

La *mitjaneria* es pot constituir per pacte exprés o per quasi contracte. En construir alguna d'aquelles parets de cerca que les Consuet. de Sanctacilia manen que sien mitgeres,²³ el primer que es tanca pot fer-ho prenent del veí la meitat de l'amplada del terreny que ha d'ocupar la paret; i si, més tard, el dit veí també es vol tancar, ha de comprar el dret de mitjaneria al que construí primer.²⁴ Si, en canvi, es tracta de mitjaneria no imposada per la llei, no es pot adquirir ocupant sòl del veí contra la seva voluntat, per tal d'edificar-hi paret mitgera;²⁵ però, generalment, per conveni exprés o tàcit, el primer que edifica sol fer-ho en terreny mitger, construint la paret en forma que serveixi com a mitgera quan edifiqui el veí, usant-ne ja com a tal el primer; o bé la fa mitgera fins al primer pis, i pròpia (de la meitat de gruix) més amunt, reforçant-la amb pilans

19. Vegeu § 157, n.º 2 i ss. També es pot al·legar, en concordància amb el que s'ha dit, la consuet. 8, que posa al mateix nivell, quant a la prohibició que conté, les parets mitgeres i les alienes.

20. Fr. 18 (VIII-2).

21. Fr. 19, §§ 1 i 2 (VIII-2).

22. Fr. 14, § 1 (VIII-5).

23. Consuets. 12, 22, 23, 43, 44, 65. En canvi, la 38.

24. Nota 23 i S. 12 gener o6 (Oviedo), que permet d'adquirir mitjaneria expropiant part de terreny del veí que edifica en sòl exclusiu d'ell; art. 573, n. 7, C. c.; MANRESA, IV, 709 i ss.

25. Vegeu S. 15 gener 69 (Oviedo); nota següent.

(lligades) de 3 en 3 m., pujats sobre la secció de mitgera corresponent al sòl del veí, per tal que aquest, en edificar, pugui lligar-hi la seva paret pròpia.²⁶ I el que, volent cercar-se o edificar, es troba, en el límit de la seva finca, amb paret construïda en sòl mitger,²⁷ té dret de servir-se'n com a mitgera comprant el dret al veí.²⁸ Aquesta compra o expropiació requereix : 1.ª Que la paret permeti l'atans;²⁹ però és indiferent el seu gruix i condicions; car, encara que no tingui resistència per sostenir un edifici, es pot utilitzar per altres fins o donar-li les condicions que li faltin.³⁰ 2.ª Que pagui prèviament el dret de mitjaneria, ço és, la meitat de la valor actual de la paret o del tros que es vol utilitzar, i la meitat del sòl, si no era ja de l'adquirent.³¹ Sobre això convé notar : a) Que, si es tracta de paret de tanca, només es pagaran els fonaments i l'alçada de paret que necessiti l'adquirent per tal de complir la llei; car les dues finques velnes poden estar a distint nivell, i l'amo de l'inferior no necessita aprofitar tota l'alçada a què està obligat el del superior.³² b) Que si la paret que es vol utilitzar és més costosa que les que es fan per al fi que es necessita, per raó del gruix,

26. Vegeu BROCÀ i AMELL, II, 15; PELLA, 46 i ss., 54.

27. És lògic que, contra la voluntat del veí, no es pot prendre part de terreny d'ell per edificar-hi, ni utilitzar, com a mitgera, una paret construïda pel veí en sòl propi; i ho confirmen les consueus. 3, 13, 40 de SANCTACÍLIA; cap. 59 *Rec. Proc.*; cost. 9, § 1, rúb. 11, ll. III del C. de T. Vegeu art. 597, § 1, C. c., S. 12 gener 06 de la n. 24.

28. Vegeu nota anterior; BROCÀ i AMELL, II, 15; PELLA, 48 i ss.; CORBELLÀ, 467.

29. § 157.

30. PELLA, 50, 51.

31. Consueus. 3, 40 de SANCTACÍLIA; cap. 59 *Rec. Proc.*; PELLA, 51.

32. § 346.

materials o per altres condicions, l'adquiridor que no necessiti tant, només haurà de pagar el que valdria en les condicions ordinàries. Tal seria si es tractés d'un mur que el veí que edificà abans, fet servir per contenció de terres, de paret de pedra picada, etc.³³ c) Que si l'adquirent la necessita més ampla, pendrà l'excés de terreny, del propi, car no podria usar el del veí, sense son consentiment; i, si li vol donar més resistència, l'ha de desfer i refer a ses costes, quedant el material de la paret vella a favor del que la construí.³⁴ d) Si el veí es negués a cedir la mitjaneria, el que la preté, després de requerir-lo a l'efecte, pot fer valorar la paret, consignar la part de preu que li pertoca i utilitzar aquella com a mitgera.³⁵

ÚS DE LA MITJANERIA. — Els condòminos poden servir-se de la paret mitgera ja per a tanca, ja per edificar-hi, carregant-hi les bigues fins a la meitat del gruix; però es necessitaria permís del veí, per destruir-la sense una necessitat suficient, com seria si amenacés enrunar-se o no tingués la resistència necessària per soportar la càrrega ordinària; i podria

33. Arg. Fr. 13, § 1 (VIII-2). Vegeu consueus. 23, 43 de SANCTACÍLIA; PELLA, 51 i ss. Si el primer constructor ha de donar a la seva paret un gruix extraordinari, haurà de carregar en sòl propi tot el que passi de l'usual. CORBELLA, 466. Del que s'ha dit en aquesta nota i en l'anterior es desprèn que el que edifica servint-se de paret mitgera, en part per sostenir son edifici i en part per a tanca, pagarà cada fracció segons l'ús d'una i altra porció. Vegeu consueus. 3 i 23 de SANCTACÍLIA; BROCÀ I AMELL, II, 15.

34. Consuet. 13 de SANCTACÍLIA. Seria just que, de la pedra només hagués de cedir-ne, al veí, la meitat; o si no, que l'amo de l'antiga pagués mitjaneria per servir-se de la refeta. Vegeu arts. 577, 578 C. c.

35. PELLA, 51.

també refer-la per tal de donar-li la major resistència que exigís la major càrrega que se li vol posar.³⁶

Per tractar-se d'una forma de condomini — que no permet que un dels copropietaris faci res en perjudici de l'altre — les consuetuds de Sanctacília imposen certes limitacions a l'ús de les dites parets. No s'hi poden fer passar ni collar-hi canonades d'aigües netes ni brutes, a menys que el veí també n'hi tingui o que existeixi servitud que ho permeti;³⁷ els telers s'han de separar un pam de la paret, perquè el cop no la perjudiqui.³⁸ També es poden entendre imposades a aquestes parets, les limitacions que la llei imposa a les comuns, pel que tenen de tals les mitgeres; és comú a aquestes i a les alienes la prohibició de posar-hi aigüera, com no sia separada per una contraparet;³⁹ i, per existir la mateixa raó i la d'analogia, li són igualment aplicables les disposicions que priven de fer atans de certes obres a paret aliena, com són : acostar-hi dipòsits fecals no separats per revestiment o contraparet de pam i mig de gruix, de pedra i morter, un pam més alta que el nivell del líquid;⁴⁰ els forns de gerrer s'han de separar tres pams

36. Consuets. 13 SANCTACÍLIA; arg. Fr. 13, § 1 (VIII-2); vegeu Fr. 8 (VIII-2), Fr. Fr. 12, 28 (X-3), Fr. Fr. 32, 35-37, 39 pr., 43, §§ 1, 2 (XXXIX-2), S. 16 març 88; vegeu art. 577 C. c. sobre el dret d'aixecar-la; PELLA, 42, 56, 57; arts. 575, 576, 578, 579 C. c., que semblen aplicables com a supletoris; MARRERA, IV, 716 i ss.; S. 8 nov. 95, sobre dret de reparar la paret; S. 22 nov. 98 (Coruña), sobre obligació dels veïns de pagar les despeses de reforçar-la, mentre no sia per causa imputable a un d'ells. Vegeu SÁNCHEZ ROMAN, III, 625.

37. Consuets. 6 i 7; PELLA, 54 fi, 55. Vegeu art. 590 C. c.; SÁNCHEZ ROMAN, III, 635 fi.

38. Consuet. 21.

39. Consuet. 8, Fr. 19 pr. (VIII-2); PELLA, 55.

40. Arg. Consuets. 19 i 45 de SANCTACÍLIA, cap. 63 *Rec. Proc.*, vegeu n. 91.

de destre de la paret, fent-hi una altra paret dins la dita distància;⁴¹ també s'ha de fer contraparet de pedra i morter, d'un pam de gruix, més alta que el nivell de l'aigua, quan se n'acondueix pel costat de la paret;⁴² igualment l'hort s'ha de separar amb contraparet d'un pam de gruix, de bon morter i un pam més alt que el nivell de l'hort.⁴³ Convé tenir en compte, demés, les limitacions imposades per les ordenances municipals.

41. Arg. Consuet. 55.

42. Arg. Consuet. 57.

43. Arg. Consuet. 35.

§ 159. Subsecció setena

Servituds referents al sosteniment d'edificis

Parlant de l'atansament,¹ hem vist que no autoritza per apoïar edifici propi en altre del veí : perquè això sia permès, cal tenir una servitud, que pot ésser la dita *oneris ferendi* o la *tigni immittendi*.² La primera consisteix en què una paret, columna, sostre, etc., sostingui un edifici del veí,³ i té d'especial que l'amo del predi servent és el que ha de fer les obres necessàries per mantenir la solidesa de la paret, etc., que sosté el predi dominant,⁴ però no té obligació d'apuntalar l'edifici.⁵ Aquesta obligació constitueix una càrrega real del predi servent, la qual cosa autoritza son amo per dimitir-lo, quedant alliberat de la dita obligació.⁶ La *tigni immittendi* autoritza per carregar bigues o altres materials de construcció⁷ de finca pròpia en la paret de la finca veïna.⁸

1. § 157.

2. En CORBELLÀ, 467, les considera com a variants de la mitjaneria.

3. § 1, 1 (II-3), Fr. 6, §§ 2, 5, 7, etc. (II-3).

4. Fr. 33 (VIII-2), Fr. 6, §§ 2, 5 a 7 (VIII-5).

5. Fr. 8 pr. (VIII-5).

6. Fr. 6, § 2, Fr. 7 (VIII-5). Vegeu § 60, n. 20; i article 599 C. c.

7. Fr. 62 (I-16).

8. § 1, 1 (II-3), Fr. Fr. 1 pr., 2, 25 pr. (VIII-2), Fr. 8, §§ 1-3, Fr. 14 pr. (VIII-5).

§ 160. Subsecció vuitena

Servituds projiciendi i protegendi

Aquestes dues servituds són limitacions del principi *dominus soli, dominus coeli*; puix que permeten d'avançar edificacions damunt sòl aliè. La primera consisteix a tenir un cos d'edifici sortint damunt el predi veí, sense apoiar-s'hi,¹ i la segona s'entén quan el cos que avança té per objecte protegir el predi dominant de la pluja, del vent, etc., mitjançant una barbacana, un porxo, etc.²

1. § 2, 1 (iv-6), Fr. 242, § 1 (L-16).

2. Fr. Fr. 1 pr., 2 (viii-2), Fr. 2 pr. al fi (viii-3).

§ 161. Subsecció novena

Servituds relatives a l'alçada d'edificacions

El D. R. tracta de les servituds *altius tollendi* i *altius non tollendi*. La primera es podria aplicar per permetre de pujar les parets divisòries de patis, camps i terrats a més alçada que permet la llei;¹ no essent possible quasi en casos distints, perquè les ordenances municipals senyalen l'alçada màxima permesa als edificis, i no es pot superar per convenis privats.² El D. R. també accepta la dita servitud com a rústica, i consisteix a renunciar el dret que no es pugi alguna paret en forma que privi l'aire de les eres.³

L'*altius non tollendi* priva d'edificar passant de certa alçada (encara que les disposicions administratives ho permetin) per no privar de la claror, aire, vistes, etc.⁴ La primera és servitud positiva i aparent; i la segona, negativa i no aparent.

1. Vegeu Consueus. 22, 23 SANCACÍLIA; cap. 62 *Rec.Proc.*; PELLA, 47, 49; § 346.

2. Vegeu, en canvi, C. 8 (III-34).

3. Fr. 2 pr. (VIII-3).

4. Fr. Fr. 2, 4, 12, 21, 32 pr. (VIII-2), CC. 8, 9 (III-34).

§ 162. Subsecció desena

Servituds relatives a llums i vistes

És principi fonamental en la matèria que ningú no pot rebre llum de dalt per mediació del predi veí, ni mirar el sòl del mateix veí si no té servitud que l'autoritzi,¹ a menys que deixi l'androna legal.² Aquell principi no és aplicable al cas que entre les dues finques hi hagi una via pública, car a ella és lícit que hi donin obertures.³

Les servituds que permeten de prescindir de la dita regla són les de llums i les de vistes.

La servitud de llums permet de rebre claror que ve del cel, passant pel predi veí⁴: servitud *luminum*, *vel luminis immitendae*, però no abocar-se per mirar el sòl del mateix predi, que és exclusiu de la servitud de vistes.⁵

A Catalunya la servitud de llums es pot tenir: 1.º Per *lluerna*, *espillera* o *claraboia*, que consisteix en una obertura de mig pam de destre (117 mm.) d'ample per 2 o 3 d'alçada,⁶ i es pot adquirir per conveni o per quasi possessió durant trenta anys,

1. Consuets. 11, 12, 41, 58, 66 de SANCTACÍLIA; caps. 60, 63 del *Rec. Proc.* (tít. 13, ll. 1, vol. II); Fr. 40 (VIII-2), CC. 1, 8 (III-34); art. 580 C. c.; PELLA, 61. Vegeu S. 6 juny 92 (València).

2. Vegeu n.º 11 i ss.

3. Art. 584 C. c., ço que SÁNCHEZ ROMAN interpreta per carrer, carreró, torrent o aqüeducte. SS. 11 abril 98, 15 des. 16.

4. Fr. Fr. 4, 16 (VIII-2).

5. Vegeu n.º 15 i ss. El C. c. no fa la deguda distinció.

6. Consuet. 50 de SANCTACÍLIA, PELLA, 70.

fora que sia en paret de tàpia, car en aquesta l'obertura es presum fraudulenta;⁷ però la guanyada per usucapió⁸ es perd si l'amo del predi dominant la tapa voluntàriament, encara que torni a obrir-la abans de l'any.⁹ 2.º Per finestra *croera* o *creuera*, ço és, una obertura petita creuada per travessers en forma d'aspa que priven d'abocar-se. No es pot adquirir per usucapió, encara que estigui oberta arran de teulada.¹⁰

L'existència de servitud de llums obliga el veí que vol edificar a deixar una androna¹¹ o espai vuit de 4 pams de destre¹² al davant i altres tants a cada costat de la lluern a finestra *croera*,¹³ i, per la mateixa raó, el que, sense tenir dret a servitud, vol rebre llums per la banda que mira al veí, ha d'en-

7. Consuets. 1, 2, 20, 63; cap. 45 *Rec. Proc.*; costums de Girona, rúb. 38, n. 1; CORBELLÀ, 480. Ho confirma la consuet. 61, que parla de la finestra *rajolera*, o sia l'oberta en paret de rajola, segons demostren VIVES, IV, 222, n. 30, i SELLÉS, *Rev. Jur. de Cat.*, XVII, 437, contra la interpretació de PELLA, 73. Vegeu art. 537 C. c.

8. No, la que es té per títol, PELLA, 71, 128.

9. Consuets. 51, 64; cap. 46 *Rec. Proc.*; VIVES, IV, 80, 226, n. 30. No es perd per aquesta causa a Girona, segons la rúb. 38, c. 2 dels Costums, CORBELLÀ, 480.

10. Consuet. 15; PELLA, 72; BROCA I AMELL, II, 17, n. 1; SELLÉS, lloc citat, 435 ff., 436. L'art. 581 C. c. — que no és aplicable a Catalunya, CODERCIS, *Rev. Jur. de Cat.*, I, 312; PELLA, 72, n. 1; però SELLÉS, 437 — permet d'obrir i mantenir oberta, en paret no mitgera, finestra quadrada de 30 cm. de costat, amb reixa entrada, fins que el veí la tapi quan edifica o adquireixi mitjaneria. Vegeu SS. 3 març 05 (Valladolid), 19 gener 09 (Coruña). El Dret català permet de fer tancar en tot temps les obertures il·legals, consuet. 41; vegeu les 11 i 12; caps. 60, 63 *Rec. Proc.*, C. 8 (III-34). Segons CORBELLÀ, 480, no és així a Valls.

11. PELLA, 137.

12. 940 mm.; pràcticament, 1 m.

13. Consuet. 2; VIVES, IV, 209, n. 6.

retirar l'edifici, deixant un espai igual per androna.¹⁴

La servitud de vistes permet de mirar el sòl del predi veí. És la servitud *prospectus*,¹⁵ d'on el nom de *finestra prospectiva* a la que proporciona vistes,¹⁶ que no té límits legals i no es pot adquirir per usucapió;¹⁷ per la qual cosa, la finestra que es té sense estar-hi autoritzat per títol escrit, es pot fer tancar en tot temps, i tapar-la en edificar; ja que, no podent-se posseir, s'entén que es té a precari.¹⁸

En conseqüència del que s'ha dit, si l'amo d'un predi afectat per servitud de vistes vol edificar-lo, ha de deixar una androna, com per a la de llums. La distància a què l'edificació s'ha de mantenir de la finestra, o sia les dimensions de l'androna, solen dir els autors que és també de 4 pams de destre, si les vistes són rectes, i de 6, si són obliqües;¹⁹ però En

14. Arg. Consuets. 11, 66 de SANCTACÍLIA, en relació amb les 2 i 46. Vegeu arts. 582-585 C. c.; MANRESA, IV, 737.

15. Fr. 16 (VIII-2).

16. Les consuetuds de SANCTACÍLIA, en general, reserven la paraula *finestra* per expressar la servitud de vistes, no usant-la quan regula la de llums. Vegeu SELLÉS, lloc citat, 444 fi i ss.

17. Consuet. 61 rectament entesa; arg. consuet. 14; PELLA, 128; SELLÉS, lloc esmentat, 435, 436, 448; costums 1, 2, 17, 20, ll. 3, rúb. 14 del C. de T. Vegeu VIVES, IV, 225, i article 537 C. c.; però SERRAHIMA, *Dict.*, 85.

18. Vegeu S. 27 maig 90; § 170, D. 8; art. 581 C. c.; SELLÉS, lloc citat, 437.

19. A l'efecte invoquen, per al primer cas, la consuet. 2, relativa a la servitud de llums; i, per les vistes obliqües, la consuet. 64, referent a la finestra a *costó*. Sobre el què és *finestra a costó*, PELLA, 74, diu que és la que té un rosetó de pedra reixada; BROCA i AMELL, II, 18, que és l'oberta en paret que toca al veí, i que pot donar vistes dretes o obliqües, amb exclusió de les perpendiculars o situades davant per davant. Vegeu, també, CORBELLA, 478. El motiu d'exigir-se major distància per a les vistes obliqües que per a les

Sellès²⁰ defensa, amb molt bones raons tèbriques, que *finestra a cantó* és tota la situada en paret lindant amb la del veí, tant si permet vistes obliqües com si no; i que tota finestra prospectiva ha de distar 6 pams de destre de la paret del veí, i altre tant de la finestra que aquest hi tingúes;²¹ però la pràctica manté la distinció dels 4 i dels 6 pams expressada.

A la vall d'Aran l'androna és de 9 pams aranesos, segons costum.²²

VISTES DES DELS TERRATS I PATIS. — No està permès que, des del terrat d'una casa, es pugui mirar la del veí; i, per tal d'evitar-ho, el primer que edifica s'ha de tancar amb paret, si no deixa entre mig una androna. Si el veí edifica més alt, ha de pujar la paret fins a privar-se també de la vista del veí;²³ però a Barcelona, on sol donar-se a les cases tota la alçada que permeten les Ordenances municipals, pràcticament es prescin deix d'aquesta limitació, per acord tàcit dels veïns.²⁴

rectes, diuen si és que perquè per les finestres de la primera mena és més fàcil de passar d'una casa a l'altra. En CORBELLÀ, 475, diu que vistes rectes són les que s'abasten per parets paral·leles; i obliqües, les que obliguen a tombar el cap per mirar. Vegeu, demés, l'art. 582 C. c.

20. *Rev. Jur. de Cat.*, xvii, 440-446.

21. L'autor esmentat fa notar que la consuet. 46 és l'única que parla d'androna relativa a servitud de vistes, ja que la consuetud segona es refereix a l'androna que s'ha de deixar per a la servitud de llums. L'art. 132 de les Ordenances municipals de Barcelona exigeix que els balcons finestres distin 40 cm. del mig de les parets mitgeres.

22. BERTRAN, 86, diu que ho confirma la S. A. B., Sala tercera, de 1 juliol 86. Els 9 pams aranesos valen 2'142 m.

23. Consuets. 65, 66. Vegeu SS. 6 juny 92 i 15 des. 16, una i altra de València, que apliquen a les vistes per terrat l'art. 582 C. c., entenent que, en prohibir el menys, prohibeixen el més, i la segona fixa l'alçada de la paret en 2'10 m.

24. PELLA, 77.

Els patis de les cases també s'han de separar per parets de 3 tàpies d'alçada, perquè no tinguin vista.²⁵ Les tres tàpies equivalen a 14 ²/₃ pams ordinaris aproximadament.

SERVITUDS NEGATIVES DE LLUMS I DE VISTES. — El D. R. parla de la servitud *ne luminibus officiatur*, que pot ésser rústica i té per objecte privar que el veí, amb plantacions o amb obres d'edificació, privi al predi dominant el sòl necessari per als conreus;²⁶ o urbana, per conservar la claror i priva d'edificar més alt,²⁷ de plantar arbres²⁸ i fins de treure paret que dóna llum per reflexió;²⁹ i comprèn també el dret de no perdre la llum que es pot tenir més endavant;³⁰ però, en general, no imposa la prohibició de privar del sòl.³¹

Altra servitud negativa és la *ne prospectui officiatur*, que pot ésser rústica o urbana i prohibeix fer plantacions o edificacions que privin la vista que es disfruta.³²

25. Consuet. 22, cap. 62 *Rec. Proc.*

26. Vegeu Consuet. 27; SKELLES, *Rev. Jur. de Cat.*, XVII, 434.

27. Fr. Fr. 2, 4, 12, 15, 17, § 1, Fr. 31 (VIII-2).

28. Fr. 17 pr. (VIII-2).

29. Fr. 17, § 2 (VIII-2).

30. Fr. Fr. 22, 23 pr. (VIII-2).

31. Fr. 17 pr. (VIII-2).

32. Fr. Fr. 3, 12, 15 (VIII-2). Vegeu S. 12 febrer 59.

§ 163. Subsecció onzena

Servituds de pasturar, llenyar i altres irregulars

Aquestes servituds formen una transició entre les reals i l'usdefruit, o l'ús, ja que permeten de percebre fruits o coses del predi servent, i són reals si estan establertes en benefici d'un predi amb independència del seu propietari; i personals, si són en profit d'una persona, família o comunitat determinada.¹ En aquest cas, més que servitud, és un dret comunal, condomini indivisible que no ve representat per participacions alíquotas o determinades, dóna lloc a mantes formes d'empru, i no atribueix dret individual a cada veí.²

A més, el D. R. fa esment d'altres servituds, com la de collir fruits de propietat aliena i guardar-los en ella;³ de tenir, en finca d'altri, una barraca per refugiar-s'hi o recollir el bestiar;⁴ de tirar pedres, o guardar-les, a una finca inferior aliena;⁵ coure calç;⁶ la de què el veí no tingui res en determinat lloc;⁷ i relatives al fum.⁸

1. § 2, 1 (II-3), Fr. 1, § 1, Fr. 4 (VIII-3). Vegeu MASPONS, *Rev. Jur. de Cat.*, XXVIII, 61, 69. En el cas de la S. 5 gener 12 (Saragossa) es considerà que no era servitud, sinó emfiteusi, un dret de pastura. La de llenyar comprèn la de carbonar, PELLA, 104.

2. Vegeu SS. 6 juliol 20, 9 maig 21; BROCA I AMELL, II, 24; PELLA, 98, 106; arts. 600, 601 C. c.; MANRESA, IV, 709; SÁNCHEZ ROMAN, III, 643; IHERING, *Esp.*, I, 236, sobre la propietat comunal de la *grus romana*. La servitud de pastura mai és condomini, S. 6 juliol 18.

3. Fr. 3, § 1 (VIII-3).

4. Fr. 6, § 1 (VIII-3).

5. Fr. 3, § 2 (VIII-3).

6. § 2, 1 (II-3), Fr. 1, § 1, Fr. 5, § 1, Fr. 6, § 1 (VIII-3).

7. Fr. 17, § 1 (VIII-3).

8. Fr. 8, §§ 5-7 (VIII-3).

§ 164. Subsecció dotzena

Servitud forçosa de corrent elèctric

Una llei general posterior al C. c. regula la servitud forçosa de corrent elèctric, que sols pot exigir-se sobre una finca rústica i prèvia indemnització.¹ L'expedient per a la constitució d'aquesta servitud s'ha de subjectar a la legislació especial i no a la llei d'Expropiació forçosa.²

1. Llei de 23 març 1903, Regl. 27 març 19, abans el de 7 oct. 04; R. D. 3 set. 13, l'art. 3, del qual està aclarit per R. O. 14 maig 14. La S. 1 febrer 09 declarà que no és servitud el pas de fil elèctric per damunt una casa sense apoiar-s'hi i a major alçada que la que permeten d'edificar les lleis i reglaments; segons la de 29 des. 99 és servitud el dret de tenir isoladors (*palomillas*) per a sostenir cables.

2. La R. O. 10 oct. 17. En PELLA, 129, estudia extensament aquesta servitud.

§ 165. Subsecció tretzena

Servituds referents a arbres

Les consuetuds de Sanctacília, 26 a 34, formen un cos a part intercalat en el general de les Consuetuds, i estan destinades als arbres,¹ i també en tracten les tres ordinacions que formen la segona part del mateix cos legal.

Segons les consuetuds 26 i 27, els arbres que arriben a 3 destres d'alçada,² en hort o vinya, s'han de plantar a 12 pams de destre del veí, i a 2 destres d'arbre a arbre.³ Les ordinacions, en canvi, manen tallar els arbres molt alts que no estiguin a 30 peus⁴ del veí, excepte l'olivera; i, encara que estiguin a major distància, si vist per dos experts, resulta que perjudiquen, el propietari dels arbres s'ha d'avenir amb el veí; és a dir, que l'ha d'indemnitzar, però no està obligat a tallar-los.⁵ En Pella⁶ explica la diferència pels llocs diferents en què es degueren publicar unes i altres disposicions; i les coordina suposant que, en fer la plantació, han de guardar la distància de les consuetuds; però que, entre boscos lindants, no s'ha de respectar: ja perquè els danys es compensen, ja

1. PELLA, 94.

2. És a dir, 3 canes de destre, que equivalen a 8'92 m. Vegeu *Costumari català*, II, 33 i ss.

3. O sia a 2'973 m. i 5'947 m. respectivament.

4. O sia a 7'77 m., car el peu català equival a 0'259 m.; i el castellà, a 0'2786 m. Vegeu PELLA, 94, n. 1.

5. Ordins. 1 i 2.

6. *Servit.*, 91 i ss. Vegeu art. 591 C. c. Quant a Tortosa, cost. 21, §§ 1-6, ll. III, rúb. 11.

perquè així es practica; però que, si un dels propietaris veïns aterra el bosc, l'altre haurà de treure els arbres que no guardin la distància dels 30 peus, encara que portin més de trenta anys de plantats.

Quant als fruiters i altres arbres (fora la figuera, *perquè és arbre dolç*) que es plantin en vinya, hort o camp, han d'estar apartats, de manera que, encara que s'engruixixin, quedin a 6 pams de destre del veí; podent-se fer tallar, en altre cas, a requeriment del dit veí.⁷ L'ordinació 3.ª diu que han d'estar a 9 peus⁸ i afegeix que, si estan a la vora de l'aigua, n'hi ha prou amb un peu de distància.⁹

L'olivera, després de trenta anys de plantada, no se la pot fer arrencar, encara que no estigui a la distància legal del predi veí; però, si les branques cauen a plom sobre el dit predi, es poden fer tallar.¹⁰ No és tan clar fins a quina distància es poden fer tallar ni com s'ha de comptar la distància. Quant a la primera qüestió, Vives, Maluquer, Brocà i Amell i altres, seguint el text d'un manuscrit del segle XV, fixen la distància de 6 pams de destre; Pella i altres, seguint un manuscrit de la Biblioteca Nacional, el fixen en 16 pams de destre. Prescindint de l'autenticitat dels respectius documents, i atenent el fons de la qüestió, si la tallada s'hagués de fer seguint

7. Consuet. 28. Els 6 pams de destre són 1'486 m. Segons el C. c., les distàncies són de 2 m., si els arbres són alts; i 50 cm., si són baixos. Art. 591.

8. 2'23 m. PELLA posa 10 peus; però vegeu VIVES, IV, 229. Vegeu Fr. 13 fi (X-1).

9. La diferència entre els 12 pams de què parlen les Consuetuds i els 9, ja no s'explica amb l'anterior distinció — n. 6 —; i és de notar que la raó de les distàncies a què han d'estar els arbres, segons sien alts o baixos, és de 2 a 1 per les Consuetuds; i de 10 a 3 per les Ordinacions.

10. Consuet. 32 interpretada per PELLA, *Servituds*, 93.

un pla vertical en tota l'alçada de l'arbre, la distància dels 16 pams, a comptar des del límit del predi del veí, seria absurda; perquè, amb les branques, s'hauria de tallar l'arbre mateix, a menys que s'hagués plantat a més de 3'964 m., és a dir, a més distància de la que la llei exigeix per a la plantació dels arbres més alts, i l'olivera no s'ha de plantar sinó a 6 pams de destre, com els arbres fruiters. Aquesta dificultat desapareixeria si la tallada s'hagués de fer segons un pla *horitzontal*, a 16 pams de terra, que tallés les branques més altes; però aquesta interpretació està oposada a la lletra de la consuetud. Encara és possible admetre el que es diu dels 16 pams, mitjançant una tercera solució, segurament la preferible, que cap perfectament en els textos de les Ordinacions, per més que no es conformi amb les traduccions de Brocà i Amell, Maluquer, Vives i altres. Consisteix en suposar que els 16 pams no es refereixen a la distància de l'olivera al predi veí, sinó a l'alçada de les branques que s'han de tallar segons un pla *vertical* de 16 pams, però a *comptar de terra*. És a dir, suposant que, en el límit de les finques existeix un pla vertical que surt de terra i arriba a l'alçada de 16 pams de destre, totes les branques de l'olivera que toqués el dit pla, haurien de tallar-se; i les que no toqués, per ésser més altes, s'haurien de respectar, encara que caiguessin damunt la finca aliena.

Aquesta darrera solució concordaria amb el D. R., que autoritza tallar les branques baixes que cauen damunt la finca veïna fins a una alçada de 15 peus, per tal que no perjudiquin amb la seva ombra.¹¹

11. Fr. 1, §§ 7, 8 (XLIII-27); VIVES, IV, 217; BROCÀ i AMELL, II, 25 ff; MALUQUER, 22; PELLA, 93. Els 15 peus són 3'885 m.

Per D. R. no és permès que els arbres — entesa la paraula en sentit ample, comprenent-hi els ceps i les parres¹² — plantats en pati o jardí es decantin damunt la casa del veí ni li privin el sol. Per això, si l'amo de l'arbre no vol tallar les branques que fan nosa, l'amo o usufructuari de la casa podrà tallar les que caiguin damunt aquesta, i fins tot l'arbre i quedar-se la llenya; i també hem vist que s'han de tallar les branques baixes que privarien el sol al veí.¹³ Demés, es pot privar que un arbre tingui arrels en terreny aliè i que posi en perill la paret veïna.¹⁴

Els arbres que podrien servir d'escala per passar a la propietat del veí, aquest pot fer-los tallar en tot o en part, per tal d'impedir-ho; sense que se li pugui oposar la prescripció, si el veí hi té casa o vol edificar o cercar el terreny.¹⁵

El propietari d'un arbre els fruits del qual cauen en camp del veí, té el termini de tres dies per entrar a recollir-los,¹⁶ però, a mants pobles hi ha la pràctica que cada propietari es queda els que cauen en sa terra, tal volta per considerar que si els fruits cauen en finca aliena, probablement és que les arrels pasturen en ella. Convé, demés, tenir present la comunitat en què es constitueixen els arbres plantats en el límit de dues propietats o que arrelen en propietat de dos o de més.¹⁷

12. Fr. 1, § 3 (XLIII-27).

13. Fr. 1 pr., §§ 2-8 (XLIII-27), C. 1 (VIII-1). Vegeu C. 1 (XI-42); art. 592 C. c.; MANRESA, IV, 759 i ss.

14. Fr. 6, § 2 (XLVII-7), C. 1 (VIII-1). Vegeu C. 1 (XI-42) i el dit art. 592 C. c.

15. Consuets. 33, 34, 53.

16. Fr. únic (XLIII-28), Fr. 9, § 1 (X-4). Vegeu Fr. 14, § 3 (XIX-5).

17. § 31, 1 (II-1), Fr. 19 pr. (X-3), Fr. 83 (XVII-1), Fr. 7, § 13 B (XLI-1).

Secció tercera

Adquisició de les servituds

§ 166. Subsecció primera

Adquisició de les servituds, en general

Les servituds es poden constituir¹ per acte voluntari, automàticament, per disposició de la llei, per imposició del jutge i per usucapió.

I. SERVITUDS VOLUNTÀRIES. — L'acte voluntari pot ésser contractual o d'última voluntat. Per *contracte*,² sense necessitat de tradició, queda constituïda la servitud. L'ús de la servitud pel propietari del predi dominant a ciència i paciència de l'amo del servent, equival a quasi tradició,³ però tampoc és

1. Vegeu WINDScheid, I, p. 2, 287; MAYNZ, I, 899.

2. § 4, 1 (II-3). Per voluntat dels interessats es poden restringir o ampliar els naturals efectes de les servituds, Fr. 4, §§ 1, 2, Fr. 5, § 1 (VIII-1). És interessant d'observar que les servituds de pas, de sèquia i de treure aigua concedides a una persona no li atribueixen un monopoli; sinó que l'atorgant pot concedir igual dret i pel mateix lloc, a persona distinta, resultant així un condomini de servitud, sens perjudici del dret preferent del primer concessionari. Si els interessats no es posen d'acord respecte a l'ús de la servitud, es dona una acció útil de divisió de la cosa comuna. Vegeu Fr. 2, § 1, Fr. 14 (VIII-3), Fr. 15 (VIII-4), Fr. 7, § 7 (X-3), Fr. 4 (XLIII-20). Per analogia, vegeu Fr. 13, § 3 (VII-1).

3. Fr. 20 pr. (VIII-1), Fr. 1, § 2 (VIII-3). Per més que el § 31, ll. II de la I. de GAI, exigia la *mancipatio* per adquirir servitud sobre predis itàlics, creuen molts autors que en cap cas és necessària la quasi tradició. Vegeu SERAFINI, II, 425, n. 110; MAYNZ, I, 904; PELLA, *Servituds*, 125; *id.*, *El C. c. de Cat.*, II, 203.

necessària. Poden imposar servituds sobre ses finques el propietari,⁴ l'emfiteuta i el superficiari,⁵ si un o altres poden alienar.⁶ Com que les servituds són indivisibles, si bé es poden constituir sobre o a favor d'una part divisa de la finca,⁷ no és possible de fer-ho sobre una part indivisa ni constituir-la en part o per parts;⁸ per la qual cosa, si una de les finques està en condomini, s'ha de convenir en profit i per acord de tots els condòminos,⁹ en forma que el consentiment sia o es pugui considerar simultani per a tots els atorgants; o sia que l'última concessió sia com una ratificació o complement de les anteriors.¹⁰ Una servitud es pot adquirir fins tàcitament, quan és accessòria d'una altra adquirida expressament.¹¹

4. Nota 3 al fi; § 4. 1 (II-3), Fr. 16 (VIII-6).

5. Vegeu WINDSCHEID, I, p. 2, 289; § 189, n. 8; arts. 595, 1634 C. c.

6. Sobre adquisició per fill de família, IBERING, *Esp.*, III, 249, 250. No es pot crear servitud per conveni entre societat de regants i arrendataris de les finques regades, S. 13 gener 15 (Barcelona). Segons En SÁNCHEZ ROMAN, fundat, entre altres consideracions, en l'art. 1302 C. c., té eficàcia la constituïda pel possessor del predi dominant, però no pel del servent.

7. Fr. 6 (VIII-1).

8. Fr. 6, § 3 al pr., §§ 1 i 3 (VIII-4), Fr. Fr. 32, 34 pr. al fi (VIII-3), Fr. 72 pr. (XLV-1), Fr. 13, § 1 (XLVI-4).

9. Fr. 2 (VIII-1), Fr. Fr. 26, 27 pr. (VIII-2), Fr. Fr. 11, 19, 28, 34 pr. (VIII-3), Fr. 5 fi (VIII-4), Fr. 2, § 1 (XLV-1).

10. Fr. 6, § 2, Fr. 18 (VIII-4), Fr. 11 (VIII-3). Per això no queda constituïda la servitud si un dels que havia consentit mor o aliena la finca abans d'haver consentit els altres, Fr. 18 (VIII-4); però, Fr. 6, § 3 (VIII-4), Fr. 140, § 2 (XLV-1); art. 597 C. c.; MANRESA, VI, 563. Si la comunitat és posterior a la constitució de la servitud, aquesta pot subsistir, encara que l'amo del predi dominant adquireixi part del servent o al revés, Fr. 8, § 1 (VIII-1), Fr. 30, § 1 (VIII-2), Fr. Fr. 27, 34 pr. (VIII-3).

11. V. gr., la *itineris*, accessòria de la d'aqüeducte, de la de pastura, etc. La *deductio*, o sia la reserva de servitud sobre una finca que s'aliena a favor d'una altra finca que

Les servituds també es poden constituir per acte d'última voluntat.¹²

conserva l'alienant o al seu favor — vegeu Fr. 34 (VIII-2), Fr. 30 (VIII-3) — oferia la dificultat jurídica que exigeix, o bé constituir servitud sobre finca pròpia — cosa oposada a la regla *nulli res sua servit* — o permetria de gravar finca aliena; però el D. R. passà pel damunt d'aquesta subtileza. Vegeu Fr. 33 pr. (VIII-3), Fr. Fr. 5, 6, 8, 10 (VIII-4), Fr. 22, § 3 (X-2); regla d'interpretació del Fr. 17, §§ 3, 4 (VIII-2); i, per analogia, § 152, n. 8.

¹². Vegeu § 4, 1 (II-3), Fr. 16 (VIII-4); § 488, n.º 6 i ss.; MAYNZ, III, 695, n. 12.

§ 167. Subsecció segona

Constitució automàtica de les servituds

II. El propietari d'una finca li pot imposar una limitació a favor d'altra finca pròpia, o bé a una part de finca sobre una altra part. Aquesta limitació no és servitud, perquè *nolli res sua servit*: ho fa usant les facultats del domini; però, si les dues finques o parts de finca passen a ésser de distint propietari, l'obstacle jurídic desapareix, i cal preguntar si, en el cas de no haver-se estipulat res i que subsisteixin els senyals de dependència o servitud, s'ha d'entendre que les finques recobren la llibertat o que la dependència — mena de servitud latent — es converteix en una vertadera servitud.¹ La solució depèn que es presumi que l'alienant, al no fer desaparèixer els senyals de dependència, ha tinguda intenció de constituir servitud o donar-la per constituïda, o bé que no volgué la servitud sinó per pacte exprés.

El D. R. adoptà la segona solució;² però a Espanya, contrariant la presumpció de llibertat del domini, s'havia introduïda una jurisprudència contrària, que admeté la solució de donar força de servitud, a la relació de dependència, en el cas d'alie-

1. Encara que una servitud sia subterrània, pot presentar senyals externs que obliguen a respectar-la, S. 29 des. 14.

2. Fr. Fr. 10, 30 pr., 35, 41 pr. (VIII-2), Fr. 31 (VIII-3). Vegeu Fr. Fr. 36, 37 (VIII-2), Fr. 44, § 9 (XXX), Fr. 1 (XXXIII-3). El Fr. 30 (VII-1) és contemporitzador. És argument a favor de l'afirmació del text el que una servitud extingida per confusió definitiva no reviu si desapareix la confusió, § 173, n. 10.

nació,³ doctrina que fou acceptada pel C. c. — article 541 — i per la jurisprudència posterior.⁴ És evident, tanmateix, que aquesta doctrina no permet de donar per constituïdes automàticament la servitud quan les finques que se separen no presenten senyals externs de dependència, com passarà quasi sempre en les servituds negatives; ni quan els senyals s'havien fet desaparèixer en atorgar l'escriptura d'alienació.

3. Es fundava, ja en presumpció de voluntat de l'alienant i adquirent, ja en què no s'hi oposa la llei 14, tít. 31, Part. III. Vegeu SS. 14 set. 62 (Coruña), 10 juliol 80 (Sevilla), 7 juny (Barcelona) i 7 nov. (Càceres) 83.

4. SS. 21 oct. 92 (València), 26 juny 93 (Coruña), 7 febrer 96 (Madrid), 6 febrer 04 (S. Sebastian), 5 abril 06 (Antequera), 29 maig (Barcelona, fundada en l'art. 541 C. c., que té analogia amb els Fr. Fr. 36 i 37 (VIII-2) i Fr. 8 (VIII-4)) i 17 nov. 11 (Valladolid), 29 des. 14 (Barcelona). També s'és invocada, per a fundar la dita presumpció i doctrina, la consuet. 59 de SANCTACILIA, que obliga a indemnitzar les servituds amagades, i una sentència dels edils de Barcelona, de 1600; PELLA, *Serv.*, 126; *íd.*, *El Cod. civ.*, II, 206; i ho defensaren ADMETLLA, *Rev. Jur. de Cat.*, III, 194; CANCER, II, 4, n.º 3 i 88.; MASPONS, *Rev. Jur. de Cat.*, XXVII, 527. Presenta certa analogia amb el que s'ha dit el cas que resolgué la S. 5 abril 98 (Barcelona), en declarar que les obertures que donen a la via pública es converteixen en servituds si la via passa a ésser de domini privat, a menys que se la llibera d'ella per justa causa.

§ 168. Subsecció tercera

Servituds legals

III. **SERVITUDS LEGALS.** — La llei imposa, amb caràcter obligatori, mantes servituds : unes per a utilitat pública; i altres, en interès privat, les quals es regeixen per lleis i reglaments especials; i, en son defecte, pel C. c.¹

SERVITUDS FORÇOSES DE PAS. — És obligatori donar pas a la finca voltada d'altres que no tinguin sortida a camí públic. El D. R. ho havia establert en el cas de tenir una sepultura sense camí per anar-hi i en el que el riu destruis un camí públic,² i els autors ho generalitzaren fins a proclamar la regla general expressada³ que formula el C. c.,⁴ permetent

1. Arts. 549, 550 C. c., aplicable a Catalunya, a virtut de l'art. 16 del mateix cos legal. Les referents a aigües són de la competència del Governador, si es concedeixen per l'art. 75 i ss. de la llei d'Aigües, art. 226, 227, 248 i ss.; si són d'interès públic en matèria de l'exclusiva competència dels Ajuntaments, correspon a aquests, arts. 2 R. D. 15 agost 02, sobre competència administrativa. Vegeu arts. 72, 88, 179 de la llei Municipal; SS. T. C. A. 17 oct. i 21 nov. 10, etc.

2. Fr. 12 pr. (XI-7). Vegeu Fr. 14, § 1, referent a l'obligació del veí de camí públic destruït pel riu, de cedir pas; Fr. 10 (VIII-2), Fr. 1, § 2 (VII-6).

3. Es fundaren, també, en els Fr. Fr. 10 i 41 pr. (VIII-2), Fr. 44, § 9 (XXX), Fr. 15, § 1 (XXXIII-2). Vegeu Fr. 2, § 2, Fr. 3 (VIII-5). També ho admet el cost. 13, rúb. 11, ll. III del C. de T.

4. Art. 564, § 1, C. c. Vegeu SÁNCHEZ ROMAN, III, 616 i ss.; SS. 5 maig 73, 10 juny 04. La de 13 març 01 (Madrid) l'interpreta restrictivament, no aplicant-lo per fer un nou camí, destruït el que hi havia. En canvi, per D. R., recordem el Fr. 14, § 1 (VIII-6).

d'obrir camí permanent o sols per al treball i extracció de les collites;⁵ prèvia indemnització a l'amo del predi servent, a menys que la finca que no té sortida s'hagués segregada de la que n'hi ha de donar, per venda, permuta o partició — casos en els quals no hi ha dret a indemnització.⁶

Es pot constituir dret forçós de pas temporal, prèvia indemnització, per al transport de materials o col·locació de bastida o altres objectes, en finca aliena, en el cas d'edificar o de fer obres en la veïna;⁷ la qual cosa es pot considerar extensiva a favor de l'amo d'un predi superior que tingui d'adobar un marge que el separi de l'inferior; i, quan una riuada o enrunament inhabilita la carretera pública, el que perd la sortida de la seva finca pot demanar al veí que li doni pas.⁸ En fi, hem vist,⁹ que és forçosa, per a les finques rústiques, la servitud de corrent elèctric; i que el C. c. estableix servitud per a escórrer aigües de corrals i patis.¹⁰

5. Una interessant sentència del Jutjat de les Borges Blanques, de 17 juny 19, revocant-ne una del Tribunal municipal de Juneda (*Rev. Jur. de Cat.*, xxvi-42. Col·lecció de Sentències, III, 769), permeté d'exigir ampliació d'un camí que era insuficient per a les necessitats de la finca, convertint en via la servitud d'*iter*.

6. Arts. 564, § 1, 567 C. c. Els §§ 2 i 3 de l'art. 564, determinen la quantia de la indemnització; el 565, el lloc per on s'ha d'establir la servitud, per tal de perjudicar menys; el 566 diu que l'amplada del pas serà segons les necessitats de la finca; i el 568 que, si deixa d'ésser necessària la servitud, l'amo del predi servent pot demanar sa extinció, tornant el preu d'indemnització rebut. Vegeu S. 16 des. 04.

7. Art. 569 C. c., que es pot considerar supletori a Catalunya, segons PELLA, 84.

8. Arg. Fr. 14, § 1 (VIII-6) relatiu a camí públic; però S. 13 març 01.

9. § 164.

10. § 155, n. 16.

SERVITUDS LEGALS RELATIVES A AIGÜES. — Hem vist que l'interès públic imposa servituds de *salvament*, sobre els marges de tots els rius; i les de *navegació*, *flotació* i *sirga*, sobre els dels navegables i flotables;¹¹ per a utilitat dels pobles i caserius pot imposar-se la de *treure aigua* i la d'*abeurador*;¹² i, per interès particular, les d'*estrep de presa* i *parada* o *partidor* i la de *rec* o *aqüeducte*. La darrera necessita més explicació.

Tot aquell que té *aigua disponible*¹³ suficient per a l'ús a què vol destinar-la, en finca pròpia, i a l'efecte necessiti aconduir-la per una altra aliena, pot exigir la constitució de servitud de rec sobre la segona, mitjançant indemnització. Per això necessita justificar els extrems indicats i que el pas que demana és el més convenient i menys gravós per al tercer.¹⁴

El concepte d'*aigua disponible*, necessari perquè es pugui demanar la concessió de servitud, és aplicable a l'obtinguda per concessió administrativa,¹⁵ a la de mina, que només es fa pública si s'abandona a son curs natural,¹⁶ i a la d'estany natural;¹⁷ però no a les pluvials ni corrents, que es fan públiques així que, per qualsevol causa, surten de la finca.¹⁸ La servitud de sèquia per interès privat no es pot imposar sobre edificis ni patis i dependències llurs,

11. § 156; PELLA, II, 214.

12. § 156.

13. L'art. 80, n. 1 de la llei d'Aigües, exigia que fos amo o concessionari de l'aigua.

14. Arts. 557, 558 C. c. Vegeu arts. 75-101 llei d'Aigües.

15. Arts. 75 i ss. llei d'Aigües.

16. Arts. 408, n. 3, 419 C. c.

17. Art. 408, n. 2, C. c.

18. Arts. 408, n.º 1, 4, 412, 416 C. c. Vegeu MANRESA, IV, 668.

ni sobre jardins i horts preexistents;¹⁹ i no priva l'amo del predi servent, de tancar-lo ni d'edificar damunt el rec, mentre no privi les reparacions i escures necessàries.²⁰

19. Art. 559 C. c.

20. Art. 560 C. c. Hem vist que el C. c., per als efectes legals, considera aquesta servitud com a contínua i aparent.

§ 169. Subsecció quarta

Servituds judicials

El jutge, en els judicis divisoris, està autoritzat per constituir servituds entre els béns que ha de dividir.¹

1. És clar que no pot fer-ho després de finalida la divisió. Vegeu Fr. 22, § 3 (X-2), Fr. 7, § 1, Fr. 18 (X-3). El C. c. no li atorga la tal autorització, i només la servitud de pas pot concedir-la el jutge en el cas de l'art. 567.

§ 170. Subsecció cinquena

Adquisició de les servituds per usucapió

Es poden usucapir totes les servituds,¹ excepte les que la llei declara que no es poden posseir (quasi posseir) o que no es poden guanyar per possessió; com són les de pas entre edificis, la de vistes; la de llums, excepte la lluernia en paret que no sia de tàpia; la de tenir arbre que faci escala, o que, essent dels alts, no estigui a 30 peus del veí; i la de tenir olivera les branques de la qual caiguin damunt la finca del veí.² Aplicant a les servituds els requisits essencials de la usupació, en general,³ resulten necessaris els requisits de *res habilis*,⁴ i qua-

1. Fr. 10 (VIII-5), C. 1 (III-34), S. 9 juliol 17. El D. R. antic havia adoptat, en aquest punt, un criteri erroni que acabà per abandonar. Vegeu Fr. 14 pr. (VIII-1); MAYNZ, 1, 887 ff; WINDSCHIED, 1, p. 1, 449 i ss; id., 1, p. 2, 293.

2. Vegeu consueus. 10, 14, 15, 16, 20, 32, 34, 53, 64, 63 de SANCTACILLA; Fr. 28 (VIII-2); PELLA, 93 pr., 127, 128; SELLÉS, *Rev. Jur. de Cat.*, XVII. CANCER creu que les servituds que, podent-se posseir, diu la llei que no es poden usucapir, es podrien, no res menys, d'adquirir per prescripció immemorial. Sobre aquesta prescripció, vegeu n. 13; cost. 1, § 2, cost. 5, §§ 3, 4, ll. III, rúb. 11, C. de T.; CORBELLÀ, 453, 454; VIVES, IV, 222, n. 30. SERRAHIMA, *Dic.*, 85, afirma resoltament que les servituds de vistes es poden adquirir per usucapió. El C. c. només permet d'usucapir les servituds contínues aparents. Vegeu arts. 537, 539, 540; i, pel mateix, només es pot instruir expedient possessori respecte aquestes servituds. Art. 397 llei Hipot. Però l'art. 539 C. c. no regeix a Catalunya, segons la S. 9 juliol 17.

3. §§ 130 a 134.

4. Vegeu n. 2.

si possessió justa no interrompuda durant trenta anys.⁵

La idea de la quasi possessió s'aplica a les servituds quan s'exerciten les facultats que atribuiria el dret de servitud;⁶ per l'amo del predi dominant o per una altra persona — sia o no representant del primer — amb ànim de tenir-la com a *pròpia del predi*;⁷ sense que estigui viciada per violència o clandestinitat ni es tingui precari;⁸ és a dir, a ciència i paciència de l'amo del predi servent.⁹ D'aquí prové que les servituds positives¹⁰ aparents es comencen a usucapir des que, *animo servitutem sibi habendi*,

5. Fr. 26 (XXXIX-3), CC. 1, 2, 7 (III-34). Vegeu VINNI, *Select.*, 95. Essent el termini de trenta anys — per tractar-se d'immobles — és evident, pel que s'ha dit al § 133, que no cal just títol.

6. Fr. 20 (VIII-1), Fr. 32, § 1 (VIII-2), Fr. 8, § 3, Fr. 10 pr. (VIII-5); MAYNZ, I, 887; § 102, n.º 10 i 88.

7. Vegeu Fr. 32, § 1 fi (VIII-2), Fr. Fr. 6, 20-25 (VIII-6), Fr. 1, § 7 (XLIII-19); MAYNZ, I, 890, n. 15.

8. Fr. 32 pr. (VIII-2), Fr. 17 (VIII-4), Fr. 10 pr. fi (VIII-5), C. 1 fi (III-34). És violenta o clandestina la possessió d'aquell al qual s'ha prohibit usar de la servitud, Fr. 3 pr., §§ 1, 2 (XLIII-19); MAYNZ, I, 910, n. 13. No es quasi posseïxen les servituds tolerades, S. 29 des. 99. Vegeu art. 444 C. c. Les de vistes i de llums per paret comú o mitgera es presumen merament tolerades, ja que es poden tapar en edificar, si no es pacta en sentit contrari, SS. 17 maig 76 (Albacete), 7 maig 87 (Barcelona). Les obertes en paret pròpia també es presumen tolerades i no s'usucapeïxen sinó a comptar des d'algun acte obstatiu a la llibertat de la finca, SS. 12 nov. 89 (Oviedo), 31 maig 90 (Pamplona); la de 13 maig 82 (València) declara que els forats oberts en paret pròpia i corresponents a sòl i cel aliens són de mera tolerància i no es poden usucapir, sinó a comptar d'algun acte obstatiu. Vegeu, també, la de 23 nov. 17.

9. Consuet. 1 al fi de SANCTACILIA.

10. Vegeu § 152, n.º 33 a 35 referent als casos en què el T. S. declara que les servituds de vistes són positives, i aquells en què les declara negatives.

s'exercita la servitud, o bé des que es realitzen els actes que faran possibles el dit exercici;¹¹ però la quasi possessió de les negatives i de les no aparents no pot començar sinó des que es realitza algun acte obstatiu a la llibertat del domini del predi servent; puix l'abstenció d'usar alguna de les facultats que atribueix el domini — p. e., l'edificar a menys alçada que la permesa — no es pot interpretar com a reconeixement de que no es té dret de fer-ho;¹² i, en les no aparents, l'ús serà regularment clandestí. La quasi possessió ha de durar trenta anys¹³ sense interrupció.

La interrupció natural de l'ús de les servituds es produeix quan es perd la quasi possessió, o sia; tractant-se de servituds negatives, pel mer fet de canviar l'estat de coses amb referència al seu exercici, encara que el canvi no sia directament contrari a la servitud ni es realitzi per l'amo del predi servent; i la de les positives, pel no ús.¹⁴ És apli-

11. P. e., passar per un camí i fins construir-lo, Fr. 20 pr. (VIII-2); vegeu Fr. 20 al mig (VIII-1), Fr. 1, § 6 (XLIII-19); arts. 737, 738 C. c.; MAYNZ, I, 888. Respecte a usucapió de camí, § 153, n. 9.

12. Arg. Fr. 15 (XXXIX-1), SS. 14 maig 61, 29 març 70. Vegeu MAYNZ, I, 888, 889, n. 8; arts. 538, 539 C. c.

13. Usatge *Omnes causae*; consueus. 2, 32 de SANCTACÍLIA; vegeu la 64; caps. 45, 58 *Rec. Proc.*; cap. 1, rúb. 38, Cost. de Girona. La S. 28 febrer 98 (Palma), fundada en la llei 15, tít. 38, Part. III, exige prescripció immemorial per usucapir servitud discontinua (pas). El Fr. 1, § 23 fi (XXXIX-3) presum tenir dret a servitud que s'ha usat per temps immemorial. Sobre aquesta prescripció, MAYNZ, I, 910; PELLA, *El C. c. de Cat.*, II, 203, 205. La S. 7 gener 20 aplica la prescripció immemorial a servitud de pas no acabada d'adquirir en publicar-se el C. c. Vegeu MASPONS, *Rev. Jur. de Cat.*, XXVII, 524.

14. Vegeu Fr. Fr. 6, 20 pr. (VIII-2), Fr. 6, § 1 (VIII-5); MAYNZ, I, 909, 910. No tenen eficàcia d'actes obstatius els

cable a les servituds l'accessió i la successió possessiva.¹⁵

Perquè perjudiqui a tercer la quasi possessió d'una servitud, ha d'estar inscrita al Registre de la Propietat;¹⁶ però no té la consideració de tercer, no sols el que ha intervingut en l'acte o contracte no inscrit, sinó tampoc el que en té notícia i el que podria tenir-ne, tractant-se de servituds aparents.¹⁷

Per usucupió s'adquireixen les servituds en la forma i amb l'extensió amb què s'han usades, modificant, en son cas, la forma en què es tenien a virtut de títol.¹⁸

de l'arrendatari, S. 13 gener 15. Vegeu M. ALCUBILLA, 1915, 582, nota. Interrupció de servitud de llums i vistes per tirar a terra l'edifici; SERRAHIMA, *Diet.*, 85.

15. § 107. Arg. Fr. 3, §§ 2, 6-10, Fr. 6 (XLIII-19); arg. Fr. 18, § 1 (VIII-6). Vegeu Fr. 32, § 1 (VIII-2).

16. Art. 35 llei Hipot.

17. § 234, n. 17.

18. Fr. 10, § 1 (VIII-6); arts. 409 fi, 547, 598 C. c.; S. 30 juny 60. Vegeu S. 12 maig 66; Fr. Fr. 11 pr., 18 pr. (VIII-6), Fr. 17 pr. (XXXIX-3).

§ 171. Secció quarta

Exercici de les servituds

L'amo del predi a favor del qual s'és constituïda una servitud, pot realitzar a sa costa¹ les obres necessàries per establir-la i conservar-la² amb totes les facultats necessàries i suficients per disfrutar-ne, incloses les servituds accessòries de la que es té.

Com les limitacions del domini s'interpreten restrictivament, l'amo del predi dominant ha d'establir,

1. Art. 543 C. c., vegeu S. 12 des. 03. Si hi ha mants predis dominants o el servent també es beneficiés de la servitud — p. e. en les servituds recíproques — tots han de contribuir-hi, a prorrata de la utilitat que n'han de reportar, art. 544 C. c. Si l'amo del predi servent s'hagués obligat a costejar la conservació de la servitud, segons l'art. 599 C. c., podria exonerar-se'n dimitint la finca. SÁNCHEZ ROMAN, III, 642, creu lícit de desemparar la part de finca afectada materialment per la servitud; és a dir, dividir la finca en dues, quedar-se amb la part lliure i abandonar la gravada. Però el D. R. només permet de lliurar-se de l'obligació, abandonant la finca, en la servitud *oneris ferendi*, en què la dita obligació és, per disposició de la llei, a càrrec de l'amo del predi servent, Fr. 33 (VIII-2), com a càrrega real que forma part de la naturalesa de la dita servitud, Fr. 6, §§ 2, 3 (VIII-5); i el mateix es pot dir de l'usdefruit; però, tractant-se de les altres servituds reals, si es pacten obligacions a càrrec de l'amo del predi servent, són merament personals, i no es poden eludir dimitint la finca. Aquestes solucions són perfectament lògiques, segons s'ha vist al § 60, n. 20. Pel demés, hi ha casos en què, expressament o tàcita, s'imposa la constitució de la servitud a l'amo del predi servent, i és en les servituds llegades a tercer sobre finca hereditària. Vegeu Fr. 10 (VIII-2), Fr. 26 (VIII-3) i altres esmentats en tractar de la constitució automàtica de les servituds.

2. Fr. 10 (VIII-1), Fr. 20, § 1 (VIII-2), Fr. 15 (VIII-3), Fr. 11 (VIII-4), Fr. 4, § 5 (VIII-5); art. 542 C. c., S. 11 des. 69.

usar — bé que amb totes les facultats necessàries — i conservar la servitud i les que li sien accessòries sense dany de tercer,³ i en la forma que resulti menys gravosa al predi servent;⁴ i, un cop establerta, no la pot variar, no essent per tal d'alleugerir-la.⁵ Si, en usar una servitud, es causessin perjudicis que no fossin una conseqüència necessària d'ella, s'haurien d'indemnitzar.⁶

L'amo del predi servent, per sa part, no pot fer res (com seria atorgar altra servitud que perjudiqués la primera) que perjudiqui o dificulti l'ús de la servitud;⁷ però l'art. 545 C. c., permet a l'amo del predi servent variar la forma de prestar la servitud, si li fos molt molestosa o li privés de fer obres, reparacions o millores importants, sempre que la variació no perjudiqui l'ús de la servitud. Aquesta permissió és equitativa, seria lògica pel que s'ha dit a la nota 5,

3. Fr. 10 (VIII-1), Fr. 20, § 1 (VIII-2), Fr. 3, § 3 (VIII-3), Fr. 11, § 1 (VIII-4); la dita S. 11 des. 69. Vegeu § 261, relativament als efectes dels contractes en quant a tercer.

4. Fr. 9 (VIII-1), Fr. Fr. 21, 22 (VIII-3), Fr. 13, § 1 fi (VIII-4); arts. 543, n. 2, i 565 C. c., S. 30 nov. 08. Per això el D. R. permet de constituir dues servituds de pas pel mateix lloc, § 166, n. 2.

5. Fr. 9 (VIII-1), Fr. Fr. 11 pr., 20, §§ 3, 4 (VIII-2), Fr. 13, § 1; Fr. Fr. 24, 33, § 1 (VIII-3), Fr. 14 pr. (VIII-5), Fr. 1, § 15 (XIII-20); C. 12, § 1 (VIII-10); SS. 12 maig 66, 20 abril 11. La invariabilitat rigorosa i absoluta de les servituds està establerta a Catalunya per a la de degotís, consuet. 42 de SANCTACILIA; però el D. R., en mants textos, permet a l'amo del predi dominant de variar la forma de la servitud quan, lluny de fer-la més gravosa, se la fa més lleugera, Fr. 11 pr., Fr. 20, § 5, Fr. 24 (VIII-2), Fr. 9 (VIII-1).

6. Fr. Fr. 13, 14, § 1 (VIII-5); no els perjudicis i molèsties inherents a la servitud, perquè ja s'hauran tingut en compte en establir-la. Vegeu art. 562 C. c., S. 12 des. 03.

7. Fr. 20, § 3, Fr. Fr. 21, 31 (VIII-2), Fr. Fr. 14, 20 pr., 26 (VIII-3), Fr. 11 (VIII-4), Fr. 9 pr. (VIII-5), CC. 1, 5 (III-34); vegeu S. 21 juny 07 (Pamplona). Així i tot, § 166, n. 2.

i es podria fundar en la regla de dret *quod tibi non nocet et alteri prodest, ad id es obligatus*. En Pella no comenta el dit article.

EFFECTES DE LA INDIVISIBILITAT DE LES SERVITUDS. — La indivisibilitat de les servituds transcendeix a la manera d'usar-les. En primer lloc, la servitud, abans d'establir-la materialment sobre la finca, la grava *in potentia* de manera indivisa; però, un cop establerta, sols grava la porció que materialment afecta.⁸ 2.ª Tots els hereus de l'amo del predi dominant als que s'adjudiqui el dit predi, tenen dret a la servitud; i tots els de l'amo del servent la deuen de prestar.⁹ 3.ª Dividit el predi dominant, el propietari de cada fracció pot usar de la servitud, però sense alterar-la ni fer-la més gravosa que abans de dividir la finca; per la qual cosa l'amo de la part de predi dominant que, p. e., no arriba al camí que constitueix la servitud, té dret a què els propietaris de les altres porcions li cedeixin pas per arribar-hi.¹⁰ 4.ª Dividit el predi servent, la servitud subsisteix quant a les porcions sobre les que de fet s'exercitava.¹¹ 5.ª Dels dos nombres anteriors es desprèn que, dividit en parts el predi dominant, o el servent, la servitud obra com si des de la constitució s'hagués tractat de finques distintes, però sense que, fora pacte,

8. Fr. 13, §§ 1, 3. Fr. Fr. 21, 22 (VIII-3); MAYNZ, I, 911 ff; cost. 7, ll. III, rúb. 11, C. de T. referent a pas i a pas d'aigua.

9. Fr. 17 (VIII-1).

10. Fr. 23, § 3 ff (VIII-3). Respecte a la servitud d'aqüeducte, vegeu Fr. 25 h. t., § 154, n. 8. Respecte a la redempció de la servitud de pastura sobre una finca dividida, S. 11 nov. 92. Vegeu *Rev. Gen. de Leg. y Jur.*, LXXXIII, 604.

11. Fr. 6, § 1 (VIII-6), arg. Fr. 13, § 1 (VIII-3); MANRESA, III, 448 i 88.

es pugui establir en forma distinta de l'existent.¹²
6.⁴ Les accions que protegeixen les servituds de pre-
dis en condomini es poden usar *in solidum* activament
i passivament.¹³

12. Dits Fr. 13, § 1 (VIII-3), Fr. 6, § 1 (VIII-6); vegeu
Fr. 13 (VIII-6); MANRESA, III, 449; IV, 563 i ss.

13. Fr. 17 (VIII-1), Fr. 4, §§ 3, 4, Fr. 6, § 4 (VIII-5), Fr. 25,
§§ 9, 10 (X-2), Fr. 1, § 5 (XLIII-27); S. 28 juny 97; § 116, n. 23.
El Fr. 6, § 4 fi esmentat, exceptua la servitud *oneris ferendi*
sobre cases de distints propietaris.

§ 172. Secció cinquena

Tutela de les servituds

La llei protegeix les servituds preventivament, permetent llur inscripció sobre el predi dominant i sobre el servent, al Registre de la Propietat, ço que obliga a respectar-les, fins al tercer que adquireix dret sobre la finca gravada amb la servitud;¹ i, en forma repressiva, mitjançant l'acció *confessòria* i les possessòries i l'interdicte d'obra nova.²

L'acció confessòria fou creada especialment per protegir les servituds, com la negatòria ho fou per a protegir la llibertat del domini contra la pretensió infundada de tenir-hi servitud. Per això una i altra s'anomenen accions de servitud.³ La confessòria correspon al titular de la servitud, o sia al propietari del predi dominant;⁴ i, per extensió, es dóna *utiliter* a l'emfiteuta, superficiari i creditor hipotecari.⁵ Al que usufructua alguna cosa que disfruta de servitud, alguns fragments del D. li concedeixen acció confessòria útil; i altres la mateixa acció de l'usdefruit, per tal de defensar la servitud, considerant que aquesta forma part integrant del primer. En canvi, el que

1. Art. 2, n.º 1 i 2; arts. 13, 23, 34 llei Hipot.

2. §§ 111, 148; Pr. 1 (IV-15). Fr. 20 (VIII-1); MAYNZ, 1, 895 i ss.; SERAFINI, 1, 437, 438.

3. Vegeu Fr. 2 pr. (VIII-5); MAYNZ, 1, 890; SERAFINI, 1, 435. El C. c. no parla d'aquestes accions. Vegeu MANRESA, IV, 223.

4. Fr. Fr. 1, 2, § 1 (VIII-5). Si n'hi ha més d'un, tots tenen acció, § 116, n. 23; § 171, n. 13.

5. Fr. 16 (VIII-1), Fr. 3, § 3 (XXXIX-1).

té servitud sobre una finca en usdefruit, té acció contra el nu propietari, i no contra l'usufructuari⁶ del predi servent. L'actor ha de provar el dret sobre el predi dominant, l'existència de la servitud⁷ i la lesió soferta, que pot consistir en privar-li d'usar la servitud o de fer les obres o reparacions necessàries per tal d'usar-la bé.⁸

El fi de l'acció confessòria és declarar el dret a la servitud i la lesió; i, en conseqüència, condemnar a restablir la servitud, a indemnitzar l'actor dels perjudicis soferts⁹ i a prevenir al demandat que s'abstingui de lesionar la servitud, podent arribar el jutge a exigir-li que presti caució per raó de possibles perturbacions futures.¹⁰

El quasi possessor de la servitud, tant si és amo com possessor del predi dominant, pot usar l'acció confessòria com a Publiciana;¹¹ la qual cosa podria fer igualment el que preferís provar la quasi possessió que no pas el domini de la servitud.¹²

6. Concedeix acció confessòria útil a l'usufructuari el Fr. 1, § 4 (XLIII-25); i acció d'usdefruit, per defensar la servitud, el Fr. 1 (VII-6), SERAFINI, I, 436, n. 151. Respecte a l'exercici de l'acció confessòria sobre predi en usdefruit, vegeu Fr. 1, § 1 (VIII-2).

7. S'ha de provar la servitud, perquè el domini es presum lliure, Fr. Fr. 14, 25, § 1 (VIII-2), C. 9 (III-34); SS. 23 juny 62 (Albacete), 4 nov. 97 (Burgos), R. 17 juliol 17; § 148, referent a l'acció negatòria.

8. Fr. 4, § 5, Fr. Fr. 9 pr., 15, 17, § 1 (VIII-5).

9. Fr. 4, § 2, Fr. 6, § 6, Fr. Fr. 7, 18 (VIII-5), CC. 5, 9 (III-34). Si els amos del predi dominant són més d'un, encara que, com s'ha vist, tots tenen acció, la indemnització que pot reclamar cadascú és únicament per raó dels perjudicis propis, Fr. 4, § 3 (VIII-5).

10. Fr. Fr. 7, 12 (VIII-5).

11. Fr. 11, § 1 (VI-2); MAYNZ, I, 893; SERAFINI, I, 437.

12. Pr. 1 (IV-15), Fr. 20 fi (VIII-1), Fr. 8, § 5 fi (VIII-5); MAYNZ, I, 895 i ss.; SERAFINI, I, 437, 438.

El propietari d'una finca sobre la que indegudament s'exercités una servitud, té acció negatòria;¹³ però, segons el D. R., no pot, per sa sola autoritat, destruir les obres consistents en teulada volada sobre sa finca; però sí podria tallar l'aqüeducte que hi passés.¹⁴

13. § 148.

14. El Fr. 29, § 1 (1x-2), explica la diferència, dient que en el primer cas obraria en cosa aliena; i en el segon, en cosa pròpia.

§ 173. Secció sisena

Extinció de les servituds

Les servituds poden extingir-se per defecte d'algun dels predis, per confusió, per voluntat i per usucapió.¹

1.º Quan desapareix o es fa inhàbil definitivament el predi dominant per gaudir o el servent per prestar la servitud, s'extingeix;² però reviuria *ipso jure* si, abans de passar els trenta anys, necessaris per tal d'usucapir la llibertat del domini, les coses tornessin a un estat que permetés l'exercici de la servitud; i, encara que hagués passat més temps es podria restablir, obtenint prèviament restitució *in integrum* contra la pèrdua;³ excepte les servituds *stillicidii vel fluminis recipiendi* adquirides per usucapió que no reviuenc un cop extingides.⁴ L'extinció parcial d'algun dels predis permet la subsistència de la servitud que s'usava sobre la porció que resta.⁵

1. WINDSCHIED, I, p. 2, 298; SERAFINI, I, 431; MAYNZ, I, 911.

2. Així, les servituds rústiques, a voltes, es podran extingir si el predi dominant esdevé urbà. Arg. Fr. 5, § 1, Fr. 6, § 1 (VIII-3), Fr. 15 pr. (VIII-1). Si la falta d'idoneïtat és transitòria, la servitud només resta en suspens, Fr. 7, § 1 (VIII-4). Vegeu n. 3.

3. Fr. Fr. 13 pr., 34, § 1, Fr. 35 (VIII-3), Fr. 7, § 1 fi (VIII-4), Fr. Fr. 5, 6 pr. (VIII-5), Fr. Fr. 14 pr., 15 (VIII-6). Vegeu Fr. Fr. 23, 24 (VII-4); arts. 543, n. 3, i 568 C. c.; S. 16 des. 04; IHERING, *Esp.*, II, 252, n. 373. És clar que, en el cas dit, la servitud no es pot restablir en forma més gravosa, S. 2 juliol 95 (Pamplona).

4. Consuets. 42 i 51 SANCTACILLA; caps. 46, 61 *Rec. Proc.*; PELLA, II, 205, 209. En canvi, Fr. 20, § 2 (VIII-2).

5. Si es perd la part sobre que requeia la servitud, per exemple, si es tracta de la de camí, es pot constituir sobre

2.º Per *confusió*, consistent en què es reuneixin en una sola mà les dues finques dominant i servent; perquè *nulli res sua servit*.⁶ La confusió parcial de servitud indivisible, deguda a què l'amo d'un dels predis adquireixi l'usdefruit o part divisa⁷ o indivisa de l'altre,⁸ deixa subsistent la servitud.⁹ La servitud extingida per confusió definitiva (p. e. per compra), no reviu encara que es tornin a separar els predis.¹⁰

3.º Les servituds s'extingeixen per *acte voluntari*: sia per *renúncia* de l'amo del predi dominant a favor del del servent, per dimissió d'aquest predi o per condició o terme.¹¹ La renúncia pot ésser expressa o tàcita i referir-se a tota o a part de la finca.¹² Essent més d'un els predis dominants, la servitud s'extingeix únicament respecte del predi el propie-

la porció restant? MAYNZ ho resol afirmativament, fundant-se en textos relatius a l'usdefruit; però el cas és distint (MAYNZ, 1, 913, n. 15) i semblen oposar-s'hi els textos esmentats al § 171, n. 5.

6. Fr. 30 pr. (VIII-2), Fr. 10 fi (VIII-4), Fr. 1 (VIII-6); art. 546, n. 1, C. c. Però el Fr. 31 (VIII-3) declara subsistent la servitud de vistes, malgrat la confusió de persones, si entre els dos predis n'hi queda un altre d'aliè. Vegeu Fr. 7, § 1 (VIII-4), Fr. 15 (VIII-6).

7. Fr. 8, § 1 (VIII-1), Fr. 30, § 1 (VIII-2).

8. Fr. 27 pr. (VIII-2).

9. Vegeu Fr. Fr. 27, 34 pr. (VIII-3) i els esmentats en les dues notes anteriors; MAYNZ, 1, 912, n. 14; cost. 28, ll. III, rúb. 11, C. de T.

10. Fr. 30 pr. (VIII-2); però en els casos dels Fr. 18 (VIII-1), Fr. 31 (VIII-3), Fr. 9 (VIII-4), Fr. 116, § 4 (XXX), del cost. 27, rúbrica esmentada del C. de T. i demés en què la confusió és transitòria, tornats a separar els dominis dels predis, reviu la servitud.

11. La condició pot ésser implícita, Fr. 5 (VIII-5).

12. Fr. 6 (VIII-1). Una forma de remissió és el llegat de liberació, Fr. 86, § 4 (XXX). Vegeu els Fr. 14, § 1 (VIII-1), Fr. 20 pr. (VIII-3), Fr. 8 pr. (VIII-6); MAYNZ, 1, 912.

tari del qual la renuncia, perquè es tracta de servituds distintes,¹³ i, si el dominant està en condomini, sols pot renunciar-se per acord de tots els condòminos.¹⁴

També es poden extingir per redempció pactada.¹⁵ El C. c. la imposa com a forçosa a les servituds de pasturar, llenyar i altres que donen dret a percebre productes forestals,¹⁶ però no es pot considerar aplicable a Catalunya;¹⁷ a menys d'estar establertes a favor d'una corporació, perquè li serien aplicables les lleis desamortitzadores.¹⁸

Igualment s'extingiria la servitud constituïda pel que té sobre la finca un dret revocable, arribat el cas de la revocació.¹⁹

En tots aquests casos s'han d'harmonitzar les regles expressades amb les especials de la llei Hipot. quan l'aplicació de les primeres podria perjudicar els drets protegits per la segona.

13. Fr. 32 pr. (VIII-2); vegeu Fr. 6, § 1 (VIII-6).

14. Vegeu Fr. 34 pr. (VIII-3), i el susdit Fr. 6, § 1 (VIII-6).

15. Art. 546 C. c.

16. Arts. 603, 604 C. c. La S. 11 nov. 92 (Madrid) els aplica prescindint de la indivisibilitat de les servituds, car permet d'obligar un condòmino de la servitud de pastura a atorgar redempció respecte a les seves participacions; i la de 9 febrer 20 aplica la redempció forçosa a servitud de llenyar els veïns d'un poble en finca de domini privat. No es pot redimir el dret de pastura sobre finca en què un té tal dret sobre part no conreada, i altre hi té el dret de conreu, S. 6 juliol 20.

17. La S. 9 abril 98 ho considera inaplicable a Navarra, perquè no ho admet el D. R., i la mateixa raó hi ha a Catalunya. Vegeu FAUS, *Rev. Jur. de Cat.*, XX, 74 i 88. La S. 5 gener 12 (Aragó) no resol la qüestió, perquè declarà que es tractava d'emfiteusi i no de servitud, i que sols per pacte es pot modificar l'aprofitament convingut.

18. Art. 7 llei 15 juny 66. Vegeu S. 6 juliol 20.

19. Fr. 11, § 1 (VIII-6), vegeu art. 118 llei Hipot., i § 189, n. 8, relatiu a si l'emfiteuta pot imposar servituds i sa eficàcia en cas de dimissió de la finca o de comís.

4.¹ Extinció de les servituds per *usucapio de libertat*. El no ús no extingeix els drets reals, ja que és potestatiu exercitar-los;²⁰ per la qual cosa les servituds pròpiament no s'extingeixen per prescripció de l'acció confessòria, sinó per usucapio de llibertat del predi servent;²¹ és a dir, quan l'amo d'aquest predi usa de la finca, durant trenta anys, com a lliure de la servitud.²² Aquesta doctrina s'aplica rigorosament a les servituds urbanes — regularment negatives —; però, com en les positives, la usucapio de llibertat es confon pràcticament amb el no ús, el D. R. proclama que les servituds rústiques — generalment positives — moren pel no ús.²³

20. S. 25 juny 09. Vegeu § 59.

21. Vegeu MAYNZ, 1, 915 i ss.; WINDSCHILD, 1, p. 2, 302 i ss.; MASPONS, *Rev. Jur. de Cat.*, XXVII, 525; S. 17 maig 76.

22. Fr. 4, § 29 (XLI-3). A Roma s'havia admès el terme de dos anys, que es doblava en les servituds que es podien usar en períodes alterns, Fr. 7 (VIII-6); però després s'hi aplicaren els termes de deu i de vint anys — C. 14 pr. (III-34); MAYNZ, 1, 916, 917 — que a Catalunya arriben a trenta per usatge *Omnes causae*. A Tortosa — cost. 8, ll. III, rúb. 11 — no s'admet extinció de les servituds pel no ús durant molt temps.

23. Fr. Fr. 6, 7 (VIII-2); vegeu Fr. 4 (VIII-6), Fr. 4, § 27 (XLI-3), C. 10 (III-34). L'art. 546, n. 2, C. c., aplica la distinció del D. R., però referint-la a les servituds contínues i a les discontinues, respectivament. Amb tot i això, la jurisprudència anotada al § 152, n.º 34, 35, referent a les servituds de vistes, distingeix entre positives i negatives, a l'efecte de l'adquisició i extinció de les servituds. Això darrer no deixa de tenir inconvenients; perquè es pot donar el cas que una casa que disfrutava de servitud sia destruïda: si l'havia adquirida per usucapio, quedarà restablerta en reedificar la casa? No. Vegeu SERRAHIMA, *Dict.*, 85, 1, encara que es tingui títol, es pot restablir si han passat trenta anys des de la destrucció de l'edifici? Tampoc. § 173, n.º 2, 3. En aquests casos la servitud s'extingeix sense necessitat d'acte obstatiu per part del propietari del predi servent; és a dir, que la servitud es tracta com a positiva, tant si la finestra és en paret pròpia, com aliena o mitgera.

Els trenta anys, per a les servituds positives comencen a comptar-se des que, malgrat estar la finca en condicions de prestar-les,²⁴ no s'estableixen; i, si estan establertes, des que no s'usen, encara que sia per impedir-ho l'amo del predi servent, per força major o per ignorància.²⁵

Com les servituds són indivisibles, no es perden mentre s'usin en part,²⁶ o per un sol dels condòminos,²⁷ per l'usufructuari, arrendatari o altre, obri o no en representació del titular de la servitud, encara que sia un posseïdor just o injust de la finca,²⁸ mentre obrin amb ànim d'usar de la servitud *en profit del predi dominant* — no precisament, del seu propietari—. ²⁹ Però es perdria la servitud per falta d'ús, si se n'usés en forma distinta, sense perjudici de poder-se guanyar així una servitud nova.³⁰ No res

24. No corren si l'amo del predi servent el té en condicions que no permetin establir-la, Fr. 18, § 2, Fr. 19 (VIII-6).

25. Fr. 4, § 27 (XLI-3). Vegeu Fr. 20 (VII-4); MAYNZ, I, 918, n. 11. Els Fr. 34, § 1, Fr. 34 (VIII-3), Fr. 14 pr. (VIII-6) concedeixen restitució del temps en què, per força major, no s'usà la servitud; ço que concorda en substància amb els costs. 14, § 2, i 25, § 2, ll. III, rúb. 11 del C. de T., i amb l'art. 546, n. 3, C. c. Vegeu n. 3, SÁNCHEZ ROMAN, III, 653, diu que les servituds discontinues no s'extingeixen pel no ús en el cas de destrucció de l'edifici, fora de concórrer requeriment, protesta o acte formal d'oposició; car el no ús només produeix efecte quan hi ha termes hàbils per usar. Però vegeu el que s'ha dit al § 173, n.º 2, 3. Pel demés, el no ús d'una servitud també fa perdre les accessòries de la no usada. Fr. 17 (VIII-6).

26. P. e., passant a peu el que té servitud de carretera, Fr. 18 (VIII-3), o passant per part del camí, Fr. 9, § 1 (VIII-3), Fr. Fr. 2, 6 pr., § 1, Fr. 8, § 1, Fr. Fr. 9, 11 pr. (VIII-6), Fr. 5, § 1 (XLIII-20). Vegeu Fr. 20 (VII-4).

27. Fr. Fr. 10 pr., 16 pr. (VIII-6); art. 548 C. c.

28. Fr. Fr. 5, 12, 20-24 (VIII-6).

29. Fr. 25 (VIII-6). Vegeu MAYNZ, I, 889 fl.

30. P. e., si s'usés aigua en hores distintes de les permesses per la servitud, Fr. 10, § 1 (VIII-6); o es regués amb aigua distinta, Fr. 18 pr. (VIII-6).

menys, si mantes finques o una dividida en mantes tenen activament o passiva una servitud, el no ús en quant a una de les dites finques o parts, l'extingeix respecte d'ella; però no, de les altres, si pot subsistir útilment.³¹

En canvi, la idea de la quasi possessió de llibertat és perfectament aplicable a les servituds negatives, i els trenta anys no comencen sinó des que algú que representi el predi servent realitza, *nec vi nec clam nec precario*, algun acte contrari a l'existència de la servitud.³² La quasi possessió de llibertat ha d'ésser no interrompuda.³³

EFFECTES DE L'EXTINCIÓ DE LES SERVITUDS. — Les servituds són drets reals desintegrats del domini; i, per això, en extingir-se, s'hi consoliden;³⁴ i, amb les servituds principals, s'extingeixen les que en són accessòries.³⁵ Extingida una servitud, el propietari del predi servent pot usar l'acció negatòria, si es pretenugués seguir usant-la.³⁶

31. Fr. 32 pr. (VIII-2), Fr. 6, § 1, Fr. 16 (VIII-6). S'exceptua, pel que s'ha dit, la servitud de pas que, usada quant a un dels predis servents, es conserva damunt de tots, Fr. 18 (VIII-3), vegeu Fr. 13 (VIII-6).

32. Fr. 6 (VIII-2), Fr. 4, § 29 (XLI-3); vegeu Fr. 7 (VIII-2), Fr. 6, § 1 fi (VIII-5), Fr. 5, § 10 (XXXIX-1). Convé observar que la servitud *tigni immitteendi* no es regula, a l'efecte, com a negativa. L'art. 546, n. 2, C. c., aplica aquest criteri a les servituds contínues. Respecte a la prova del no ús, BONNIER, I, 40.

33. Al que s'ha dit al § 171, n. 14, respecte a la interrupció de la quasi possessió per a usucapir les servituds, s'hi pot afegir la pèrdua del predi servent, vegeu Fr. 32, § 1 (VIII-2). Convé tenir present que s'apliquen a la matèria les accions *i successio possessionis*, Fr. 18, § 1 (VIII-6).

34. Vegeu Fr. 16 (VIII-6).

35. Fr. 17 (VIII-6), arg. Fr. 129, § 1, Fr. 178 (L-17).

36. § 148.

SUBTÍTOL SEGON

DRETS REALS DE CESSIÓ D'UTILITATS

CAPÍTOL I

USDEFRUIT

§ 174. Secció primera

Dret d'usdefruit, en general

L'usdefruit, com els drets d'ús i d'habitació, són servituds, ja que constitueixen desmembracions negatives del domini, i així les considera el D. R.;¹ però avui se solen considerar drets reals independents.²

Noció del usdefruit. — El D. R. el defineix: *jus in rebus alienis utendi fruendi salva rerum substantia.*³

1. Vegeu Fr. 5 pr. (VII-6), Fr. 1 (XXXIII-2), Fr. 1, § 9 (XXXV-2), Fr. 25 pr. (I-16); WINDSCHEID, I, p. 2, 249; MAYNZ, I, 865. També el qualifiquen així el C. alemany; SÁNCHEZ ROMAN, III, 473. Vegeu BOPARULL, 142, nota. Els arts. 501 a 503 C. c. són contraris a admetre el caràcter negatiu de l'usdefruit. En el § 152, n. 11, es veurà la transcendència de considerar l'usdefruit com una desmembració *negativa* del domini.

2. Hem vist que les servituds reals tenen certament caràcters que els distingeixen essencialment dels altres drets reals, § 152, n. 11, 12; però això no priva de donar el nom de servitud a l'usdefruit.

3. § 1, 1 (II-4). Vegeu WINDSCHEID, I, p. 2, 253; MAYNZ, I, 867; art. 467 C. c.; MANRESA, IV, 330 i ss., PELLA, II, 153, admet mantes menes d'usdefruit, afegint que el del pare sobre els béns dels fills és quasi un domini.

És, doncs, un dret real⁴ desintegrat del domini,⁵ de caràcter temporal,⁶ generalment vitalici, el que no priva que l'hereu de l'usufructuari reclami indemnització al propietari pels drets sobre l'usdefruit que el causant no hagués pogut fer efectius per causa imputable al mateix propietari.⁷ És divisible,⁸ generalment gratuït,⁹ intransmissible,¹⁰ però es pot alienar el dret de percebre els fruits, si bé segueix titular del dret el mateix usufructuari;¹¹ i és clar que, extingit l'usdefruit, s'extingeix igualment el dret del cessionat: *soluta jure dantis, solvitur et jus accipientis*, amb excepció de l'acabament de l'any agrícola en el cas d'arrendament per temps indefinit.¹² La llei Hipot. anterior no permetia d'hipotecar l'usdefruit, sinó solament el dret de percebre els fruits en l'usdefruit

4. Pr. 1 (II-4), Fr. 2 (VII-1); vegeu Fr. 9 (VII-4).

5. Vegeu el dit Pr. 1, i el Fr. 4 (VII-1).

6. Si fos perpetu, privaria de tota utilitat pràctica al domini. Vegeu Fr. 3, § 2, Fr. 56 (VII-1), CC. 14, 17 (III-33); arg. Fr. 24, § 1 (XXX), Fr. 8 (XXXIII-2); S. 13 set. 61.

7. Vegeu Fr. 36, § 2, Fr. 47 (VII-1).

8. Pot estar dividit des del seu origen, p. e., per raó de falcidia, o dividir-se després — cosa menys freqüent — Fr. Fr. 5, 50 (VII-1), Fr. 25 (VII-4), Fr. 5, § 2 (VII-6), Fr. 7, § 10 (X-13), Fr. 19 (VII-8), Fr. 1, § 9, Fr. 81 pr. (XXXV-2), Fr. Fr. 14, 26, § 1, Fr. Fr. 30 pr., 31, 32, § 8 (XXXIII-2). La divisibilitat de l'usdefruit és una excepció de les altres servituds, Fr. 1, § 9 (XXXV-2). Vegeu MAYNZ, I, 870.

9. Vegeu Fr. 34, § 1 (VII-1), Fr. 30, § 1 (XXXIII-2).

10. El D. R. acabà per disposar que la transmissió de l'usdefruit era nul·la, però no el feia perdre. § 3, 1 (II-4), Fr. 66 (XXIII-3), Fr. 15 (X-2), Fr. 8, § 1 (XVIII-6), C. 13 (III-33); MAYNZ, I, 871, n. 24. Vegeu § 209, n. 27.

11. Així s'han d'entendre els textos del D. R. Vegeu § 1 ff, 1 (II-5), Fr. 12, § 2 (VII-1), Fr. 9, § 1 (XIX-2), Fr. 15 pr. (XX-1), Fr. 11, § 2 (XX-6); MAYNZ, I, 871, n. 24; FAUS, *Rev. Jur. de Cat.*, XX, 70 i ss.

12. Vegeu § 314, cap. 3, X (IV-18); però no són aplicables al cas els termes de l'art. 1577 C. c.; S. 27 agost 04, arg. S. 20 abril 04, en relació amb l'art. 1571 C. c.

voluntari; però la vigent, d'acord amb el C. c., permet d'hipotecar el mateix usdefruit voluntari.¹³ En canvi, l'usdefruit legal a favor dels fills o del consort, no és hipotecable;¹⁴ i lògicament aquest usdefruit legal tampoc és alienable.¹⁵ Allí on, per regir el C. c., l'usdefruit és alienable, igualment es pot embargar,¹⁶ cosa inaplicable a Catalunya, fora que l'embargament es limiti als fruits.¹⁷

La constitució de l'usdefruit produeix una desintegració del domini, el qual queda dividit en nua propietat i en usdefruit.¹⁸

Les facultats de l'usufructuari, de tenir la cosa per usar-la i disfrutar dels seus productes, però sense transformar-la, destruir-la, consumir-la ni disposar-ne, són semblants a les dels titulars d'altres drets, dels quals convé distingir-lo. Les servituds d'ús i d'habitació es poden considerar fraccions del usdefruit;¹⁹ el fideicomís i la compra a carta de gràcia atribueixen vertader domini, mal sia revocable; l'emfiteusi permet de tenir la cosa com a pròpia i obliga a prestacions de caràcter real a favor del dòmino; l'arrendament, fins quan és dret real, es distingeix perfectament de l'usdefruit, que, per son caràcter negatiu, no obliga

13. Art. 107, n. 2, llei Hipot.

14. Art. 108, n. 2 de la dita llei.

15. Arg. arts. 1348, 1363 C. c.; SS. 7 juliol 92, 27 set. 93.

16. R. 1 des. 96, arg. R. 16 juliol 96 (Granada). Vegeu l'art. 498 C. c., sobre la responsabilitat de l'usufructuari que aliena l'usdefruit, pels actes del successor, envers el propietari, a MANRESA, IV, 336 i ss.

17. S. 27 set. 93.

18. § 4, 1 (II-4); MANRESA, IV, 339 i ss. Per als efectes rentístics, l'usdefruit s'estima en un tant per 100 de la valor de la cosa, que varia segons la vida probable — de fet, segons l'edat — de l'usufructuari.

19. §§ 4, 5, 1 (II-5), vegeu Fr. 14, § 3 (VII-8).

el propietari a mantenir l'usufructuari en la integritat del seu dret, sinó que és aquest el que té acció per defensar-se directament, i l'arrendament mai pot ésser gratuït;²⁰ el llegat anyal constitueix una sèrie de llegats d'usdefruit;²¹ el llegat de pensió amb garantia d'una cosa únicament dóna al llegatari, sobre la cosa, acció hipotecària; el dret de percebre els fruits d'una cosa no dóna dret real sobre d'ella,²² com tampoc el comodati; i la possessió de bona fe suposa la intenció de tenir la cosa com a pròpia i, fora sa condició de provisional, s'equipara al domini.

DRET VIGENT. — L'usdefruit a Catalunya es regeix principalment pel D. R.²³ i per algunes disposicions del català,²⁴ del D. C., de la llei Hipotecària i del C. c. com a supletori; però el relatiu a l'usdefruit voluntari es pot modificar per pacte, mentre no sia contrari a l'essència del dret.²⁵

20. Vegeu Fr. 34, § 1 (VII-1), Fr. 30, § 1 (XXXIII-2); MANRESA, IV, 330 i ss.

21. Fr. 8 (XXXIII-1). L'equiparen a l'usdefruit els Fr. 20 (VII-1) i 41 (XXXIII-2).

22. Fr. 58, § 1 (VII-1), Fr. 38 (XXXIII-2); vegeu Fr. 120 pr. (XXX).

23. 1 (II-4), D., II, VII, D. (XXXIII-2), C. (III-33).

24. Ll. 5, tít. 3, vol. 1.

25. S. 30 set. 14. En realitat ultrapassa els límits de l'usdefruit l'autorització atorgada a vegades en els capítols matrimonials, que l'usufructuari pugui alienar en un cas de necessitat, béns usufructuats. Vegeu MANRESA, IV, 354.

§ 175. Secció segona

Objecte, causes i modalitats de l'usdefruit

OBJECTE DE L'USDEFUIT. — Es pot constituir sobre tot o una part alíquota d'un patrimoni,¹ sobre coses específiques mobles o immobles² que no es consumin per l'ús,³ singulars o collectives,⁴ que prestin utilitat, encara que sien improductives, com les estàtues, monedes, finques de recreu, etc.;⁵ i sobre drets transmissibles.⁶

EXTENSIÓ DE L'USDEFUIT. — El dret s'estén a la cosa usufructuada i a les altres coses i drets que

1. Fr. Fr. 3 pr., 29 (VII-1), Fr. 32, § 8, Fr. 43 (XXXIII-2). No s'ha de confondre amb l'usdefruit constituït sobre les coses que comprèn el patrimoni, Fr. 34, § 2 (VII-1). Vegeu MANRESA, IV, 351; § 177, n.º 31-33.

2. Fr. 3, § 1, Fr. 7 pr. (VII-1); o sobre part alíquota d'una cosa, Fr. 43 (VII-1).

3. En altre cas hi hauria quasi usdefruit, § 2, 1 (II-4), arg. Fr. 1 (VII-1); MANRESA, IV, 331; § 184.

4. Vegeu art. 475. B. 2, C. c.; *Rev. Gen. de Leg. y Jur.*, LXXXVII, 142.

5. Fr. 12, § 3, Fr. Fr. 28, 41 (VII-1), Fr. 9, § 4 (X-4), Fr. 6, § 1 (VII-7).

6. No, sobre servituds: no hi ha servitud de servitud, Fr. 23 fi (VIII-3), Fr. 1 (XXXIII-2); sense perjudici que l'usufructuari d'una finca pugui usar de les servituds establertes a favor d'ella, i fins d'exigir la constitució de les que sien necessàries per usar-ne, Fr. 10 fi (VIII-2), Fr. 2, § 2 (VIII-5), Fr. 1, §§ 1, 4 (VII-6), Fr. 15, § 1 (XXXIII-2); arg. Fr. 2 (II-1). Vegeu art. 469 C. c. El 486 parla d'un usdefruit d'accions, vegeu § 177, n.º 29, 30. La S. 19 nov. 07 (Valladolid) resol el cas d'un usdefruit sobre crèdit, la qual cosa el D. R. qualificaria de quasi usdefruit, a menys que es concedís dret a la renda, i no al capital; com si es lega crèdit al deutor, lliurant-lo de pagar interessos, Fr. 3 (VII-5).

en sien accessoris;⁷ excepte els tresors⁸ i les illes formades davant la finca usufructuada,⁹ que l'usufructuari no adquireix en domini ni en usdefruit, sinó que pertanyen en ple domini al propietari.¹⁰ Per D. R. formaven part de l'usdefruit les coses la possessió de les quals s'hagués obtinguda per l'acció *damni infecti*; i, si hi havia lloc a l'adjudicació de la propietat de la cosa que amenaçava ruïna o dany, l'usufructuari no havia de tornar-la, acabat l'usdefruit.¹¹

Mantes persones poden tenir simultàniament una cosa en usdefruit, en parts divideses o indivises,¹² i també se'ls pot deixar successivament o subsidiàriament.¹³

CAUSES DE L'USDEFUIT. — Es pot constituir per llegat o fideicomís singular,¹⁴ per contracte oneros o

7. Vegeu Fr. 9, §§ 1, 4, 7, Fr. 15, § 6, Fr. Fr. 21, 22, 25, § 2 (VII-1), Fr. 32, § 2 (XXXIII-2); també Fr. 53 (VII-1), Fr. Fr. 10, 19, 37 (XXXIII-2), Fr. 10 (VII-8); art. 479 C. c., MANRESA, IV, 381 i ss.

8. Fr. 7, § 12 fi (XXIV-3), referent al dot; vegeu article 479 C. c.

9. Fr. 9, § 4 (VII-1). Vegeu art. 479 C. c.; MANRESA, IV, 382.

10. Vegeu Fr. 25, § 3 (VII-1).

11. Vegeu Fr. 7, § 1 (VII-1), Fr. 13, § 8, Fr. 20 (XXXIX-2).

12. Fr. 13, § 3, Fr. Fr. 49, 50, 57, § 1, Fr. 74 (VII-1), Fr. 4 (VII-2), Fr. 7, § 7 (X-3), Fr. 26, § 1, Fr. 32, §§ 1, 8 (XXXIII-2); arts. 469, 490 C. c.; MANRESA, IV, 347 i ss. L'usdefruit llegat a mantes persones pot donar lloc al dret d'acréixer entre elles. § 484.

13. C. 14 (III-33); art. 469 C. c., vegeu S. 21 maig 10.

14. És la causa més usual i s'hi refereixen la majoria dels textos relatius a l'usdefruit, § 1, 1 (II-4), Fr. Fr. 3 pr., 6 pr., 50 pr. (VII-1), tot el títol del D. (XXXIII-2). Vegeu la prohibició del D. R. de deixar l'usdefruit de tot el patrimoni al consort, essent hereus els fills, al cap. 3 N. 18, la qual no s'aplica a Catalunya.

gratuit;¹⁵ per *deductio*, reservant-se l'usdefruit la persona que aliena una cosa;¹⁶ per adjudicació en els judicis divisoris;¹⁷ per usucapió;¹⁸ i per disposició de la llei.¹⁹ D'aquí la divisió de l'usdefruit en voluntari, judicial i legal.

MODALITATS. — L'usdefruit es pot constituir sota condició expressa o tàcita, suspensiva o resolutòria.²⁰ Si la condició és suspensiva, el propietari té dret a les utilitats de la cosa, mentre aquella està pendent.²¹ També es pot constituir *ex die*;²² i, fins que arriba el dia, els fruits són del propietari; essent de notar que no pot arribar, si prové de llegat, abans que l'hereu hagi adquirida l'herència;²³ també, *ad*

15. § 1, 1 (II-4), C. 10 (III-33). Vegeu Fr. 78, § 2 (XXIII-3), sobre l'aportació d'usdefruit en dot. Es practica sobretot en els capitols matrimonials.

16. § 1, 1 (II-4), Fr. Fr. 6 pr., 32, 36, § 1 (VII-1), Fr. 4 (XXXIII-2). És freqüent en els heretaments.

17. Fr. 6, § 1 (VII-1), Fr. 16, § 1 (X-2), Fr. 6, § 10 (X-3).

18. Fr. 43, § 1 (XLI-2), C. (VII-33); PELLA, 74; MAYNZ, Fr. 908, n. 3. BOFARULL, 143, n. 1, diu que des que ZIMMERN demostrà que l'usdefruit no es podia usucapir, aquesta opinió preval contra la dels romanistes que sostenen la contrària. Admet aquest modo d'adquirir, l'art. 468 fi C. c. Els requisits d'aquesta usucapió són els mateixos que els de les servituds reals positives, § 173, n.º 24 i ss.

19. Art. 468 C. c. Vegeu els casos en el Dret de família; MANRESA, IV, 343 i ss.

20. Fr. Fr. 54, 72 (VII-1), Fr. 21 (XXXIII-2), Fr. 96 pr. (XXXV-1); arg. Fr. Fr. 4 pr., 6 pr. (XXXVI-2); vegeu Fr. 6 pr. (XXXVI-2); art. 469 C. c.; MANRESA, IV, 351 fi i ss. També es pot llegar alternativament l'usdefruit i una altra cosa, Fr. 14 pr., § 1 (XXXVI-2).

21. Fr. 4 (VII-6).

22. Fr. 4 (VII-1), Fr. 1, § 3 (VII-3), Fr. 6 pr. (XXXIII-2).

23. Fr. 1, § 2 (VII-3), Fr. 18 (VII-4). És inútil l'usdefruit legat per a després de la mort del legatari. Fr. 5 (XXXIII-2), Fr. 4 pr. (XXXVI-2), a menys que es volgués deixar per al seu hereu, Fr. 4, § 1 (XXXVI-2).

diem,²⁴ o llegar-se per dies, mesos o anys alterns, el que constitueix un llegat distint per a cada període;²⁵ i també es pot concedir *sub modo*.²⁶

24. Fr. 5, § 5 (vii-6), Fr. Fr. 26 Fr., 35, 37 (xxxiii-2).
Vegeu els casos del Fr. 32, § 6 (xxxiii-2) i de les CC. 12 i 14 (iii-33), la primera de les quals concorda amb l'art. 516 C. c.

25. Fr. 1, § 1 (vii-3), Fr. 7 pr. (vii-4), Fr. 11 (xxxiii-1);
arg. Fr. Fr. 10-12, 23 (xxxvi-2). Vegeu Fr. 2, § 2 (vii-4).

26. Vegeu Fr. 32, § 6 (xxxiii-2).

Secció tercera

Drets de l'usufructuari

§ 176. Subsecció primera

Drets de l'usufructuari, en general

ADQUISICIÓ DE L'USDEFRUIT. — Per adquirir-lo, l'usufructuari no necessita prendre possessió de la cosa.¹ L'adquisició del dret autoritza l'usufructuari per exigir l'entrega de la cosa, mitjançant el previ compliment de les obligacions d'inventari i caució.² L'usdefruit no atribueix possessió ni és títol d'usucapió.³

FACULTATS DE L'USUFRUCTUARI. — Són les d'*usar* i de disfrutar la cosa usufructuada.

El dret d'*usar* pot exercitar-lo amb la major amplitud l'usufructuari, per si o per altri,⁴ però no alienar-lo.⁵ Li permet de servir-se de la cosa i de sos accessoris,⁶ segons sa naturalesa i destinació, i millorar-la; però sense que la pugui alienar,⁷ a menys que

1. Vegeu § 166, referent a l'adquisició de les servituds. Sobre el temps en què s'adquireix l'usdefruit llegat, Fr. Fr. 2-5 (XXXVI-2) i § 481, n. 5, relatiu a l'adquisició de llegats; i sobre adquisició per persona subjecta a potestat, Fr. 6, § 2 (VII-1).

2. § 180.

3. C. 8 (III-33).

4. Fr. 38 (VII-1).

5. § 185, n. 2.

6. Fr. 9, § 7 (VII-1), Fr. 2, §§ 2, 3 (VIII-5), Fr. 8 (XXXIII-7); i, en general, tot aquest títol.

7. § 3, 1 (II-4), Fr. 9, § 7 (VII-1), Fr. 1, § 1 (VII-6), C. 9 (III-33). Per aquesta raó els expedients d'expropiació s'han de seguir amb el propietari, R. O. 12 març 90.

el causant l'hagi autoritzat, com es fa a voltes en testament o en capitols;⁸ ni alterar d'una manera essencial la seva naturalesa ni de fer res que perjudiqui la cosa.⁹ L'usufructuari també pot usar de les millores fetes pel propietari.¹⁰

Despeses. — Les útils i voluptuàries que faci l'usufructuari les pot retirar, finit l'usdefruit, si no és en perjudici de la cosa; però no té dret a què les hi abonin.¹¹

DRET D'USUFRUCTUAR. — És més important que el d'usar, i permet a l'usufructuari de percebre i — mitjançant la percepció—¹² de fer seus els fruits de la

8. Vegeu S. 24 maig 14, §§ 387, 487.

9. Els següents textos del D. R. manifesten el seu criteri i manera d'interpretar-lo: l'usufructuari no pot fer la cosa *extra commercium*, Fr. 2, § 7 (XI-7), Fr. 17 pr. (VII-1); ni empenyorar-la, C. 6 (III-33), referent al dot; ni tallar arbres fruiters ni enrunar edificis ni convertir en hort una finca de recreu — però la S. 10 abril 93 (Barcelona) declara lícit plantar de vinya un bosc baix —, etc.; ni, en general, perjudicar la cosa, Fr. 13, § 4 (VII-1). Sobre l'ús dels animals Fr. 12, § 3 (VII-8); sobre el que pot fer respecte a edificis, Fr. 7, § 3 fi, Fr. Fr. 8, 13, §§ 4, 6 i ss., Fr. Fr. 15 pr., 44, 61, 73 (VII-1); sobre l'ús d'una nau, Fr. 12, § 1 h. t. No pot tractar les coses amb violència ni abusar-ne, Fr. 15, §§ 1-5, Fr. 17, § 1, Fr. 23, § 1, Fr. 27, §§ 1, 2 h. t.; no pot imposar servituds ni deixar de perdre les existents, però sí, d'adquirir-ne en profit de la finca, Fr. 15, § 7, Fr. 16 (VII-1); vegeu Fr. 5 (VIII-6); MAYNZ, I, 867, n. 1; arts. 467, 479, 487 C. c.; MANRESA, IV, 336 i ss., 409.

10. Fr. 7, § 2 (VII-1); vegeu Fr. 12 (XXXIII-2); art. 503 C. c.

11. Fr. 15 pr. (VII-1); art. 487 C. c. Sobre el *ius tollendi*, MAYNZ, I, 871, n. 4, que permet de retirar les construccions. L'art. 488 C. c. permet de compensar les millores amb els perjudicis que hauria d'indemnitzar l'usufructuari. Vegeu MANRESA, IV, 409. De les despeses necessàries se'n tractarà en el § 181, n. 8, referent a les obligacions de l'usufructuari. Aquest no ha de respectar els arrendaments establerts, si no se li imposa expressament, Fr. 39, § 1 fi (VII-1), o l'arrendatari està protegit per la llei Hipotecària.

12. § 39.

cosa. Amb el nom de fruits s'hi comprèn tot el que la cosa produeix¹³ ja espontàniament ja mitjançant el treball de l'home, que s'obté per arrendament o una altra forma d'explotació de la cosa; és, a dir, tots els fruits i rendiments que poden obtenir-se de la cosa o per raó d'ella.¹⁴ Així, són fruits dels ramats les cries, llet, pèl, llana, etc.;¹⁵ d'una finca rústica, l'herba que creix espontània, els productes del conreu,¹⁶ la mel,¹⁷ la caça i la pesca¹⁸ i els arrendaments;¹⁹ de les urbanes, els lloguers;²⁰ i dels establiments industrials, els productes i beneficis.²¹ Per a l'explotació de la cosa, l'usufructuari pot arrendar-la, cedir el dret als fruits, etc.,²² per a fins decorosos i no perjudicials, amb la cura d'un diligent pare de família²³ i seguint la mena d'explotació que usava el propietari: *ad modum enim referendum est, non ad qualitatem utendi*.²⁴

13. Vegeu §§ 39 i 178.

14. Fr. 42 pr. (XXXIII-2); vegeu Fr. 21 (VII-1); MARRERA, IV, 356; ALMEDA, *Di. 2.*, 266.

15. § 37, 1 (II-1), Fr. 68 pr., § 1 (VII-1), Fr. 28, § 1 (XXII-1).

16. Fr. 9 pr. (VII-1); vegeu Fr. 25, § 1 (XXII-1).

17. Fr. 9, § 1 (VII-1).

18. Fr. 9, § 5, Fr. 62 pr. (VII-1); però, Fr. 26 (XXII-1). ARA vegeu art. 14 de la llei de Caça.

19. Fr. 59, § 1 (VII-1).

20. Fr. 7, § 1 (VII-1), Fr. 36 (XXII-1).

21. Vegeu Fr. 34 (XXII-1).

22. § 1 fi, 1 (II-5), Fr. 12, § 2, Fr. 38 (VII-1), Fr. 8 pr. (XLII-5); BROCA i AMELL, II, 27, n. 1; art. 480 C. c.; MARRERA, IV, 338.

23. Fr. 27, § 1 fi (VII-1).

24. Fr. 9, § 7 fi (VII-1); vegeu Fr. 13, § 8, Fr. Fr. 14, 15, § 5, Fr. 27, §§ 1, 2, Fr. 59 (VII-1). Tanmateix, hem vist que la pot millorar. Vegeu l'esmentada S. 10 abril 93 (Barcelona). Per analogia, S. 9 nov. 91 (Madrid), segons la qual corresponen al possessor d'un vincle les primes o assegurances que obtenen unes accions mercantils noves donades a canvi d'altres de velles que eren del patrimoni vinculat.

§ 177. Subsecció segona

Drets de l'usufructuari en casos especials

Hi ha casos en què és dubtós si una cosa s'ha de considerar fruit, i altres que l'usufructuari té determinades obligacions per tal d'assegurar la integritat de la cosa : en tals casos els drets de l'usufructuari estan subjectes a regles especials.

AL·LUVIÓ. — No és fruit de la finca i no es fa propi de l'usufructuari; el qual, però, té dret als fruits de l'alluvió mentre dura l'usdefruit.¹

USDEFRUIT DELS BOSCOS. — Per tal de mantenir l'equilibri entre el dret als fruits i la integritat de la cosa que els produeix, a Catalunya,² les facultats de l'usufructuari són majors o menors segons la mena d'arbres i fins segons la forma d'explotació : a) L'usdefruit d'un *planter* d'arbres — que el D. R. considera com a instrument de la finca — autoritza vendre'ls, però substituint-los de seguida.³ b) Dels boscos

1. Fr. 9, § 4 (VII-1); vegeu Fr. 16 (XLI-1); art. 479 C. c.; MANRESA, IV, 381 i ss. Recordem — § 175, n.º 8, 9; art. 471 ff C. c. — que del *tesor* ni de l'*illa* que esdevenen accessoris de la cosa usufructuada, l'usufructuari no en té el domini ni l'usdefruit. Sobre si és fruit el lluisme, § 192, n.º 16 i ss.

2. Vegeu SANTAMARIA, *Recopilación razonada de los usos del Vendrell*, 235; id., *Dev. consuet.*, 136.

3. Fr. 9, § 6 (VII-1). En canvi, l'art. 485, § 4, C. c., permet d'aclarir els arbres per tal que els que restin es puguin desenrotllar convenientment. El criteri del D. R. és perquè els planters es conservin com a tals, i és lògic si es fa el planter per tal de vendre els arbres, com una indústria; i el criteri

d'arbres de fusta — arbres de construcció — com pins, roures, alzines, etc., l'usufructuari en pot treure les espurgadures, escorces (que es puguin treure sense perjudicar els arbres),⁴ collir els fruits, l'herba i llenya terrera, i fins tallar les branques que necessiti per estaques de les vinyes, sense perjudicar els arbres, els quals no pot tallar ni per aclarir-los.⁵ Els arbres que moren els fa seus l'usufructuari, amb obligació de substituir-los;⁶ i els que arrenca la tempestat o ageu el vent són del propietari, però l'usufructuari no els ha de refer i fins pot aprofitar-ne el que necessiti per fer reparacions a la casa i per a llenya, si no la pot treure d'altre lloc.⁷ c) Quant als canyars

del C. c. pot ésser l'adequat si només es fa el planter per a les necessitats de la mateixa finca, fent del camp del planter, camp de producció. L'esmentat art. 485, § 4, segons la S. 10 març 93, es refereix a planters artificials.

4. Vegeu SANTAMARIA, *Rec. razonada de los usos...*, 240. En PELLA, II, 69, distingeix entre *sylvae caeduae* — boscos que es poden tallar —; *sylvae paschuae* — bosc de pastura —, i *arundinae caeduae* — canyars —; i diu que l'usufructuari pot tallar els arbres de tots ells, menys els de construcció.

5. Fr. Fr. 10, 11, 12 pr. al fi (VII-1), Fr. 7, § 12 (XXIV-3); vegeu Fr. 22 (VII-8). L'art. 485 C. c., que permet el tallar arbres no és aplicable a Catalunya, com tampoc la doctrina de la S. 13 juny 67 (Cáceres). SS. 10 març 93, 28 oct. 96, 7 març 13, 20 nov. 15, relatives a usdefruit vidual; vegeu la de 30 oct. 17, referent a fiduciari (totes, fora la primera, recaigudes en assumptes de Barcelona). Així i tot, MASPONS, *Rev. Jur. de Cat.*, XXVI, 535, defensa l'opinió contrària, o sia que l'usufructuari pot tallar arbres, fundant-se en una suposada distinció entre lleis que tracten d'arbres isolats i altres que es refereixen als que formen bosc, i a generalitzar les regles relatives a les *sylvae caeduae*. La S. 13 juny 06 (Cáceres) declara que l'usufructuari pot carbonar.

6. Fr. 7, § 3, Fr. 18 (VII-1), § 38, 1 (II-1). Vegeu arts. 483, 484 C. c.; MARRERA, IV, 400 i ss. Igual obligació té l'usufructuari de camps i de vinyes, segons els articles esmentats.

7. Fr. Fr. 12 pr., 59 pr. (VII-1), Fr. 7, § 12 (XXIV-3); vegeu Fr. 19, § 1 (VII-1), Fr. 55 pr. (XXXII); art. 484.

i als arbres que el causant solia tallar periòdicament arran de terra, per explotar els tanyes nous que rebroten,⁸ l'usufructuari pot explotar-los de la mateixa manera i vendre la tallada, encara que el causant la destinés a son ús particular, i encara que ell els talli abans del temps normal.⁹ d) El bosc baix pot ta-

8. *Sylvae caeduae*, que defineix el Fr. 30 pr. (I-16). El Fr. 80, § 2 (XVIII-1) en parla, referint-se a arbres que fan aglans; el 7, § 7 (XXIV-3), usa l'expressió *sylvae caeduae* al·ludint a arbres que donen fruit al cap de molts anys. Concordant amb la idea romana de les *sylvae caeduae*, en alguns llocs de Catalunya s'exploten en la forma dita, de tallar periòdicament els arbres a flor de terra per aprofitar els rebrotos: els castanyers per fer rodells o cercols de bótes; els vimets, salzes (saules), canyes, acàcies, lladoners i fins les alzines. A Olot, Balaguer, Santa Coloma de Farnés, i probablement en altres llocs, tallen els castanyers bords cada disset anys per fer perxadades (dogues de bótes); i cada quatre, per a bagues (rodells), estenent-se, així l'amplada de la cosa, i, per tant, el nombre de rebrotos. Les alzines s'exploten així per fer mànecs d'eines de pagès. A Tortosa es coronen així els coscolls; a Sant Llorenç del Munt es tallen les alzines cada trenta anys o més per carbonar, destinant-hi cada any una porció del bosc. A l'efecte s'hi destinen les alzines que han adquirit el màxim desenrotllament, coronant-les al ras de terra; dels tanyes que treuen sols es deixen els més fermes, que creixen més de pressa que els arbres plantats d'aglà, per l'arrelamenta vella que els nodreix. Així ho practiquen, segons se m'assegura, els usufructuaris que s'han reservat aquest dret en fer heretament al fill. Vegeu el Costumari sobre conreu de boscos publicat per l'Oficina Jurídica de la Mancomunitat.

9. Fr. 9, § 7, Fr. 48, § 1 (VII-1), Fr. 40, § 4 (XVIII-1); vegeu Fr. 7, § 12 (XXIV-3). La limitació que sembla contenir el primer dels fragments esmentats, en oposició als altres, o sia que el que s'ha tallat només es pot utilitzar en la mateixa finca i no es pot vendre, prové de creure equivocadament que es refereix a *estaques*, *salzes* o *canyes* de la peça que està en usdefruit, essent així que parla dels que surten d'altre camp distint del llegat. Vegeu MAYNZ, I, 869, n. 13. També es podria interpretar en el sentit que, si les dites coses sols les produeix una part de la finca, s'han d'utilitzar precisament per a les altres porcions de la finca; i, si les produeix tota ella, es poden vendre.

llar-lo l'usufructuari, mentre obri de bona fe, per fer llenya, carbó, etc.¹⁰ Convé, tanmateix, advertir que el T. S. considera privilegiat i no subjecte a les limitacions que priven de tallar arbres, l'usdefruit que es reserva el donador que hereta el seu fill en capítols matrimonials.¹¹

USDEFUIT DE LES MINES. — Les mines de la primera secció i les de la segona si les explota el propietari de la finca en què es troba, són accessòries de la finca, i no s'han de regir per les lleis de Mines;¹² pel que s'han de considerar excloses de les disposicions del C. c., i aplicables les del D. R. que considera el mineral com a fruit de la finca.¹³ En confirmació del que s'ha dit, noti's que la legislació minera no envaïx l'esfera civil.¹⁴ Com els arts. 476-478 C. c. no distingeixen entre les classes de mines, és possible que llurs disposicions s'apliquin sense distinció a totes elles, fundant-se en l'art. 16 del mateix C. c. De totes maneres és clar que el mineral extret en començar l'usdefruit no pertany a l'usufructuari.¹⁵ Igualment l'usufructuari d'una finca podria entrar

10. Fr. 9, § 7. Fr. 10 (VII-1).

11. S. 3 febrer 09.

12. Arts. 7 i 8 de la llei de Bases de 29 des. 68.

13. Fr. 9, §§ 2, 3. Fr. 13, § 5 (VII-1), Fr. 7, § 14 (XXIV-3), i n. 18. Vegeu art. 476, § 2, C. c. El D. R. distingeix, dient que el que pot explotar jaciments d'argila per fer atuells destinats a la seva finca, té dret de servitud; i el que els pot destinar a la venda, té dret el d'usdefruit, Fr. 6 pr. (VIII-3). Vegeu el § 1 del susdit Fr.

14. I menys, per tal de modificar la prescripció, diu la S. 28 gener 15. El D. R. admet que el mineral és fruit de la finca per creure que creix en algunes mines, vegeu Fr. 18 pr., al fi (XXIII-3), Fr. 8, § 13 (XXIV-3); FERRI, *Teatro crítico*, V, 343.

15. Fr. 32, § 3 (XXXIII-2); vegeu PELLA, II, 167.

a explotar les mines de la primera i de la segona secció, i fer seus els productes, si amb això millora i no perjudica la finca.¹⁶ En canvi, les mines de la tercera secció, o bé de la segona que s'han concedides administrativament, es regiran per la legislació minera i pel C. c. com a supletori.¹⁷ La jurisprudència declara que el mineral no és fruit de la mina, sinó substància d'ella.¹⁸ En conseqüència : a) El propietari de la finca on hi ha mines en explotació, concedides administrativament a altri, no hi té més dret que la indemnització dels perjudicis que li causi,¹⁹ i no en pot cedir l'usdefruit.²⁰ b) Atorgat pel concessionari l'usdefruit voluntari d'una mina concedida administrativament, l'atorgant pot determinar l'extensió dels drets que comprendrà;²¹ i, en son defecte, l'usufructuari que no ho sia universal, no adquireix el domini del mineral extret, sinó únicament els rendiments dels cabals esmerçats en l'explotació i els de les utilitats obtingudes amb les transformacions industrials i mercantils del mineral.²² c) Per excepció,

16. Fr. 18 pr. (XXIII-5), Fr. 7, § 13 (XXIV-3), Fr. 9, § 2, Fr. 13, § 5 (VII-1); MAYNZ, 1, 869, n. 16.

17. Art. 16.

18. SS. 27 des. 83, 1 des. 84, 19 maig 10, 3 nov. 11, 29 nov. 13 i altres esmentades per M. ALCUBILLA, anotant la de 3 nov. 13, anuari de 1913, 248, nota. Així i tot, el T. S. permet d'arrendar les mines, SS. 1 des. 84, 19 maig 10, 3 nov. 11, 29 nov. 15, etc.

19. Art. 9, § 2 llei de Mines del 68.

20. És defectuosa l'expressió de l'art. 476 C. c.

21. Art. 476, § 1, C. c. Vegeu S. 31 maig 04.

22. Art. 476, § 1, C. c., S. 7 maig 79 (Granada). La de 30 març 92 (Madrid) diu que la indemnització de perjudicis deguda al propietari d'una mina per l'arrendatari que no ha extret el mineral que devia, no comprèn el dit mineral, que és part de la mina i pertany al propietari, sinó l'interès de la quantitat que havia de rebre i no rebé a son temps; la de 8 juliol 15 (Albacete) considera drets distints el d'usu-

en l'usdefruit legal, propietari i usufructuari es parteixen les utilitats de l'explotació, deduïdes les despeses, essent el segon el que té dret d'explotar la mina.²³ *d)* Si es descobreix una mina en una finca subjecta a usdefruit, l'usufructuari té igual dret que un tercer per demanar-ne la concessió administrativa,²⁴ amb obligació, en son cas, d'indemnitzar el propietari, si s'ha d'expropiar tota o una part de la finca;²⁵ i, si fos el propietari el que obtingués la concessió, hauria d'indemnitzar l'usufructuari. *e)* Si l'usdefruit és universal, corresponen a l'usufructuari els productes de les mines denunciades, concedides o que estiguin en explotació en començar l'usdefruit.²⁶

USDEFRUIT DE RAMAT. — L'usdefruit d'un o més animals considerats individualment dóna dret als productes que se n'obtenen; i, mort algun dels animals, s'extingeix l'usdefruit respecte d'ell i no dels altres, sense que l'usufructuari faci seves les despulles ni tingui de substituir-lo, ni d'indemnitzar el propietari, si la mort no és deguda a una causa imputable al primer.²⁷ Però, si l'usdefruit fos d'una cosa col·lectiva — *ramat* — l'usufructuari té dret a la llana, pell, cries, etc.; però ha de conservar el ramat com a tal, substituint els animals morts i els inutilitzats — que fa seus, en substituir-los — per altres dels

fructuar una mina i el de beneficiar tots els productes miners — que comprenen el mineral — i pertanyen al propietari. Vegeu SS. 31 maig 04 i 19 maig 10; MANRESA, IV, 371, 378; SÁNCHEZ ROMAN, III, 561.

23. Art. 477 C. c.

24. Art. 478 C. c.

25. Vegeu art. 9, § 2, llei de Mines.

26. Art. 476, § 1, C. c.

27. Fr. 70, § 2 (VII-1).

nascuts durant l'usdefruit.²⁸ El C. c. (art. 499, § final) regula com de cosa fungible — quasi usdefruit — l'usdefruit de ramat eixorc.

USDEFUIT D'ACCIONS. — Així anomena impròpiament l'art. 486 del C. c. el que recau sobre una cosa la possessió de la qual ha perduda el propietari o titular del dret; i, per tal que l'usufructuari pugui adquirir-la i disfrutar-ne, la llei l'autoritza per exigir del titular de l'acció, que li cedeixi la seva representació, per exercitar-la, i li proporcioni els mitjans que tingui per tal de provar son dret; i, finit l'usdefruit, el propietari recobra la cosa o dret.²⁹ A Catalunya la qüestió és més senzilla, ja que el D. R. concedeix a l'usufructuari accions útils per defensar els drets sobre les coses usufructuades, amb independència del propietari.³⁰

USDEFUIT DEL TOT O PART ALÍQUOTA D'UN PATRIMONI. — Constitueix l'objecte d'aquest usdefruit el que resta del patrimoni després de deduïts els deutes i la quarta falcídia, en son cas; i, en canvi, s'hi agrega tot el que pugui obtenir-se amb les accions de l'herència.³¹ A l'efecte, si l'usufructuari paga,

28. § 38, 1 (II-1), Fr. 68, § 2, Fr. Fr. 69, 70 (VII-1), Fr. 10, § 3 (XXIII-3). Vegeu, en canvi, l'art. 499 C. c., que distingeix segons sia la causa i fins la proporció dels morts: distincions que resulten equitatives. Vegeu MANRESA, IV, 443 i ss. Respecte a l'usdefruit de feres tancades o que entren en una finca, Fr. 62, § 1 (VII-1).

29. Vegeu MANRESA, IV, 408; PELLA, II, 170 fi.

30. Vegeu Fr. 60, § 1 (VII-1), Fr. 5, § 1 (VII-6).

31. Fr. Fr. 3 pr., 29 (VII-1), Fr. 32, § 8, Fr. 43 (XXXIII-2); vegeu C. 8, § 4 (VI-61); i l'art. 506, § 1, C. c., que critica SÁNCHEZ ROMAN, III, 588; i l'impugna enèrgicament, sostenint que no és aplicable a Catalunya, En PELLA, II, 179. Segons MANRESA, IV, 459, el susdit article es refereix únicament al cas de constitució d'usdefruit per acte entre vius.

amb béns propis, deutes del patrimoni, té dret d'ésser reintegrat, finit l'usdefruit; però no, a cobrar entretant els interessos; i, si ell no els paga, el propietari pot bestreure els diners o vendre els béns necessaris per tal de fer-se amb metàl·lic; i, en el primer cas, l'usufructuari li hauria d'abonar els interessos legals.³² L'hereu propietari, amb usdefruit parciari de cosa indivisible, té dret d'opció entre que l'usufructuari disfruti d'una part de la cosa o de sa valor equivalent en metàl·lic.³³ Respecte a la cobrança de crèdits, vegeu § 180, n.º 19, 20.

32. Art. 510 C. c.; MANRESA, IV, 472 i ss.

33. Fr. 32, § 8 (XXXIII-2). PELLA, II, 156 i ss., s'ocupa de l'usdefruit amb dret a les millores o als augments i profits de la cosa usufructuada, que es pacta, a voltes, en els capítols.

§ 178. Subsecció tercera

Adquisició dels fruits per l'usufructuari

L'usufructuari té dret a percebre els fruits naturals i industrials pendents en començar l'usdefruit, encara que sien madurs, i els que es produeixen mentre usufructua,¹ i pot demanar indemnització al que l'en privi indegudament.² La percepció, és a dir, l'acte de pendre'n possessió,³ és el que dona a l'usufructuari el domini dels fruits.⁴ Pel que s'ha dit, els fruits que restin sense percebre en acabar l'usdefruit, encara que sien madurs, no els pot fer seus l'hereu de l'usufructuari, sinó que són del propietari.⁵

Con l'usufructuari pot explotar personalment les finques o arrendar-les, si finís l'usdefruit abans que el temps de l'arrendament, però havent percebuts tots els fruits l'arrendatari, l'hereu del primer tindrà

1. Fr. 27 pr. (VII-1); art. 472, § 1, C. c. Vegeu S. 21 maig 10, que declara inaplicables al cas les disposicions relatives a la possessió de bona fe; MANRESA, IV, 360 i ss. És nul·la, per contrària a l'essència de l'usdefruit, la disposició que es tornaran els fruits, finit aquell, vegeu Fr. 25 (XXXIII-2); però, quant a l'usdefruit del dot, vegeu § 401.

2. Fr. Fr. 47, 60 pr. (VII-1).

3. Fr. 78 (VI-1).

4. § 36, 1 (II-1), Fr. 12, § 5 (VII-4), Fr. 25, § 1 (XXII-1). L'usufructuari pot collir els fruits verds, si li convé aprofitar-los així, Fr. 48, § 1 (VII-1), Fr. 42 (XXXIII-2). Segons el Fr. 28 pr. (XXII-1), les cries dels animals es fan immediatament de l'usufructuari, igual que del posseïdor de bona fe.

5. § 36, 1 (II-1), Fr. 13 (VII-4), Fr. 8 fi (XXXIII-1); MAYNZ, I, 869, n. 17. Vegeu l'art. 472, § 2, C. c.; MANRESA, IV, 368; M. ALCUBILLA, *Supl.* de 1897, XXII.

dret a tot el preu de l'arrendament;⁶ i aquesta regla dóna el criteri per determinar com s'ha de distribuir l'arrendament entre el propietari i l'hereu de l'usufructuari quan, en acabar l'usdefruit, està alçada alguna de les collites de l'any, i altres no. Però pràcticament no és fàcil de prorratejar l'arrendament entre les collites dels diversos fruits.

Quant als productes d'una explotació industrial o mercantil, per tal de fer una liquidació justa, caldria inventariar les existències, productes en elaboració i operacions pendents; però, essent això quasi impossible, es poden adoptar dues solucions: considerar els beneficis com a fruits civils i prorratejar-los per dies, o com a fruits industrials i adjudicar-los al que tingui dret als beneficis al temps de fer els balanços immediats a l'entrada i a la mort de l'usufructuari. Una i altra solució ofereixen una garantia molt eventual de justícia.⁷

Les despeses de producció dels fruits pendents en començar l'usdefruit no les ha d'abonar l'usufructuari; però, en canvi, son hereu té dret a l'abonament de les fetes per a la producció dels fruits que deixi pendents l'usufructuari: abonament que s'ha de fer a càrrec dels mateixos fruits.⁸

Quant als fruits civils, pendents de venciment o

6. Fr. 58 pr. (VII-1), arg. Fr. 26 (VII-1), vegeu Fr. 9, § 1 (XIX-2); arg. S. 13 oct. 99 (Madrid), referent a comiat; ALMEDA, *Dict.*, 23. Vegeu, en canvi, art. 473 C. c. Vegeu PELLA, II, 166.

7. Vegeu art. 475, §§ 2, 3, C. c.; *Rev. Gen. de Leg. y Jur.*, LXXXVII, 143.

8. Art. 472, § 3, C. c. Això primer concorda indirectament amb el D. R., que no obliga l'usufructuari a abonar les tals despeses; i al segon pot aplicar-s'hi, per equitat, l'acció contrària de gestió de negocis. Vegeu POTHIER, *Beneficenc.*, 280 i ss.; MANRESA, IV, 360 i ss.

cobrats a la bestreta en començar o acabar l'usdefruit, es prorrategen entre el propietari i l'usufructuari o son hereu, segons el que duri l'usdefruit dins el temps a què es refereixi el lloguer; car s'entenen devengats dia per dia.⁹ La mateixa regla s'aplica a les rendes o pensions periòdiques.¹⁰

9. Fr. 25, § 2, Fr. 26 (VII-1); art. 474 C. c.; MANRESA IV, 363 i ss. Per analogia, § 403.

10. Art. 475 C. c.

§ 179. Secció quarta

Obligacions del propietari

Correlativament als drets de l'usufructuari, el propietari té obligacions, que són *negatives*, per ésser l'usdefruit una servitud.¹ El propietari ha de permetre que l'usufructuari usi i disfruti de la cosa per tot el temps que duri el seu dret, sota pena d'indemnització de perjudicis,² i, per consegüent, ha d'abstenir-se d'alterar la cosa i, en general, de fer actes que privin o minvin l'exercici de les facultats de l'usufructuari.³ Però, salvats els drets de l'usufructuari, res priva el propietari de disposar del domini de la cosa.⁴

Quant a les reparacions que necessiti la cosa usufructuada, les que no són de mera conservació — i, per consegüent, no són a càrrec de l'usufructuari⁵ —, tampoc té obligació de fer-les el propietari, a dife-

1. Comparin-se les obligacions que segueixen amb les de l'arrendador, § 312.

2. Fr. Fr. 35 pr., 36, § 2, Fr. Fr. 37, 47 (VII-1).

3. Fr. 7, § 1 al fi, Fr. 15, §§ 6, 7, Fr. Fr. 16, 17 pr., §§ 4, 2 (VII-1), Fr. 5, § 3, Fr. 29 pr. (VII-4), Fr. 2 (VII-6), Fr. 12 (IX-2), Fr. 2 (XXXIII-1), Fr. 6 (XXXIII-2); vegeu Fr. 30 (VII-1), Fr. 1, § 4 (VII-6), Fr. 10 (VIII-2), Fr. 12 (XXXIII-2); art. 489 C. c.; MANRESA, IV, 411. Segons l'art. 509 C. c., no afecten l'usdefruit les hipoteques de la cosa usufructuada, la qual cosa concorda amb el Fr. 43 fi (XXXIII-2), i el que fa referència als deutes de les coses llegades, § 486. Vegeu MANRESA, IV, 469 ss. Altra cosa és quan es tracta d'usdefruit universal, segons el que s'ha dit al § 177, n. 32.

4. C. 2 (III-33); vegeu Fr. 29 pr. (VII-4) i els arts. 489, 503 C. c.

5. § 181, n. 8.

rència de l'arrendador, pel caràcter negatiu de servitud de l'usdefruit. Així, doncs, si s'enruna o es crema una casa usufructuada, ningú té obligació de refer-la;⁶ però, si el propietari fa obres d'aquesta mena, l'usufructuari té dret de disfrutar-ne.⁷ El C. c. també permet al propietari de fer millores, no essent en perjudici de l'usdefruit.⁸

6. Fr. 7, § 2, Fr. 65, § 1 (VII-1). Altra cosa seria si s'hagués disposat quelcom en establir-se l'usdefruit, Fr. 46, § 1, Fr. 47 (VII-1). Vegeu, en canvi, art. 501 C. c.; PELLA, II, 171.

7. Fr. 7, § 2 (VII-1), el qual no diu que l'usufructuari degui interessos del capital esmerçat pel propietari. Vegeu el criteri de l'art. 502 C. c.; MANRESA, IV, 450 i ss., 469 i ss.

8. Art. 503 C. c.

Secció cinquena

Obligacions de l'usufructuari

§ 180. Subsecció primera

Obligacions abans d'entrar en l'exercici del dret

Abans d'entrar en l'exercici de l'usdefruit, el dret civil imposa dues obligacions a l'usufructuari: pendre inventari i prestar caució.¹ Així i tot, a Catalunya és pràctica constant que l'usufructuari entri immediatament en l'usdefruit de la cosa usufructuada.

INVENTARI. — De l'obligació essencial de tornar la cosa usufructuada finit l'usdefruit, en deriva la de prendre inventari; per tal de fer constar què ha de tornar i en quin estat ho rep l'usufructuari;² però, en general, l'usufructuari i el propietari solen pendre inventari junts, en un mateix document.

FIANÇA. — Tot usufructuari té obligació de pres-

1. Vegeu ALMEDA, *Dict.*, 23.

2. Fr. 1, § 4 (VII-9). La rellevació de fiança no dispensa de l'inventari, S. 20 nov. 15 (Barcelona). Vegeu CANCER, I, 7, n. 96. L'art. 491, § 1, C. c., exigeix que se citi el propietari i que es taxin els béns. No dispensa de pendre'n la possibilitat que l'usufructuari arribi a ésser propietari, S. 12 març 03 (Burgos); però la circumstància que ningú en sofreixi perjudici autoritza perquè es dispensi, segons l'art. 493 C. c. Vegeu MANRESA, IV, 414, 428 i ss.

tar fiança que usará de son dret a un arbitri de bon baró i que restituirà la cosa, finit l'usdefruit.³

EXCEPCIONS. — No s'han d'afiançar : a) L'usdefruit constituït per acte entre vius en el que el causant dispensa l'obligació. El D. R. no permetia de dispensar-la en l'usdefruit concedit per acte d'última voluntat;⁴ però, per costum, es prescindeix d'aquesta prohibició o es troba manera d'eludir-la.⁵ b) Si la dispensa el propietari.⁶ c) L'usdefruit dels pares sobre els béns dels fills, a menys que es tracti d'usdefruit legal i l'usufructuari hagi convolat a segones noces.⁷ d) El que es reserva el donant sobre

3. Cap. 8, x (III-24), Fr. 1, §§ 1-3 (VII-9), Fr. 13 pr. (VII-1), Fr. 8, § 4 (II-8), C. 4 (III-33); vegeu Fr. 3 pr., §§ 1-3, Fr. 5 pr., § 2, Fr. 9 pr., § 1, Fr. 12 (VII-9); S. 10 gener 94 (Palma); art. 491, § 2, C. c.; MANRESA, IV, 416 i ss.

4. C. 1 (III-33), C. 7 (VI-54). Vegeu Fr. 6 pr. (XXXVI-4); VINNI, *Select.*, 91. La dispensa de fiança fou prohibida perquè amb ella no es burlés la llei Papia Poppaea, MAVIZ, I, 872, n. 11.

5. Admeten l'eficàcia de la dispensa les SS. 10 abril 93 (Barcelona), 20 nov. 15 (ídem), Vegeu BROCA, I, 831; DURAN, 80; CANCER, I, 7, n. 90. Una forma d'eludir la prohibició consisteix en imposar una pena al que exigeixi fiança. SAGUER, *Fideic.*, 207 fi; altra, llegar la fiança, Fr. 8 (VII-5). La facultat d'alienar pot equivaldre a dispensa de fiança. PELLA, II, 155. Hi ha comarques de Catalunya on no se sol dispensar la fiança. MASPONS, *Rev. Jur. de Cat.*, XXIX, 222. La dita S. de 1893, declara convalidada la dispensa quan l'hereu l'accepta expressament o tàcita.

6. S. 10 abril 93 (Barcelona). L'art. 493 C. c. el combat PELLA, II, 176, i diu que no és aplicable a Catalunya, per contrari al D. C. Vegeu S. 19 des. 93 (Havana) i MANRESA, IV, 428 i ss.

7. C. 8, § 4 fi (VI-61); art. 492 C. c., substituïnt l'art. 69 M. c. El 163 C. c. s'ha d'entendre en harmonia amb els 168, n. 2 fi, 191 i 200 de la llei Hipot. Vegeu els arts. 211 i ss. del Regl. Hipot., § 360. Vegeu C. 6, § 2 (VI-61).

la cosa donada.⁸ e) El de la tenutària.⁹ f) El del que ha d'arribar a ésser propietari de la cosa usufructuada.¹⁰

La fiança s'ha de prestar a favor del propietari.¹¹ Si són diversos, a favor de tots; a cadascú segons sa part de domini.¹² S'ha de prestar abans de començar a usufructuar;¹³ però el propietari ha de reservar per l'usufructuari els fruits que percep mentre l'usufructuari no presti la fiança.¹⁴ Si l'usufructuari entrés en la quasi possessió del dret sense haver afiançat, el propietari pot reivindicar la cosa¹⁵ o exigir la caució.¹⁶

Segons l'art. 495, n.º 1 i 2, C. c., si l'usufructuari no presta caució, el jutge pot acordar que se li en-

8. SERAFINI, I, 417; PELLA, II, 153, que ho funda en opinions d'autors catalans. El C. c. ho proclama i estén al venedor, respecte a l'usdefruit de la cosa venuda.

9. PELLA, lloc esmen.; § 410.

10. Fr. 9, § 2 (VII-9). No, el que pot arribar-hi, arg. Fr. esm. i S. 10 març 03 (Burgos). Vegeu MANRESA, IV, 423 i ss. SERAFINI, I, 418, afegeix, sense fundar-ho, el cas del consort que, passant a segones noces, conserva l'usdefruit dotal; i el del que té el marit sobre l'usdefruit constituït en dot.

11. Vegeu Fr. 8 (VII-1).

12. Fr. 13 pr. al fi (VII-1), Fr. 9, § 4, Fr. 10 (VII-9). Si es ven la propietat, a favor del comprador, Fr. 3, § 4 (IX-4). Vegeu Fr. 8 (VII-9). La S. 21 maig 10 diu que no la pot exigir el que no tingui dret actual o eventual a la propietat.

13. L'usufructuari no té acció per reclamar les coses que ha d'usufructuar fins haver prestada la fiança, Fr. 13 pr. al fi (VII-1), Fr. 10 (XXXIX-2). Vegeu S. 5 febrer 1900.

14. Fr. 24 pr. (XXXIII-2); art. 496 C. c. Vegeu art. 494, § 2. En PELLA, II, 178, impugna aquest article, fent esment de la S. 7 nov. 59, que permet al propietari de retenir la cosa fins que es presti la fiança.

15. Fr. 7 pr. (VII-9).

16. S. 5 febrer 1900 (Albacete). La dita S. de 7 nov. 59 diu que la jurisprudència autoritza, en aquest cas, el segrest dels fruits.

treguin els mobles necessaris per a son ús i els instruments de treball, sota caució juratòria; i, quant als altres béns, el propietari pot triar entre posar en administració els immobles, vendre els mobles,¹⁷ convertir els valors en inscripcions o dipositar-los en el Banc o establiment públic i comprar valors segurs amb el metàl·lic; o bé administrar-ho ell. En ambdós casos ha de trametre els productes líquids a l'usufructuari.¹⁸ L'usufructuari no podria cobrar els crèdits ni esmerçar son import, si no hagués prestada fiança, encara que n'estigués dispensat;¹⁹ però el C. c. li permet de fer-ho amb autorització del propietari o del jutge, en son defecte, i donant garanties de conservar el capital.²⁰

17. Vegeu l'excepció de l'art. 495, § 3, C. c., a la venda de mobles, per son mèrit artístic o valor d'afecció.

18. Art. 494 C. c.; MANRESA, IV, 431 i ss.

19. C. 1 (III-33).

20. Art. 507 C. c. Sobre usdefruits legals, vegeu MANRESA, IV, 464 i les institucions respectives.

§ 181. Subsecció segona

Obligacions de l'usufructuari durant l'exercici del dret

Ultra les obligacions especials de l'usufructuari de ramats, etc.,¹ són generals les següents : 1.ª Conservar la cosa usufructuada amb la cura d'un diligent pare de família, amb obligació d'indemnitzar els perjudicis deguts a dol o a culpa, tant per fet com per omissió.² Si l'usufructuari cuidés malament la cosa, amb perill de causar greu perjudici al propietari, el C. c.³ l'autoritza per exigir que se li entregui en administració la cosa usufructuada, amb obligació de donar a l'usufructuari els productes líquids, deduïts els drets d'administració.⁴ En rigor, aquestes disposicions no regeixen a Catalunya,⁵ almenys, si s'ha

1. § 177.

2. § 38, 1 (II-1), Fr. 13, §§ 2, 4, 6-8, Fr. 15, §§ 1-4, 7, Fr. 27, § 1, Fr. 65 pr., Fr. 66 (VII-1), Fr. 3, § 1 (VII-9); arts. 497 i 498 C. c.; vegeu Fr. 32, § 5 (XXXIII-2), Fr. 12, § 1 (VII-1); S. 20 nov. 15 (Barcelona); MANRESA, IV, 439 i ss. Vegeu l'art. 488 C. c. sobre compensació de perjudicis i millores, i la crítica que en fa En PELLA, II, 173.

3. Art. 520, que s'ha d'interpretar restrictivament, SS. 16 maig i 13 juny 06 (ambdues en recursos procedents de Càceres), 28 nov. 08 (Barcelona). L'art. 520 s'aplica encara que l'usufructuari estigui rellevat de fiança, però no és aplicable al cas el que disposa l'art. 517, S. 19 nov. 93 (Havana); i la disposició del 520 és independent de la responsabilitat que té l'usufructuari, d'indemnitzar els perjudicis, S. 13 juny 06. Respecte al cas d'acció noxal, Fr. 3 (II-9). Vegeu PELLA, II, 187.

4. No constitueix un cas de pèrdua d'usdefruit, però el redueix a la consideració de llegat de renda. Vegeu *Rev. Gen. de Leg. y Jur.*, LXXXIV, 583; MANRESA, IV, 505.

5. Així i tot, atès el fi del segrest, es defensava l'aplicació d'aquest remei, fundant-se en els Fr. Fr. 6 i 17 (XVI-3), Fr. 21 fi (XLIX-1), 110 (L-16).

prestada fiança; ja que el D. R. permet de demanar indemnització de seguida de sofert el perjudici i totes les vegades que convingui, a càrrec de la fiança que hauria de refer l'usufructuari,⁶ i el recurs preventiu de l'art. 520 es podria reservar, com a supletori, pel cas — que el D. R. no regula — de no haver-se prestada fiança. 2.ª Una altra obligació de l'usufructuari és la de pagar els tributs que gravin la renda de la cosa usufructuada, les pensions de cens i censal; i els interessos d'hipoteca i altres prestacions periòdiques que no fossin a càrrec del propietari.⁷ 3.ª Fer les reparacions ordinàries o d'entreteniment i conservació que necessiti la cosa,⁸ però hem vist que no està obligat a fer obres de reconstrucció.⁹ Tanmateix, si esmerçés quelcom en obres que excedissin de les de mera conservació o en millores consistents en redimir càrregues, pagar deutes o en adquirir alguna accessió per a la cosa usufructuada, podria fer-se reintegrar. Seria com una mena de gestió de negocis.¹⁰ L'usufructuari pot eximir-se

6. Fr. 1, § 5 (VII-9); vegeu Fr. 9, § 5 fi, Fr. 10 (XXXIX-2); SERAFINI-TRIAS, I, 417, n. 78.

7. Fr. 7, § 2, Fr. 27, §§ 3, 5, Fr. Fr. 45, 52, 59, § 2 (VII-1); vegeu arts. 504-506, 508 C. c.; MANRESA, IV, 454 i ss., 465 i ss.; R. 3 gener o1 referent a apremis administratius. És clar que no vénen a càrrec de l'usufructuari els impostos sobre el capital. Vegeu arts. 505 i 509 C. c. i § 179, n. 3.

8. Fr. 7, §§ 2, 3, Fr. 27, § 3 (VII-1), S. 28 nov. o8 (Barcelona); aliments i medicines d'animals, Fr. 15, § 2, Fr. 45 (VII-1). Vegeu Fr. 50 h. t.; art. 512 C. c.; MANRESA, IV, 481, sobre el cas d'evicció; art. 500; MANRESA, *id.*, 396. Segons nota SÁNCHEZ ROMAN, III, 585 fi, les reparacions que havien d'haver-se fetes i despeses que havien d'haver-se pagades en començar l'usdefruit, com les contribucions endarrerides, són a càrrec del propietari.

9. Fr. 7, § 2, Fr. 65, § 1 (VII-1), § 179, n. 6.

10. C. 7 (III-33), vegeu Fr. 32, § 5 (XXXIII-2), Fr. 10 fi (XXXIX-2); art. 502 C. c.; MANRESA, IV, 499 i ss. SS. 18 oct. 67

de fer reparacions, renunciant son dret a l'usdefruit;¹¹ el que no és aplicable a les reparacions de danys que li sien imputables.¹² 4.^a L'usufructuari ha de posar en coneixement del propietari els actes de tercer que puguin mermar els drets del segon¹³ sobre la cosa que usufructua.¹⁴

i 25 gener 12 (ambdues en recursos procedents de Barcelona). Vegeu, demés, art. 509 C. c. i MANRESA, IV, 469 i ss.; SÁNCHEZ ROMAN, III, 596.

11. Fr. Fr. 48 pr. al fi, 64 (VII-1), Fr. 27 (VII-4). El C. c. — art. 599 — estén aquesta facultat a les servituds reals; però no és aplicable a Catalunya, segons el que s'ha dit al § 171, n. 1.

12. Fr. 65 pr. (VII-1), SÁNCHEZ ROMAN, III, 586, també li nega el dret de dimissió, si fos maliciosa o intempestiva.

13. Arg. Fr. 1, § 7, Fr. 2 (VII-9), art. 511 C. c., el qual, tanmateix, no nega acció a l'usufructuari. S. 22 oct. 02. Vegeu Fr. 5 pr. (VII-6).

14. Ho disposa l'art. 501 C. c. per tal que el propietari faci les reparacions urgents; i, si bé aquest punt d'obrir no és aplicable a Catalunya — § 174, n. 20 —, encara es pot admetre la tal obligació com a derivada de la cura que ha de posar en la cosa.

§ 182. Secció sisena

Acabament de l'usdefruit

L'usdefruit acaba : 1.º Per compliment de la condició resolutòria, termini o resolució del dret del que l'atorgà.¹ No afecta la subsistència de l'usdefruit l'alienació de la nua propietat² ni la possessió o usucapió, per altri, de la cosa usufructuada³ ni la mort del propietari.⁴ 2.º Per renúncia del de l'usufructuari.⁵ 3.º Per usucapió de llibertat del domini a favor del propietari, que pràcticament es confon amb el no ús de l'usdefruit.⁶ 4.º Per mort de l'usufruc-

1. C. 5 (III-33), Fr. Fr. 15, 16 (VII-4); vegeu art. 513, n.º 2 i 6, C. c., arts. 34 i 37, n. 1, llei Hipot. La S. 17 abril 84 interpreta àmpliament, per analogia, la terminació per condició resolutòria. L'usdefruit deixat fins que un tercer arribi a certa edat, recobri l'ús de raó, etc., no acaba amb la mort del tercer ocorreguda abans de complir el terme o condició fixada, a menys que es demostrï ésser altra la voluntat del causant, com si es deixa en consideració a la persona que es posa en condició, Fr. 32, § 6 (XXXIII-2), CC. 12, 17 fi (III-33); vegeu art. 516 C. c.; PELLA, II, 184; MANRESA, IV, 383; SÁNCHEZ ROMAN, III, 599.

2. Fr. 19 (VII-4); però vegeu el cas particular del Fr. 29 pr. h. t.

3. Art. 35 llei Hipot., Fr. 17, § 2 (VII-1), Fr. 52 pr. al fi (XLI-1), Fr. 44, § 5 (XLI-3).

4. C. 3, § 1, C. 17 (III-33). Vegeu Fr. 32, § 6 (XXXIII-2); PELLA, II, 181 fi i ss.

5. § 3, 1 (II-4), Fr. Fr. 48 pr. al fi, 65 pr. (VII-1), Fr. 27 (VII-4); art. 513, n. 4, C. c., R. 8 juliol 12.

6. § 3, 1 (II-4), Fr. 25 (VII-4), Fr. 3 (VII-6); vegeu Fr. 20 (VII-4), C. 16 (III-33); MAYNZ, I, 915 i ss., especialment, 917, n. 4; PELLA, II, 183; art. 513, n. 7, C. c. Conserva son dret l'usufructuari quan, per ell, n'usa i disfruta una altra persona, Fr. 12, §§ 2 fi, 3 fi, 4, Fr. Fr. 38-40 (VII-1); vegeu Fr. Fr. 22, 29, § 2 (VII-4); § 173, n.º 20 i ss., referent a extinció de les

tuari,⁷ fora pacte en contra;⁷ i, si es tracta de persona jurídica, per sa extinció⁹ o pel transcurs de cent anys.¹⁰ Si l'usdefruit es perpetués a favor dels hereus de l'usufructuari primitiu o per tot el temps que duren les persones jurídiques de vida indefinida, els drets del propietari esdevindrien il·lusoris.¹¹ Ara no acaba per *capitis deminutio*; car la *màxima* i la *medía* no subsisteixen; i la *mínima* no produeix aquest efecte en dret nou.¹² Si, en testament s'ha concedit usdefruit a mantes persones, conjuntament, en morir una d'elles, l'usdefruit acreix a les altres;¹³ i, en els altres casos, generalment es consolida amb el domini¹⁴ 5.⁴ Per extinció total o transformació essencial de la cosa usufructuada.¹⁵ Si l'extinció és parcial, sub-

servituds per usucapió de llibertat. L'usdefruit d'una cosa per anys alterns no es perd per no ús, perquè cada any comença un usdefruit nou, vegeu Fr. 28 (VII-4).

7. § 1 fi, 1 (III-10), Fr. 35, § 1 (VII-1), Fr. 3, § 3, Fr. 4 (VII-4), CC. 3 pr., 14, 16 (III-33), C. única, § 6 (VI-51). Vegeu C. 17 (III-33), Fr. 32, § 6 (XXXIII-2).

8. S. 13 set. 61. Però R. O. 12 març 90 i competència de 21 abril 15.

9. Fr. 21 (VII-4).

10. Fr. 56 (VII-1), Fr. 8 (XXXIII-2). Per l'art. 515 C. c., als trenta anys. Vegeu S. T. C. de 6 juny 95, que declara ésser contrari al susdit article el 1.º del R. D. 30 agost 93, el qual concedí usdefruit permanent d'una ala de l'Hospital provincial de Madrid a la Facultat de Medicina.

11. CC. 14, 17 (III-33), S. 13 set. 61.

12. MAYNZ, I, 984. Vegeu C. 17 (III-33).

13. § 484, n.º 18 i ss.

14. Fr. 5 (VII-1), Fr. 3, § 1 (VII-2), vegeu Fr. 57, § 1 (VII-1). L'art. 521 C. c. admet el dret d'acréixer, sense distinció. Vegeu MANRESA, IV, 506.

15. Fr. i § 3 fi, 1 (II-4), Fr. 5, §§ 2, 3, Fr. 10, §§ 1-8, Fr. Fr. 11, 12, 23, 24 pr., 31 (VII-4), Fr. Fr. 2, 34, § 2, Fr. 36 pr. (VII-1), C. 16, §§ 1, 2 (III-33); MAYNZ, I, 914, n. 21, veu contradicció entre alguns dels dits fragments. Vegeu PELLA, II, 185 i els textos de la nota següent.

sisteix l'usdefruit sobre el que resta de la cosa; amb la distinció que, l'extinció de la cosa principal extingeix l'usdefruit de la accessòria, i no en el cas invers.¹⁶ Desapareguda la transformació, p. e., en el cas d'aiguat, que féu perdre l'usdefruit, es pot recobrar.¹⁷ 6.º Per consolidació de l'usdefruit i la propietat en una sola mà, perquè *nulli res sua servit*.¹⁸ 7.º L'usdefruit legal acaba, demés, per les disposicions especials que el regulen.¹⁹

EFFECTES DE L'EXTINCIÓ DE L'USDEFUIT. — Finit totalment l'usdefruit,²⁰ reverteix a la propietat, i l'usufructuari o son hereu han de tornar la cosa al propietari²¹ en bon estat de conservació, fora el desgast natural²² i els desmèrits deguts a causa no imputable a l'usufructuari,²³ amb els fruits percebuts

16. Fr. 34, § 2, Fr. 53 (VII-1), Fr. Fr. 8-10 pr., 14 (VII-4). Els fragments esmentats en aquesta nota i en l'anterior indiquen que només es refereixen a la transformació essencial o la destrucció total. Vegeu arts. 514, 517 C. c., que no són aplicables.

17. Fr. Fr. 36 pr., 71 (VII-1), Fr. Fr. 23, 24 pr., 26 (VII-4).

18. § 3, 1 (II-4), Fr. 34 pr. (VII-1), Fr. Fr. 2 pr., 17, 27 (VII-4); vegeu Fr. 29, § 1 (VII-4).

19. Vegeu les respectives institucions i la S. 28 nov. 08 (Barcelona), que declara atinadament que l'usdefruit deixat a la vídua no acaba per emancipació ni per la major edat del fill, perquè és distint del que aquella tenia per disposició de la llei.

20. És a dir, amb excepció del cas d'extinció parcial, amb dret d'acréixer a favor del cusufructuari.

21. §§ 1, 4, 1 (II-4), Fr. 33 pr. (VII-1), vegeu Fr. 12 (VII-9), art. 107, n. 3, llei Hipot. Sobre els efectes de la renúncia d'usdefruit a favor del propietari, en el cas de substitució entre ells, R. 8 juliol 12 (Sevilla), segons els arts. 480 i 513 C. c.

22. Art. 481 C. c.

23. Fr. 9, § 3 (VII-9), Fr. 15, §§ 4, 5 (VII-1), arg. § 5, 1 (III-24). Sobre el § 2, 1 (II-4), relatiu a l'usdefruit de mobles, contrari als fragments esmentats, IHERING, *Cuest.*, 159;

des de la terminació de l'usdefruit;²⁴ i ha d'indemnitzar els perjudicis que li sien imputables.²⁵ El propietari no ha de respectar els arrendaments atorgats per l'usufructuari, però l'hereu d'aquest ha d'indemnitzar a l'arrendatari pel temps que li faltava, si l'usdefruit acaba per causa accidental, p. e., per incendi.²⁶ En lloc de les coses que es consumeixen per l'ús, compreses dins un patrimoni en usdefruit, es torna la valor.²⁷

Finit l'usdefruit i extingides, en son cas, les responsabilitats de l'usufructuari, aquest pot exigir la cancel·lació de la fiança²⁸ i acaben els drets de tercer sobre l'usdefruit.²⁹

Si s'expropia una cosa en usdefruit, per causa d'utilitat pública, el propietari, segons el C. c., pot optar entre subrogar el dret d'usdefruit sobre altra cosa equivalent o pagar a l'usufructuari l'interès legal del preu d'indemnització el temps que hauria durat l'usdefruit, prestant-li fiança, en aquest cas.³⁰

MAYNZ, I, 874 ff; SERAFINI, I, 419, n. 87. Respecte, també, als mobles, vegeu distinció entre els preciosos i els que no ho són, a MASPONS, *Rev. Jur. de Cat.*, XXVII, 527.

24. C. 5 (III-33). Vegeu art. 522 C. c.

25. Vegeu § 181, n. 2. L'art. 488 C. c. permet de compensar els danys amb les millores, la qual cosa combat PELLA, II, 173. Segons TRISTANY, *Decis.*, XXX, n. 42, l'usufructuari té dret de retenció per raó de crèdits.

26. Fr. 9, § 1 (XIX-2), S. 3 oct. 99. Si l'usdefruit acaba normalment, no es pot considerar perjudicat l'arrendatari, que sabia el caràcter temporal del dret de l'arrendador.

27. Cap. 8, x (III-21).

28. Arts. 77 i 79, n. 2, llei Hipot.; art. 522 ff C. c.

29. Fr. 26 (VII-1), art. 107, n. 2, llei Hipot., art. 480 C. c. Però l'arrendament de les finques rústiques no acaba abans de finir l'any agrícola, art. 480 C. c., que té un cert precedent en l'art. 5 de la llei de 8 juny 13, sobre arrendament de finques rústiques.

30. Art. 519 C. c.

Si una finca assegurada per propietari i usufructuari sofreix sinistre, l'art. 518 C. c.³¹ determina la inversió que s'ha de donar al preu, partint del criteri — contrari al del D. R. — que, destruït un edifici en usdefruit, el dret subsisteix sobre el sòl i s'estén a l'edifici reedificat.³² En rigor, doncs, no és aplicable a Catalunya : segons el D. R., l'usufructuari no hauria d'assegurar la cosa, i la indemnització hauria de quedar a lliure disposició del propietari.³³

31. Vegeu MANRESA, IV, 498; SÁNCHEZ ROMAN, III, 603 i ss.

32. Art. 517 C. c. Vegeu ARNDTS-SERAFINI, II, 158, n. 4.

33. Vegeu n. 14, sobre extinció de l'usdefruit per destrucció de la cosa.

§ 183. Secció setena

Protecció del dret d'usdefruit

L'usufructuari, des que ha prestada la caució deguda,¹ té acció real confessòria per obtenir la declaració del seu dret i els fruits corresponents al temps que dura el dret d'usufructuar.² També pot usar dels interdictes, de l'acció Publiciana³ i de la llei Aquilià.⁴

El propietari d'una finca té acció negatòria contra el que la usufructués indegudament.⁵

1. Fr. 13 pr. (VII-1).

2. Vegeu D. (VII-6), sobretot el Fr. 5; i també els Fr. 60 pr. (VII-1), i Fr. 1, § 4 (XLIII-25).

3. Fr. 5 pr. (VII-1), Fr. Fr. 6, 7 (VII-4), Fr. 5 pr. al fi (VII-6).

4. Fr. 17, § 3 (VI-1). Per D. R. també té l'acció *damni infecti*. Vegeu Fr. 13, § 8, Fr. 20 (XXXIX-2). L'usufructuari pot usar *utiliter*, contra tercer, les accions destinades a protegir el domini, per tal de salvar l'usdefruit, Fr. 60, § 1 (VII-1), Fr. 5, § 1 (VII-6); § 172, n. 6. El T. S. ho autoritzà en el cas que no hi havia hereu i l'usufructuari el podia designar, dient que l'art. 511 C. c. no s'hi oposa. S. 22 oct. 02.

5. Fr. 5, § 6 (VII-6). Vegeu Fr. 6 h. t.

CAPÍTOL II
QUASI USDEFRUIT

§ 184. Secció única

Per tal de fer possible l'usdefruit d'una herència, malgrat contenir coses que es consumin per l'ús, el D. R. introduí un quasi usdefruit, que permet de disposar de la cosa amb obligació de tornar altre tant del mateix gènere i qualitats, finit el dret. Equival a un mutu amb fiança.¹ És evident que no l'afecten les causes d'extinció de l'usdefruit provinents de destrucció de la cosa.² Les coses que, usant-les, es destrueixen paulatinament són matèria d'usdefruit, i no de quasi usdefruit; a menys que, en constituir el dret, s'imposés l'obligació de tornar el que valien en aquell moment.³

1. Se n'ocupà el D. (VII-5). Vegeu § 2, 1 (II-4), Fr. Fr. 1-5 (VII-5); MAYNZ, I, 873; WINDSCHEID, I, p. 2, 263; art. 482 C. c., que no el distingeix de l'usdefruit, MANRESA, IV, 394 i ss.

2. Fr. Fr. 9, 10 pr. (VII-5).

3. Vegeu § 243, n. 46. El § 2, 1 (II-4), que sembla aplicar als vestits les regles del quasi usdefruit, pel que es gasten usant-los. Vegeu IHERING, *Cuest.*, 159; SERAFINI, I, 419, n. 87; MAYNZ, I, 874 fi; art. 481 C. c.

CAPÍTOL III

DRETS D'ÚS I D'HABITACIÓ

§ 185. Secció primera

Dret d'ús

És el dret de servir-se d'una cosa segons sa naturalesa.¹ És dret temporal, indivisible i intransferible.²

Drets que atribueix. — En rigor, sols el d'usar la cosa;³ però, com mantes vegades resultaria un dret quasi il·lusori, i sempre sol provenir de llegat, permet una interpretació extensiva, la qual cosa fa que l'ús d'una finca rústica autoritzi de percebre els fruits necessaris i suficients per al consum del titular del dret i de sa família, però no, vendre'n.⁴ L'ús d'una casa permet d'habitar-la, llogar-la i rellogar les habitacions que no necessiti el titular del dret per a ell i sa família;⁵ el d'un bosc de fusta de construcció dóna iguals drets que

1. Cap. 3. Extrav. de Joan XXII, *de verb. sign.*; D. (VII-8), 1 (II-5); MAYNZ, I, 875; WINDSCHEID, I, p. 2, 267; SERAFINI, I, 419; BROCCÀ I AMELL, II, 27; PELLA, II, 188.

2. § 2, 1 (II-5), Fr. Fr. 8 pr., 11, 21 (VII-8); art. 525 C. c.

3. Fr. Fr. 2 pr., 10, § 4, Fr. 12, §§ 3 a 5, Fr. 14, §§ 1-3, Fr. 15, § 1 i altres (VII-8).

4. §§ 1-4, 1 (II-5), Fr. 15 pr. (VII-8). D'aquí prové que, si sobre una mateixa cosa, un hi té dret d'ús i un altre el d'usdefruit, el segon tindrà dret als fruits que sobrin al primer. Fr. 42 pr. (VII-1); i la facultat d'usar la tenen tots dos. Dit Fr. 42 i Fr. 14, § 1 (VII-8).

5. §§ 2, 4, 1 (II-5), Fr. 1, § 1, Fr. Fr. 2 i ss. (VII-8); SERAFINI, I, 420, n. 90. Compari's amb el que diu IHERING

l'usdefruit;⁶ el d'un ramat dona dret als fems i a la llet necessària pel consum.⁷ El dret d'ús de coses que es consumen al primer ús equival al quasi usdefruit.⁸

El propietari, per sa part, no pot alterar la cosa ni obrar en perjudici dels drets de l'usuari.⁹

OBLIGACIONS DE L'USUARI. — Té la de prestar caució, com l'usufructuari¹⁰ (lògicament, després de l'inventari); la d'usar com un diligent pare de família; a fer les reparacions i pagar les despeses necessàries, només ha de contribuir-hi quan participa dels fruits i *en la mateixa proporció*.¹¹

L'ús s'extingeix per iguals causes que l'usdefruit.¹²

Acabat el dret d'ús, l'usuari ha de tornar la cosa, indemnitzant els perjudicis que li sien imputables; i demanar després la cancel·lació de la fiança.¹³

amb referència al dret d'habitació; § 186, n. 2. Pel C. c., art. 524, § 2, C. c., que participa de l'antic criteri restrictiu.

6. Fr. 22 pr. (VII-8).

7. Vegeu MAYNZ, I, 876. El § 4. 1 (II-5) ho reduí als fems. Vegeu PELLA, II, 190.

8. Fr. 5, § 2, Fr. 10, § 1 (VII-5). El cap. 3, Extrav. de Joan XXII, *de verb. sign.*, no permet, per moltes raons, que s'imposi dret d'ús sobre aquestes coses.

9. Fr. 23 (VII-8).

10. Fr. 5, § 1 (VII-9).

11. Les paraules subratllades no les conté el text, però és lògic i equitatiu el seu contingut, i ho admet SERAFINI, I, 421, n. 96. MAYNZ, I, 876 ff, seguint literalment el Fr. 18 (VII-8), diu que l'usuari hi està obligat quan absorbeix tots els fruits de la cosa.

12. Per D. R. també acaba per prescripció (usucapció de llibertat del domini de la cosa), BOFARULL, 160, n. 4. En canvi, art. 528 C. c. Per l'art. 529 els drets d'ús i d'habitació es perden per mal ús de la cosa; però § 186, n. 7.

13. Vegeu el que s'ha dit sobre usdefruit, aplicable per analogia. Sobre el dret d'usar exclusivament els riells estesos a la via pública per empresa concessionària, vegeu SS. 13 des. 89, 22 nov. 95, 9 febrer 98; i M. ALCUBILLA, 1898, nota, que fa esment d'altres sentències de 13 i 14 juliol 86.

§ 186. Secció segona

Dret d'habitació

És el dret, generalment vitalici, d'habitar casa aliena, amb la família pròpia, i d'arrendar-la segons la seva destinació;¹ però no permet de cedir-la gratuïtament.²

En el demés, com el dret d'ús, és indivisible,³ no es pot hipotecar, i s'ha d'afiançar.⁴ En canvi, a diferència de l'ús i de l'usdefruit, no s'extingeix per no ús, perquè es renova cada dia;⁵ i l'hereu del que el concedí gratuïtament per acte entre vius el pot revocar.⁶

L'art. 59, n.º 1 i 2 de la llei de Cases barates, de

1. MAYNZ, I, 877; SERAFINI, I, 424; WINDSCHEID, I, p. 2, 270. En canvi, art. 523 C. c. Sobre que aquest dret es presum vitalici, vegeu Fr. 10 pr., § 3 (VII-8). Sobre que es pot habitar amb la família, Fr. 2, § 1, Fr. Fr. 4 i ss. (VII-8). La C. 13 (III-33) declara, en contra del D., que no és necessari que el titular del dret habiti personalment la casa, per poder-la llogar.

2. § 5, I (II-5). El poder-la llogar i no cedir gratis, IHERING, *Cuest.*, 165, creu que és un *lapsus calami* del text, que diu *donare* en lloc de *locare*. En realitat, tal com està, no limita el dret del titular de la servitud en profit del propietari, sinó com una defensa contra sa generositat. Vegeu Fr. 10 pr. (VII-8).

3. Tanmateix, el poder llogar la casa sembla que el fa divisible, perquè ho és el lloguer.

4. Fr. 5, § 3 (VII-9).

5. Vegeu Fr. 10 pr. (VII-8), PELLA, II, 191.

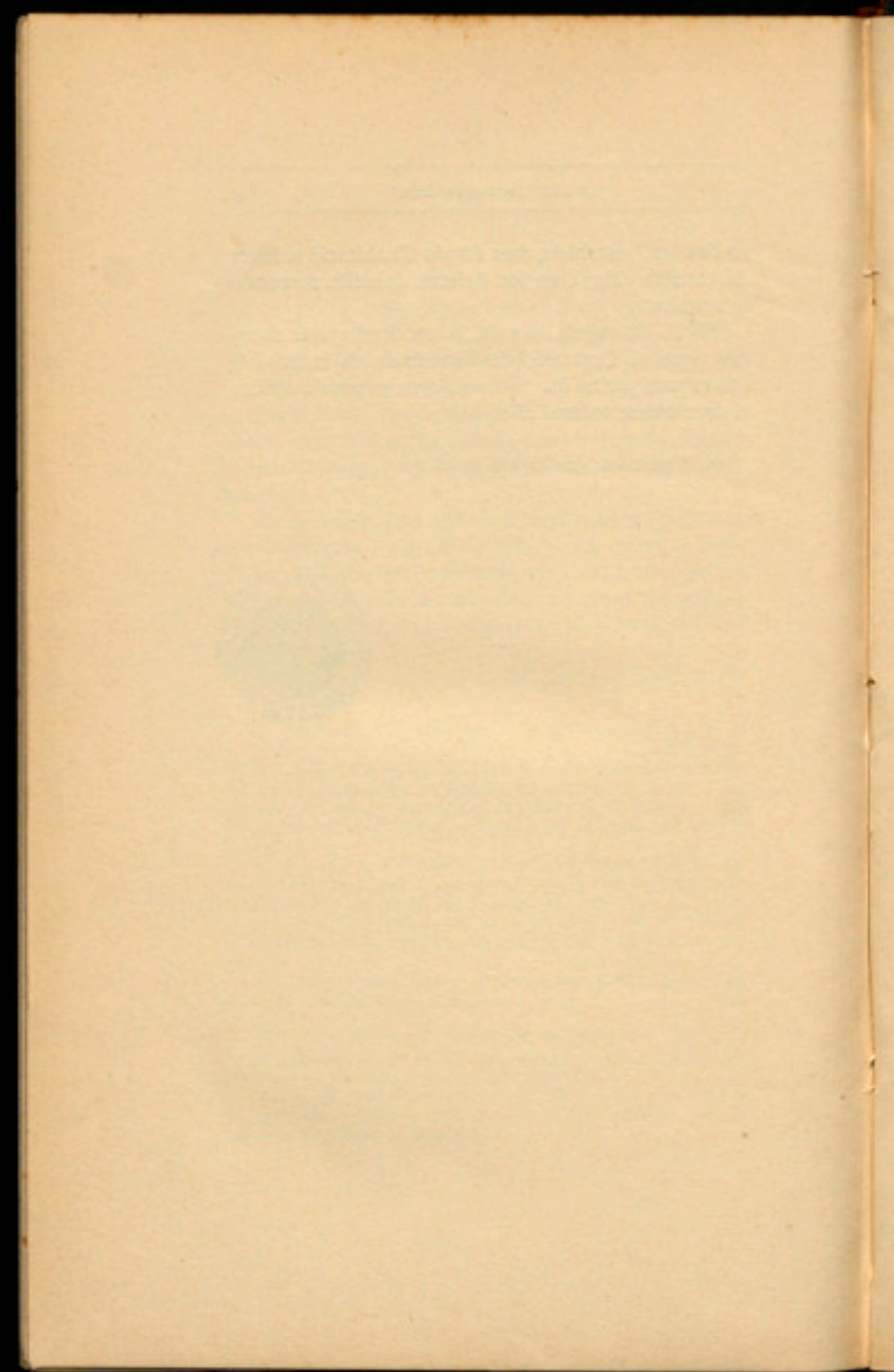
6. Fr. Fr. 27, 32 (XXXIX-5); MAYNZ, I, 887, n. 3. L'article 529 C. c. declara que s'extingeix per mal ús, però el T. S. ho interpreta restrictivament, S. 30 abril 10; i diu PELLA, II, 191, comentant-lo, que és més propi demanar indemnització de danys i perjudicis.

ro des. 21,⁷ estableix dret forçós d'habitació a favor del consort vidu; i, en son defecte, dels fills menors o incapacitats.

El D. R. regula, a més, la servitud *operis servorum*, que té l'extensió de l'usdefruit, és indivisible i no es perd per no ús. Per analogia, es podria aplicar al dret d'usar animal aliè.

7. Vegeu art. 324 Regl. 8 juliol 23.

INDEX

LLIBRE II

DRETS REALS

TÍTOL PRIMER

POSSESSIÓ

	<u>Pàgs.</u>
§ 102 Secció 1. ^a Noció de la possessió	7
§ 103 id. 2. ^a Requisites	10
§ 104 id. 3. ^a Classificacions	13
id. 4. ^a Adquisició	17
§ 105 Subsecció 1. ^a Modos d'adquirir la possessió	17
§ 106 id. 2. ^a Tradició	23
§ 107 id. 3. ^a Accessió i successió de la possessió .	26
§ 108 Secció 5. ^a Pèrdua de la possessió	28
§ 109 id. 6. ^a Efectes de la possessió	30
id. 7. ^a Protecció de la possessió	37
§ 110 Subsecció 1. ^a Inscripció	37
§ 111 id. 2. ^a Interdictes	40
§ 112 id. 3. ^a Acció Publiciana	48

TÍTOL SEGON

DOMINI

CAPÍTOL I

NOCIÓ I EFECTES

§ 113	Secció 1. ^a	Noció del domini	51
§ 114	Íd. 2. ^a	Facultats del propietari	54
§ 115	Íd. 3. ^a	Limitacions del domini	57
§ 116	Íd. 4. ^a	Condomini	60

CAPÍTOL II

ADQUISICIÓ DEL DOMINI

§ 117	Secció 1. ^a	Adquisició del domini, en general...	66
	Íd. 2. ^a	Ocupació	69
§ 118	Subsecció 1. ^a	Ocupació, en general	69
§ 119	Íd. 2. ^a	Dret de caça	71
§ 120	Íd. 3. ^a	Dret de pesca	75
§ 121	Íd. 4. ^a	Ocupació de les coses abandonades.	78
§ 122	Íd. 5. ^a	Tresors.	81
	Secció 3. ^a	Accessió.....	83
§ 123	Subsecció 1. ^a	Accessió, en general	83
§ 124	Íd. 2. ^a	Accessió d'immobles.....	85
§ 125	Íd. 3. ^a	Accessió de moble a immoble...	91
§ 126	Íd. 4. ^a	Accessió de mobles	96
§ 127	Secció 4. ^a	Especificació	100
§ 128	Íd. 5. ^a	Tradició.....	102
	Íd. 6. ^a	Usucapió.....	105
§ 129	Subsecció 1. ^a	De la usucapió, en general.....	105
§ 130	Íd. 2. ^a	Requisits de la usucapió : cosa..	107

	<u>Pàgs.</u>
§ 131 Subsecció 3. ^a Possessió	110
§ 132 id. 4. ^a Bona fe	113
§ 133 id. 5. ^a Just títol	116
§ 134 id. 6. ^a Temps	120
§ 135 id. 7. ^a Efectes de la usucapió	125
§ 136 Secció 7. ^a Adjudicació i altres modes d'adquirir	130

CAPÍTOL III

PÈRDUA DEL DOMINI

§ 137 Secció única	133
--------------------------	-----

CAPÍTOL IV

PROPIETATS ESPECIALS

§ 138 Secció 1. ^a Propietats especials, en general.	134
id. 2. ^a Domini de les aigües i de llurs camins.	135
§ 139 Subsecció 1. ^a Part general	135
§ 140 id. 2. ^a Domini de les aigües	136
§ 141 id. 3. ^a Domini dels camins de les aigües .	142
§ 142 Secció 3. ^a Mines	144
§ 143 id. 4. ^a Propietat intel·lectual	148
§ 144 id. 5. ^a Propietat industrial	152

CAPÍTOL V

TUTELA DEL DOMINI

§ 145 Secció 1. ^a Acció reivindicatòria	153
§ 146 id. 2. ^a Efectes de la reivindicació	161

	<u>Pàgs.</u>
§ 147 Secció 3. ^a Excepcions que pot oposar el deman- dat	166
§ 148 íd. 4. ^a Acció negatòria	172
§ 149 íd. 5. ^a Interdictes d'obra nova i d'obra vella .	174
§ 150 íd. 6. ^a Acció <i>ad exhibendum</i> i inscripció	175

TÍTOL TERCER

DRETS REALS

§ 151 Secció general	176
----------------------------	-----

SUBTÍTOL PRIMER

LIMITACIONS NEGATIVES
DEL DOMINI

CAPÍTOL I

SERVITUDS

§ 152 Secció 1. ^a Servituds, en general	178
íd. 2. ^a Espècies de servituds	188
§ 153 Subsecció 1. ^a Servituds de pas	188
§ 154 íd. 2. ^a Servituds de pas d'aigua.	191
§ 155 íd. 3. ^a Servituds de rebre o no aigües ...	193
§ 156 íd. 4. ^a Altres servituds referents a aigües .	197
§ 157 íd. 5. ^a Servituds referents a parets : atans.	199
§ 158 íd. 6. ^a Parets	201
§ 159 íd. 7. ^a Servituds sobre sosteniment d'edi- ficis	209
§ 160 íd. 8. ^a Servituds <i>projiciendi</i> i <i>prolegendi</i> .	210
§ 161 íd. 9. ^a Servituds relatives a a'çada d'edi- ficis	211

	<u>Pàgs.</u>
§ 162 Subsecció 10. ^a Servituds de llums i de vistes ...	212
§ 163 id. 11. ^a Servituds de pasturar, llenyar, treure sorra, argila i altres irre- gulars	217
§ 164 id. 12. ^a Servituds de corrent elèctric ...	218
§ 165 id. 13. ^a Servituds relatives a arbres	219
Secció 3. ^a Adquisició de les servituds	223
§ 166 Subsecció 1. ^a Adquisició de les servituds, en ge- neral	223
§ 167 id. 2. ^a Constitució automàtica	226
§ 168 id. 3. ^a Servituds legals	228
§ 169 id. 4. ^a Servituds judicials	232
§ 170 id. 5. ^a Adquisició per usucapió	233
§ 171 Secció 4. ^a Exercici de les servituds	237
§ 172 id. 5. ^a Tutela de les servituds	241
§ 173 id. 6. ^a Extinció de les servituds	244

SUBTÍTOL SEGON

DRETS REALS

SOBRE UTILITATS DEL DOMINI

CAPÍTOL I

USDEFRUIT

§ 174 Secció 1. ^a Dret d'usdefruit, en general	250
§ 175 id. 2. ^a Objecte, causes i modalitats de l'us- defruit	254
id. 3. ^a Drets de l'usufructuari	258
§ 176 Subsecció 1. ^a Drets de l'usufructuari, en ge- neral	258
§ 177 id. 2. ^a Drets de l'usufructuari en casos especials	261
§ 178 id. 3. ^a Adquisició dels fruits	269

	<u>Pàgs.</u>
§ 179 Secció 4. ^a Obligacions del nu propietari	272
id. 5. ^a Obligacions de l'usufructuari	274
§ 180 Subsecció 1. ^a Obligacions de l'usufructuari abans d'usufructuar	274
§ 181 id. 2. ^a Obligacions de l'usufructuari du- rant l'exercici del dret	278
§ 182 Secció 6. ^a Acabament de l'usdefruit	281
§ 183 id. 7. ^a Protecció del dret d'usdefruit	286

CAPÍTOL II

QUASI USDEFUIT

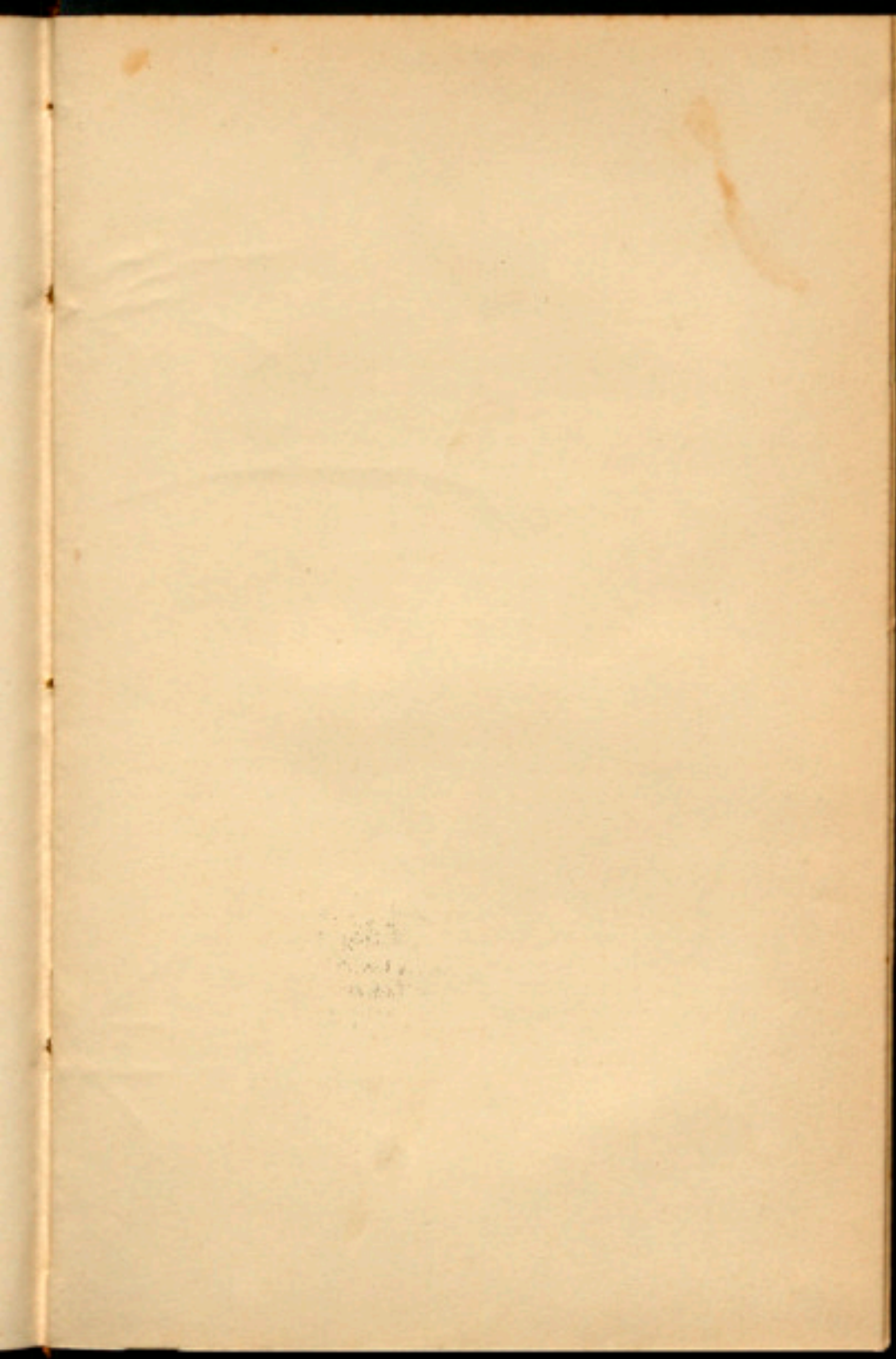
§ 184 Secció única	287
--------------------------	-----

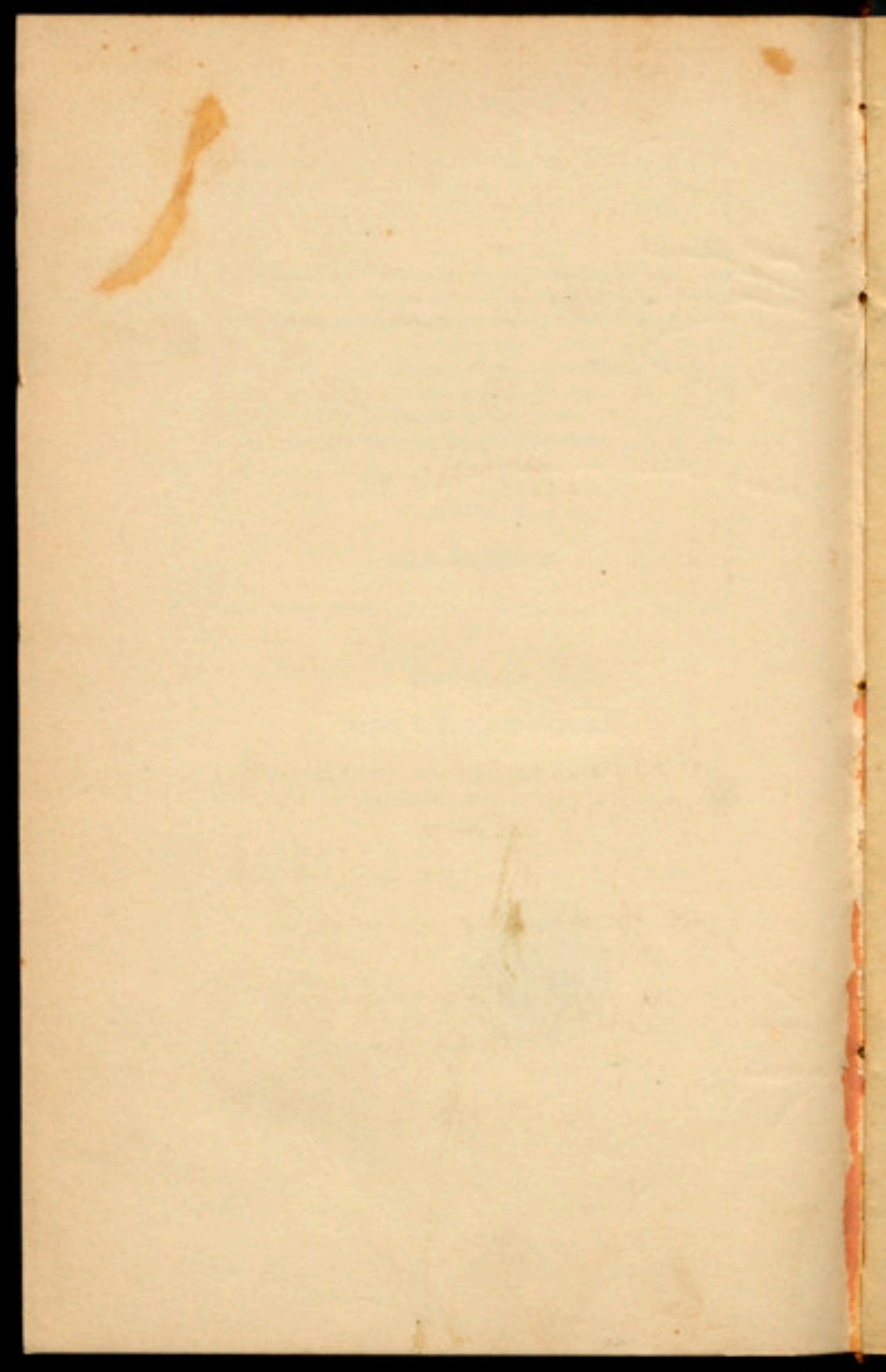
CAPÍTOL III

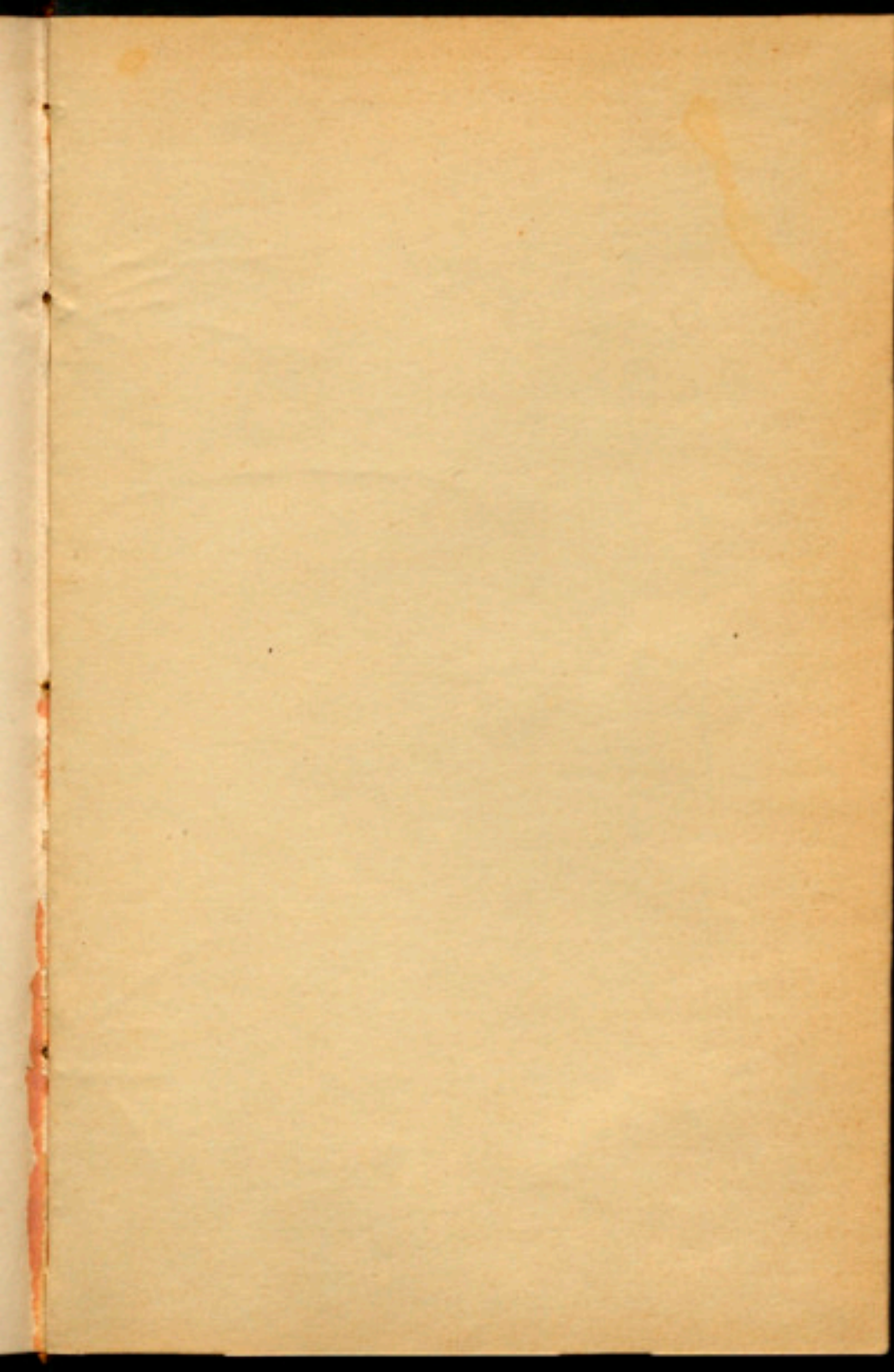
DRETS D'ÚS I D'HABITACIÓ

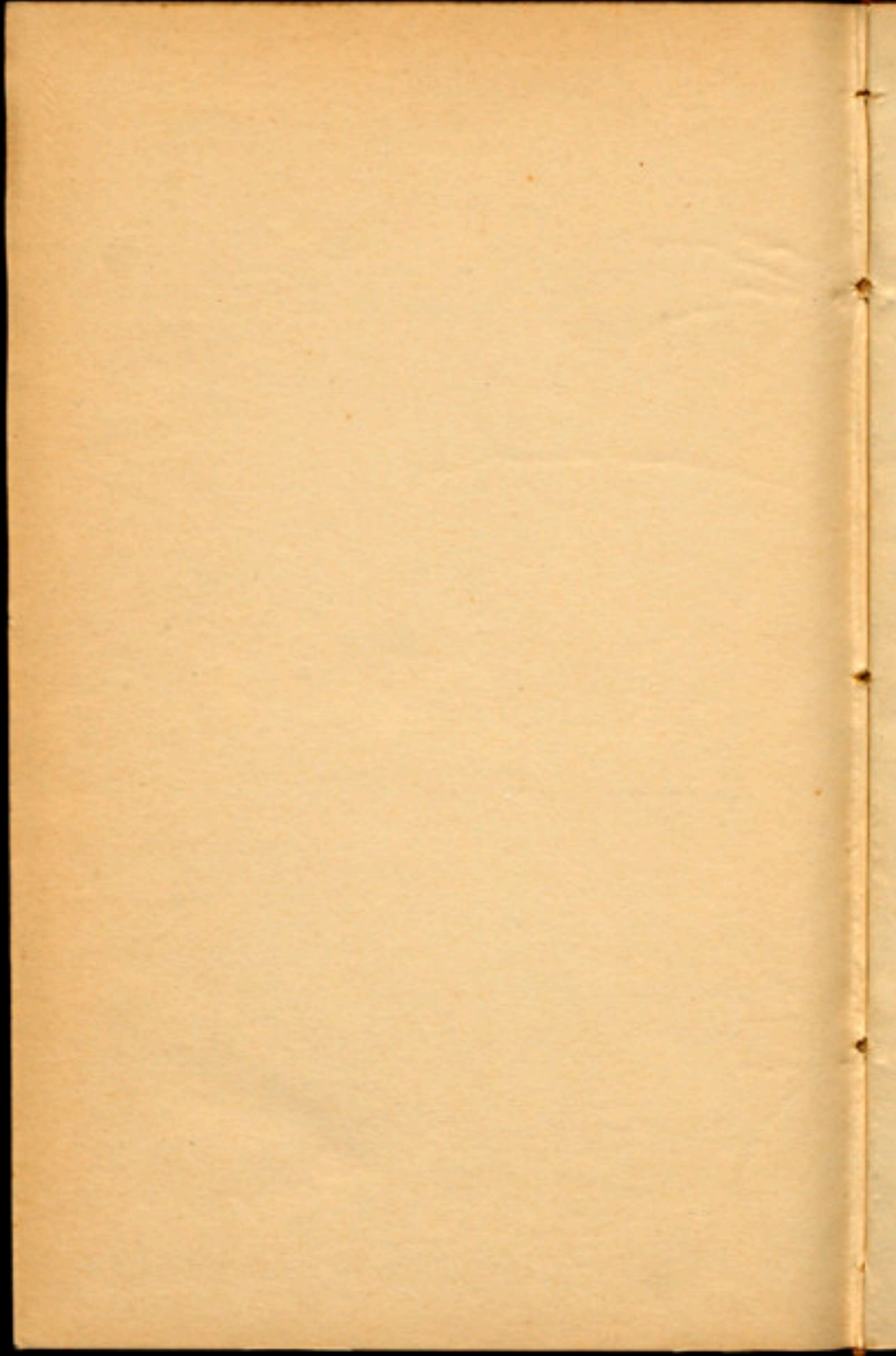
§ 185 Secció 1. ^a Ús	288
§ 186 id. 2. ^a Habitació	290

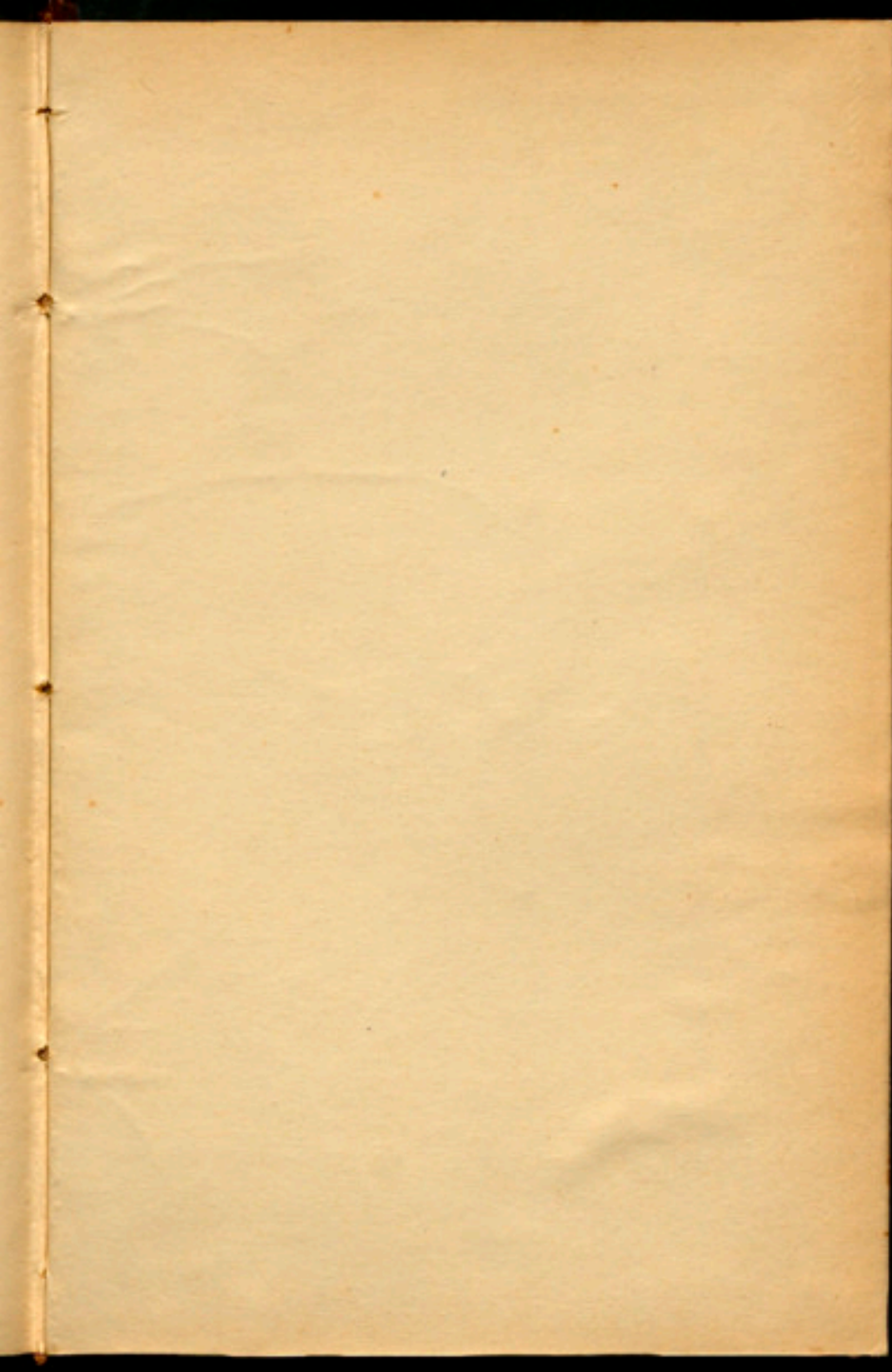

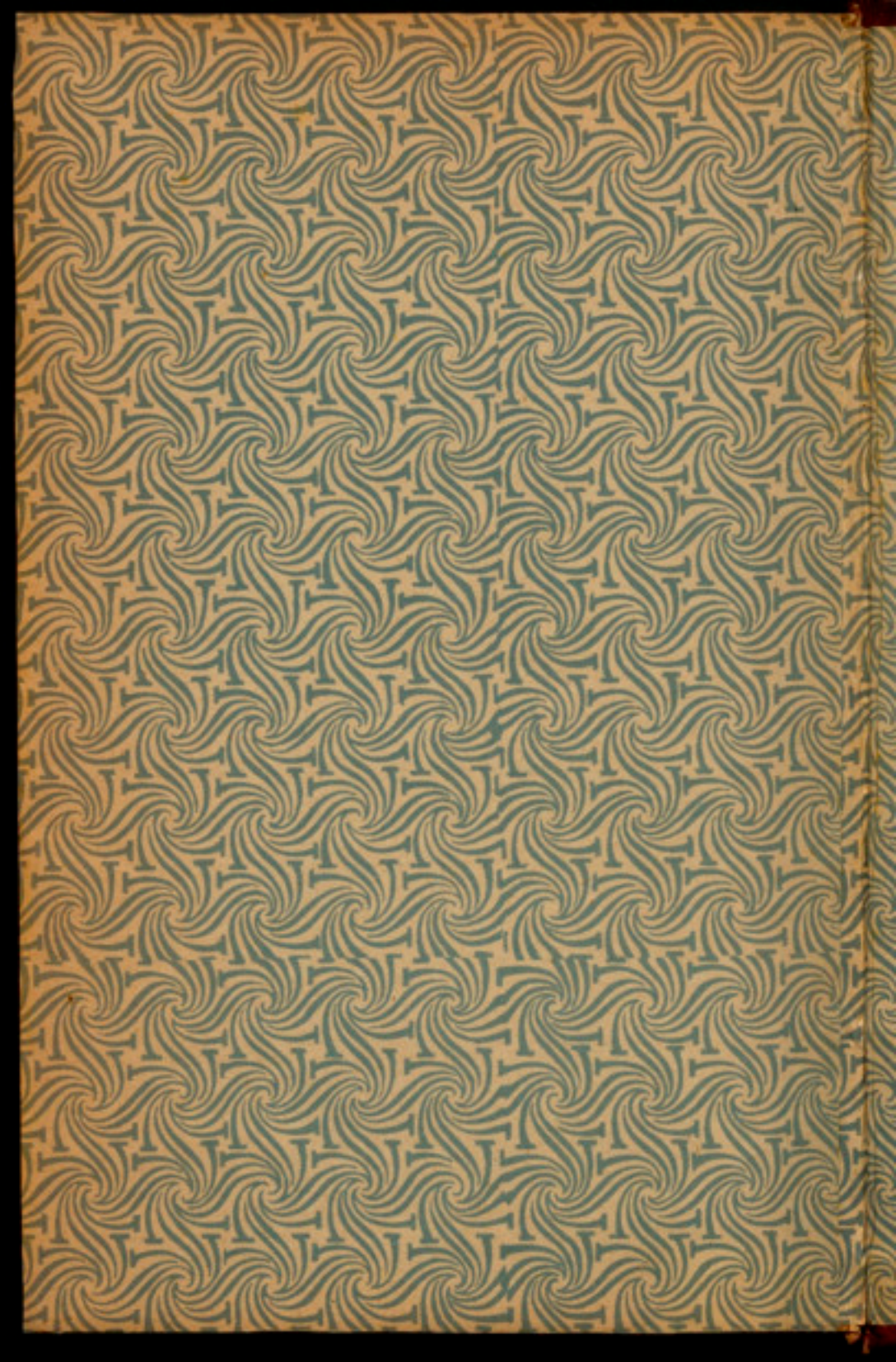

80
Reg 2213
34704571

BORRELL

DRET CIVIL
VIGENT
A CATALUNYA

MANCOMUNIDAD
DE
CATALUÑA

D
1
104

VOLUM II
PRIMERA PART